

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**BELEDİYE HİZMETLERİNDE VATANDAŞ ODAKLI
YÖNETİM ANLAYIŞI**

**ÇERÇEVESİNDE KATILIMCI BÜTÇE: NİLÜFER
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Sedat ULUGÖL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN

Çanakkale – 2018

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

BELEDİYE HİZMETLERİNDE VATANDAŞ ODAKLI YÖNETİM ANLAYIŞI
ÇERÇEVESİNDE KATILIMCI BÜTÇE: NİLÜFER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Sedat ULUGÖL

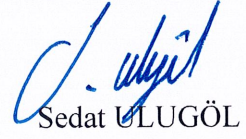
Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN

Çanakkale – 2018

TAAHHÜTNAME

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Belediye Hizmetlerinde Vatandaş Odaklı Yönetim Anlayışı Çerçevesinde Katılımcı Bütçe: Nilüfer Belediyesi Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

08/08/2018

Sedat ULUGÖL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Sedat ULUGÖL'e ait Belediye Hizmetlerinde Vatandaş Odaklı Yönetim Anlayışı Çerçevesinde Katılımcı Bütçe: Nilüfer Belediyesi Örneği adlı çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN
(Danışman)

Doç. Dr. Mustafa KARA

Doç. Dr. Celalettin YANIK

(Handwritten signatures in blue ink)
Mustafa Görün
Mustafa Kara
Celalettin Yanık

Tez No : 10207043
Tez Savunma Tarihi : 20.07.2018

ONAY

(Handwritten signature of Dr. Şerif KORKMAZ)
Doç. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü

09/08/2018

ÖZET

BELEDİYE HİZMETLERİNDE VATANDAŞ ODAKLI YÖNETİM ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE KATILIMCI BÜTÇE: NİLÜFER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Teknolojinin hız kazandığı günümüzde değişen dünya düzenine paralel olarak insanların ihtiyaçlarının çeşitlenmesi, küreselleşme süreci, vatandaşların yerel seviyedeki gereksinimlerinin çoğalması ve demokrasi algısındaki değişimler vatandaşa en yakın yerel yönetim birimi olan belediyelerin önemini daha da arttırmıştır. Vatandaşların çeşitlenen ihtiyaçlarını karşılayabilmek için önemi artan belediyelerin görevlerinde ve sorumluluklarında da zamanla artışlar meydana gelmiştir. Bu durum belediyeleri, ya var olan kaynaklarını en iyi şekilde kullanacakları mal ve hizmetler üretmeye, ya da yeni kaynaklar oluşturmaya itmiştir.

Belediyelerdeki değişime paralel olarak küreselleşme olgusuyla birlikte kamu bütçelerinin yorumlanmasında da önemli değişiklikler olmuştur. Ekonomik algının değiştiği günümüz dünyasında geleneksel bütçe anlayışının yerini artık vatandaşın odakta olduğu sosyal bütçeleme anlayışı ve katılımcı bütçe anlayışı gibi yeni bütçe sistemleri almıştır. Çağımızdaki tüm bu değişimleri dikkate almak zorunda olan belediyeler, vatandaşların çeşitlenen ihtiyaçlarına cevap verebilmek için birçok farklı uygulamaları denemişlerdir.

Belediye birimlerinin vatandaşların çeşitlenen ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına sahip oldukları kaynakları en etkili biçimde kullanarak mal ve hizmet üretebildikleri yöntemlerden birisi de vatandaşın odakta olduğu katılımcı bütçe anlayışıdır. Katılımcı bütçe anlayışı ilk kez 1989'da Brezilya'nın Porto Alegre şehrinde ortaya çıkmıştır. Seçim vaadi olarak ortaya çıkan katılımcı bütçe anlayışı, kısa sürede önce Latin Amerika ülkelerinin tamamına yayılmış, ardından da dünyanın farklı ülkelerinde uygulama alanı bulmuştur. Vatandaşın odakta olmasını gerektiren katılımcı bütçe anlayışı ülkemizde de ilk olarak 2006 yılında Çanakkale Belediyesi'nde uygulanmıştır. Ülkemizdeki birçok yerel yönetim birimine örnek olan Çanakkale Belediyesi'nin yapmış olduğu katılımcı bütçe uygulaması, 2009 yılından itibaren de Bursa Nilüfer Belediyesi tarafından uygulanmaktadır.

Çalışmada önce bütçenin tarihçesi ve katılımcı bütçe anlayışı teorik olarak açıklanmış, ardından hem dünya örneklerine hem de ülkemiz örneklerine yer verilmiştir. İkinci olarak Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamasının yapısı incelenerek uygulama yıllara göre değerlendirilmiştir. Son olarak da değerlendirilmesi yapılan Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamasına yönelik öneri ve görüşlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Belediyeler, Vatandaş Odaklılık, Katılımcı Bütçe, Nilüfer Belediyesi

ABSTRACT

CITIZEN FOCUSED MANAGEMENT UNDERSTANDING MUNICIPAL SERVICES PARTICIPATORY BUDGET FROM THE FRAME: NİLÜFER MUNICIPALITY SAMPLE

In parallel with the changing world order, the diversification of people's needs, the process of globalization, the increasing demands of citizens at the local level, and the changes in the perception of democracy have increased the importance of the municipalities closest to the citizens. In order to meet the diverse needs of citizens, the task of increasing municipal units and their responsibilities have increased in time. This has led the municipalities to produce goods or services, or to create new resources, which will best utilize their existing resources.

Parallel to the change in the municipal units, there have been significant changes in the interpretation of public budgets as well as globalization. In today's world, where economic change has changed, traditional budget understanding is replaced by new budget systems such as social budgeting understanding and participatory budget understanding where citizens are now focused. The municipalities that have to take account of all these changes in our age have tried many different applications in order to be able to respond to the diverse needs of citizens.

One of the means by which municipal units can produce goods and services by using the resources they have in their most effective way to meet the diverse needs of citizens is the citizen's focus on participatory budgeting. Participatory budget understanding first emerged in 1989 in Porto Alegre, Brazil. The participatory budget understanding that emerged as an election was soon spread to the whole of Latin American countries, followed by practice in different countries of the world. Participatory budget understanding, which requires citizens to be in focus, was first implemented in 2006 in Çanakkale Municipality. The participatory budget implementation of Çanakkale Municipality, which is an example of many local government units in our country, has been implemented by Bursa Nilüfer Municipality since 2009.

In the study, budget and participant budget understanding of the budget was explained theoretically, then both world examples and country examples were given. Secondly, the structure of the participatory budget implementation of Nilüfer Municipality was examined and evaluated according to the implementation years. Lastly, Nilüfer Municipality has made suggestions and opinions about participatory budget implementation.

Key Words: Local Government, Municipality Unit, Citizen-Focused, Participatory Budget, Nilüfer Municipal

ÖNSÖZ

Nilüfer Belediyesi, Bursa ili içerisinde gerek tarihi açıdan gerekse de sosyal ve kültürel açıdan oldukça önemli bir ilçedir. Vatandaşlarla birlikte eldeki kısıtlı kaynakların en iyi şekilde kullanılarak mal ve hizmet üretilmesini sağlayan katılımcı bütçe anlayışı, Türkiye’de ilk olarak Çanakkale Belediyesi tarafından uygulanmış ve ülkedeki diğer yerel yönetim birimlerine de örnek oluşturmuştur. Nilüfer Belediyesi de demokrasinin yerele indirgenmesinde büyük rol oynayan katılımcı bütçe anlayışını Çanakkale Belediyesi’nin yapmış olduğu uygulamalardan faydalanarak kendine özgü bir model çerçevesinde uygulamaya başlamıştır. Nilüfer Belediyesi’nde katılımcı bütçe anlayışı 2009 yılında başlamış olup çalışmada 2009-2017 yılları arası katılımcı bütçe uygulamaları incelenmiştir.

“Belediye hizmetlerinde vatandaş odaklı yönetim anlayışı çerçevesinde katılımcı bütçe: Nilüfer Belediyesi örneği” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe süreci, aktörleri, uygulama sürecinde yapılan faaliyetler, sürecin uygulanabilmesi için oluşturulan yapı, vatandaşların süreç içerisindeki rolleri ve uygulamanın başarısına yönelik bilgiler ele alınarak Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulaması değerlendirilmiştir.

Bu çalışma boyunca bana bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Mustafa Görün’e, Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamasıyla alakalı belge ve dökümanları aldığım Nilüfer Belediyesi Kent Konseyi’ne, Nilüfer Kent Konseyi Mahalle Komiteleri Ofis Sorumlusu Musa İpekten’e ve yardım ve katkılarından dolayı Namık Kemal Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Daire Başkanı Sevim Gaytancıoğlu’na teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	x
TABLolarxii	xii
ŞEKİLLER.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BELEDİYE İDARESİ VE VATANDAŞ ODAKLI YÖNETİM ANLAYIŞI

1.1. Belediye İdaresinin Kavramsal Çerçevesi ve Özellikleri	3
1.1.1. Belediye Kavramı.....	3
1.1.2. Belediyenin Tarihçesi	4
1.1.3. 5393 Sayılı Kanuna Göre Belediyeler	7
1.1.3.1. Belediyenin Organları.....	10
1.1.3.2. Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	11
1.1.3.3. Belediyenin Örgütsel Yapısı ve Personel Temini	14
1.1.3.4. Belediyelerin Finansman Yapısı.....	18
1.1.3.4.1. Belediyenin Gelirleri.....	18
1.1.3.4.2. Belediyenin Giderleri.....	21
1.1.3.4.3. Belediyenin Bütçesi.....	22
1.1.3.5. Belediyelerin Denetimi.....	23
1.1.4. 5216 Sayılı Kanuna Göre Büyükşehir Belediyeleri	24
1.2. Vatandaş Odaklı Yönetim Anlayışı	25
1.2.1. Vatandaş-Müşteri Kavramları	25
1.2.2. Vatandaş (Müşteri) Odaklılığın Doğuşu.....	27
1.2.3. Kamuda Vatandaş Odaklılık	30

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIMCI BÜTÇE ANLAYIŞI

2.1. Bütçe ve Katılımcı Bütçe Kavramı	32
2.2. Katılımcı Bütçenin Tarihsel Gelişimi	37
2.3. Katılımcı Bütçeleme Süreci	39
2.4. Katılımcı Bütçe Uygulamasının Aktörleri.....	46
2.5. Katılımcı Bütçenin Uygulanması	47
2.6. Katılımcı Bütçe Uygulamasının Faydaları ve Taşıdığı Riskler	53
2.7. Katılımcı Bütçelemenin Yerel Yönetimlerdeki Başarısını Etkileyen Aktörler.....	57
2.7.1. Mali Özerklik	57
2.7.2. Siyasal Kültür.....	57
2.7.3. Yerel Yönetimlerin Yapısı.....	58
2.8. Dünyadan Katılımcı Bütçeleme Örnekleri.....	59
2.8.1. Porto Alegre Örneği.....	59
2.8.1.1. Brezilya'nın Mali ve Yönetimsel Yapısı.....	59
2.8.1.2. Porto Alegre'de Bütçelemede Katılımcılık Fikrinin Gelişimi.....	61
2.8.1.3. Porto Alegre Kentinde Katılımcı Bütçeleme	64
2.8.2. Bolivya.....	68
2.8.3. Peru	70
2.8.4. Orta ve Doğu Avrupa	72
2.8.4.1. Orta ve Doğu Avrupa'nın Siyasal ve Kültürel Yapısı	72
2.8.4.2. Orta ve Doğu Avrupa'da Katılımcı Bütçelemenin Tarihçesi	73
2.8.4.3. Vatandaş Katılımına Yönelik Yapılan Çalışmalar	74
2.8.4.4. Polonya'nın Zwolen Şehri	75
2.8.4.5. Ukrayna	77
2.9. Türkiye'de Katılımcı Bütçe	79
2.9.1. Türkiye'nin Siyasal Kültürü	80
2.9.2. Türkiye'nin Ekonomik Yapısı	84
2.9.3. Türkiye'de Katılımcı Bütçelemenin Altyapısı.....	92
2.9.4. Türkiye'de Katılımcı Bütçelemeye Yönelik Yapılan Yasal Düzenlemeler	93

2.9.5. Türkiye’de Katılımcı Bütçe Uygulamasındaki Aktörler.....	95
2.9.6. Türkiye’de Katılımcı Bütçeleme Anlayışına Yönelik Yapılan Çalışmalar.....	98
2.9.7. Katılımcı Bütçe Uygulamasının Türkiye’ye Katkıları	99
2.9.7.1. Vatandaşlara Yönelik Katkıları	100
2.9.7.2. Belediyelere Yönelik Katkıları	100
2.9.7.3. Kente Yönelik Katkılar	101
2.9.8. Türkiye’de Katılımcı Bütçeleme Örneği.....	102
2.9.8.1. Çanakkale Belediyesi’nde Katılımcı Bütçeleme	103
2.9.8.2. Çanakkale Belediyesi Katılımcı Bütçeleme Uygulama Şekli ve Süreci	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİLÜFER BELEDİYESİ KATILIMCI BÜTÇE ÖRNEĞİ

3.1. Nilüfer Belediyesi’ne İlişkin Bilgiler	108
3.2. Nilüfer Belediyesi Katılımcı Bütçe Uygulama Örneği.....	110
3.3. Nilüfer Belediyesi’nde Katılımcı Bütçe Uygulamasının Gelişimi ve Aktörleri... 111	
3.3.1. Belediye	113
3.3.2. Kent Konseyi	113
3.3.3. Mahalleler ve Muhtarlar	114
3.3.4. Mahalle Komiteleri	116
3.4. Bir Katılımcılık Modeli Olarak Mahalle Komiteleri Deneyimi Örnekleri	121
3.5. Nilüfer Belediyesi Katılımcı Bütçe Uygulama Şekli ve Süreci	124
3.5.1. 2009 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	125
3.5.2. 2010 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	126
3.5.3. 2011 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	130
3.5.4. 2012 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	138
3.5.5. 2013 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	139
3.5.6. 2014 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	140
3.5.7. 2015 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	142
3.5.8. 2016 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	154
3.5.9. 2017 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması	168
SONUÇ VE ÖNERİLER	170
KAYNAKÇA.....	174

ÖZGEÇMİŞ..... 183

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AMATEM	:	Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi
AÜEHF	:	Açık Öğretim Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi
BBB	:	Bursa Büyükşehir Belediyesi
BUSKİ	:	Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi
ÇED	:	Çevresel Etki Değerlendirmesi
çev.	:	Çeviren
der.	:	Derleyen
DTBHKM	:	Dersaadet Teşkilatı Belediyesi Hakkındaki Kanun-u Muvakkat
IMF	:	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İ.İ.B.F. Dergisi	:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
LGBTİ	:	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender, İntersex
LPG	:	Sıvılaştırılmış Petrol Gazı
NB	:	Nilüfer Belediyesi
No	:	Numara
Nu	:	Number
OECD	:	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
OTB	:	Territorial Base Organizations (Bölgesel Taban Örgütleri)
PMDB	:	Brezilya Demokratik Hareket Partisi
PPBS	:	Planlama-Programlama Bütçeleme Sistemi

s.	:	Sayfa
SBF Dergisi	:	Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TEPAV	:	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TODAİE	:	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TUSELOG	:	Turkish Swedish Partnership for Local Governance (Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı)
TUSENET	:	Turkish – Swedish Municipal Network (Türk –İsveç Belediye Ortaklık Ağları)
UCLG-MEWA	:	United Cities And Local Governments Middle East And West Asia Section (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı)
UEDAŞ	:	Uludağ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
UKOME	:	Ulaşım Koordinasyon Merkezi
UNDP	:	United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
Vol.	:	Volume
ZKÜ	:	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

TABLÖLAR

Tablo 2.1 : Vatandaş Katılımının Sınıflandırılması.....	35
Tablo 2.2 : Katılımcı Bütçe lemede Vatandaş Katılımını Belirleyen Temel Unsurlar.....	41
Tablo 2.3 : Katılımcı Bütçe leme Aşamaları.....	44
Tablo 2.4 : Katılımcı Bütçe Uygulamasının Aktörleri.....	46
Tablo 2.5 : Birinci Aşamada Katılımcıların ve Yönetimin Görevleri (Mart-Haziran).....	50
Tablo 2.6 : İkinci Aşamada Katılımcıların ve Yönetimin Görevleri (Temmuz-Kasım).....	52
Tablo 2.7 : Peru’da Katılımcı Bütçe leme Uygulaması.....	71
Tablo 2.8 : Türkiye’de Belediyelerde Katılımcı Bütçe leme Anlayışına Yönelik Yasal Düzenlemeler.....	93
Tablo 2.9 : Türkiye’de Katılımcı Bütçe lemenin Aktörleri.....	96
Tablo 2.10 : Türkiye’de Katılımcı Bütçe lemeye Yönelik Yapılan Çalışmalar.....	98
Tablo 2.11 : Çanakkale Belediyesi Katılımcı Bütçe lemenin Aktörleri ve Görevleri.....	104
Tablo 3.1 : 2010 Yılı Mahalle Komiteleri Değerlendirmesi.....	127
Tablo 3.2 : 2011 Yılı Mahalle Komitelerine Ayrılan Ödenek ve Faaliyetleri.....	131
Tablo 3.3 : Yıllara Göre Mahalle Komiteleri Değerlendirmesi.....	141
Tablo 3.4 : 2015 Yılı Mahalle Komiteleri Faaliyetleri Hakkında Yazışma Örnekleri.....	143
Tablo 3.5 : 2016 Yılı Mahalle Komiteleri Faaliyetleri Hakkında Yazışma Örnekleri.....	154

ŞEKİLLER

Şekil 1.1 : Belediyelerin Gelir Kaynakları.....	20
Şekil 2.1 : Katılımcı Bütçe Süreci.....	45
Şekil 2.2 : Yıllık Katılımcı Bütçeleme Döngüsü.....	49
Şekil 3.1 : Bursa Nilüfer Belediyesi Mahalleleri.....	109
Şekil 3.2 : Mahalle Komiteleri Toplantı Kararları Dağılım Frekansı.....	129

GİRİŞ

Tarih boyunca insanlık sürekli yaşam koşullarını iyileştirmeyi, refah toplum seviyesine ulaşmayı ve birbirleriyle oluşturdukları sözleşmenin sonucu olan devleti en adil şekilde yönetebilmeyi amaçlamıştır. Refah toplum seviyesine ulaşmış devleti adil şekilde yönetmenin en önemli aracı olan demokrasiyi geliştirmek için de insanlar sürekli değişik çabalar içerisine girmiştir. Devleti oluşturan insanların adil yönetim yollarını aramanın yanında birtakım ihtiyaçları da bulunmaktadır. İnsanların bu ihtiyaçlarının bir kısmını merkezi yönetim teşkilatı bir kısmını da yerel yönetim teşkilatı karşılamaktadır. Türkiye’de de demokrasiyi geliştirerek vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak olan yerel yönetim birimleri; il özel idareleri, belediyeler ve köylerden oluşmaktadır.

Teknolojinin ve iletişimin hız kazandığı günümüz dünyasında demokrasiyi geliştirerek insan ihtiyaçlarına cevap verebilmenin en etkili yollarından birisi; insanı ön plana çıkaracak olan yerel yönetim teşkilatlarını daha çok aktifleştirmek fikri olmuştur. Tüm dünyada hızla yayılmaya başlayan yerelin güçlendirilmesi fikri, özellikle Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği’nin almış oldukları kararlarla son yıllarda daha çok yayılma imkânı bulmuş ve dünyanın birçok ülkesinde merkezi yönetime karşı yerel yönetimler güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Teknolojik dünya diye tabir edebileceğimiz günümüzde, insanların ihtiyaçlarının çeşitlenmesi, küreselleşme, demokrasi algısındaki değişimler ve vatandaşların yerel seviyedeki gereksinimlerinin çoğalması vatandaşa en yakın yerel yönetim birimi olan belediyelerin önemini daha da arttırmıştır. Görev ve sorumlulukları artan belediye birimleri, vatandaşlara karşı yapması gereken mal ve hizmetleri en iyi şekilde üretebilmek için birçok farklı uygulamaları denemişlerdir.

Çalışmanın birinci bölümünde vatandaşa en yakın yerel yönetim birimi olan belediye birimi ve vatandaş odaklı yönetim anlayışı teorik olarak incelenecektir. İkinci bölümde bütçe kavramı, bütçe kavramının tarihsel gelişimi ve belediye hizmetlerinde vatandaşın odakta olmasını esas alan katılımcı bütçe uygulaması teorik olarak açıklanarak, katılımcı bütçe uygulama süreci, aktörleri, faydaları ve taşıdığı riskler, uygulamanın önemi, Türkiye’deki katılımcı bütçe uygulaması ve katılımcı bütçe uygulamasının dünya ve Türkiye örnekleri incelenecektir. Üçüncü bölümde ise Nilüfer Belediyesi’ne ilişkin

bilgiler verilecek, uygulama örneğini oluşturan Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulaması yıllara göre ele alınarak aşamaları ve aktörleri açıklanacaktır. Daha sonra Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulaması değerlendirilecek, sonuç oluşturularak öneriler aktarılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELEDİYE İDARESİ VE VATANDAŞ ODAKLI YÖNETİM ANLAYIŞI

1.1. Belediye İdaresinin Kavramsal Çerçevesi ve Özellikleri

1.1.1. Belediye Kavramı

Köken itibariyle Arapça “beled” ya da “belde” olarak tanımlanan belediye kelimesi, insanların bir arada yaşadıkları yer anlamına gelmektedir¹. Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından ise belediye kelimesi; “İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti” olarak tanımlanmaktadır².

Fransızların komünleri örnek alınarak kurulan belediyeler gerçek ve klasik bir mahalli idare teşkilatıdır³. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda ise belediye; “Beldenin ve belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır”⁴.

5393 sayılı Belediye Kanunu’ndan da anlaşılacağı üzere belediye;

- Belde ve belde sakinleri; belediye sınırları içerisinde yerleşik hayatı gösteren
- Yerel ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlar; yani su, ulaşım, itfaiye, trafik, sağlık vb. gibi yerel nitelikteki ihtiyaçları sağlayan
- Seçmenler tarafından demokratik bir şekilde seçilerek oluşturulan karar organına sahip

¹ Halil Nadaroğlu, *Mahalli İdareler*, 7. Basım, İstanbul 2001, s.197.

² Türk Dil Kurumu
<http://www.tdk.org.tr> (Erişim Tarihi: 05.10.2016).

³ Metin Meriç ve Mustafa Sakal, *Mahalli İdareler ve Finansmanı*, 2. Basım, İzmir 2005, s.209.

⁴ Şerif Öner, *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye’de Belediye Yönetimi*, 1. Basım, Ankara 2006, s.55.

- Mali ve idari özerklik; yani kendine ait bütçesi olan, kendine has organlara sahip, kararları kendisi verebilen ancak devletin denetiminden bağımsız olmayan
- Tüzel kişiliği olan; kanunun verdiği yetkiyle kurulan, gelirleri, malları ve çalışanları farklı bir statüye sahip, ayrıcalıklı yetkileri olan şekilde tanımlanmaktadır⁵.

1.1.2. Belediyenin Tarihçesi

Türkiye’de bugünkü gibi çağdaş belediyelerin kurulma girişimleri Tanzimat Dönemi’nde gündeme gelmiştir⁶.

19.yy’a kadar Osmanlı şehir yönetiminin geleneksel yapısı devam etmiştir. Bu tarihe kadar şehirleri padişahı temsil eden memurlar temsil etmiştir. Ayrıca padişahı temsil eden memurlar belediye işlerini, mülki idare işlerini ve adli işleri birlikte yürütmüşlerdir⁷. İdari, adli ve belediye işlerini padişahı temsil eden memurların birlikte yürütmesinden dolayı, 19.yy’a kadar Osmanlı Devleti’nde yerel düzeyde insanların yönetime katılımından söz etmek pek mümkün değildir.

Tanzimat’tan önce Osmanlı şehirlerinin gerçek yöneticisi; padişah adına görev yapan, beledi, adli ve mülki yetkilerinin hepsine birden sahip olan ve işbaşına atamayla gelen Kadı’lardır. Tüm bu yetkiler Kadı’ları Tanzimat’tan önceki Osmanlı şehirlerinde hem belediye başkanı, hem emniyet müdürü, hem de hakimi yapmaktadır. Kadı’nın şehirdeki bu görevleri tek başına yapması olanaksızdır. Bu nedenle görevleri yürütürken Kadı’nın emrinde Muhtesip, İmamlar ve Naip adı verilen görevlileri bulunmaktaydı⁸.

Osmanlı Devleti’nde çağdaş anlamda belediye kurulmasına ilişkin ilk kıpırdanmalar II. Mahmut zamanındaki yenileşme hareketleriyle başlamış, 1839 yılında Tanzimat’ın ilanı ile devam etmiştir. II. Mahmut’la başlayan Tanzimat’ın ilanı ile devam eden yenileşme hareketlerine bağlı olarak çağdaş anlamda ilk belediye teşkilatı 16 Ağustos

⁵ Nuri Tortop vd., *Mahalli İdareler*, 1. Basım, Ankara 2006, s.150.

⁶ Metin Meriç ve Mustafa Sakal, *Mahalli İdareler ve Finansmanı*, 2. Basım, İzmir 2005, s.209.

⁷ Metin Meriç, a.g.e., s.209.

⁸ Halil Nadaroğlu, *Mahalli İdareler*, 7. Basım, İstanbul 2001, s.198.

1854 yılında kurulmuştur. Kurulan bu ilk belediye teşkilatının adı İstanbul Şehremaneti'dir⁹.

Başkanı ve üyeleri padişah tarafından atanan bu ilk belediye örgütünün görevleri;

- İnsan hayatı için zaruri ihtiyaçların bulunmasını sağlamak
- Narh tespiti ve kontrolünü yapmak
- Şehrin kaldırım yapım ve onarımıyla ilgilenmek
- Temizlik işlerinin yürütülmesini sağlamak
- Esnafları ve çarşı-pazarın tartı, kalite, fiyat denetimi yapmak
- Önceden İhtisap Nezareti tarafından toplanan vergi ve resimleri toplayıp maliyeye vermek şeklinde belirtilmiştir¹⁰.

Çağdaş anlamda belediyenin ilk izlerini taşıyan bu örgüt belediye ve belediye hizmetleri konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığından görevine 1855 yılında son verildi. Yerine İntizam-ı Şehir Komisyonu adı verilen ve üyeleri atama yoluyla oluşturulan yeni bir birim kuruldu¹¹.

Belediye yönetimi konusunda yetersiz kalan Şehremanetin yerine kurulan İntizam-ı Şehir Komisyonu, gelir sağlamak için vergi alınan alanları arttırdı ve kaldırım giderlerine çarşı-pazar esnafını da dahil edecek yeni düzenlemeler getirdi. İstanbul'un on dört belediyeye ayrılarak yönetilmesini öngören komisyon bu beyanını rapor halinde hükümete ilettili. Hükümet tarafından da kabul gören bu uygulama daha sonra modelin yeni olması, mali yük ve memurların daha istenen düzeyde bilgi sahibi olmaması nedeniyle iptal edildi. Bunun yerine örnek olabilecek bir deneme yapılması öngörüldü. O dönemde İstanbul'un Avrupa'ya açılan penceresi olan, yabancıların çoğunlukta yaşadığı ve finans kurumlarına ev sahipliği yapan Galata ve Beyoğlu semtlerini de içine alan bir mntıkada "Altıncı Daire" adıyla bir belediye kuruldu¹².

Galata ve Beyoğlu'nda denenen belediye teşkilatı uygulamaları birkaç yıl içinde İstanbul'un tamamını kapsadı ve 1877'de çıkarılan "Dersaadet Belediye Nizamnamesi" ile İstanbul'daki belediye sayısı on dörtten yirmiye çıktı. İstanbul dışındaki belediyeleri ise

⁹ Nuri Tortop vd., *Mahalli İdareler*, 1. Basım, Ankara 2006, s.148.

¹⁰ Metin Meriç ve Mustafa Sakal, *Mahalli İdareler ve Finansmanı*, 2. Basım, İzmir 2005, ss. 210-211.

¹¹ Nuri Tortop vd., a.g.e., s.148.

¹² Recep Bozlağan ve Yüksel Demirkaya, *Türkiye'de yerel yönetimler*, 1. Tertip, 2. Cilt, ss. 460-477.

aynı yıl çıkarılan Vilayet Belediye Nizamnamesi düzenlemiştir¹³. Osmanlı Devleti'nin gelirlerinin yetersizliği ve içinde bulunduğu savaş şartları nedeniyle İstanbul'da kurulması düşünülen belediyeler hemen kurulamamış ve faaliyete geçememiştir. İstanbul dışında kurulan belediyelere bakıldığında ise daha çok liman şehirlerinde kurulmuştur¹⁴.

1912 yılında İstanbul'daki ve ülkedeki tüm belediyeleri düzenleyen “Dersaadet Teşkilatı Belediyesi Hakkındaki Kanun-u Muvakkat” (DTBHKM), isimli geçici kanunun çıkarılmasıyla 1877'de çıkarılan ve İstanbul'daki belediyeleri düzenleyen “Dersaadet Belediye Nizamnamesi” rafa kaldırılmış oldu¹⁵.

Türkiye'de belediyeçiliğin geliştiğini gösteren ilk önemli kanun olan 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında çıkarılmıştır. Bu kanun yerini 24/12/2004 tarihinde yürürlüğe giren 5272 sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır. Yaklaşık 74 yıl gibi uzun bir süre yürürlükte kalan bu kanun Türk milleti ve belediye yönetimi için önemli bir yol gösterici niteliğindedir¹⁶.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1580 sayılı Belediye Kanunu'nu takiben üç yıl gibi kısa bir sürede Umumi Hıfzısıhha Kanunu, Belediye Bankası Kuruluş Kanunu, Belediyeler Yapı ve Yollar Kanunu, Belediyeler Yollar Kanunu, Belediyeler İstimlak Kanunu ve Belediyeler İmar Heyeti Kuruluş Kanunu gibi birçok kanun çıkarılmıştır. Kısa sürede çıkarılan bu kanunlar uzun süre Türk belediyeçiliğini düzenleyen kanunlar olmuşlardır¹⁷.

Cumhuriyetin ilanından sonra belediye yönetimine yönelik yukarıda sayılan kanunlara ilaveten 12 Eylül askeri yönetimi zamanında 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2380 sayılı “Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun” çıkarılmış ve bu kanuna göre belediyelere nüfus esasına göre paylaştırılmak üzere genel bütçeden %5 pay verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kanunla beraber yıllardır mali açıdan kaynak sıkıntısı çeken belediyeler kısmen rahatlamışlardır¹⁸.

¹³ Nuri Tortop vd., *Mahalli İdareler*, 1. Basım, Ankara 2006, s.148.

¹⁴ İlker Gündüzöz, *Belediye Ekonomisi*, Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara 2012, s.93.

¹⁵ Nuri Tortop vd., a.g.e., s.148.

¹⁶ İlker Gündüzöz vd., a.g.e., ss. 93-94.

¹⁷ Kemal Görmez, *Yerel Demokrasi Ve Türkiye*, 2. Basım, Ankara 1997, ss. 107-108.

¹⁸ Halil Nadaroğlu, *Mahalli İdareler*, 7. Basım, İstanbul 2001, s.202.

1980’li yıllarda belediyecilik alanında yaşanan en önemli gelişmelerden biri de 1984 yılından itibaren büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerine yönelik çıkarılan kanunlardır¹⁹.

1984 yılından itibaren belediye yönetimine yönelik çıkarılan kanunlar; Osmanlıdan itibaren bu zamana kadarki belediye yönetimi anlayışının artık sadece liman kentlerinde ve şehirlerin merkezlerinde olmadığını, ilçelerde de belediye anlayışının gelişip uygulama alanı bulduğunu göstermektedir.

1990’lı yıllardan sonra artan nüfusun da etkisiyle birlikte belediyelerin görev ve sorumlulukları da artmıştır. Belediyelerin görev ve sorumluluklarının artmasına karşın belediyelere yeni gelir kaynakları sağlama konusunda yetersiz kalındığı gibi yapılan düzenlemelerle birlikte genel bütçeden aldıkları paylarda da sürekli kesintiye gidilmiştir. Artan ihtiyaçlara cevap veremeyen belediye teşkilatında kırsaldan kente doğru olan iç göçlerle birlikte hızla büyüyen kentleşmenin önüne geçilememiş ve kendini yenileyemeyen belediye yönetimi gelirler yönünden merkezi teşkilata bağımlı hale gelmiştir. Belediye teşkilatında sorunlar giderek artarken belediye yönetimi için reform tartışmaları gün geçtikçe daha fazla gündeme gelmeye başlamıştır.

1.1.3. 5393 Sayılı Kanuna Göre Belediyeler

1990’lı yıllardan itibaren artan nüfusun etkisiyle birlikte belediyelerin görev ve sorumlulukları da artmıştır. İş yükü artan belediyelerin vatandaşlara karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilmelerinde eski kanun yetersiz kalmaktaydı. Sürekli olarak artan ve değişiklik gösteren vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamak için yeni düzenlemeler gerekiyordu. Vatandaşlara en yakın hizmet birimi olan belediyeler için oluşturulacak yeni kanunun, günümüz şartlarına uyarak vatandaşların sürekli değişen ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekilde oluşturulması gerekmektedir. İşte tüm bu gereksinimlerin ışığında vatandaşların ihtiyaçlarına cevap verebileceği düşünülen 5393 sayılı Belediye Kanunu, 03.07.2005 tarihinde kabul edilmiş, 13.07.2005 Tarihli, 25874 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Değişen dünya içerisinde vatandaşların çeşitlenen ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 1. maddesinde kanunun amacı belirtilmiştir.

¹⁹ Ahmet Ulusoy ve Tekin Akdemir, *Mahalli İdareler*, 5. Basım, Ankara 2007, s.204.

Yeni kanunun amacının belirtildiği ilk maddeye göre amaç; “Belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektedir” şeklinde belirtilmektedir. Belediye kavramının tanımlandığı yeni kanunun 3. maddesine göre ise belediye; “Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak ifade edilmektedir²⁰.

1580 sayılı eski kanuna göre 5393 sayılı yeni kanunda belediye kavramının tanımında yapılan belediyelerin kendisine ait bütçesinin olabilmesi, idari özerkliğinin ve tüzel kişiliğinin olması; halka en yakın birim olan belediyelerde vatandaşların değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeniliklerin olmaya başladığının bir göstergesidir.

5393 sayılı yeni kanunda bir başka önemli adım ise mahalle kavramının da yeniden tanımlanmış olmasıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 3. maddesinin ‘d’ bendine göre mahalle; “Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birim” şeklinde ifade edilmiştir²¹. Gelişen dünya düzeninde toplumu bir arada tutan, insan ilişkilerinin oluşturulması ve geliştirilmesinde temelde yer alan ve eskiden beridir süre gelen dayanışmanın ve birlik ve beraberliğin oluşturulduğu mahalle kültürünün korunarak geliştirilmesi devletlerin birincil hedefleri arasında yer almalıdır²².

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun dördüncü maddesinde belediyelerin kuruluşu ve sınırları düzenlenmiştir. Buna göre; “Nüfusu 5.000 ve üzeri olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskun sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.” şeklinde belirtilmiştir. 1580 sayılı eski kanunda belediyenin kurulması için gereken nüfus 2.000 iken bu sayı 5393 sayılı yeni kanunda 5.000 olmuştur. Ayrıca yine eski kanunda nüfusu 2.000’in altına düşen yerler belediye özelliğini kaybederken, bu sayı yeni kanunda 5.000’e yükseltilmiştir. Yeni kanunda belediye sınırlarının nasıl belirleneceği ve ne kadar olacağı açıkça belirtilerek belediyeler arası sınır anlaşmazlıklarının önüne

²⁰ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, s.7.

²¹ Türkiye Belediyeler Birliği, a.g.e., s.8.

²² Uğur Baytun, “Türkiye’de Belediyelerin Mali Sorunları: Ege Belediyeler Birliğine Bağlı Belediyelerde Bir Alan Çalışması”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2011, s.38.

geçilmiştir. İki belediye arası mesafenin 5.000 metreden az olmamasının yeni kanunda belirtilmesiyle de sınırları birbirine çok yakın iç içe geçmiş küçük belediyelerin kurulması engellenmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'ndan önce belediye olabilmek için diğer köylerden nüfus getirmek gibi köyler arasında meydana gelen rekabet önemli sorunlara yol açmaktaydı. Özellikle batı bölgesinde yer alan yerleşim yerleri belediye olabilmek için doğu bölgesinden göç eden göçmenleri davet etmişlerdir. Bunun sonucu olarak da özellikle batı bölgesinde iç içe geçmiş küçük belediyeler meydana gelmiş ve belediyeler arası sınır uyumsuzlukları ortaya çıkmıştır.

İç içe geçmiş küçük belediyelerin kaynak kullanımını olumsuz etkileyerek israfı neden olduğu belirlenmiş ve bunu önlemek içinde 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla birlikte belediye kurulabilmesi için belirli bir nüfus büyüklüğünün olması gerektiğine değinilmiştir²³.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun getirmiş olduğu belki de en önemli değişiklik merkezi yönetimin bir yerel yönetim birimi olan belediyeler üzerinde kurmuş olduğu idari vesayet uygulamasında meydana gelmiştir. Eski kanunda belediyelerin bütçeleri vesayet makamı olan mülki idare birimi tarafından onaya ihtiyaç duyarken 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla birlikte bu onaya ihtiyaç kalmamıştır. Bu durum yeni kanunla birlikte belediyeler üzerinde merkezi yönetimin idari vesayet yetkisinin hafifletildiğinin bir göstergesi olmuştur²⁴.

Belediyelerin görev ve yetkilerini arttıran yeni kanunla birlikte gelen yeni bir değişiklik de kamuoyu araştırması alanında olmuştur. Belediyelerin vatandaşlara yapmış oldukları hizmetlerin sonuçlarının nasıl olduğu, vatandaş nezdinde nasıl karşılandığı, yapılan hizmetlerden vatandaşların memnun olup olmadığını ortaya çıkaran kamuoyu araştırması eski kanunda yasakken 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla birlikte bu yasak ortadan kaldırılmıştır. Yeni kanunla birlikte belediyelerin kamuoyu araştırması yapabilmelerinin önünün açılması, belediyeleri sorgulayan, araştıran bir yerel yönetim birimi haline getirmeye başlamıştır. Yeni kanunla gelen yeniliklere bir örnek de diğer ülke

²³ Uğur Baytun, "Türkiye'de Belediyelerin Mali Sorunları: Ege Belediyeler Birliğine Bağlı Belediyelerde Bir Alan Çalışması", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2011, s.38.

²⁴ Seçkin Yavuzdoğan, "5393 Sayılı Belediye Kanunu Üzerine Birkaç Not", *AÜEHF Dergisi*, Cilt: X, Sayı:1-2, 2006, s.205.

http://hukukdergi.erkincan.edu.tr/wp-content/uploads/2015/10/2006_X_9.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2016).

belediyeleriyle olan ilişkilerde görülmektedir. Eski kanunda diğer ülke belediyeleriyle yapılması planlanan ortak çalışmalar ve işbirliği yasak iken, yeni kanunla birlikte bu yasak ortadan kaldırılmıştır. Yeni kanunla birlikte birçok köklü değişiklik yaşanırken eski kanunda bulunan bazı özellikler de aynen devam etmiştir. Belediye başkanının üyesi olduğu siyasi partiye ve sportif faaliyet gösteren profesyonel kulüplere başkanlık etmesinin yasak olması eski kanunda yasakken bu kanunda da yasaklar arasında sayılmıştır²⁵.

Belde, belediye ve mahalle gibi birçok tanımın yapıldığı yeni kanunda, kentlilik ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesini sağlayan, sosyal yardımlaşmayı ve birlik beraberliğin güçlenmesine destek olan Kent Konseyleri'ni de tanımlamış ve kurulmasının önünü açmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesine göre Kent Konseyi; "Kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır" şeklinde tanımlanmıştır.

5393 sayılı yeni kanun belediyelere çok önemli yenilikler ve değişiklikler getirmiştir. Gelen bu yeniliklere karşın yapılan yeniliklerin yalnızca yerel seviyede kaldığı devletin diğer kurumlarında görülmediği için bütünlüğün sağlanamadığı yönünde eleştiriler de olmuştur. Yalnız bu eleştirilerin elle tutulur bir yanı olmadığı gibi sadece birtakım endişeleri ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır²⁶.

Yapılan eleştirilere karşın eski kanunlara kıyasla 5393 sayılı Belediye Kanunu belediyeler için köklü değişiklikler getiren yenilikçi bir kanun durumundadır.

1.1.3.1. Belediyenin Organları

Belediyelere birçok alanda köklü değişiklikler ve yenilikler getiren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelerin organlarının neler olduğu açıkça belirtilmiştir. Yeni kanunun 3. maddesinin 'b' bendine göre; "Belediyenin organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır." şeklinde belirtilmiştir. Belediye organlarının ilkinin oluşturduğu belediye meclisi, kanunun 17. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "Belediye

²⁵ Uğur Baytun, "Türkiye'de Belediyelerin Mali Sorunları: Ege Belediyeler Birliğine Bağlı Belediyelerde Bir Alan Çalışması", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2011, s.39.

²⁶ Seçkin Yavuzdemir, "5393 Sayılı Belediye Kanunu Üzerine Birkaç Not", *AÜEHF Dergisi*, Cilt: X, Sayı:1-2, 2006, s.213.

meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur.” şeklindedir. Belediye encümeni ise kanunun 33. maddesinde düzenlenmiştir. 33. maddenin ‘a’ bendine göre;

Belediye başkanının başkanlığında; il belediyelerinde ve nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere toplam yedi kişiden, ‘b’ bendine göre; “Belediye başkanının başkanlığında; diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşmaktadır (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 36).

Belediyenin organlarından bir diğeri de belediye başkanıdır. Kanunun 37. maddesine göre; “Belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilir.” denilmektedir²⁷.

1.1.3.2. Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda açıkça belirtilmiştir. Kanunun 14. maddesine göre belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir²⁸.

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açabilirler.
- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve

²⁷ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, ss.7-39.

²⁸ Türkiye Belediyeler Birliği, a.g.e., ss. 16-18.

onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekğinde sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 16).

Belediyelerin görev ve sorumluluklarına ilişkin diğer düzenlemeler ise yine kanunun 14. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; “Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri vatandaşlara en yakın yerlerde ve uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşükün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.” şeklinde belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyenin yetki ve imtiyazları açıkça belirtilmiştir. Kanunun 15. maddesine göre bu yetki ve imtiyazlar aşağıdaki gibidir²⁹.

- a. Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak
- b. Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek
- c. Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- d. Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılım paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğalgaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- e. Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesislerin kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek; kaynak sularını işletmek veya işlettmek.
- f. Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek.

²⁹ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, ss. 19-22.

- g. Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.
- h. Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tahsis etmek.
- i. Borç almak, bağış kabul etmek
- j. Toptancı ve perakendeci halleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.
- k. Vergi resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.
- l. Gayrisihhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlenmek.
- m. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.
- n. Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.
- o. Gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağını ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemelerini, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliği oluşmaması için gereken tedbirleri almak
- p. Kara, deniz, su ve demir yolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergahlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyeye verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.
- q. Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek.
- r. Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hallerde asansörleri hizmet dışı bırakmak (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 19).

Belediye yukarıda belirtilen hizmetlerden (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirilebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67. maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirilebilmesi hükme bağlanmıştır.

1.1.3.3. Belediyenin Örgütsel Yapısı ve Personel Temini

Halka en yakın yerel yönetim birimi olan belediyelerde 5393 sayılı yeni belediye kanunuyla beraber merkezi yönetimin vesayet denetiminin hafiflediği görülmektedir. Hafiflemesine rağmen belediyeler üzerinde devam eden vesayet denetimi alanlarından birisi de personel temininde görülmektedir. Vesayet denetimi çatısı altında olan belediyelerdeki personel konusu üç sistem şekilde karşımıza çıkmaktadır. “Ayrı Personel Sistemi” olarak adlandırılan birinci sistem; vesayet denetimini elinde bulunduran merkezi yönetimin etkisinin en alt seviyelerde olduğu, personel alımında neredeyse belediyelerin özel işletmeler gibi davranabildiği, kendine has kurallarla personelini temin edebilme olasılığının fazla olduğu, yerel yönetimlerin personel temininde istenilen model olarak görülebilecek bir sistemi ifade etmektedir. Bu sistem sayesinde belediyeler adeta özerk bir yapıya sahip işveren gibi hareket edebilmektedir. İşe giren çalışanlar da bu sistemde kendilerini yalnızca işe alan belediyelere karşı sorumlu olarak görmektedirler. Çoğunlukla büyük devletlerin sömürgesi altındaki ülkelerde görülen “Tek Personel Sistemi” olarak adlandırılan ikinci sistem; ideal model olarak görülen “Ayrı Personel Sistemi'nin” tam tersi olan, belediyeler ve yerel yönetimler için gerekli personel teminini idari vesayet denetim yetkisini elinde bulunduran merkezi yönetimin belirlediği bir sistemi ifade etmektedir. Yerel yönetim birimlerine personel temininin merkezden sağlandığı bu sistemle, sömürge devletlerinin sömürgelerini denetim altında tuttuğu söylenebilir. “Birleşik ya da Karma Personel Sistemi” olarak adlandırılan son sistem ise; yerel yönetim birimlerinin personel teminini kendilerinin yaptığı fakat personel sisteminin başından sonuna kadar merkezi yönetimin kurumları vasıtasıyla yönlendirildiği ve denetlendiği sistemi ifade etmektedir³⁰.

³⁰ Taylan Şanlı, “Avrupa Birliği Yolunda Geçmişten Günümüze Belediye Personel Sistemi”, *Türk İdare Dergisi*, s.162.

Yerel yönetimler için personel teminlerinin yapıldığı üç sistem ülkemiz bazında değerlendirildiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren günümüze kadarki süreçte “Birleşik ya da Karma Sistem” olarak adlandırılan sistem etkili olmuştur³¹.

1580 sayılı eski kanuna bakıldığında, personel teminini idari vesayet denetim yetkisini elinde bulunduran merkezi yönetimin belirlediği “Tek Personel Sistemi” benimsenerek uygulanmıştır. Gelişen dünya düzeninde yerel yönetimlerin daha özerk bir yapıya dönüştürülme çabaları ülkemizde de etkili olmuştur. Dünyada meydana gelen değişikliklere paralel olarak günün şartlarına uyum sağlayabilmek için belediyelerin personel sisteminde de bir takım değişiklikler yapılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla birlikte belediyelerin personel teminde yeni düzenlemeler yapılarak “Birleşik ya da Karma Sistem” şeklinde ifade edilen sistem benimsenmiştir. Eski kanunun yerine getirilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'ndan da anlaşılacağı üzere, belediyelerin kadrolarını kendilerinin oluşturabileceği, yetenekli ve işinin ehli kişilerin alınmasının önü açılmıştır³².

Belediyeler açısından birçok yeniliklerin getirildiği 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 48. maddesinde belediye teşkilatının oluşumu belirtilmiştir. Buna göre; “Belediye teşkilatı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, mali hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur.

Beldenin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.” şeklinde belediye teşkilatının nasıl olacağı belirtilmiştir³³.

http://www.icisleri.gov.tr/_icisleri/TurkIdareDergisi/UpLoadedFiles/449_161_168.doc (Erişim Tarihi: 24.11.2016).

³¹ Birgül Güler ve Mustafa Kemal Öktem, “Belediyelerimizde Personel Sistemi”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 2, Haziran 1989, s.25.

https://www.researchgate.net/profile/M_Oektem/publication/283317826_Belediye_Personel_Sistemi/links/5632931508ae584878092575/Belediye-Personel-Sistemi.pdf (Erişim Tarihi: 26.11.2016).

³² Fuat Yörükoğlu, “5393 Sayılı Belediye Kanunu Bağlamında Türkiye’de Belediye Reformu”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.132.

³³ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, s.47.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesinde belediyelerin teşkilat ve personel istihdamında norm kadro esası getirilmiştir. Kanunun 49. maddesine göre belediyelerde norm kadro ve istihdamı aşağıdaki gibidir³⁴.

Norm kadro ilke ve standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

Belediye personeli, belediye başkanı tarafından atanır. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz. Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli olarak istihdam edilecekler ödenecek net ücret, söz konusu kadro unvanı için birinci derecenin birinci kademesi esas alınmak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre tespit edilecek her türlü ödemeler toplamının net tutarının yüzde 25 fazlasını geçmemek üzere belediye meclisi kararıyla belirlenir. Genel hükümlere göre birinci dereceden kadro ihdas edilemeyen kadro unvanları için ise o kadro unvanından ihdası yapılmış en yüksek kadro derecesinin birinci kademesi esas alınır ve yapılacak ödemenin azami tutarı yukarıda belirtilen usule göre tespit olunur. Bu fıkra hükümlerine göre çalıştırılacak personel için İçişleri Bakanlığı unvanlar itibariyle sınırlama getirilebilir.

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz. Bunlara ödenecek net ücret, aynı unvanlı kadroların birinci derecesinin birinci kademesi için yapılması gereken bütün ödemeler toplamının net tutarının yarısını geçmemek ve çalıştırılacak süre ile orantılı olmak üzere belediye meclisi kararı ile tespit edilir. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli personel olarak çalıştırılanlar için iş sonu tazminatı ödenmez ve işsizlik sigortası primi yatırılmaz. Bunlardan yaptıkları başka işler sebebiyle

³⁴ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, ss.47-52.

herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olanlar için sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primi yatırılmaz ve aynı kişi birden fazla belediye veya bağlı kuruluşta çalıştırılmaz.

Üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri uyarınca çalıştırılacak personele her ne ad altında olursa olsun sözleşme ücreti dışında herhangi bir ödeme yapılmaz ve ücret mahiyetinde aynî ya da nakdî menfaat temin edilmez. Bu personel hakkında bu kanunla düzenlenmeyen hususlarda vize şartı aranmaksızın 567 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilenler hakkındaki hükümler uygulanır. Bu personele ait sözleşme örnekleri sözleşmenin imzalanmasını izleyen 30 gün içinde İçişleri Bakanlığına ve Maliye Bakanlığına gönderilir. Dördüncü fıkarda sayılan unvanlara ilişkin hizmetler dışında kalmak ve o hizmet için ihdas edilmiş kadro bulunmamak kaydıyla, İçişleri Bakanlığı'nca üçüncü fıkra çerçevesinde sözleşmeli personel istihdamı uygun görülmüş olan kadro unvanına ilişkin görevlerde, 657 sayılı Kanununun 4. maddesinin (B) fıkrasına göre münhasıran kısmi süreli olarak sözleşmeli personel çalıştırılabilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle, belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirmelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinin (B) fıkrasında öngörülen şartlar dikkate alınır. Belediyelerde bu şekilde istihdam edilen personel kurumlarından izinli sayılırlar. Bu personelin görevlendirildikleri süre zarfındaki, görevlendirildikleri kadroya ait her türlü mali hakları ile kurumları tarafından karşılanması gereken sosyal güvenlik ve benzeri diğer hakları belediye tarafından ödenir. İzinli oldukları müddet, terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır ve terfi haklarını kazananlar başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın tefi ettirilirlir. Bu şekilde görevlendirilenler, görevlendirme süresinin sona ermesinden itibaren on beş gün içerisinde yazılı olarak kurumlarına başvurmaları hâlinde en geç bir ay içerisinde kadrolarına veya müktesebine uygun başka bir kadroya atanırlar.

Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın; belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki, nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir. Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilir ve taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilir. Bu şekilde görevlendirme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez ve belediye meclisinin görev süresini aşamaz. Sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanır.

Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenecek yeniden

değerleme katkısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000'in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz. Yeni personel alımı nedeniyle bu oranın aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararı, zararın olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanunu faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edilir. Personelin her türlü alacakları zamanında ve öncelikle ödenir.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde onunu ve devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının (20.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 47).

Belediyelerde personel istihdamını düzenleyen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesi; Anayasa'nın 70'inci maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan "Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez" hükmünün belediyelerde personel temininde de uygulanması gereken bir düzenleme olarak algılanmaktadır³⁵.

1.1.3.4. Belediyelerin Finansman Yapısı

Vatandaşa en yakın yerel yönetim birimi olan belediyeler yapacakları hizmetler için maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Çalışmanın bu bölümünde 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyelerin finansman yapısını oluşturan "belediyenin gelirleri", "belediyenin giderleri" ve "belediye bütçesi" alt başlıklar halinde incelenecektir.

1.1.3.4.1. Belediyenin Gelirleri

Yerel yönetim birimlerinin gelirlerine ilişkin ilk düzenleme 1924 yılında çıkarılan 423 sayılı Belediye Vergi ve Resimleri Kanunu'nun yayımlanmasıyla yapılmıştır. Ardından 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Gelirler Kanunu kabul edilmiştir. 1948 yılında çıkarılan 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile düzenlemeler devam etmiştir. 1981 yılına kadar yerel yönetimlerin gelirlerini düzenlemeye ilişkin çıkarılan bu kanunlar dağınık bir yapıdadır. Dağınık yapıyı toparlayacak genel kapsamlı

³⁵ Şerif Öner, *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*, Nobel Yayınları, Ankara, Nisan 2006, s.180.

kanun olan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu 1981 yılında çıkarılmıştır. Genel kapsamlı kanun olan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun ardından belediyelerin gelirlerine birçok köklü değişiklik kazandıran 5393 sayılı Belediye Kanunu, 03 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilmiştir³⁶.

5393 sayılı Belediye Kanunu'n da belediyenin gelirleri aşağıdaki gibidir³⁷;

- a. Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları
- b. Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay
- c. Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler
- d. Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler
- e. Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler
- f. Faiz ve ceza gelirleri
- g. Bağışlar
- h. Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler
- i. Diğer gelirler

Büyükşehir belediyelerinde Büyükşehir sınırları ve mücavir alanları içinde belediyelerce tahsil edilen emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından alınmaktadır. Bunlardan Büyükşehir belediyesine veya özel idareye ayrıca pay kesilmez (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 59).

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyelerin gelirlerini dört ana başlık altında inceleyebiliriz. Bunlar; “Belediyenin öz gelirleri”, “Devlet gelirlerinden ayrılan paylar”, “Devlet yardımları” ve “Borçlanma” şeklindedir. Aşağıda belediyenin gelirleri şekil yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

³⁶ Gülay Atar, “Düzenleyici Etki Analizi ve Türkiye’de Belediye Gelirleri Üzerine Bir Uygulama Konaklama Vergisi Örneği”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, ss. 116-117.

³⁷ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, s.59.

Şekil 1.1: Belediyelerin Gelir Kaynakları

Kaynak: Talip Akce, Türkiye'de Belediyelerin Finansman Kaynakları: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2014, s. 36-97'den yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

1.1.3.4.2. Belediyenin Giderleri

Vatandaşlara en yakın yerel yönetim birimi olan belediyelerin halka karşı yapması gereken hizmetleri faaliyete geçirmek için yaptığı harcamalara ve bu çerçevede belediyenin hizmetlerini yürütmek için faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve şahıslara yaptığı harcamalara, belediyenin giderleri denmektedir. Belediyelere köklü değişiklikler ve yenilikler getiren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 60. maddesinde belediye giderleri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Kanunun 60. maddesine göre belediye giderleri aşağıdaki gibidir³⁸;

- a) Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- b) Belediye personeline ve seçilmiş organların üyelerine ödenen maaş, ücret ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- d) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- f) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri,
- g) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- h) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri,
- i) Dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- j) Dava takip ve icra giderleri,
- k) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- m) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
- n) Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- o) Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- p) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
- q) Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar,
- r) İmar düzenleme giderleri,
- s) Her türlü proje giderleri

³⁸ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, ss. 59-61.

1.1.3.4.3. Belediyenin Bütçesi

Belediyelerin sahip olduğu kaynaklar ile vatandaşlara karşı sorumlu olduğu hizmetleri gerçekleştirebilmek için yapmış olduğu harcamalar arasındaki ilişkiyi gösteren belediye bütçesine ait hükümler, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 61 ve 66. maddelerinde belirtilmiştir³⁹. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 61. maddesine göre;

Belediyenin stratejik plânına ve performans programına uygun olarak hazırlanan bütçe, belediyenin malî yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösterir, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin verir.

Bütçeye ayrıntılı harcama programları ile finansman programları eklenir.

Bütçe yılı Devlet mali yılı ile aynıdır.

Bütçe dışı harcama yapılamaz.

Belediye başkanı ve harcama yetkisi verilen diğer görevliler, bütçe ödeneklerinin verimli, tutumlu ve yerinde harcanmasından sorumludur (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 61).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelerin bütçelerinin hazırlanması ve kabulü

62. maddede düzenlenmiştir. Buna göre;

Belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçe tasarısı eylül ayının birinci gününden önce encümene sunulur ve İçişleri Bakanlığına gönderilir. İçişleri Bakanlığı belediye bütçe tahminlerini konsolide eder ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca merkezi yönetim bütçe tasarısına eklenmek üzere eylül ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığı'na bildirir. Encümen, bütçeyi inceleyerek görüşüyle birlikte kasım ayının birinci gününden önce belediye meclisine sunar.

Meclis bütçe tasarısını yılbaşından önce, aynen veya değiştirerek kabul eder. Ancak, meclis bütçe denkliliğini bozacak biçimde gider arttırıcı ve gelir azaltıcı değişiklikler yapamaz. Kabul edilen bütçe, mali yılbaşından itibaren yürürlüğe girer (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 62).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda harcama yetkilisine ilişkin düzenleme 63. maddede belirtilmiştir. Kanuna göre; "Belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir." şeklinde belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye bütçesinin kesin hesaba ilişkin hükümleri de 64. maddede belirtilmiştir. Buna göre; "Her yıl bütçesinin kesin hesabı, belediye başkanı tarafından hesap dönemi bitiminden sonra nisan ayı içinde encümene

³⁹ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, ss. 61-63.

sunulur. Kesin hesap, belediye meclisinin mayıs ayı toplantısında görüşülerek karara bağlanır. Kesin hesabın görüşülmesi ve kesinleşmesinde, bütçeye ilişkin hükümler uygulanır.” şeklindedir. Yeni kanunun 65. maddesine göre ise; “Belediye bütçesi ile muhasebe işlemlerine ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığı’nın görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.” şeklinde belediye bütçe sistemi belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 66. maddesinde ise geçmiş yıl bütçesinin devamına ilişkin hükümler düzenlenmiştir⁴⁰. Buna göre; “Herhangi bir nedenle yeni yıl bütçesi kesinleşmemiş ise yeni bütçenin kesinleşmesine kadar geçen yıl bütçesi uygulanır. Bütçenin kabulüne kadar yapılan işlemler yeni yıl bütçesine göre yapılmış sayılır.” şeklinde belirtilmiştir.

1.1.3.5. Belediyelerin Denetimi

Denetim kabaca herhangi bir alanda yapılan faaliyetlerin önceden belirlenmiş olan amaca uygun olup olmadığının araştırıldığı ve sonuçlarının tarafsız bir şekilde değerlendirildiği bir süreci ifade etmektedir. Dünyada meydana gelen gelişmeler ışığında her alanda yaşanan gelişmeler, denetim süreçlerinde de değişimi ve yeniliği gerekli kılmaktadır. Belediyelere köklü değişiklik ve yenilikler getiren 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyelerin denetimine ilişkin hükümler 54 ve 55. maddelerde düzenlenmiştir⁴¹. Kanunda denetimin amacının belirtildiği 54. maddeye göre;

Belediyelerin denetimi; faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve belediye teşkilatının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor haline getirerek ilgililere duyurmaktır (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 55). şeklinde belirtilmiştir.

Denetimin kapsamı ve türleri de yine 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 55. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre;

Belediyelerde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimini kapsar.

⁴⁰ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, s. 63.

⁴¹ Türkiye Belediyeler Birliği, a.g.e., ss. 55-56.

İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Ayrıca belediyelerin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından da denetlenir.

Belediyelere bağlı kuruluş ve işletmeler de yukarıda ki esaslara göre denetlenir.

Denetime ilişkin sonuçlar kamuoyuna açıklanır ve meclisin bilgisine sunulur (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017: 56).

şeklindedir.

1.1.4. 5216 Sayılı Kanuna Göre Büyükşehir Belediyeleri

Büyükşehir belediyelerine ilişkin 3030 sayılı kanunun değişen ve gelişen dünya düzeninde ihtiyaçlara cevap vermede yetersiz kalması günümüz şartlarına uygun yeni kanunun çıkarılmasını gerekli kılmıştır. Toplumun ihtiyaçlarının çeşitlendiği ve şehirlerin nüfuslarında hızlı artışların meydana geldiği günümüz dünyasında meydana gelen yeni ihtiyaçlara cevap verebilmek için çıkarılan 5216 sayılı kanun, 10 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilmiş, 23 Temmuz 2004 tarih ve 25531 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kabul edilen yeni kanunun 1. maddesinde, nüfusları hızla artan büyükşehirlerin idaresi için çıkarılan kanunun amacı belirtilmiştir. Buna göre, “Bu kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Büyükşehir belediyesinin tanımının yapıldığı 5216 sayılı kanunun 3/a maddesine göre; “Büyükşehir belediyesi; sınırları il mülki sınırları olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” şeklinde belirtilmiştir⁴².

5216 sayılı kanunun 3/b maddesine göre, büyükşehir belediyesinin organları, “Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye

⁴² Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Birinci Bölüm: Amaç, Kapsam ve Tanımlar, Madde 3/a, 14. Baskı, Ankara, Şubat 2017, ss. 91-92.

başkanı” şeklinde belirtilmiştir. İlgili kanunun 3/c maddesine göre büyükşehir belediyesinin kapsadığı ilçe belediyesi, “büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesi” olarak tanımlanmıştır.

5216 sayılı kanunun ikinci bölümünü oluşturan 4 ve 5. maddeler bir yerde büyükşehir belediyesi kurulmasına ve sınırlarına ilişkin hükümleri içermektedir. Büyükşehir belediyesinin kurulmasına ilişkin ilgili kanunun 4. maddesine göre, “Toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyelerine dönüştürülebilir.” şeklindedir. Kurulacak olan büyükşehir belediyelerinin sınırlarını düzenleyen 5. maddeye göre, “Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlarıdır. İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin mülki sınırlarıdır.” olarak ifade edilmiştir.

5216 sayılı kanunun 7 ve 11. maddeleri büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarını, 21 ve 22. maddeleri büyükşehir belediyesi teşkilatı ve personelini ve 23 ve 26. maddeleri de büyükşehir belediyesinin mali hükümlerini düzenlemektedir.

1.2. Vatandaş Odaklı Yönetim Anlayışı

1.2.1. Vatandaş-Müşteri Kavramları

Kelime anlamı itibariyle vatandaş, sınırları belirli bir toprak parçasında yaşayan ve mensubu bulunduğu ülkeye vatandaşlık akdi ile bağlanan şahısları ifade etmektedir. Her devletin vatandaşlık şartları anayasalarında belirtilmektedir. Geleneksel kamu yönetimi anlayışında yönetilenleri ifade eden vatandaş kavramı, değişen dünya düzenine paralel olarak yenilenen yeni kamu yönetimi anlayışına “yönetişim” kelimesinin girmesiyle daha geniş bir anlamı ifade etmeye başlamıştır. Buna göre yenilenen yeni kamu yönetimi anlayışında vatandaş, siyasal karar mekanizmalarının her evresinde bulunan, politika planlamalarının oluşturulmasında rol alan, uygulama sürecini yakından takip eden sorgulayan ve denetleyen bir aktif yurttaş profiline dönüşmüştür⁴³.

“Müşteri” kavramı ise kâr amacı güden işletmelerin çıktılarını kullanan şahısları ifade etmektedir. Bu işletmelerin en büyük amacı ise sahip oldukları müşterilerin memnuniyetidir. Toplam kalite yönetiminin amacını oluşturan müşteri memnuniyeti,

⁴³ Fethullah Duman, “Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Aralık 2006, s.68.

“yapılan her işin temelinde müşteri vardır” ve “üretilen çıktılar müşteri için ise çıktılardan nasıl olması gerektiğine de müşteri karar vermelidir” şeklindeki anlayışa göre hareket etmektedir⁴⁴.

Kâr amacı güden işletmelerde kullanılan “müşteri” kavramı, teknolojinin hız kazandığı günümüz dünyasında artık kamu kesiminde de kullanılmaktadır. Kamu kesiminde de kullanılmaya başlanan “müşteri”; kamu idarelerinin ve kamu yönetiminin ürettiği mal ve hizmetleri kullanan vatandaşdır. Bu bağlamda kamu kesiminde müşteri olarak adlandırılan vatandaş, hizmetlerden yararlanan vatandaş, karar mekanizmalarına katılan vatandaş ve sorgulayan ve denetleyen vatandaş şeklinde farklı özelliklere bürünebilmektedir⁴⁵.

Günümüz dünyasında bireycilik, rekabetçilik ve markalaşma gibi faktörlerin meydana getirdiği küreselleşme olgusu, müşteri kavramının öneminin artmasına neden olmuştur. Kâr amacı güden işletmeler müşteri merkezli çıktılar üretmeye başlamışlardır. Markalaşmanın da etkisiyle artık işletmeler daimi müşteri sayılarını arttırmak için kıyasıya bir yarış içerisine girmişlerdir. Müşteri memnuniyeti günümüz işletmelerinin birinci hedefi haline gelmiştir⁴⁶.

Müşteri kavramı, örgütün dışında kalan kişilerden oluşan “dış müşteri” ve örgütü meydana getiren kişilerden oluşan “iç müşteri” şeklinde ikiye ayrılmaktadır⁴⁷. Dış müşteri; örgütün ürettiği mal ve hizmetleri satın alarak kullanan kişilerdir. Dış müşterilerle aynı dili konuşmak ve uzlaşma kültürüne sahip olmak örgüt için büyük önem taşımaktadır. Tepkileri almak, alınan sonuçları ölçmek ve hataları düzelterek, sıfır hata hedefine ulaşmak, dış müşterilerle sürekli ve etkin iletişimin ve aynı amaca yönelik çabaların sonucunda gerçekleştirilebilir⁴⁸. İç müşteri ise; örgüt içerisindeki şahısların ve kurumların birbirlerini

⁴⁴ Halis Muhsin, “Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarında İç Müşteri Tatminini Etkileyen Faktörler ve Bir Uygulama”, *Kamu Hizmetlerinde Müşteri(vatandaş) Odaklılık: Türkiye’de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme*, (Der. Özcan Sezer), ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 8, 2008, s. 151. <http://www.ijmeb.org/index.php/zkesbe/article/viewFile/183/132> (Erişim Tarihi: 13.12.2016).

⁴⁵ Veysel Eren, “Kamu Yönetiminde Yeni Meşruluk Temeli Olarak Müşteri Odaklı Yönetim Yaklaşımı”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt:58, Sayı:1, ss. 66-67.

⁴⁶ Mehmet Tikici ve Mevlüt Türk, “İnsan Odaklı Yönetim ve Müşteri Memnuniyeti: Malatya İlinde Bir Uygulama”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, Cilt:8, Sayı:3, 2003, s.30. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/195002> (Erişim Tarihi: 17.12.2016).

⁴⁷ Fethullah Duman, “Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Aralık 2006, s.73.

⁴⁸ Harun Demirkaya “Toplam Kalite Yönetimi Felsefesinin Siyasette Uygulanabilirliği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2, 2002, s.173.

müşteri olarak görmesidir. Örgüt içerisindeki kişilerin ve kurumların birbirlerini müşteri olarak görmeleri, örgüt bünyesinde yer alan birimlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin geliştirilmesi açısından ve örgütün insan kaynakları yönetiminin geliştirilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır. Vatandaşlara hizmet sunan kamu kesiminde de iç müşteri kavramı, bünyesindeki personelin memnuniyet seviyelerinin yükseltilerek kuruma bağlılıklarının güçlendirilmesiyle ortaya çıkacak olan kaliteli ve etkin hizmet sunumu yönünden oldukça önemlidir⁴⁹.

1.2.2. Vatandaş (Müşteri) Odaklılığın Doğuşu

Hızla değişen ve gelişen günümüz dünyasında kâr amacıyla faaliyet gösteren birimler, ürettikleri çıktılarını “müşteri” olarak gördükleri kişi, kurum veya kuruluşlara sunmaktadırlar. Kâr elde etmek için kurulan kuruluşların yapı taşını müşteriler oluşturmaktadır. Dünyada meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeler, beraberinde bireycilik, rekabetçilik ve markalaşma gibi faktörlerin neden olduğu küreselleşmeyi de getirmektedir. Küreselleşmenin artmaya başladığı günümüzde temelini müşterilerin oluşturduğu işletmeler için devamlı müşteriye sahip olmak, çok büyük bir zenginliktir. İşte tüm bu sebeplerden dolayı üreteceği çıktılarda, “müşteri odaklı olmak” ve “her zaman müşteri haklıdır” gibi kavramlarla müşterilerin memnuniyet düzeylerini en üst seviyelere çıkarmak, günümüz dünyasında her kurum ve kuruluşun öncelikli hedefi haline gelmiştir⁵⁰.

Sürekli gelişen dünya düzenine paralel olarak insanların ihtiyaç ve beklentilerinde de sonu gelmez bir artışın olması, başta kâr amacı güden işletmeler olmak üzere kamu idareleri ve devlet kurumlarında, kurumsal yapılarında, yaptıkları hizmetlerde ve ileriye dönük yapacakları yeni faaliyetlerde sürekli bir gelişimi gerekli kılmaktadır.

Kâr amacı güden örgütlerde daha çok ön planda olan fakat son yıllarda kamu kesiminde de kendisine daimi bir yer edinen vatandaş (müşteri) odaklılık; bireycilik,

<http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/iibfd/article/viewFile/2504/2247> (Erişim Tarihi: 18.12.2016).

⁴⁹ Özcan Sezer, “Kamu Hizmetlerinde Müşteri(vatandaş) Odaklılık: Türkiye’de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, 2008, s.151.

<http://www.ijmeb.org/index.php/zkesbe/article/viewFile/183/132> (Erişim Tarihi: 20.12.2016).

⁵⁰ Ömer Torlak ve Umut Koç, “Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Müşteri Vatandaş Odaklı Hizmet Sunuma Etkileri Üzerine Bir Araştırma”, Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi, Ankara, TODAİE Yayını, s.37.

sürekli bir yenilenme isteği, rekabetçilik gibi küreselleşmeyle birlikte meydana gelen piyasa eksenli bir yeni oluşum arayışlarının ardından ortaya çıkmıştır⁵¹.

“Vatandaş odaklı yönetim” gerçekte kâr amacı güden işletmelerde olan “müşteri odaklı yönetim” anlayışının kamu kesiminde görünen yüzü şeklindedir. Kamu kesiminde geçmişten gelen köklü siyasi yapının yerine geçmesi beklenen vatandaş odaklı yönetim anlayışı, kâr amacı güden işletmelerin uygulamış olduğu müşteri odaklı anlayıştan yararlanılarak oluşturulmaktadır. Müşteri odaklı yönetim anlayışının kamu kesimine uyarlanmış halinde yer alan en önemli özellik, özel işletmelerdeki kâr amacının olmamasıdır. Vatandaş odaklı yönetimin kâr amacının olmaması, kamu kesiminin kendine has özelliklerini korumasını ve bağımsız olan yapısının devam etmesini sağlamıştır. Kamu kesimi özel işletmelerde uygulanan müşteri odaklı yönetim sistemini, teknik özelliklerinden yararlanarak kendi bünyesinde istediği şekle getirmektedir. Vatandaşlara sunulacak olan hizmetleri daha etkin, daha kaliteli, daha ekonomik sunabilmek için kamu kesimi, özel işletmelerin kullandığı müşteri odaklı yönetimden yararlanmaktadır⁵².

Ekonomik kapasiteleri belirli düzeyde seyreden gelişmekte olan ülkelerde, kamu idarelerinin gelirleriyle vatandaşın gelen hizmet taleplerinin birbirlerini karşılamaması, var olan sınırlı kaynaklarını en etkili, verimli ve ihtiyaç önceliğine göre kullanmalarına neden olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin içinde buldukları bu vaziyet vatandaş/müşteri odaklı yönetim anlayışının kamu kesiminde de kullanılmasını sağlamıştır. Tüm bu gelişmeler artık kamu kesiminin vatandaşların istek, beklenti ve ihtiyaç önceliğine göre hareket etmesini ortaya çıkarmıştır⁵³.

Kamu kesimine girmeye başlayan vatandaş odaklı yönetim anlayışının Türkiye’deki gelişimine bakıldığında ise 1980’li yıllara kadar böyle bir olgu pek gündemde olmamıştır. 1980’li yıllardan itibaren Türkiye’nin ekonomisinde yaşanan önemli değişiklikler ile liberal ekonomiyi benimsemesi, kurum ve kuruluşlarda müşteri

⁵¹ Ulvi Saran, *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma; Kalite Odaklı Bir Yaklaşım*, Atlas Yayıncılık, 2004, s.43.

⁵² A. Karataş, “Müşteri Odaklı Yönetim Anlayışı”, *Türk Kamu Yönetimi Reform Sürecinde Kamu Hizmet Sunumu: Değişim ve Etkinlik Bağlamında Kamu Hizmet Standartları ve Uygulamaları*, (Der. Rukiye Ülkü Yalçın), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2011, ss. 44-45.

⁵³ Fatih Yüksel, “Kamu Yönetiminde Yeni Eğilimler Perspektifinde Türk Kamu Yönetiminde Reform İhtiyacı ve Kamu Yönetimi Reform Yasa Tasarısı”, *Kamu Yönetimi*, (Der. Mustafa Ökmen, Abdullah Yılmaz), Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s.3.

kavramının etkisini arttırarak merkezde vatandaşların olduğu müşteri odaklı yönetim anlayışına geçilmeyi gerekli kılmıştır⁵⁴.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilk dönemlerinde ülkedeki batı tarzı eğitim almış, yüksek statüsü olan modern şahıslar, iş imkânlarının sınırlı olmasından dolayı siyasi alanlarda boy göstermişlerdir. Bu dönemlerde memur denildiğinde siyasi alanlarda faaliyet gösteren kişiler algılanmaktaydı ve memur; vatandaşlara hizmet eden kişi yerine değil de emir veren kişi olarak tanımlanmaktaydı⁵⁵.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 1980'li yıllara kadar memur kelimesi emir veren kişiyi anlatmaktaydı. 1980'lerden itibaren eleştirilmeye başlanan bu algının yerine halkın istek ve dileklerine göre hareket eden, verimi ve kaliteyi önemseyen yeni olgular ileri sürülmüştür. 1980'lerle birlikte ortaya çıkan bu yeni olgular, ekonomide serbest piyasanın ön plana çıkmasını, kamu kesiminin küçültülmesini, kamu kesiminde ve özel işletmelerde ihale yönteminin artmasını ve vatandaş (müşteri) odaklı bir yönetim anlayışının benimsenerek vatandaşlara (müşterilere) daha çok alternatif seçeneklerinin olmasını doğurmuştur⁵⁶.

Kamu kesiminde geleneksel model içerisinde yer alan merkeziyetçilik, kurallara sıkı sıkıya bağlılık ve uzmanlaşma ilkelerinin, vatandaş (müşteri) odaklı yönetim anlayışıyla birlikte aşırı derecede önemszenmesi tartışılmaktadır. Vatandaş (müşteri) odaklı yönetim anlayışıyla birlikte oluşan bu tartışılmalar, geleneksel yapıdan tamamen kopmanın tersine yönetim evrelerinin daha iyi duruma getirilerek kamu yönetimiyle vatandaşlar arasındaki bağı daha da güçlendirmeyi ön görmektedir. Vatandaş (müşteri) odaklı yönetim anlayışı kamu alanında bu şekilde bir değişim ve gelişimin olmasını isterken vatandaşlara da yapılan kamu hizmetlerinin kalitesini, vaktinde yapılıp yapılmadığının denetimini ve verimliliğini kontrol etme fırsatı sunmaktadır⁵⁷.

⁵⁴ Fethullah Duman, "Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları", Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Aralık 2006, s.73.

⁵⁵ İsmail Göktürk ve Mehmet Yılmaz, "İnsan Felsefesi Açısından Toplam Kalite Yönetimi ve Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği Araştırması", Kamu Yönetiminde Kalite 2. Ulusal Kongresi, Ankara, TODAİE Yayınları, 1999, s.297.

⁵⁶ Fethullah Duman, a.g.e., s.73.

⁵⁷ Veysel Eren, "Kamu Yönetiminde Yeni Meşruluk Temeli Olarak Müşteri Odaklı Yönetim Yaklaşımı", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 58 (1), 2003, s.68.

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/36190> (Erişim Tarihi: 26.12.2016).

1.2.3. Kamuda Vatandaş Odaklılık

Hızla gelişen dünya düzeninde günün şartlarını istenilen düzeyde yakalayamayan kamu kesimi, vatandaşların istek ve beklentilerine cevap verebilmede yetersiz kaldığı için her dönemde eleştirilerin hedefi konumundadır. Dünyada meydana gelen sürekli yenilikler kâr amacı güden işletmelerde olduğu gibi kamu kesiminde de sürekli bir yenilik ve değişimi zorunlu hale getirmektedir. Kamu kesimindeki bu ihtiyaç, geleneksel kamu yönetimi anlayışının yerine günün şartlarına cevap verebilecek köklü yeniliklerin olması gerektiğini göstermektedir. Bireycilik, rekabetçilik ve markalaşma gibi piyasa eksenli faaliyetlerin meydana getirdiği küreselleşmeyle birlikte değişen günümüz dünyasında insanların özel işletmelerden olduğu gibi kamu kesiminden de beklenti ve istekleri çeşitlenmektedir. İnsanlar artık kamu hizmetlerine tamahkârlık etmeyerek eksik, verimsiz ve kalitesiz kamu hizmetinin yerine kamu kuruluşlarıyla daha fazla diyalogun olduğu katılımcı bir anlayışın olmasını istemektedirler⁵⁸.

Kamu yönetiminin kendisine has özelliklerinin olması vatandaş (müşteri) odaklılığın kamu kesiminde uygulanabilip uygulanamayacağına ilişkin birçok tartışmaya neden olmuştur. Tartışmalardan çoğunun görüşü üzerine kâr amacı güden özel işletmelerde kullanılan müşteri odaklılığın doğruca kamu yönetimine aktarılması olanaksızdır. Müşteri odaklılığın özel işletmelerde olduğu gibi doğruca kamuya aktarılması yerine kamu yönetiminin hizmetlerini hızlandıracak, hizmetlerin kalitesini arttıracak, vatandaşlarla kamu yönetimi arasındaki ilişkiyi geliştirecek ve kamuya ivme kazandırabilecek özelliklerinin aktarılması, kamu kesimini geliştirerek çok büyük kazançlar sağlayacaktır. Ancak kamu kesimi özel işletmelere özgü olan müşteri odaklılıktan ihtiyacı olanı alırken kendisine has olan özelliklere de dikkat etmesi gerekmektedir. Kâr amacı güden özel işletmelerde kullanılan müşteri odaklılığın kamu yönetimine yansımaları olarak adlandırılan “vatandaş odaklılık”, halkın istek ve beklentilerini ön planda tutarak vatandaşların ihtiyaçlarını kaliteli, etkin ve verimli bir şekilde karşılamak olarak anlaşılmaktadır⁵⁹.

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere vatandaş (müşteri) odaklılığın kamu kesimindeki amacı; yönetimin kalite seviyesini yükseltmek, hizmetlerin halka arzında

⁵⁸ Nevzat Saygılıoğlu ve Selçuk Arı, *Etkin Devlet: Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi*, Sabancı Üniversitesi Yayını, İstanbul, 2003, s.93.

⁵⁹ Fethullah Duman, “Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Aralık 2006, s.83.

şeffaflığı yakalayabilmek, kamu yönetimlerin karar mekanizmalarında ve politikalarının belirlenmesinde katılımcı bir politika izlemesini sağlayarak vatandaşları da sürece dahil etmek ve vatandaşla kamu yönetimleri arasındaki iletişimi arttırmak şeklinde sıralanabilir.

Tüm dünyada kamu kesiminde hızla artan vatandaş odaklılık anlayışı ülkemizde de son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Ülkemizde vatandaş odaklılığın kamu yönetimlerinde istenilen seviyelerde uygulanabilmesi için İçişleri Bakanlığı 07.05.2002 tarihinde 467 sayılı bir genelge yayınlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIMCI BÜTÇE UYGULAMASI

2.1. Bütçe ve Katılımcı Bütçe Kavramı

Fransızcadan Türkçeye geçmiş olan “bütçe” kelimesi Latince “Bulga”, Fransızca “Bouge”, “Bougette” olarak ifade edilmiş ve İngilizcede de on yedinci yüzyıldan itibaren “Budget” şeklinde kullanılmaya başlanmıştır⁶⁰. Bütçe, hükümetlerin iktisadi, siyasi, toplumsal öncelikler ve tercihlerini yansıtan, gelecekte kazanılacak olan gelirleri ve yapılması planlanan harcamaları gösteren belge şeklinde tanımlanabilmektedir⁶¹.

Kamu bütçeleme süreci; kişilerin, halkın, siyasetin ve mali yönetimin yaşadığı değişime paralel olarak 1215’te Magna Carta ile beraber büyük bir değişim gerçekleştirmiştir. Batı halklarında 17.yy’a kadar bütçe; hükümetlerin yalnızca sahip olduğu ve olabileceği gelirleri gösteren belge şeklindeyken, 17.yy’dan itibaren gelirin yanında hükümetlerin halkın hangi gereksinimlerine ve ne miktarda harcama yapacağını gösterir hale gelmiştir. 1950’li yıllarla birlikte bütçe, devletin vatandaşlara yönelik yapmış olduğu harcamalarından halkın ne kadar fayda elde ettiğine odaklanmıştır ve bu yıllardaki bütçede, sadece vatandaşlara yapılan hizmetlerin uygulanmasıyla yetinmeyerek, plan ve program çerçevesinde olması gerektiği ileri sürülmüştür. Kamu harcamalarının vatandaşlara fayda sağlayıp sağlamadığının tartışıldığı ve hizmetlerin uygulanmasında plan ve programın önem kazanmaya başladığı 1950’li yıllarda oluşturulan bütçe sistemleri içerisinde Program Bütçe Sistemi, Planlama-Programlama Bütçeleme Sistemi (PPBS), Performans Bütçe Sistemi ve Stratejik Plana Dayalı Bütçe Sistemi bulunmaktadır⁶².

1990’lara gelindiğinde ise dünyada meydana gelen küreselleşme süreciyle birlikte kamusal bütçelemeye yönelik sosyal değişimlerin olmaya başladığı görülmektedir. Sosyal değişimlerin yaşanmaya başladığı bu dönemde, hükümetlerin bu yıllara kadarki mali yönde verilen kararlarda vatandaşların temel kamusal gereksinimlerini yeteri kadar

⁶⁰ Kamil Tüğen, *Devlet Bütçesi*, Başsaray Matbaası, İzmir, 2014, s.1.

⁶¹ Metin Meriç, “Bütçe Sistemlerinde Dönüşüm ve Değişim”, *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, (Der. Figen Altuğ, Ahmet Kesik, Murat Şeker), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s.15.

⁶² Metin Meriç, a.g.e., s.156.

karşılayamadığına yönelik eleştiriler giderek çoğalmıştır. Eleştirilerin artmasının sonucunda da 1990'lı yıllardan itibaren yerel yönetim kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları (STK) aracılığıyla yürütülen vatandaşlara yönelik bütçe düzenlemelerinin yapılmasının önü açılmıştır. Bahse konu sosyal bütçe düzenlemeleri içerisinde de katılımcı bütçeleme anlayışı oldukça önemli bir yere sahiptir⁶³.

İşte tüm bu gelişmeler 20.yy'a kadar geleneksel olarak ifade edebileceğimiz sadece devletin bütçe sistemini kontrol ettiği anlayışının yerine yerel yönetim kuruluşları ve STK'yla halk arasında bir köprü kurularak sivil halkında dahil olduğu yeni bir sosyal bütçe sisteminin oluşmaya başladığını göstermektedir.

İngilizcede “participatory budgeting” olan ve gerçek ismiyle Portekizcede “Orçamento Participativo” şeklinde kaynaklara geçen katılımcı bütçe uygulaması; vatandaşların sınırlı ölçülerde bile olsa yerel yönetimlerin harcama önceliklerinin belirlenmesinde ve bütçelendirilmesinde karar verme sürecine katılabildikleri bir süreci ifade etmektedir. Farklı bir bakış açısıyla katılımcı bütçe uygulaması; bünyesinde geniş bir katılımı tartışılan bütçe süreci, kent bütçesinden belli miktarda kaynak tahsisi, bütçenin görüşülmesinde kurumsallaşmış forumlar, doğru bir şekilde takibinin ve kıyasının yapılabilmesi için senelerce sürmesi ve sağlanabilen en üst düzeyde şeffaflık şeklindeki beş temel unsuru içeren seçilmemiş vatandaşların kamusal finansman sürecine katılımına izin veren bir modeldir⁶⁴.

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi katılımcı bütçeleme vatandaşlara yerel düzeydeki yönetim mekanizmalarının karar verme süreçlerine katılımlarını arttırmakta, kaynaklarının nereye ve ne şekilde harcanacağını belirlemede vatandaşların da söz sahibi olmasını sağlamaktadır. Böylece vatandaşlar kamu kaynaklarının kullanımını görme şansı bulmaktadır. Ayrıca katılımcı bütçeleme; kaynakların kullanımında ve harcama önceliklerinin belirlenmesinde yerel yönetim mekanizmaları kadar vatandaşlara da kısmen de olsa yetkiler vermektedir.

⁶³ Arman Zafer Yalçın, “Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa, 2015, Cilt:22, Sayı:2, s.314.

<http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/1268> (Erişim Tarihi: 09.01.2017).

⁶⁴ Yves Sintomer vd., “Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting”, *Journal of Public Deliberation*, Volume:8, Issue:2, Article: 9, 2012, ss. 2-3.

<http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol8/iss2/art9> (Erişim Tarihi: 11.01.2017).

İlk olarak Porto Alegre’de ortaya çıkan ve uygulanan bu bütçeleme tekniği katılımcı olmak isteyen her vatandaşa açıktır. Temsili ve doğrudan demokrasiyi bir araya getirerek, vatandaşlara danışma ortamının yanında tartışma ortamını da oluşturmaktadır. Yoksul halka karşı yeniden dağıtıcı olan ve harcama önceliklerinin belirlenmesinde katılımcıların da dâhil olmasına ortam hazırlayan bir yönetim yapısını ortaya çıkarmaktadır⁶⁵.

Bu bütçeleme sistemi, vatandaşları kamu politikası oluşturma sürecine dahil ederken, yerel yönetim mekanizmalarının ayrıcalıklı yetkilerini bazı kurallarla sınırlandırmaktadır. Bu şekilde her kesimden vatandaşın bütçeleme sürecine katılımı sağlanmaktadır⁶⁶. Halkın kamu işlerinde bilinçlenmesi, kamusal alanlardaki tartışmalarda vatandaşların söz söyler hale gelmesi ve yerel yönetimlerin kararları vatandaşlarla birlikte alması demokrasinin kalitesini yükselten etkenlerdendir. Öte yandan, geçmişten beri demokrasinin takozu haline gelen adam kayırma, yolsuzluk vb. gibi sorunların ortadan kaldırılması açık ve toplumsallaşmış bir bütçeleme sürecinin oluşturulmasıyla gerçekleştirilebilmektedir⁶⁷.

Değişen dünya düzeninde bütçe yapma aşamasında çoğulculuğu oluşturmak, bütçelerin meşruluğu ve etkinliği yönünden gerekli olsa da, pratikte bunu yapabilmek kolay değildir. Bu nedenle, bütçelerin meşruluğunu ve etkinliğini oluşturmak için katılımın ne şekilde olacağı tartışılmalı ve bütçeleme sürecini katılımcı yapan unsurlar tespit edilmelidir. Bunu yapmak için bütçeleme sürecinde katılımı oluşturacak geniş ve anlamlı bir katılım düzeyinin ne olduğunun ve nasıl olması gerektiğinin belirlenmesi gerekmektedir⁶⁸. Arzu edilen çoğulculuğu ve katılımı oluşturabilecek geniş ve anlamlı katılımın ne olduğu ve nasıl olması gerektiği iki temel seçenikle açıklanabilir.

⁶⁵ Benjamin Goldfrank, “Lessons From Latin American Experience in Participatory Budgeting”, University of New Mexico, March 2006, s.4.

<http://www.internationalbudget.org/themes/PB/LatinAmerica.pdf> (Erişim Tarihi: 11.01.2017).

⁶⁶ Brian Wampler, “A Guide to Participatory Budgeting”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.21.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

⁶⁷ Ahmet Özen ve İbrahim Güray Yontar, “Katılımcı Demokrasi Anlayışında Bütçeleme: Katılımcı Bütçeleme”, *Maliye Dergisi*, Ocak-Haziran, 2009, Sayı:156, s.284.

http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/156/17.Ahmet.oZEN_ibrahim.Guray.YONTAR.pdf (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

⁶⁸ Deniz Şahin, “Bütçeleme Sürecinde Çoğulculuk”, *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, (Der. Figen Altuğ, Ahmet Kesik, Murat Şeker), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, ss. 191-192.

- Katılım düzeyi
- Katılım alanı (katılımın niceliğini ifade eder)

Aşağıdaki Tablo 2.1’de katılımcı bütçe uygulaması sürecinde vatandaş katılımına ilişkin sınıflandırma yer almaktadır⁶⁹.

Tablo 2.1: Vatandaş Katılımının Sınıflandırılması

TEMSİL EDİLEBİLİRLİK(KATILIM ALANI)		
KATILIM SEVİYESİ (DÜZEYİ)	GENİŞ KATILIM	DAR KATILIM
TAM KATILIM	Tam Karar: Kamu otoriteleri kararlar alırlar, fakat vatandaşların alınan bu kararlar üzerinde büyük bir etkisi vardır.	Tam Karar: Kamu görevlileri ve seçilmiş çıkar gruplarınca kararlar alınır.
	Katılım: Büyük, çeşitli vatandaş grupları hükümetle anlamlı görüşmeler yapmaktadır.	Katılım: Çıkar grupları kararlar üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir; çoğu vatandaş katılım fırsatına sahip değildir.
KİSMİ KATILIM	Kısmi Karar: Kamu otoriteleri kararlar alırlar, ancak vatandaşların kararları etkilemeleri sınırlıdır.	Kısmi Karar: Hükümet elitleri kararlar verir; çıkar gruplarının kararları etkilemeleri sınırlıdır.
	Katılım: Büyük, çeşitli vatandaş grupları hükümetle sınırlı görüşmeler yapmaktadır.	Katılım: Çıkar gruplarının kararlar üzerinde sınırlı etkisi vardır; fakat çoğu vatandaş katılım fırsatına sahip değildir.
SEMBOLİK	Sembolik Karar: Kamu otoriteleri kararlar alırlar.	Sembolik Karar: Kamu görevlileri kararları şeffaf olmayan bir şekilde yapar.

⁶⁹ Donald P. Moynihan, “Citizen Participation in Budgeting: Prospect for Developing Countries”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.62.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 13.01.2017).

KATILIM	Katılım: Katılım semboliktir, fakat büyük ve çeşitli grupları kapsamaktadır.	Katılım: Katılım semboliktir, sadece çok az sayıda vatandaş kapsamaktadır.
----------------	---	---

Kaynak: Donald P. Moynihan, "Citizen Participation in Budgeting: Prospect for Developing Countries", (der. Shah Anwar), *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (içinde) 2007, The World Bank, Washington, D.C., s. 62.'den uyarlanmıştır.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında temsil edilebilirlik (katılım alanı); katılımcı bütçelemenin en önemli iki temel hedefinden birincisi olan bütün vatandaşların karar alma sürecine doğrudan katılımını ifade etmektedir. Geniş katılım; çeşitli sosyo-ekonomik kümeleri oluşturan sayıca çok fazla vatandaşın dahil olduğu bir bütçeleme sürecini gösterirken, dar katılım; yalnızca birkaç vatandaşın veya belli bir sosyo-ekonomik kümenin karar alma sürecine dahil olduğu ve etkilediği bir bütçeleme sürecini göstermektedir. Katılımcı bütçeleme sürecinde istenilen katılım ise, toplumdaki bütün çeşitlilikleri gösterecek biçimde sayıca çok fazla vatandaşın veya temsilcilerinin dahil olduğu geniş bir katılım düzeyinin olmasıdır⁷⁰. Tablo 2.1'de görüldüğü üzere katılım düzeyi ne kadar çok ve çeşitli olursa harcama önceliklerinin belirlenmesinde vatandaş görüşleri de yerel yönetim kuruluşları kadar etkili olmaktadır.

Katılımcı bütçelemenin ikinci önemli hedefi ise, hükümetin vatandaşlarıyla görüşmeler yapması, onları ciddiye alarak dinlemesi, harcama önceliklerinin belirlenmesinde vatandaş görüşlerinin önemli olmasıdır. Bunun için, katılımcı bütçelemeye ilişkin sınıflandırmanın ikinci unsurunu "katılımın niteliği" belirlemektedir⁷¹. Katılımcı bütçeleme sürecinde tercihlerin nasıl gerekçelendirildiği, tercihlerin bilgiye dayalı olup olmadığı, katılım sürecindeki farklılıkların ve tercihlerin nasıl ortaya konduğu ve bunların arasında nasıl bir uzlaşma sağlandığı ve bunun bütçe kararlarına nasıl eklendiği son derece önem arz etmektedir⁷².

⁷⁰ Donald P. Moynihan, "Citizen Participation in Budgeting: Prospect for Developing Countries", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.61.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 13.01.2017).

⁷¹ Donald P. Moynihan, a.g.e., s.61.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 13.01.2017).

⁷² Deniz Şahin, "Bütçeleme Sürecinde Çoğulculuk", *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, (Der. Figen Altuğ, Ahmet Kesik, Murat Şeker), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s.194.

2.2. Katılımcı Bütçenin Tarihsel Gelişimi

Katılımcı bütçeleme Brezilya’da demokrasinin geliştirilmesine yönelik çabalar neticesinde ortaya çıkmıştır. Brezilya’nın kültürel ve ekonomik özellikleri incelendiğinde, 1985 yılında demokrasinin ülkede yeniden oluşturulmasıyla birlikte kamu yönetiminde görülen adam kayırmacılığının ve yolsuzluğun önlenmesi amacıyla katılımcı bütçelemeye yönelik çalışmaların başlatıldığı görülmektedir⁷³.

Katılımcı bütçeleme çalışmalarının ilk önemli adımı 1988 yılında İşçi Partisi’nin iktidara gelmesi ve demokratik katılımı esas alan şeffaf yönetim anlayışının benimsenmesiyle olmuştur. Demokratik bir yenilik olarak katılımcı bütçe anlayışı ilk kez 1989 yılında Porto Alegre kentinde uygulanmıştır ve bu katılımcı bütçe anlayışı yoksul vatandaşların kamu harcamalarından daha fazla pay alabilmesini öngörmektedir⁷⁴. 1970’li yılların sonu ile 1980’lerin ilk yarısında katılımcı bütçelemenin yerel yönetimlerde uygulanabilmesiyle ilgili öneriler Brezilya Demokratik Hareket Partisi (PMDB) tarafından ortaya atılmıştır. Çeşitli tartışmalara neden olmasına rağmen katılımcı bütçeleme uygulamaları ile ilgili bu öneriler PMDB’ nin 1988 seçimlerinde Brezilya’nın Porto Alegre kentinde ve diğer 36 belediyede seçimleri kazanmasını sağladığı düşünülmektedir⁷⁵. Daha sonraki evrede de katılımcı bütçe anlayışı yayılarak Porto Alegre kentinin de üye olduğu yerel yönetim birliklerinde yer alan 8 belediyede de uygulanmıştır⁷⁶.

Katılımcı bütçenin uygulandığı 1989 ve 1990 yıllarında Porto Alegre kentinde bin kişiden daha az sayıda katılımcı (vatandaş) bütçeleme sürecine katılmıştır. 1992’de ise bu bütçeleme sürecine katılım giderek artmış ve sayı yaklaşık 8 bine ulaşmıştır. 1992 yılında İşçi Parti’sinin tekrar seçilmesi ile katılım 20 bini geçerek artmaya devam etmiştir. Katılımcı bütçeleme sürecine yönelik bu artış, vatandaşların katılımcı bütçelemenin yerel

⁷³ Ahmet Özen ve İbrahim Güray Yontar, “Katılımcı Demokrasi Anlayışında Bütçeleme: Katılımcı Bütçeleme”, *Maliye Dergisi*, Ocak-Haziran, Sayı:156, 2009, ss. 284-285.

http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/156/17.Ahmet.oZEN_ibrahim.Guray.YONTAR.pdf (Erişim Tarihi: 08.01.2017).

⁷⁴ Brian Wampler, “A Guide to Participatory Budgeting”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.23. <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

⁷⁵ Metin Meriç, “Bütçe Sistemlerinde Dönüşüm ve Değişim”, *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, (Der. Figen Altuğ, Ahmet Kesik, Murat Şeker), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s.162.

⁷⁶ Benjamin Goldfrank, “Lessons From Latin American Experience in Participatory Budgeting”, University of New Mexico, March 2006, s.6. <http://www.internationalbudget.org/themes/PB/LatinAmerica.pdf> (Erişim Tarihi: 11.01.2017).

yönetim mekanizmaları içerisinde kısmen de olsa halka yönelik olan önemli bir karar alma mekanizması olduğunu anlamaya başladığını ifade etmektedir⁷⁷.

Brezilya'nın Porto Alegre kentinde 1989'da başlayan ve giderek artmaya devam eden katılımcı bütçeleme uygulaması, 2004 yılına kadar ülkenin Sao Paulo, İpatinga, Belo Horizonte, Rio Claro, Blumenau, Santo Andre ve Recife gibi Brezilya'nın 250 belediyesinde uygulanmıştır⁷⁸. Oransal bazda bakıldığında Brezilya'da nüfusu yüz binden büyük kentlerde katılımcı bütçenin uygulanması oranı 1989-1992 yılları arasında %4.3 iken 2005-2008 yılları arasında bu oran %41'e çıkmıştır⁷⁹. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere katılımcı bütçe uygulamasının artık Brezilya'da tam olarak oturduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcı bütçenin ilk olarak uygulanma alanı bulunduğu Brezilya'da durum yukarıda anlatıldığı gibiyken Brezilya dışındaki Latin Amerika'da 2010 yılına kadar toplamda 920 kent belediyesi kısmen ya da tamamen katılımcı bütçelemeyi uygulama imkanı bulmuştur. Peru'da yapılan anayasal değişiklik sonucunda bütçelemede katılımcılık ilkesini uygulamak, bütün yerel yönetim kuruluşları tarafından zorunlu hale getirilmiştir⁸⁰. Porto Alegre kentinde katılımcı bütçelemede olumlu sonuçların alınmasının ardından Latin Amerika ülkelerinin tamamına yayılan bütçelemede katılımcılık fikri, 2000'li yıllardan itibaren önce Avrupa kıtası başta olmak üzere Asya ve Afrika kıtalarını da içine alarak dünyanın dört bir tarafına hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır ve birçok kent belediyesi katılımcı bütçelemeyi benimseyerek kendi bünyesinde önemli değişimler başlatmıştır⁸¹. Günümüzde ise Latin Amerika'da yer alan birçok ülke ile birlikte Asya, Avrupa ve Afrika'da bulunan 1200'den fazla kentte bütçelemede katılımcılık ilkesi kabul görmüştür⁸².

⁷⁷ Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.24. <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

⁷⁸ Yves Sintomer ve Marion Gret, *Porto Alegre*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s.32.

⁷⁹ Brian Wampler, "Participatory Budgeting in Brazil", Pennsylvania: Penn State University, 2009, s.8. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/S0022216X0800535X> (Erişim Tarihi: 16.01.2017).

⁸⁰ Stephanie L. McNulty, "Voice and Vote: Decentralization and Participation in Post Fujimori Peru", *Stanford University Press*, 2011, s.25. www.amazon.com.uk (Erişim Tarihi: 17.01.2017).

⁸¹ Yves Sintomer vd., "Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting", *Journal of Public Deliberation*, Volume:8, Issue:2, Article: 9, 2012, s.8. <http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol8/iss2/art9> (Erişim Tarihi: 11.01.2017).

⁸² Lerner, Josh, "PBNYC expands to 8 Districts and \$10 million", 2012.

Yukarıda anlattığımız tüm bu katılımcı bütçeleme uygulamasını ve gelişimini tarihsel süreçte Cabannes üç aşamada incelemiştir⁸³.

1. Aşama: 1989 yılında Porto Alegre kentinde başlayan bütçede katılımcılık fikri, 8 yıllık süreci içeren Brezilya'da Santo Andre ve Uruguay'da Montevideo kentlerinin katılımcı bütçeleme uygulamalarını kapsayan deneme aşamasıdır.

2. Aşama: 1997' de başlayan bu aşama Brezilya yayılması olarak anılmaktadır ve 2000 yılına kadar devam eden 3 yıllık süreci kapsamaktadır. Bu yıllar içerisinde Brezilya'daki 130'dan fazla belediye, bütçelemede katılımcılık fikrini uygulamıştır.

3. Aşama: 2000'den günümüze dek uzanan süreci kapsamaktadır. Bu aşama katılımcı bütçeleme modelinin genişleme evresi olarak nitelendirilebilir. Genel anlamda Brezilya'nın dışında özellikle Latin Amerika ülkelerinde ve Avrupa'da birçok kentte uygulanmaya başlayan bütçede katılımcılık fikrini gösteren bir süreçtir.

2.3. Katılımcı Bütçeleme Süreci

Bütçelemede katılımcılık uygulamasına ilişkin temel şartlar, yerel yönetim kuruluşları ve merkezi hükümet tarafından geliştirilen programların uygulanabilmesi, seçilerek başa gelmiş hükümetlerin ve yöneticilerin ilerici, vatandaş odaklı ve sosyal adalet yönü gelişmiş bir bakış açısına sahip olmaları ile doğrudan ilişkilidir⁸⁴. Seçilmişlerin vatandaşlarla iç içe olmaları, halka karşı hesap verme sorumluluğu içerisinde hareket etmeleri ve onları karar alma mekanizmalarına kısmen de olsa dahil etmeleri sürecin uygulanabilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır. Ayrıca katılımcı bütçe uygulamasına vatandaşlar karar verici konumunda dahil olurken, geçmiş yılın bütçe verilerini tartışmak ve gelecek yılın bütçesini oluşturmaya yönelik plan ve projelerin finansmanı hakkında tartışma imkânına sahiptirler. Aktif yurttaşlığa geçiş sürecinde önemli bir araç olan katılımcı bütçe uygulaması; vatandaşları geçmişten gelen pasif yurttaş

<http://www.participatorybudgeting.org/> (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

⁸³ Yves Cabannes, "Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy", *Environment&Urbanization*, Vol:16, No:1, 2004, s.29.

<http://pubs.iied.org/pdfs/G00471.pdf> (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

⁸⁴ Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.3.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

profilinden kurtularak yaşadıkları kenti daha çok sahiplenmelerine ve kamu kaynaklarının daha aktif bir şekilde kullanılmasına olanak sağlamıştır⁸⁵.

Alışıl gelmişin dışında vatandaşlara ve yerel yönetimlere yeni fırsatlar sunan bütçe lemede katılımcılık fikrinin, kentlerde uygulanabilmesi ve hayata geçirilmesi için birçok farklı uygulamalar vardır⁸⁶. Katılımcı bütçe leme anlayışının temelinde vatandaşların özgür iradeleriyle gönüllü olarak ve belirlenmiş bir takvim süreci içerisinde belediye bütçesinin hazırlanmasını, geçmiş bütçe verilerinin değerlendirilmesini ve karar verme sürecinin tamamında olmasa da en azından harcamaların bir kısmına katılımını öngörmektedir⁸⁷.

Vatandaşlar çeşitli yöntemlerle katılımcı bütçe leme sürecine dahil olurken, yerel yönetim kuruluşları da üzerlerinde bulunan sorumluluklardan kısmen de olsa kurtulma fırsatı bulabilmektedirler. Katılımcı bütçe uygulamasına yönelik katılım yöntemlerine, vatandaşların katılımını arttırmak ve süreci daha başarılı yapmak için birtakım temel unsurların belirlenmesi gerekmektedir. Bütçe leme sürecinde vatandaş katılımını belirleyen temel unsurlar şöyledir⁸⁸.

⁸⁵ Zuhal Ergen, “Yönetimden Yönetişime: Katılımcı Bütçe leme Modeli”, *Maliye Dergisi*, Sayı:163, 2012, s.326.

https://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/163/163-17.pdf (Erişim Tarihi: 20.01.2017).

⁸⁶ Süreyya Sakınç ve Sibel Aybarç Bursalıoğlu, “Bütçe lemede Demokratik Bir Değişim: Katılımcı Bütçe leme”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, May, 2014, s.2.

http://www.ejovoc.org/makaleler/may_2014/pdf/01.pdf (Erişim Tarihi: 20.01.2017)

⁸⁷ Benjamin Goldfrank, “Lessons From Latin American Experience in Participatory Budgeting”, University of New Mexico, March 2006.

<http://www.internationalbudget.org/themes/PB/LatinAmerica.pdf> (Erişim Tarihi: 11.01.2017).

⁸⁸ Carol Ebdon ve Aimee L. Franklin, “Citizen Participation in Budgeting Theory”, *Public Administrative Review*, 2006, s.438.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.15406210.2006.00600.x/epdf> (Erişim Tarihi: 22.01.2017).

Tablo 2.2: Katılımcı Bütçelemelerde Vatandaş Katılımını Belirleyen Temel Unsurlar

Unsurlar	Değişkenler
Çevre	Yasal düzenlemeler, Hükümet yapısı, Nüfus büyüklüğü, Politik kültür, Etnik çeşitlilik
Süreç	Zamanlama, Bütçe tahsis türü, Katılımcılar, Ödeme istekliliği/samimi tercihler
İşleyiş	Danışma komiteleri, Halka açık toplantılar, Anket, Odak grupları, Simülasyonlar
Amaç ve Sonuçlar	Bütçe hakkında katılımcıların eğitimi, Karar almada girdilerin toplanması, Bütçe tekliflerine destek sağlanması, Çıkarıcılığın azaltılması, Güven aşılama, Toplumsal birlik duygusu sağlamak

Kaynak: Ebdon & Franklin, 2006: 438.

Tablo 2.2’de görüldüğü gibi Ebdon ve Franklin, katılımcı bütçelemelerde, vatandaş katılımını belirleyen değişkenleri 4’e ayırmışlardır. Bu değişkenler; çevre, süreç, işleyiş ve amaç ve sonuçtur. Bütçelemelerde vatandaş katılımını etkileyen unsurlardan “çevre” unsuruna göre siyasi ortamın olumlu olduğu yerlerde katılım yüksekken siyasi ortamın istenen düzeyde olumlu olmadığı bölgede ise katılım oranı daha düşüktür. Bunun nedeni ise politik kültürün oluşmadığı, siyasi çatışmaların olduğu bir bölgede insanlar politikacılar ile birlikte bir karar almak yerine kararlara uymayı tercih ederler. Bununla beraber, nüfus büyüklüğü de katılım ortamını etkilemektedir. Bu bağlamda, büyük şehirlerde katılımın daha belirgin olduğu söylenebilir⁸⁹.

Kent içerisinde yaşayan vatandaşların bütçeleme sürecine katılımını arttırmak için yerel yönetim kuruluşlarının bütün halka aynı ölçüde yaklaşarak kentin her yerine eşit şekilde hizmet sunmaları gerekmektedir. Böylece siyasal tercihlerini yönetimdekilerden farklı yönde kullanan vatandaşların güvenlerini kazanabilmektedirler. Kent içerisindeki siyasal ortam bu şekilde olumlu olduğu zaman bütçelemelerde katılımcılık fikrini uygulamak daha kolay hale gelecektir ve vatandaşlar halk arasında “küsme” diye tabir edilen kendilerini siyasal ve sosyal ortamdaki soyutlama düşüncesini akıllarına dahi getirmeyeceklerdir. Siyasal çevrenin bu şekilde olumlu olduğu ortamda vatandaşlar arasında katılımcılık en üst

⁸⁹ Carol Ebdon ve Aimee L. Franklin, “Citizen Participation in Budgeting Theory”, *Public Administrative Review*, 2006, ss. 438-439.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.15406210.2006.00600.x/epdf> (Erişim Tarihi: 22.01.2017).

seviyelere ulaşacaktır. Bütçelemeye vatandaş katılımını belirleyen “işleyiş” unsuruna göre ise, halk toplantıları katılımcılık açısından oldukça önem taşımaktadır. Halk toplantılarına, vatandaşlar, kamuya açık bir ortamda bilgi edinmek ve kendi görüşlerini ifade etmek üzere davet edilirler. Halk toplantıları vatandaşlara doğrudan bilgi vermekte yeterince iyi olmasa da, ön bilgi paylaşımı açısından oldukça önemlidir⁹⁰. Bu toplantılar sayesinde, kısa sürede çok insana erişim sağlanarak bilgi verilebilmektedir. Ayrıca vatandaş ile yetkililer arasındaki iletişim doğrudan doğruya yüz yüze yapıldığından aradaki güven ortamı da pekiştirilmektedir⁹¹.

Yerel yönetim kuruluşu olan belediyelerle vatandaşların bulunduğu halk toplantıları, kentte yaşayan her kesimden insanın bir araya gelmesini sağladığı gibi geçmiş yılda yapılan harcamaları inceleme ve gelecek yılın harcamalarını tartışma fırsatı vermektedir. Bu şekilde hem demokrasiye gidilen yolda büyük bir adım atılmış olur hem de belediyeler, üzerlerindeki sorumluluklardan kısmen de olsa kurtulabileceği söylenebilir. Ayrıca kentteki zengin, fakir her kesimden vatandaşların halk toplantılarına dahil olması kararların alınmasında geçmişten gelen adam kayırmacılık, torpil gibi unsurların etkisinin yok olmasını sağlamaktadır.

Vatandaş katılımı için önemli olan bir sonraki unsur “amaç ve sonuç” unsurudur. Bu unsur, hem katılımın hedeflerini hem de sonuçlarını değerlendirir. Bütçeleme sürecinde katılımcılığın ve etkinliğin değerlendirilmesi için öncelikle hedefler belirlenmektedir. Bu sayede süreç tamamlandıktan sonra elde edilen sonuçlar belirlenen hedeflerle karşılaştırılır⁹².

Katılımcı bütçeleme anlayışında vatandaşlar bütçeleme sürecine “geleneksel” ve “modern yöntemler” ile katılma imkânları bulabilmektedir ve vatandaşların bu yöntemlere katılımlarını belirleyen “çevre”, “süreç”, “işleyiş” ve “amaç ve sonuç” unsurları

⁹⁰ Carol Ebdon ve Aimee L. Franklin, “Citizen Participation in Budgeting Theory”, *Public Administrative Review*, 2006, s.440.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.15406210.2006.00600.x/epdf> (Erişim Tarihi: 22.01.2017).

⁹¹ Gökhan Çobanoğulları ve Ahmet Burçin Yereli, “Katılımcı Demokrasi ve Bütçeleme”, *Sosyoekonomi Dergisi*, 2017, s.117.

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/271797> (Erişim Tarihi: 16.01.2017).

⁹² Carol Ebdon ve Aimee L. Franklin, a.g.e., s.441.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6210.2006.00600.x/epdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2017).

bulunmaktadır. Bütün bu unsurların ardından bütçelemeye katılımcılık fikrinin bir ülkeye veya şehre adapte ettirilmesi için aşağıdaki dört faktörün bir bütün olması gerekmektedir⁹³.

1. Yerel yönetim birimi olan belediyelerin ve yöneticilerin güçlü desteği ve istekliliği
2. Vatandaşların siyasi tartışmalara katılım konusundaki istekliliği
3. Yasama organlarının müdahalelerini katılımcı bütçeden ayıran destekleyici politik çevre
4. Yurttaşlar tarafından belirlenen projelerin bütçesini karşılayacak mali kaynakları olarak sıralanabilir.

Bu dört madde oluştuktan sonra uygulama aşamasında ülkeden ülkeye farklılıklar olabilir. Ancak, genel olarak belediye bütçesinin belirli bir oranı bir yatırım fonu olarak ayrılmakta ve bu uygulama yaygın olarak katılımcı bütçe şeklinde tanımlanmaktadır⁹⁴.

Maddelerden de anlaşılacağı gibi katılımcı bütçe uygulamasının bir kentte sorunsuz bir şekilde uygulanabilmesi için belediyelerin ve yönetimde olan yöneticilerin bütçeleme sürecine tam destek vermesinin yanı sıra politika yapıcıların da sürece olumlu bakıp gerekli olan ılıman siyasal ortamın hazırlanmasında gereken dikkati ve özeni göstermeleri gerekmektedir. Politika yapıcılarının uğraşlarıyla oluşturulacak olan bu olumlu ortamda yerel yönetim birimi olan belediyelerin tam desteğiyle beraber vatandaşlar artık süreci daha iyi anlayıp siyasi tartışmalara katılma fırsatı bulabileceklerdir. Doğaldır ki katılımcı bütçeleminin uygulanması için hal bu şekilde olduğu zaman vatandaşların katılmış olduğu siyasi tartışma ortamından yine vatandaşların belirlemiş olduğu projeler ortaya çıkacaktır. İşte bu ortaya çıkan projelerin hayata geçirilmesi için belediyelerin belli oranlarda bile olsa maddi kaynak tahsis etmeleri bütçelemeye katılımcılık fikrinin uygulanmaya başladığının bir göstergesidir.

⁹³ Brian Wampler, "The Difusion of Brazil's Participatoy Budgeting: Should 'Best Practices' be Promoted?", 2007, s.24.

<http://www.internationalbudget.org/themes/PB/AdoptingParticipatoryDemocracy.pdf> (Erişim Tarihi: 24.01.2017).

⁹⁴ Ahmet Özen ve İbrahim Güray Yontar, "Katılımcı Demokrasi Anlayışında Bütçeleme: Katılımcı Bütçeleme", *Maliye Dergisi*, Ocak-Haziran, Sayı:156, 2009, s.286.

http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/156/17.Ahmet.oZEN_ibrahim.Guray.YONTAR.pdf (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

Yukarıda anlatılan vatandaş katılım yöntemleri, yurttaşların sürece katılımını etkileyen unsurlar ve sürecin tam olarak adapte edilebilmesi için gerekli şartlar ifade edildikten sonra katılımcı bütçeleme süreci, dört temel aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar, hesaplama, analiz, izleme ve değerlendirilmedir⁹⁵.

Tablo 2.3: Katılımcı Bütçeleme Aşamaları

Hesaplama Aşaması	Gelir ve giderler tahmin edilir, vatandaşların katılımıyla beraber önceki yıllara ait verilerden hareketle gelecek yıllara ait veriler hesaplanmaya çalışılır, yapılacak olan harcamalar önceliklerine göre belirlenir.
Analiz Aşaması	Bütçenin meclisten onaylanması aşamasından sonraki aşamadır, Farklı politika önerilerinin uygulamaları ve etkileri yeniden değerlendirilir.
İzleme Aşaması	Bütçe uygulamaları tartışıldıktan ve meclis tarafından onaylandıktan sonra gerçekleşen aşamadır.
Performans Değerlendirme Aşaması	Kamu hizmetlerinden yararlananlardan hizmet ürün anketi uygulaması yapılır.

Kaynak: Semih Bilge, *Bütçelemede Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Bütçeleme*, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi, Cilt: 47, Sayı:542, 2010, s.54 dokümandan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

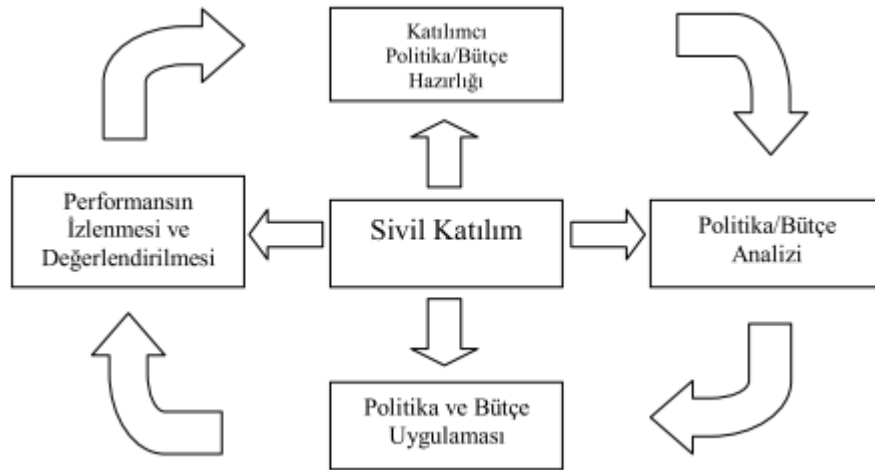
Tablo 2.3'e bakıldığında katılımcı bütçeleme sürecinde öncelikle vatandaşların katılımıyla oluşturulan hesaplama aşaması yer almaktadır. Bu aşamada katılımcılarla (vatandaşlarla) beraber gelir ve gider tahmini yapılarak gelecek yıllara yönelik harcama öncelikleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Böylece belediyelerin şimdiye kadarki yapmış oldukları harcamalar ve uygulamaları vatandaşlar görme fırsatı bulmuş olacaklardır. Hesaplama aşamasından sonraki aşama olan analiz aşaması harcama yapılacak olan bütçenin meclis onayından hemen sonraki aşamadır. Bu aşamada farklı politika önerilerinin uygulamaları ve etkileri tekrar değerlendirilir. Buradaki temel sorun bütçenin

⁹⁵ Semih Bilge, "Bütçelemede Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Bütçeleme", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Cilt:47, Sayı:542, 2010, s.54.
http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/dergiler/makaleler/542/Sayi_542_Makale_04.pdf (Erişim Tarihi: 26.01.2017).

yapısı itibariyle içerdiği teknik özelliştir ve bu söz konusu teknik özellik, sivil katılımın sağlanmasını zorlaştırabilir şeklinde yorumlanabilir⁹⁶.

Bütçenin meclis tarafından onaylandıktan sonraki aşaması olan izleme aşamasındaki temel sorun kaynak akışında bürokrasinin ya da baskı gruplarının bütçe uygulamasının üzerinde baskılarının olup olmayacağıdır. Dolayısıyla bu grupların söz konusu etkilerini en aza indirip, bütçe hazırlıklarında etkili olmasını sağlamak sürecin uygulanabilmesi için oldukça önemlidir. Katılımcı bütçe süreci aşamalarının sonuncusu olan performans değerlendirme aşamasında, performans değerlendirmesi yapmanın en iyi yollarından birisi olan yapılan hizmetlerden yararlananlardan alınacak hizmet ürün anketi yöntemidir. Bu yöntem kamu hizmetlerinden memnuniyeti ve kamu hizmetinden beklenen faydanın sağlanıp sağlanmadığını göstermektedir⁹⁷.

Şekil 2.1: Katılımcı Bütçe Süreci

Kaynak: Wagle ve Shah, 2005: 4.

Wagle ve Shah' a göre katılımcı bütçeleme süreci yukarıdaki Şekil 2.1'te görüldüğü gibidir. Bu şekil katılımcı bütçe sürecindeki kavramlar arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Tüm bu sürecin ortasında vatandaş katılımı yer almaktadır. Sürecin her evresine vatandaşların dahil edilmesi ve belediyeler açısından hesap verebilirliğin artması, sivil

⁹⁶ Semih Bilge, "Bütçelemede Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Bütçeleme", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Cilt:47, Sayı:542, 2010, s.54.

http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/dergiler/makaleler/542/Sayi_542_Makale_04.pdf (Erişim Tarihi: 26.01.2017).

⁹⁷ Semih Bilge, a.g.e., s.54.

http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/dergiler/makaleler/542/Sayi_542_Makale_04.pdf (Erişim Tarihi: 26.01.2017).

katılımı artıracaktır ve sivil katılımın artmasıyla da katılımcı bütçeleme süreci gerçekleştirilmiş olacaktır⁹⁸.

2.4. Katılımcı Bütçe Uygulamasının Aktörleri

Bütçelemede katılımcılık fikrinin uygulayıcıları olarak; vatandaşlar, mahalli idareler ve çıkar ve baskı grupları yer almaktadır. Aşağıdaki şekil katılımcı bütçe uygulamasının aktörlerini ve özelliklerini göstermektedir⁹⁹.

Tablo 2.4: Katılımcı Bütçe Uygulamasının Aktörleri

Vatandaşlar	Katılımcı bütçeleme ile sadece seçim dönemlerinde söz sahibi olma fikri değişmektedir, idareyi, yerel yönetimlerin sorumluluklarını, politika ve politika oluşturmayı anlayarak, bu konuda bilgi sahibi olmaktadırlar, yasal ve teknik problemlerin çözümünde yerel yönetim ile birlikte çalışma fırsatı bulabilmektedirler, geçmiş yılların verilerini tartışma imkânı bulup, gelecek yıllara yönelik belediyelerle birlikte hesaplama yapma imkânı bulabilmektedirler.
Mahalli İdareler	Maddi düzeyleri düşük olan mahallelerin yatırımlardan ve yerel düzeydeki kaynaklardan daha fazla pay almasına ortam hazırlamaktadırlar, bütçelemede katılımcılık fikrinin yurttaşların siyasi ve sosyal anlayışlarını değiştireceği ve geliştireceğini düşünmektedirler, katılımcı bütçe anlayışıyla vatandaşlara karşı olan sorumluluklarından kısmen de olsa kurtulabileceklerine inanmaktadırlar.
Çıkar ve Baskı Grupları	STK'lar, medya ve iş topluluklarından oluşmaktadırlar, belediyeler gerçekleştirmiş olduğu hizmet ve yatırımlara ilişkin bilgi arzını sağlarken, talep yönünde ise vatandaşlar ile onların haklarını savunan STK'lar yer almaktadır, katılımcı bütçe uygulayıcısı ile vatandaş arasında arabuluculuk görevini üstlenirler.

Kaynak: Ahmet Özen, Ayşe Atılgan Yaşa, Habip Demirhan, *Katılımcı Bütçeleme Anlayışı Çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 Stratejik Planının Değerlendirilmesi*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:59, 2016, s.1299.'tan uyarlanmıştır.

⁹⁸ Semih Bilge, "Bütçelemede Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Bütçeleme", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Cilt:47, Sayı:542, 2010, s.54.

http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/dergiler/makaleler/542/Sayi_542_Makale_04.pdf (Erişim Tarihi: 26.01.2017).

⁹⁹ Ahmet Özen vd., "Katılımcı Bütçeleme Anlayışı Çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 Stratejik Planının Değerlendirilmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı:59, 2016, s.1299.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/viewFile/5000182904/5000174598> (Erişim Tarihi: 01.02.2017).

Tablo 2.4'e bakıldığında katılımcı bütçeleme sürecinin en önemli aktörü olan vatandaşlar, gelecek yılın bütçesini oluşturmaya ve bir önceki yılın verilerini tartışmaya kısmen de olsa yerel yönetim birimiyle beraber yapabilme fırsatı bulabilmektedirler. Bütçelemelerde katılımcılık sürecinin en önemli unsurlarından biri belediyelerin mali saydamlık ve hesap verme sorumluluğunu gözeterek eylemlerini gerçekleştirmeleridir. Katılımcı bütçeleme süreci, yurttaşların geleneksel olarak tabir edebileceğimiz eski pasif yurttaş modelinin yıkılmasını, yerel yönetim kuruluşlarının sahiplenilmesini ve kamu kaynaklarının daha etkin ve adaletli bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Bu süreçte kendi sorunlarının kaynağının nedenini daha iyi anlayabilen vatandaşlar, gerek mahallesi ile ilgili gerekse kent ile ilgili sorunların çözülmesinde ortaya fikir sürebileceklerdir. Böylece vatandaşlar hem demokrasinin gelişimine hem de katılımcı bütçeleme anlayışının gelişimine katkıda bulunacaklardır¹⁰⁰.

2.5. Katılımcı Bütçenin Uygulanması

Bütçelemelerde katılımcılık fikrinin uygulanmasının temelinde her kesimden vatandaşın katılabildiği, belirli bir sınırlama olmadan özgürce kendilerini ifade edebildikleri mahalle düzeyinde yapılan toplantılar yer almaktadır. Bu toplantılarda genellikle şehir ve mahalle düzeyinde yerel yöneticiler tarafından yapılan geçmiş yılın faaliyetleri anlatılır ve söz verilmesine rağmen yapılamayan faaliyetler değerlendirilip tartışılır. Ayrıca ilgili yılın bütçelemelerde katılımcılık uygulamasının işleyişi hakkında bilgi vermektedir. Mahalle düzeyinde yapılan bu toplantılarda, özgür iradeleriyle katılan vatandaşlardan mahalleleri ve kentleri için dileklerini ve isteklerini söylemeleri istenmektedir ve bunu takiben çoğunluğun kararı için yapılan oylamayla yapılması planlanan uygulamalar ve harcama öncelikleri belirlenmiş olmaktadır. Gelir düzeyi düşük olan vatandaşlar bu toplantılarda fikirlerini beyan edebilmekte, bu şekilde de kendilerini değerli hissedip yerel yönetimlere olan güvenleri artmaktadır. Önceliklendirme ise yerel yönetim birimlerinin sunmuş olduğu hizmetlerin sınıflandırıldığı bir listede yer alan

¹⁰⁰ Ahmet Özen vd., "Katılımcı Bütçeleme Anlayışı Çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 Stratejik Planının Değerlendirilmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı:59, 2016, s.1299. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/viewFile/5000182904/5000174598> (Erişim Tarihi: 01.02.2017).

hizmetlerin (ör. Kentsel altyapı, yeşil alanlar, toplu taşıma, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, çevre sağlığı, yol-kaldırım-trafik vs) oylanması sonucunda oluşturulmaktadır¹⁰¹.

Katılımcı bütçeleme sürecinin işleyişi açısından mahalle düzeyinde yapılan toplantılara ilaveten hizmet alanında da tematik toplantılar yapılmaktadır. Yapılan bu tematik toplantılar tek bir hizmet alanı için oluşturulduğu gibi, istenirse ortak görüşle varılan uygun görülen alanların birleştirilmesiyle de oluşturulabilmektedir. Tematik toplantılarda hizmet alanlarının alt grupları arasında mahalle toplantılarındaki yöntemler kullanılarak yapılacak olan faaliyetlerin önceliklendirmesi planlanmaktadır. Anlatılan bu tematik toplantılarda ve mahalle toplantılarında seçilen temsilciler ve yerel yöneticilerin bir araya gelmesiyle katılımcı bütçeleme kurulu oluşturulmaktadır. Oluşturulan katılımcı bütçeleme kurulunda kent yönetiminin bir sonraki yıl için gelir ve giderini gösteren materyaller değerlendirilmekte, kurulun üyeleri mahalleleri gezerek önceliklendirilen yatırım alanlarını yerinde görme fırsatı bulup olumlu ya da olumsuz bir sonuca varabilmektedirler. Bu bütçeleme kurulu mahallede yapılması planlanan öncelikli yatırımların kent için planlanan yatırım önceliklerine olan uyumunu, yapılacak olan yatırımlardan faydalanacak mahalle nüfusunu ve ilgili hizmetin mahalledeki öncelikli ihtiyaçlar arasındaki yerini gösteren bir hesaplama sistemiyle yerel yönetim bütçesinden iş ve hizmetlere ilişkin yatırımların mahalle bazında dağıtımını yapmaktadır. Çoğu yerel yönetimlerde yatırım bütçesinin yaklaşık %5 - %15'i katılımcı bütçe süreciyle oluşturulmaktadır¹⁰². Aşağıdaki şekil 7'de Brezilya'da uygulandığı şekliyle yıllık katılımcı bütçeleme döngüsü yer almaktadır¹⁰³.

¹⁰¹ Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, “İyi Yönetişim için Örnek bir Model: Katılımcı Bütçeleme”, 2007, s.2.

http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/Katilimci_But-celeme.pdf (Erişim Tarihi: 03.02.2017).

¹⁰² TEPAV, “İyi Yönetişim için Örnek bir Model: Katılımcı Bütçeleme”, 2007, ss. 2-3.

http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/Katilimci_But-celeme.pdf (Erişim Tarihi: 03.02.2017).

¹⁰³ Brian Wampler, “A Guide to Participatory Budgeting”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, s.29.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

toplantılarda çeşitli sorumlulukları vardır¹⁰⁴. Aşağıdaki şekilde katılımcıların ve yönetimin görevleri gösterilmiştir¹⁰⁵.

Tablo 2.5: Birinci Aşamada Katılımcıların ve Yönetimin Görevleri (Mart-Haziran)

	Yönetimin Rolü	Katılımcıların Sorumluluğu
Bölgesel Toplantılar	İlçe ve alt bölgenin tespitini yapar, yaşam kalitesi göstergesini oluşturur, finansal bilgilerin dağıtımını yapar, her bölgede çalışması için politikacıların görevlendirilmesini yapar, katılımcılar tarafından kabul edilmesi istenen projelerin sunumunu yapar.	Vatandaşların Seferberliği, kapasite oluşturma ve geliştirme toplantılarının yapılması, finansal bilgilerin analizlerinin yapılması, var olan kaynaklar üzerine tartışmaların yapılması,
Semt Toplantıları	Ayrıntılı teknik bilginin sunulmasını sağlar, politikacıların katılımcılara idari destek vermesini sağlar, toplantı yeri ve saatinin ayarlanmasını sağlar.	Belediyenin önceliklerinin tartışılması yapılır, belirli kamu faaliyetlerinin tartışılması yapılır, kamu faaliyetlerinin ön seçimi yapılır.

Kaynak: Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", (der. Shah Anwar), *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (içinde) 2007, The World Bank, Washington, D.C., s. 29.'dan uyarlanmıştır.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında bütçelemeye katılımcılık fikrinin uygulanabilmesi için yapılan bölgesel ve semt düzeyindeki toplantılar kabaca iki saat kadar devam etmektedir. Yapılan bu toplantıların birinci bölümü, katılımcıların meslektaşlarını konu hakkında bilgilendirdikleri bilgiye odaklı olan sürece yöneliktir. Toplantıların ikinci bölümünde ise bilginin resmi ve biçimsel sunumu yapılmaktadır. Son bölümde de soru-cevap şeklinde bir uygulama vardır. Konuşmak ya da soru sormak için katılımcıların en fazla üç dakikası vardır. Toplantının düzgün bir şekilde sürdürülebilmesi için yapılan bu üç dakikalık zaman sınırlaması büyük önem taşımaktadır. Yapılacak olan faaliyetler arasından

¹⁰⁴ Ahmet Özen ve İbrahim Güray Yontar, "Katılımcı Demokrasi Anlayışında Bütçeleme: Katılımcı Bütçeleme", *Maliye Dergisi*, Ocak-Haziran, Sayı:156, 2009, s.287.

http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/156/17.Ahmet.oZEN_ibrahim.Guray.YONTAR.pdf (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

¹⁰⁵ Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 10-12. <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

kendi bölgeleriyle alakalı olan yatırımları katılımcılar inceleyebilme fırsatı bulabilmekte ve gayri resmi bir şekilde öncelikli alanlar ve projeler üzerinde görüşmeler ve tartışmalar yapabilmektedirler. Katılımcılar, ayrıca önerilen projelerin her biri üzerinde birbirleriyle değerlendirme yapabilmektedirler. Vatandaş temsilcileri bu toplantılara katılırken herhangi bir ücret almamaktadırlar. Ancak bazı belediyeler toplantılara katılanlara ulaşım maliyetlerini azaltmak için otobüs ücreti vermektedir.

Bölgesel ikinci tur toplantılarda ise hükümetin önümüzdeki mali yıl için (veya iki yıl için) uygulayacağı politika ve projeler yer almaktadır. Yapılan bu toplantıların ikinci turunda katılımcılar kendi toplumlarına yapılacak olan yatırım ve harcama önceliklerinin belirlenmesi ve bölgesel toplantılarda karar alabilmeleri için yeterli bilgiye sahip olabilmektedirler. Ayrıca belirli kamu işleri ile ilgili nihai kararlar veya genel sosyal önceliklerin tanımlanması bölgesel toplantılarda yapılır. Yapılan bu bölgesel ikinci tur toplantılarında katılımcıların ve yönetimin sorumlulukları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Brian Wampler, “A Guide to Participatory Budgeting”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 10-11. <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

Tablo 2.6: İkinci Aşamada Katılımcıların ve Yönetimin Görevleri (Temmuz-Kasım)

	Yönetimin Rolü	Katılımcıların Sorumluluğu
Bölgesel Toplantılar	Önerilen projelerin başlangıç maliyet tahminleri yapılır, her bölgeye bilgi dağıtılır ve bölgelere öncelikli kısa gezintiler yapılır, Belediye Bütçe Konseyi'nin izlenmesi yapılır, oyların izlenmesi yapılır.	Önerilen politikalar veya kamu çalışmaları ile ilgili tartışmalar yapılır, önerilen projelerin yürütüleceği semtlerin ziyaret edilmesi gerçekleştirilir, uygulanacak politikalara veya kamu faaliyetlerinin oylanması yapılır, her bölgeden iki temsilcinin Belediye Bütçe Konseyi'ne seçilmesi yapılır.
Semt Toplantıları	Teknik personelin gözetim komiteleri ile yakından çalışması sağlanır, teknik plan taslağının hazırlanması yapılır.	Projeler ve politikalar adına halkın seferberliğinin devam edilmesi gerçekleştirilir, çeşitli komitelerin seçilmesi gerçekleştirilir, teknik planların oylanması yapılır.

Kaynak: Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", (der. Shah Anwar), *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (içinde) 2007, The World Bank, Washington, D.C., s. 30.'dan uyarlanmıştır.

Kaynak dağılımı iki kritere dayanmaktadır. Yaşam kalitesi endeksi bu kriterlerin birincisidir. Her bölge, genel ihtiyaçlarına bağlı olarak bütçenin belirli bir yüzdesini almaktadır. Buna göre daha fazla gelişmiş altyapıya sahip zengin bölgeler az gelişmiş yoksul bölgelere kıyasla daha düşük bir kaynak yüzdesine sahiptir. İkinci kriter ise, bölgedeki katılım ve müzakere süreçleridir. Bu kritere göre organize olmuş gruplar kendi bölgelerindeki mevcut kaynaklar üzerinde rekabet etmekte, görüşmeler yapmakta, pazarlıklar etmekte ve tartışmalar yapmaktadırlar. Açıkçası, tüm projeler desteklenemez, bu nedenle gruplar belirli projeleri desteklemek için ittifaklar kurarlar. Tüm katılımcılar önerilen bir projeye ilgili yeri ziyaret ederek kişisel olarak bu bölgedeki ihtiyaç düzeyini değerlendirebilecekleri için kısa gezintilerin önemi bu süreçte çok büyüktür¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 13-14. <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

Bütçeleme sürecinin son aşamasında ise Belediye Bütçe Konseyi, seçilen projeleri Belediye Başkanlığı'na gönderir. Belediye Başkanlığı Personeli de bu teklifi önceden var olan bütçe ödenekleriyle (borç ödemeleri, personel, vb.) birleştirerek onay için meclise gönderir. Brezilya'da, yasama muazzam derecede zayıf olduğundan genellikle bütçeyi onaylar. Onaylanan nihai bütçe bir yıl süreyle uygulanır. Bütçe projelerinin yıl boyunca uygulanması aşamasında yine yönetimin ve katılımcıların çeşitli görevleri vardır. Yönetimin teknik plan ve sözleşmeleri hazırlamak, idari birimleri bir araya getirmek ve Belediye Bütçe Konseyi'ni izlemek gibi görevleri varken, katılımcıların ise teknik planları onaylama, projelerin uygulanmasını ve düzenlenmesini takip etme, projelerin uygulandığı yerleri izleme ve Belediye Bütçe Konseyi delegelerinin haftada bir kere toplanmasını sağlama şeklinde sorumlulukları vardır. Projelerin uygulanması aşamasında bölgesel komiteler, faaliyetlerin onaylanmış teknik planlara uygun yapıp yapılmadığını izlemek durumundadırlar. Semt komiteleri ise bir yerdeki inşaat projelerini takip etmekte ve bu uygulama kamusal faaliyetlerin belirlenen göstergelere uygun olarak yapılmasını garanti etmektedir. Bu ise yolsuzluğun azaltılması açısından sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır¹⁰⁸.

2.6. Katılımcı Bütçe Uygulamasının Faydaları ve Taşıdığı Riskler

İyi bir şekilde tasarlanmış katılımcı bütçe uygulamasının olumlu sonuçları aşağıdaki gibidir¹⁰⁹.

1. Şehirde mahalleler arası ayrım yapmadan tüm mahallelerde gözle görülür bir biçimde alt yapı hizmetlerinin iyileştirilmesini sağlamaktadır.

2. Maddi imkânları düşük yoksul mahallelerden başlamak üzere tüm mahallelerin sosyal hizmetlerden yararlanma imkânının artmasını sağlamaktadır.

3. Şehre yapılan yatırımlar için harcanan parada vatandaşların da söz sahibi olmasının getirmiş olduğu yurttaşlık bilincinin artmasını, vatandaşlar arasında kent

¹⁰⁸ Brian Wampler, "A Guide to Participatory Budgeting", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Shah Anwar), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 13-14. <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

¹⁰⁹ Ferhat Emil, "Katılımcı Bütçe ve Katılım Mekanizmaları", *Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi*, Çanakkale 2007, s 9. http://www.lar.gov.tr/newdocuments/KATILIMCI_BUTCE_VE_KATILIM_MEKANIZMALARI.doc (Erişim Tarihi: 07.02.2017).

birlikteliğın artmasını ve bunlara ilaveten şehre sahip çıkma duygusunun artmasını sağlamaktadır.

4. Şehir kararlarının vatandaşların denetimine açılmasını ve karar verme mekanizmalarına katılımda politikacılar, meclis üyeleri ve belediye çalışanlarının yanı sıra vatandaşlarında sürece dahil olmasını sağlamaktadır.

5. Geçmişten gelen politik yozlaşmaların (adam kayırmacılık, rüşvet, yolsuzluk vb.) yerel düzeyde en aza indirilmesini sağlamaktadır.

6. Harcama önceliklerinin belirlenmesinde vatandaşların da sürece dahil edilmesiyle beraber dışta kalmışlık duygusunun ortadan kaldırılmasını ve böylece yapılan belediye hizmetleri hakkında gereksiz dedikoduların önüne geçilmesini sağlamaktadır.

7. Belediye başkanı, vatandaşlar, STK'lar, meclis üyeleri ve belediye çalışanlarıyla daha olumlu ve sıcak ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır.

8. İlerleyen süreçlerde yapılan hizmetlerin maliyetlerinde azalmalar sağlamaktadır.

9. Yapılan hizmetlere yönelik çalışmalara vatandaşlarında dahil edilmesiyle birlikte belediyelerin vatandaşların istek ve beklentilerine yönelik duyarlılığının artması sonucunda demokratik bir sürecin oluşmasını sağlamaktadır.

10. Bütçeleme sürecine katılımın artmasıyla belediyeye olan olumsuz bakışların azalmasını, vatandaşların kendilerine olan güvenlerinin artmasını ve çevreye karşı örnek oluşturulabilecek davranışların çoğalmasını sağlamaktadır.

11. Katılımcı bütçe çalışmalarının kuralları her yıl şehrin bütün kesimiyle beraber belirlendiği için vatandaşın kural koyma ve ona uyma sürecinin devamlı olarak canlı tutulmasını sağlamaktadır.

12. Bütçelemede katılımcılık anlayışı şeffaflığı mümkün kılarak devletteki yolsuzlukları azaltmayı sağlamaktadır.

Yukarıdaki maddelere bakıldığında katılımcı bütçeleme uygulaması, öncelikle yerel düzeyde geniş çaplı bir katılımı sağlayarak demokrasinin gelişimine çok büyük katkı vermektedir. Maddi seviyeleri düşük vatandaşların sürece dahil edilmesiyle beraber halk arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmayı ve bu şekilde adaleti sağlamayı hedeflemektedir. Şehrin tüm mahallelerine, öncelikle yoksul mahallerden başlamak kaydıyla alt yapı ve sosyal hizmet faaliyetlerinin uygulanmaya koyulmasıyla şehrin kalkınmasında mahalleler

arası eşitsizliğin giderilmesine ve vatandaşların refah düzeyleri arasındaki farkın kaldırılmasını sağlamaktadır. Eşit şekilde uygulanmaya konulan tüm bu yatırımlar sayesinde vatandaşlar birbirleriyle ve belediyeyle daha sıcak ilişkiler kurabilmektedir ve böylece halk arasındaki birlik ve beraberlik sağlanmakta, vatandaşların belediyeye karşı olan güvenleri artmaktadır. Bütçelemeye katılımcılık fikrinin belki de en önemli katkısı, geçmişten süregelen adam kayırmacılık, torpil, yolsuzluk vb. gibi çok büyük ve önemli olan sorunları, şehirdeki tüm kesimden vatandaşların karar alma mekanizmalarının en azından bir kısmına dahil edilmesiyle ve kaynakların nereye ve ne şekilde harcanacağını takibini vatandaşların da yapabilmesine ortam hazırladığından dolayı yıllardır süregelen bu sorunları yerel düzeyde en aza indirmektedir.

Yukarıda maddeler halinde sayılan katılımcı bütçelemenin faydalarına ilaveten bütçelemeye katılımcılık fikrinin belediye yönetimine de çeşitli katkıları vardır. Bütçeleme sürecine vatandaşların dahil edilmesi ve kamu kaynaklarının kullanımını görme şansı bulmaları, belediyelerin sorumluluklarından kısmen de olsa kurtulma olanağının olmasını sağlamıştır. Ayrıca karar verme sürecinde vatandaşların taleplerinin kabul görmesinin ardından halkın artık vergi vermeye daha istekli hale gelmesiyle belediye kaynaklarının artması ve daha düzenli hale gelmesi de, KB'nin belediye yönetimine yönelik faydaları arasındadır. Katılımcı bütçe uygulaması getirmiş olduğu faydaların yanı sıra bazı riskleri de beraberinde taşımaktadır. Bu riskler¹¹⁰;

1. Yerel yönetimlerin, merkezi yönetimlerin bütçeleme için ayırmış oldukları paydan daha fazla ödenek alabilmek için yarışa girebilme ihtimallerinin olması

2. Kendilerini vatandaşların sözcüsü olarak gören STK'ların ve birtakım elit kesimin süreci moda faaliyet olarak algılayarak kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaları

3. Sürecin seçim materyali olarak görülmesi ve bunun sonucu olarak da yoksul kesime verilen sözlerin yerine getirilmemesi

¹¹⁰ Ferhat Emil, "Katılımcı Bütçe ve Katılım Mekanizmaları", *Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi*, Çanakkale 2007, s.10.
http://www.lar.gov.tr/newdocuments/KATILIMCI_BUTCE_VE_KATILIM_MEKANIZMALARI.doc
(Erişim Tarihi: 07.02.2017).

4. Belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye bürokrasisinin katılımcı bütçeleme sürecini kendi yetkilerinin kısıtlanması olarak algılayabilmeleri ve bunun sonucu olarak da süreci engellemek istemeleri

5. Şehir için yapılacak yatırımlarda her zaman çoğunluğun kararlarının doğru olmama ihtimali (şehir için gerekli olan alt yapı ve kanalizasyon hizmetinin öncelikli olması gerekirken çoğunluğun spor kompleksine yönelik oy kullanmaları)

6. Sürecin karmaşıklığı ve bürokrasi

7. Karar alma sürecinde karar vericilerin lobi oluşturarak birden çok mahalleyi ilgilendiren yatırımların kabul görmeme ihtimali

Bütçelemeye katılımcılık fikri oluşturulurken yukarıda maddeler halinde sayılmış olan risklere, sürecin başarısını artırabilmek adına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu risklere bakıldığında katılımcı bütçeleme anlayışının oluşturulma aşamasında öncelikle yerel yönetimlerin süreci çok iyi algılaması gerekmektedir. Süreci belediyelerin merkezi yönetimden daha fazla maddi kaynak elde etmek için çıkar yol olarak görmemeleri gerekmektedir. Belediyelerin yanı sıra maddi durumları yüksek ve politik çevresi geniş olan elit kesim insanların süreci kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaları sürecin daha oluşturulma evresinde çok büyük sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Toplulukların yönlendirilerek yeni bir oy toplama projesi olarak görülmesi de sürecin önündeki diğer bir engeldir. Belediyelerin demokrasinin geliştirilmesine çok büyük bir katkı sağlayacak olan katılımcı bütçeleme fikrini seçim vaadi olarak görmemesi gerekmektedir. Ayrıca yerel düzeydeki yetkilere sahip olan belediyeler, bu yetkilerinin bütçelemeye katılımcılık anlayışıyla azalacağı gibi yanlış düşüncelere sahip olmamaları gerekmektedir. Belki de katılımcı bütçeleme anlayışının oluşturulmasındaki en büyük engel karar verme aşamasındaki çoğunluğun şehrin gerçekten birinci derecede ihtiyacı olan hizmete değil de spor kompleksi gibi ikinci üçüncü aşamadaki ihtiyaca yönelik vermiş oldukları kararlardır. Bunu engelleyebilmek için öncelikle belediyelerin süreci iyi algılayıp vatandaşlara süreci doğru bir şekilde anlatması gerekmektedir ve vatandaşların bilgi düzeylerini geliştirip sorunları ve öncelikli yatırımları algılayabilecek temsilcileri seçmeleri gerekmektedir.

2.7. Katılımcı Bütçelemenin Yerel Yönetimlerdeki Başarısını Etkileyen Aktörler

Bütçeleme anlayışında katılımcılık fikrinin yerel yönetimlerde istenilen seviyede olumlu sonuçlar alınabilmesi mali özerklik, siyasal kültür ve yerel yönetimlerin yapısı şeklindeki üç önemli değişkene bağlıdır¹¹¹.

2.7.1. Mali Özerklik

Katılımcı bütçeleme anlayışından istenilen düzeyde olumlu sonuç alınabilmesinin birinci kuralı, yerel yönetimlerin merkezi yönetimden bağımsız olarak sahip oldukları mali kaynaklarını belirli ölçülerde harcayabilme özerkliğine sahip olmasına bağlıdır. Ayrıca yerel yönetimin bütçelemede katılımcılık fikrini oluşturabilmesi için belli ölçülerde harcama özerkliğine sahip olmasının yanı sıra, belirli ölçülerde de gelir elde edebilme özerkliğinin olması gerekmektedir¹¹². Belediyelerin katılımcı bütçeleme fikrini gerçekleştirirken gelir elde edebilme özerkliklerinin olması merkezi yönetimi de finansal boyutta rahatlatacaktır. Buna ilaveten belediyeler, harcama özerkliğini ve gelir elde edebilme mekanizmalarını ne kadar artırırlarsa bütçelemede katılımcılık fikrinin uygulanması için o kadar fazla kaynak ayırabilme fırsatı bulabilirler.

2.7.2. Siyasal Kültür

Bütçelemede katılımcılık fikrinin yerel yönetimlerde uygulanabilmesi, o ülkenin siyasi özelliklerine ve siyasi kültürüne göre şekillenmektedir. Bütçeleme sürecine vatandaşların katılımı konusunda hem vatandaşların hem de belediye yönetiminin istekli olmaları sürecin uygulanması açısından oldukça önemlidir. Katılımcı bütçelemenin çalışabilmesi için vatandaşın hazır olmaya ve katılmaya istekli olması ve belediye karar organlarının halkı sürece dahil etmek için gerekli olan siyasi iradeye sahip olması gerekmektedir. Belediye yönetimi ve yerel siyasi aktörler bütçeleme sürecine vatandaşların katılımını bir tehdit unsuru ya da potansiyel bir rakip olarak görmemeleri gerekmektedir¹¹³.

¹¹¹ Yves Cabannes, "Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy", *Environment & Urbanization*, Vol:16, No:1, 2004, s.14.

<http://pubs.iied.org/pdfs/G00471.pdf> (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

¹¹² Yves Cabannes, a.g.e., s.14.

<http://pubs.iied.org/pdfs/G00471.pdf> (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

¹¹³ A.g.e., s.14.

<http://pubs.iied.org/pdfs/G00471.pdf> (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

Yerel yönetimler vatandaşları bir tehdit unsuru olarak görmek yerine, vatandaşları bütçeleme sürecine dahil ederek hem yerel düzeyde demokrasinin gelişimine büyük bir katkı sağlamış olacaklar hem de halka karşı olan sorumluluklarından kısmen de olsa kurtulma fırsatı bulabileceklerdir. Ayrıca ülkenin geçmişten gelen siyasi kültürü vatandaşlara, yönetime ve karar alma mekanizmalarına ne kadar katılma fırsatı veriyorsa o kadar bütçeleme sürecinin oluşturulması ve uygulanması kolaylaşmış olacaktır.

2.7.3. Yerel Yönetimlerin Yapısı

Bütçelemeye katılımcılık anlayışının yerel yönetimlerde istenilen seviyede başarılı olabilmesi için hem yerel yönetimin hem de kentin belli başlı üç özelliğine dikkat edilmelidir. Bunlar, nüfus büyüklüğü, demografik özellikler ve yerel yönetimin refah düzeyi seviyesidir¹¹⁴.

Nüfusu kalabalık olan büyük şehirlerde, vatandaşlar bütçelemeye katılımcılık sürecine doğrudan katılım yerine delegeleriyle çok katmanlı bir katılım biçimini tercih edebilirler. Nüfus boyutu büyük olan kentler için diğer bir katılım değişkeni ise, konu bazında temsilci seçim yöntemi olacaktır. Bu yöntemde, yerel hizmet türleri belirlenerek her hizmet türü için ayrı bir delegasyon seçimi yapılmaktadır. Nüfus boyutu küçük olan kentlerde ise, bütçeleme sürecine katılım daha doğrudan bir yapı olan kendi kendini seçme ve şehir düzeyinde açık toplantılar yoluyla olabilir. Doğrudan seçim ve açık toplantılar yoluyla küçük kentlerde halkın tümünün bütçeleme sürecine katılımı sağlanmış olabilecektir¹¹⁵.

Belirli bir yerel yönetimdeki nüfusun çeşitliliği ve kentin demografik yapısı, bütçelemeye katılımcılık sürecini etkileyen diğer bir aktördür. Şehrin nüfusunun farklı din, dil, mezhep gibi çeşitliliklere sahip olması, bütçeleme sürecine olan katılımı ve görüşme değişkenlerini etkileyerek her farklı özellikten insan topluluğunun yerel yönetim bütçesinden farklı taleplerde bulunmasını sağlayacaktır. Bu durum, bütçeleme sürecinde

¹¹⁴ Jelizaveta Krenjova ve Ringa Raudla, "Participatory Budgeting at the Local Level: Challenges and Opportunities for New Democracies", *Halduskultuur – Administrative Culture*, Vol:14, No:1, 2013, s.29. <http://halduskultuur.eu/journal/index.php/HKAC/article/view/78> (Erişim Tarihi: 15.02.2017).

¹¹⁵ Yves Cabannes, "Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy", *Environment&Urbanization*, Vol:16, No:1, 2004, s.34. <http://pubs.iied.org/pdfs/G00471.pdf> (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

etkin bir diyalog ve uzlaşma sürecini gerekli kılmaktadır¹¹⁶. Gereken diyalog ve uzlaşma sağlanamazsa bütçeleme sürecinde siyasi çatışmalar meydana gelebilir.

Bütçelemeye katılımcılık fikrini yerel düzeyde etkileyen üçüncü aktör yerel yönetimlerin refah düzeylerinin seviyesidir. Yerel yönetimin kişi başına düşünme harcama seviyesinin yüksek olması, şehirde farklı katılımcı bütçeleme modellerinin uygulanmasını sağlayacaktır. Bütçelemeye katılımcılık fikrini uygulayan şehirlerden elde edilen verilere göre, yatırım bütçelerinin %1 ile % 10'u arasındaki kısmı katılımcı bütçelemeye ayrılmaktadır¹¹⁷.

2.8. Dünyadan Katılımcı Bütçeleme Örnekleri

Bütçelemeye katılımcılık fikri, daha önce de belirtildiği gibi, ilk defa 1989 yılında Brezilya'nın Porto Alegre kentinde uygulanmıştır. Bütçeleme sürecinden olumlu sonuçların alınmasıyla beraber katılımcı bütçeleme anlayışı Porto Alegre'den sonra Brezilya'nın diğer birçok şehrine yayılmaya başlamıştır. Brezilya'nın birçok şehrinde uygulanmaya başlanan katılımcı bütçe uygulaması 2000'li yıllardan itibaren Avrupa başta olmak üzere dünyanın birçok yerine yayılmaya başlamıştır. Porto Alegre'de uygulanan katılımcı bütçeleme modeli, ilk uygulama olması nedeniyle dünyanın birçok kentinde uygulanmaya başlanan bütçeleme tekniklerine örnek teşkil etmiştir. Ülkelerin ekonomik, siyasal, kültürel ve mali özelliklerinin birbirlerinden ayrı olması katılımcı bütçelemenin uygulanması aşamasında farklılıklar göstermesine neden olmuştur. Çalışmanın bu bölümünde, birbirlerine farklılık gösteren katılımcı bütçeleme modelleri anlatılacaktır.

2.8.1. Porto Alegre Örneği

2.8.1.1. Brezilya'nın Mali ve Yönetimsel Yapısı

Katılımcı bütçe anlayışının istenilen en iyi düzeyde uygulanabilmesi için ülkenin ekonomik özellikleri ve yönetimsel yapısı son derece önemlidir. Buna göre Brezilya'nın ekonomisi ve yönetimsel yapısı bu bölümde ele alınacaktır.

¹¹⁶ Carol Ebdon ve Aimee L. Franklin. "Searching for a Role for Citizens in the Budget Process", *Public Budgeting and Finance*, 2004, s.41.

[http://www.chs.ubc.ca/participatory/docs/Ebdon_Franklin\(A\).pdf](http://www.chs.ubc.ca/participatory/docs/Ebdon_Franklin(A).pdf) (Erişim Tarihi: 16.02.2017).

¹¹⁷ Yves Cabannes, "Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy", *Environment & Urbanization*, Vol:16, No:1, 2004, s.34.

<http://pubs.iied.org/pdfs/G00471.pdf> (Erişim Tarihi: 16.02.2017).

2000 yılı verilerine göre Brezilya, 170 milyon nüfusu ve 500 milyon\$ gayri safi milli hasılayla dünyanın sekizinci büyük ekonomisine sahiptir. 5561 belediyeye sahip üye eyaletlerden oluşan (yirmi altı adet) federal bir devlettir. Ülkedeki 223 büyük belediye, nüfusun yarısını içinde barındırmaktadır. Katılımcı bütçelemeyi uygulayan belediyelerin nüfusu 1997 ile 2000 yılları arasında yaklaşık 17.5 milyondur. Bu rakam 2001 ile 2004 yılları arasında 36.7 milyona çıkmıştır. Giderek artan bu rakam da Brezilya'nın toplam nüfusunun % 21.6' sına karşılık gelmektedir¹¹⁸.

Brezilya ülkesinin toplumsal ve yönetsel örgütlenmesine bakıldığında ise; yirmi altı eyaletten oluşan Brezilya Cumhuriyeti, 1989'dan itibaren genel oyla seçilen bir başkan ve bir başkan yardımcısı tarafından yönetilmektedir. Seçilen başkan ve başkan yardımcısı dört yıllığına yetkilendirilir. Başkan bakanları atar ve ülke çapında yürütme gücünün göstergesidir. Federal Millet Vekilleri Meclisi ve Senato genel oyla seçilir ve ülke çapındaki yasama erkini oluşturur. Federasyonun tüm eyaletlerinin, genel oyla seçilen vali ve vali yardımcısından oluşan bir yürütme gücü ve Eyalet Millet Meclisi adıyla oluşan bir yasama gücü bulunmaktadır¹¹⁹.

Belediyelere bakıldığında yine aynı şema görülmektedir. Genel ve iki türlü çoğunluk oyuyla seçilen ve idari yetkilileri atayan belediye başkanı ve yardımcısı, belediyelerde yürütme gücünü oluşturmaktadır. Ayrıca belediye yönetimi yine başkan ve yardımcısı tarafından oluşturulmaktadır. Genel ve tek türlü nispi oyla farklı listeler üzerinden seçilerek oluşturulan belediye meclisi, yasama gücünü temsil etmektedir. Belediye meclisinin genel ve tek türlü nispi oyla farklı listelerden seçilerek oluşturulması, yürütmeyi temsil eden belediye başkanı ve yardımcısı bakımından mecliste çoğunluk oluşturmasını engelleyebilmektedir. Buna ilaveten belediye başkanının ve yardımcısının şehircilik projeleri, kent planı, bütçe v.b. gibi önerilerinin faaliyete geçirilebilmesi için belediye meclisinin onayını almak zorundadır. Yetkilerin tek elde toplanmasını engelleyerek komünlere, belediye anayasalarının kabulü, bazı yerel vergilerin

¹¹⁸ Adalmir Marquetti, "Characteristic of Brazilian Cities Experiencing The Participatory Budgeting". <http://www.democraciaparticipativa.org/files/seminariomercosul/MarquettiPBBrazilianCities.pdf> (Erişim Tarihi: 20.02.2017).

¹¹⁹ Tarso Genro ve Ubiratan de Souza, *Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi*, (Çev. Bülent Tanatar), Numune Matbaası, İstanbul, 1999, s. 85.

tanımlanması ve eğitim sağlık gibi birçok yetkiler veren adem-i merkezileştirme, 1988 tarihli Federal Anayasanın yürürlüğe girmesiyle başlamıştır¹²⁰.

2.8.1.2. Porto Alegre’de Bütçelemeye Katılımcılık Fikrinin Gelişimi

Porto Alegre 1.3 milyon nüfusa, 471 km² yüzölçümüne sahip, gayrisafi milli hasılası 9,3 milyon US\$ olan Rio Grande do Sul’un başlıca ekonomik öneme sahip bir liman şehridir. Porto Alegre federasyonun en büyük kentsel ve endüstri şehri olarak ülke endüstrisinin brüt gelirinin %9’unu üreten, hizmet sektöründe üretilen gelirin yaklaşık olarak üçte birini karşılamaktadır¹²¹.

Bütçelemeye katılımcılık fikri ilk olarak Brezilya’nın Rio Grande Do Sul eyaletinin başkenti Porto Alegre’ de 1988 belediye seçimleri kampanyalarıyla ortaya çıkmıştır. Bu seçim kampanyası mevcut uygulanan düzenden farklı uygulamalar içermektedir. Belediye kararlarının tamamına olmasa da bir kısmına müdahale etmeyi ve kamusal politikaların geliştirilmesini amaçlayan Emekçiler Partisi’nin seçim kampanyası olarak kullanılan katılımcı bütçeleme fikri, yerel kararların alınmasında demokratikleşmeyi hedeflemekte ve belediye yönetimini ise, halkın sesini daha etkin bir şekilde duyurabilmesini sağlayan Halk Konseyleri’ne dayalı olarak yönetmeyi öngörmektedir¹²².

Verilen seçim vaatlerinden de anlaşılacağı üzere Emekçiler Partisi’nin uygulamış olduğu bu farklı seçim kampanyası, fakir mahallelerin diğer orta ve üst seviyelerdeki mahalleler gibi kamu kaynaklarından daha fazla pay alabilmesini ve buralarda yaşayan insanların da karar verme mekanizmalarına katılmasını amaçlamaktadır.

Emekçiler Partisi 1988 yılı seçimlerini kazandıktan sonra seçim öncesinde yapmış olduğu kampanyayı hayata geçirecek “vatandaş idaresi” olarak adlandırılan yeni bir yöntem oluşturmuştur. Bu yöntem göre belediye kaynaklarının hazırlanmasından harcanmasına kadar ve nereye ne kadar kaynağın dağıtılacağından harcama önceliklerinin belirlenmesine kadar olan bütün süreçlere vatandaşları dahil etmektedir¹²³. Bütçelemeye

¹²⁰ Tarso Genro ve Ubiratan de Souza, *Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi*, (Çev. Bülent Tanatar), Numune Matbaası, İstanbul, 1999, s. 85.

¹²¹ Zander Navarro, “Decentralization, Participation and Social Control of Public Resources: Participatory Budgeting in Porto Alegre (Brazil)”, Workshop: Citizen Participation in the context of Fiscal Decentralization: Best Practices in Municipal Administration, Tokyo and Kobe, September 2 to 6, 2002, s.7.

¹²² Tarso Gebro ve Ubiratan de Souza, a.g.e., s.28.

¹²³ Boaventura Sousa Santos, “Participatory budgeting in Porto Alegre: Towards a Redistributive Democracy”, *Politics & Society December*, Vol: 26, Issue: 4, 1998, s.464.

katılımcılık olarak adlandırılan bu yöntem, şehir için yapılacak yatırımların (yol, eğitim, sağlık vb.) belirlenmesinden uygulanmasına kadarki karar verme sürecinin her aşamasına belediye yönetiminin yanı sıra maddi seviyeleri düşük olan fakir vatandaşları da dahil etmektedir. Vatandaşların da söz sahibi olabildiği “vatandaş idaresi” olarak adlandırılan bu uygulama, yerel yönetim birimi olan belediyelerin yapmış oldukları uygulamaların ve vermiş oldukları seçim vaatlerinin tartışıldığı her kesimden insanı kapsayabilen mahalle düzeyindeki toplantılara dayanmaktadır. Uygulamanın yatırım planları ise belediye yönetimi ve halk tarafından önceliklerine göre belirlenerek oluşturulan ve son onay için belediye meclisine gönderilen projelerden oluşmaktadır. Sunulan bu projeler eğer kabul görürse yürütme organı olan belediye başkanı ve yardımcısı tarafından hayata geçirilmektedir. Ayrıca uygulamaya konulan bu projelerle alakalı hesap sorulabilmektedir¹²⁴.

Emekçiler Partisi'nin seçim kampanyası olarak yapmış olduğu bu yöntemlere bakıldığında, o dönemlerde Brezilya'nın ve Porto Alegre şehrinin yaşam koşulları çok düşük seviyelerdeydi ve acilen çözüm bulunmalıydı. İşte böyle bir ortamda hem seçimi kazanmak hem de halkın yaşam kalitesini arttırmak için “vatandaş idaresi” olarak adlandırılan katılımcı bütçe uygulaması oluşturulmaya başlanmıştır. Bu yöntem vatandaşların yaşam standartlarına büyük katkılar sağlayarak, alt yapı, sağlık, kentleşme vb. gibi alanlarda şehrin gelişimini hızlandırdığı söylenebilir.

Brezilya'nın Porto Alegre şehrinde Emekçiler Partisi'nin 1989 yılından itibaren iktidara gelmesiyle başlatılan katılımcı bütçeleme anlayışının zaman içerisinde alışma ve güçlenme aşamalarından geçtiği görülmektedir. İlk aşama olan alışma aşaması, “vatandaş idaresi” olarak da adlandırılan katılımcı bütçeleme aşamasının uygulanmaya başlandığı ilk yılları öngörmektedir. Bu ilk yıllarda katılımcı bütçelemenin temelini oluşturan ve her kesimden insanların bir araya gelebildikleri mahalle toplantılarına çok yüksek seviyelerde katılımların olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcı bütçelemeyle beraber vatandaşlar

http://www.boaventuradesousasantos.pt/media/pdfs/Participatory_Budgeting_Politics_and_Society_1998.PDF (Erişim Tarihi: 23.02.2017).

¹²⁴ Herwig Cleuren, “Administating Participatory Budgeting in Porto Alegre. Street-Level Officials and Organisational Preconditions”, *Revista Chilena de Administracion Publica*, 12 Diciembre 2008, s.23.

<http://www.nuevosfoliosbioetica.uchile.cl/index.php/REGP/article/download/13654/13938> (Erişim Tarihi: 24.02.2017).

yaşadıkları yerler için yapılmasını istedikleri yatırımlar hakkında doğrudan söz söyleyebilme hakkına sahip olmuşlardır¹²⁵.

Vatandaşların bu şekilde yaşadıkları yerler hakkında doğrudan söz söyleyebilme hakkına sahip olmaları, vatandaşların belediye yönetiminden birçok yatırımın aynı anda yapılmasını istemelerine ortam hazırlamıştır. Durum bu şekilde olunca da belediye yönetimi yatırımları karşılayacak kaynak bulamamış ve projeleri gerçekleştirebilecek kaynak arayışına yönelmiştir. Kaynak bulabilmek için de belediyeler yeni bir vergi reformuna gitmek zorunda kalmıştır. Oluşturulan bu yeni vergi reformuyla beraber belediyeler, projeler için yeterli kaynak bulmaya başlamışlardır. Önceki hükümetlerin borçlarının olmasından dolayı projeler için kaynak bulunmasına rağmen projeler hemen hayata geçirilememiştir. Bu durum yıllar boyunca ilk defa kendileri ve yaşadıkları şehir için doğrudan söz söyleyebilme hakkına sahip olan vatandaşlarda büyük bir hayal kırıklığına neden olmuştur ve bunun sonucu olarak da ertesi yıl yapılan katılımcı bütçeleme toplantılarına katılım azalmaya başlamıştır. Belediyenin projelerin uygulanması için oluşturmaya çalıştığı vergi reformu ancak 1992 yılına gelindiğinde çalışmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren belediye yönetimi, borçlarından kurtulmaya başladıkça katılımcı bütçeleme sürecinin ilk aşamasında karara bağlanan projeleri uygulamaya başlayabilmiştir. Katılımcı bütçelemenin temelini oluşturan mahalle toplantılarına katılımın giderek azalmasına rağmen belediye başkanlığı, vatandaşlarının almış oldukları kararlara saygı göstermiştir. Gecikmeli de olsa uygulanmaya konan projeler, vatandaşlar arasında kulaktan kulağa yayılarak belediye yönetimine ve katılımcı bütçelemeye karşı kaybolmaya başlayan güvenin tekrar kazanılmasını sağlamıştır¹²⁶.

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere seçim kampanyası olarak başlayan katılımcı bütçe uygulaması, vatandaşlara yıllardır özlemle beklenen kendileri ve yaşadıkları şehirle alakalı doğrudan karar alabilme yetkisini vermiştir. Ancak gerek ülke genelindeki ekonomik sıkıntılar gerekse önceki belediye yönetimlerinden kalan borçlar yüzünden özlemle hayata geçirilmeye çalışılan katılımcı bütçeleme süreci, belediye tarafından yapılan vergi reformu sayesinde Porto Alegre şehrinde ancak 1992 yılında belediyenin borçlarından kurtulmaya başlamasıyla gerçekleşebilmiştir. Beklentilerin

¹²⁵ Tarso Genro ve Ubiratan de Souza, *Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi*, (Çev. Bülent Tanatar), Numune Matbaası, İstanbul, 1999, s.30.

¹²⁶ Tarso Genro ve Ubiratan de Souza, a.g.e., s.30.

ertelenmesine neden olan bu durum vatandaşlar üzerinde olumsuz etki yaratsa da belediyenin vatandaşlarının almış oldukları kararlara saygı göstermesiyle süreç tekrar hız kazanmıştır. Belediye kaynaklarının artmasıyla ve halkın sürece olan inancının tekrar güçlenmesiyle katılımcı bütçeleme sürecinin asıl istenen düzeyde uygulanmaya başlanması 1992 yılından sonra olabilmıştır denilebilir.

Belediye yönetiminin yapmış olduğu vergi reformundan sonra kaynaklarını arttırması ve katılımcı bütçeleme sürecini istenen düzeyde uygulamaya başlaması, alışma aşamasından sonraki aşama olan güçlenme aşamasının oluşmasını sağlamıştır. İkinci aşama olan güçlenme aşamasında; ilk aşamada alınan kararların uygulanmaya başlanmasıyla, haber zinciri şeklinde kulaktan kulağa yayılan bilgilerle ve belediye yönetiminin yapmış olduğu TV programları sayesinde vatandaşlar katılımcı bütçeleme anlayışının faydalı ve uğraşmaya değer bir uygulama olduğunu anlamaya başlamıştır. Artık kaynak sıkıntısı çekmeyen belediye daha çok fakir halkın sesi olan katılımcı bütçelemenin uygulanabilmesi için yeni bir olguya sahip olmuştur. Bu yeni olguyla beraber vatandaşlar da belediye kaynaklarının kendilerinin daha fazla talep ettikleri yatırımlar için kullanıldığını ve kararları vermede kendilerinin de başrolde olduğunu anlamışlardır¹²⁷. Böylece sürecin ikinci evresi olan güçlenme evresinde belediyenin kaynak sıkıntısının ortadan kalkmaya başladığını ve vatandaşlar arasında katılımcı bütçe uygulamasına olan güvenin giderek arttığını söylemek mümkündür. Bu şekilde alt yapısı oluşturulan katılımcı bütçe anlayışı daha fazla uygulama alanı bulmaya başlamıştır.

2.8.1.3. Porto Alegre Kentinde Katılımcı Bütçeleme

Katılımcı bütçeleme uygulamasının Porto Alegre kentinde 1989 yılında Emekçiler Partisi'nin seçim propagandası olarak ortaya çıktığını, kaynak sıkıntısı yüzünden Emekçiler Partisi'nin yönetime geldiği ilk yıllarda katılımcı bütçeleme sürecinin yavaş bir ilerleme gösterdiğini, yapılan mali reformlar sayesinde ancak 1992 yılından itibaren katılımcı bütçeleme sürecinin istenen düzeye ulaşabildiğini ve bu dönemden sonra vatandaşların süreci kayda değer bir uygulama olarak görmeye başladığını bir önceki bölümde anlatılmıştır.

¹²⁷ Tarso Genro ve Ubiratan de Souza, *Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi*, (Çev. Bülent Tanatar), Numune Matbaası, İstanbul, 1999, ss. 30-31.

Brezilya ülkesinin geneline bakıldığında, gelir dağılımı bakımından dünyanın en dengesiz ülkelerindedir. Adam kayırmacılık, yolsuzluk gibi yerel düzeyde demokrasiyi yakından ilgilendiren sorunlar yaygın olarak vardır ve hatta seçimlerde oyların satın alınabilmesi gibi ahlaki olmayan çok büyük problemler görülebilmektedir. Vatandaşların sahip oldukları haklar Brezilya Anayasası'nda garanti altına alınmasına rağmen uygulamada önemli sorunlar görülmektedir. Brezilya'da durum bu şekildeyken Porto Alegre kenti özellikle 1992 yılından sonra katılımcı bütçelemenin istenilen seviyeye ulaşmaya başlamasının ardından ülkenin içinde bulunduğu bu kötü atmosferden sıyrılarak arındırılmış bir şehir portresi çizmektedir. Kentteki durum bu şekilde olumlu tarafa doğru yönelmeye başladıkça içerisinde yaşayan vatandaşların da yaşam kaliteleri ülke geneline oranla yüksek seviyelere doğru çıkmıştır¹²⁸.

Katılımcı bütçelemeye beraber ülke geneline göre yaşam standartlarının yükselmeye başladığı ve sorunların minimuma indirgenmeye çalışıldığı Porto Alegre kentinde katılımcı bütçe uygulamasının temelinde; ilçe komisyonları, tematik toplantılar ve belediye teknik yardım bürosu şeklindeki vatandaşların oluşturduğu komisyonlar bulunmaktadır. Bu komisyonlar¹²⁹;

- **İlçe Komisyonları:** İlçe düzeyindeki sorunları belirleyerek tartışma ortamının oluşturulmasını sağlayan bir görevi vardır. İlçelerin her birinde bir tane vardır ve toplamda 16 komisyon bulunmaktadır. Belirlenmiş olan on iki belediye, hizmet konusu arasından dört tanesini seçerek bu konularla alakalı projelerin geliştirilmesine ve bu projelerin desteklenmesine katkı sağlamaktadır. Desteklenen ve geliştirilmeye çalışılan bu projeler, genellikle insanın temel ihtiyaçlarının hemen arkasından gelen konuları kapsamaktadır. Bu temel konular içerisinde sağlık, eğitim, yol, kentsel düzenleme, sosyal yardım, spor, kültür gibi konular bulunmaktadır.
- **Tematik (Konusal) Komisyonlar:** Sayıları toplamda beş adettir. Bu komisyon daha geniş çapta diye tabir edilen makro düzeyde çalışmalar yaparak kentin

¹²⁸ Süreyya Sakıncı ve Sibel Aybarç Bursalıoğlu, "Bütçelemede Demokratik Bir Değişim: Katılımcı Bütçeleme", *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2014, s.6.

http://www.ejovoc.org/makaleler/may_2014/pdf/01.pdf (Erişim Tarihi: 26.02.2017).

¹²⁹ Zuhâl Ergen, "Yönetimden Yönetişime: Katılımcı Bütçeleme Modeli", *Maliye Dergisi*, Sayı: 163, 2012, s.327.

https://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/163/163-17.pdf (Erişim Tarihi: 04.03.2017).

tümüyle alakalı konular üzerinde durur. Kent düzeyinde sağlık, ulaşım, sosyal yardım, trafik, iktisadi kalkınma ve yerel vergiler gibi vatandaşların üyesi bulunan komisyonlarda projeler geliştirilir ve kentin tamamıyla alakalı konuları ele alarak oluşturulan bu projeler bütçeleriyle beraber değerlendirilme aşamasına alınır.

- **Belediye Teknik Yardım Bürosu:** Belediyenin ertesi yıl ile alakalı bütün gelir ve gider tahminlerinin oluşturulduğu komisyondur. Belediye ile alakalı her türlü bilgilendirme ve teknik yardım diğer komisyonlara bu komisyondan sağlanmaktadır.

Porto Alegre kentinde katılımcı bütçelemenin temelini yukarıda anlatılan komisyonlar oluşturmaktadır. Bu komisyonlar halk tarafından seçilen delegelerden oluşmaktadır. İlçe düzeyindeki sorunların belirlenmesinden kent düzeyindeki sorunların tespitinden çözümüne kadar özelden genele doğru bu komisyonların görevleri vardır. Sorunların belirlendiği ve çözümler için projelerin üretildiği bu komisyonların olduğu Porto Alegre kentinde yıllık katılımcı bütçe döngüsü aylara göre aşağıda anlatılmıştır.

Öncelikle mart-nisan aylarında yıllık katılımcı bütçeleme için hazırlık toplantıları yapılmaktadır. Katılımcı bütçeleme için hazırlık aşaması olan bu toplantılar; küçük bölgelerde yapılan toplantılarla ve tematik toplantılar aracılığıyla hazırlanarak oluşturulmaktadır. Hazırlık aşaması olarak toplanan bölge ve tematik toplantılara yaklaşık iki bin kişi katılmaktadır. İki bin kişinin katıldığı bu toplantılarda, yapılacak olan harcamaların açıklanarak tartışılması, hizmet ve yatırım projelerinin sunulması, elde olan durum belirtilerek teknik ve genel kriterlerin belirlenmesi, tematik öncelikli yatırımların tartışılması, yapılması istenen taleplerin ve önceliklerin internet aracılığıyla yapılması gibi konular değerlendirilmektedir¹³⁰.

Nisan-mayıs aylarına gelindiğinde büyük bölgesel ve tematik toplantılar yapılmaktadır. Bu toplantılarda; bütçe alanları tespit edilir, komite üyeleri seçilir ve delegelerin sayısı karara bağlanmaktadır. Her bölge ve komite, her on kişiyi bir kişi temsil edecek şekilde delegelerini seçerler. Seçilen bu delegeler kendi bölge komitelerinin ayda bir yapmış olduğu tartışma toplantılarına katılmak zorundadır. Delegeler katılımcı bütçeleme konseyiyle sürekli bir iletişim halindedir ve vatandaşları bilgilendirmekte

¹³⁰ Banu Gürneş, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (içinde), Porto Alegre Belediyesi tarafından gönderilen "Participatory Budget Cycle" başlıklı doküman, 2010, s.75.

görevleri arasında yer alır. Bu büyük toplantılarda vatandaşlar belediye başkanına ve yardımcısına sorular sorabilme fırsatı bulabilmektedir. Ayrıca bu toplantılar yaklaşık bir buçuk ay kadar devam etmektedir¹³¹.

Mayıs-haziran aylarında bölgelerde ve komitelerde delege seçimleri yapılmaktadır. Daha önceki aylarda internet üzerinden yapılan önerilerin tartışıldığı ve öncelikli projelerle yatırımların belirlendiği toplantılar yapılmaktadır. Ardından katılımcı bütçeleme sürecine yeni seçilen konsey komitesi, ilk toplantısını yapmaktadır. Yerel yönetime proje ve yatırımlara ilişkin liste teslim edilerek kent kongresi yapılmaktadır. Kentin politikasını tartışmak üzere bütün halk, delegeler ve konsey üyeleri büyük bir toplantı olan kent kongresine çağrılmaktadırlar. Büyük bir çoğunluğun oluşturduğu bu kent kongrelerine yaklaşık on beş bin kişi iştirak etmektedir. Temmuz, ağustos ve eylül aylarında belediye toplantılar yaparak talepleri değerlendirir ve finansal konularda bir bütçe önerisi yapar. Konsey komitesi, finansal planı dikkatle değerlendirerek oluşturulan önerinin son halini oylamaya sunmaktadır. Daha sonra komite kaynakların yeniden bölüştürülmesine ilişkin şartları değerlendirmektedir. Belediyeye hazırlanan bu bütçe planı önerisi otuz eylülünden önce verilerek kapatılmaktadır¹³².

Ekim-aralık aylarında ise daha önce oluşturulan katılımcı bütçe konseyi, farklı yönetim birimleriyle toplantılar yaparak hizmet ve yatırım planlarını detaylandırır. Bölgesel ve tematik delegelerin toplantılarında hizmetler ve yatırım planları sunularak oylama yapılır. Belediye yöneticileri, uygulanmasında teknik veya yasal bir sakınca bulunmayan yapı ve hizmetleri kabul eder ve bu yerel yöneticiler kabul edilmeyen hizmetlerin neden kabul edilmediğini bölümlerin sekreter ve müdürleriyle beraber delegelere anlatırlar. Kabul edilmeyen hizmetler delegelere gönderilerek tekrar tartışılır ve oylanır. Aralık-ocak aylarında da katılımcı bütçeleme sürecine yönelik yönetmelikler müzakere yapılır. Bütçeleme konseyi, yönetmelikleri bölge ve komitelerde görüşüldükten sonra mevcut durumu tartışarak onaylamaktadır. Şubat ayına gelindiğinde ise katılımcı bütçe konseyi ara vererek süreci sonlandırır¹³³.

¹³¹ Zavala, America Vera, *Katılımcı Demokrasi: Dünyadaki Katılımcı Demokrasi Deneyimleri*, (Çev. Naile Aras), Dipnot Yayınları, Ankara, 2006, s.104.

¹³² Zavala, America Vera, a.g.e., s.104.

¹³³ Gürneş, Banu. *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (içinde), Porto Alegre Belediyesi tarafından gönderilen "Participatory Budget Cycle" başlıklı doküman, 2010, s.76.

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere Porto Alegre’de katılımcı bütçeleme uygulaması mart ayında başlamaktadır. Küçük bölgelerde yapılan toplantılarla mart ayında başlayan bu ilk aşama hazırlık aşamasıdır. Hizmetlerin sunulduğu ve tartışıldığı hazırlık aşamasının ardından nisan ayına gelindiğinde büyük ve tematik toplantılar yapılarak her bölgede katılımcı bütçeleme konseyi için delege seçimi yapılır. Mayıs ayı itibarıyla de katılımcı bütçeleme konseyi seçilen delegelerle birlikte ilk toplantısını gerçekleştirir ve konsey, belirlenen öncelikli yatırımlara ilişkin projeleri belediyelere ileterek kent kongresi yapılır. Temmuz ayına gelindiğinde ise belediyeler katılımcı bütçeleme konseyinin sunmuş olduğu öncelikli projeleri kent kongresinin ardından değerlendirerek bir bütçe önerisi hazırlamaktadır. Bütçe önerisinin hazırlanmasının ardından ekim ayına gelindiğinde de belediyeler, uygulanmasında sakınca bulunmayan yatırım projelerine ilişkin çalışmaları başlatmaktadır. Aralık ayına gelindiğinde sürece yönelik yönetmelikleri tartışılarak onaylanır. Şubat ayıyla beraber de süreç sonlandırılır.

2.8.2. Bolivya

Bolivya’da başkan Gonzalo Sánchez de Lozada vatandaşların yerel bütçelemeye katılımına ilişkin kanun olan Halk Katılım Yasasını halka 1994 yılında sunmuştur. Başkanın sunmuş olduğu yerel bütçelemede vatandaşı da içine alan bu yasaya karşı olumlu olumsuz değişik düşünceler meydana gelmiştir. Kimileri bu yasanın pratikte nasıl uygulanabileceğine yönelik çelişkileri ifade ederken, yasa karşıtı olan kimileri de çoğu belediyede yeni katılımcı kurumları engellemeye çalışmış veya geciktirmek için uğraşmışlardır. Bunun yanında çıkarılan yasanın demokrasinin gelişimine katkı sağlayacağını ve kırsal toplulukların yaşam standartlarında somut iyileşmelerin bulunacağını söyleyenler de olmuştur¹³⁴.

Halkın katılım yasınının tasarısına bakıldığında siyasi stratejilerden etkilenmiş olduğu görünmektedir. Öncelikle yasayı sunan başkan Lozada’nın partisi yeterince güçlü çoğunluğa sahip değildi ve elitlerin Santa Cruz’daki özerklik arzusunun ulusal bir uyumsuzluğu tetikleyeceğinden korkmaktaydılar. Bu nedenlerden dolayı çıkarılan katılım ve yerel yönetim yasaları, hükümet düzeyinde değil, belediye düzeyinde olacak şekilde

¹³⁴ Benjamin Goldfrank, “Lessons from Latin American Experience in Participatory Budgeting”, University of New Mexico, March, 2006, ss. 23-26.
<http://www.internationalbudget.org/themes/PB/LatinAmerica.pdf> (Erişim Tarihi: 11.03.2017).

vurgulandı. Ancak bu anlayış daha sonra güçlü bir çoğunluğa sahip olan başkan Hugo Banzer tarafından tersine çevrilmiştir. Öte yandan Halk Katılım Yasası, kırsal alanlarda geleneksel yerli ve köylü topluluk örgütleri ve kentsel alanlardaki mahalle dernekleri olarak düşünülen Bölgesel Taban Örgütleri (OTB)'ne belediye planlama ve bütçeleme katılım hakları tanıyordu. Belediye meclislerinde parti temsilcilerine rakip oluşturulduğu için yasa muhalefet partileri ve elitler tarafından pek hoş karşılanmadı¹³⁵.

Halk katılım yasası çoğunlukla güçlü, geleneksel organizasyonlara sahip küçük, homojen yerli topluluklarda en etkin şekilde işlev görmüştür. Yasanın yürürlüğe girdikten sonraki yıllarında yerel parti elitleri gözleme/izleme komitesi üyelerini katılımcı bir süreçle değil de kendi hesaplarına uygun olacak şekilde görevlendirmişlerdir. Halk Katılım Yasası, belediye yönetimlerinin, komitenin önerilerine dikkat etmelerini ve topluluğun taleplerinden haberdar olmak için atölye çalışmaları ve istişareler düzenlemesi gerektiğini öngörse bile bu 327 belediyede sistemli ve demokratik bir biçimde yapılmamıştır. Yeni kurulan görünüşte katılımcı kurumların politik manipülasyonu, belediye bütçesinin hazırlanmasında vatandaş katılımı üzerinde açıkça olumsuz etkilere neden olmuştur. Çoğu elit kesim kişiler de, birçok belediyede, OTB'lerin halkın isteklerini iletmede yetersiz kaldığını ve yolsuzluğu azaltmak için etkili olmadığı konusunda ortak noktada buluşmaktadırlar. Her şeye rağmen Halk Katılım Yasası demokrasiyi güçlendirmede etkili olmuştur¹³⁶.

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere yerel halkın desteğini kazanmak için oluşturulmuş olan katılımcı bütçelemeye yönelik Halk Katılım Yasası, başkan Gonzalo Sánchez de Lozada tarafından halka sunulmuştur fakat sunulmuş olan yasa sendikalar, muhalefet partileri ve elit kesimin çıkarlarına engel teşkil ettiği için olumsuz karşılanmıştır. Başkan Lozada, ülkedeki siyasi ortamdan ve parti merkezlerinde yeterince çoğunluğa sahip olmadığından dolayı halka sunmuş olduğu yasa tasarısında siyasetin etkisinde kalmıştır. Durum bu şekilde olunca katılımcı bütçelemenin temelini oluşturacak olan yasa en etkin şekilde sadece küçük bölgelerde uygulanabilmiştir. Katılımcı bütçelemeye yönelik olan Halk Katılım Yasası'nın Bolivya'da siyasetin ve elit kesim kişilerin etkisinde kaldığı bu

¹³⁵ Benjamin Goldfrank, "Lessons from Latin American Experience in Participatory Budgeting", University of New Mexico, March, 2006, ss. 23-26.

<http://www.internationalbudget.org/themes/PB/LatinAmerica.pdf> (Erişim Tarihi: 11.03.2017).

¹³⁶ Benjamin Goldfrank, a.g.e., ss. 23-26.

<http://www.internationalbudget.org/themes/PB/LatinAmerica.pdf> (Erişim Tarihi: 11.03.2017).

yüzden de yeteri düzeyde istenen verimin alınmadığı söylenebilir. Ancak yine de Bolivya’da katılımcı bütçelemeye yönelik demokratik adımların gelişimine katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

2.8.3. Peru

Düşük ve orta gelir seviyesine sahip olan Peru’da katılımcı bütçeleme süreci, Alberto Fujimori’nin otoriter rejiminin yıkılmasından sonra 2000’de yaşanan demokratikleşme süreciyle yakından bağlantılıdır. Fujimori ülkesini aşırı yolsuzluk ve otoriter bir şekilde giderek yoğunlaşan bir rejimle on yıl yönetti. Fujimori, yolsuzluk ve uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı iki ulusal skandalın ortaya çıkmasının ardından ülkeyi Japonya’da sürgünde yaşamak üzere terk etti. Sonunda Fujimori’den geriye yozlaşmış, merkezileşmiş, verimsiz ve derinden sarsılmış bir siyasi sistem mirası kaldı. Fujimori’den geriye kalan bu ülkeyi, daha demokratik ve şeffaf bir ülke haline getirmek için adeta zorunlu bir hale geldiğini söyleyebileceğimiz katılımcı bütçeleme süreci böyle bir zamanda ortaya çıkmıştır¹³⁷.

2000 yılından sonra bozulmuş ve yozlaşmış olan ülke siyasi sistemini düzeltmek için adem-i merkezileştirme çabaları çerçevesinde bir dizi yeni yasal kanunlar yapıldı. Bu yasal reformları, bölgesel yönetimler üzerine organik bir kanun olan (Ley Organica de Gobiernos Regionales) ve belediyeler üzerine yeni bir organik kanunu olan (Ley Organica de Beledidades) anayasa düzenlemeleri takip etmiştir. Yapılan bu yasal reformlar sayesinde Peru halkı 2003 yılında kendi bölgesel yönetimlerini seçti ve tüm belediyeler ve bölgeler, gelecek yıl için kapsamlı kalkınma planları ve bütçelerini katılımcı bir şekilde hazırlama fırsatı bulabilmişlerdir. Bölgesel ve belediye idarelerine, ilgili planlar ve bütçeleri katılımcı bir şekilde geliştirmek yükümlülüğü getirilerek, katılımcı bütçe konusunun devamlılığı bir kanun çerçevesinde desteklenmiştir¹³⁸.

¹³⁷ Stephanie Mc Nulty, “An Unlikely Success: Peru’s Top-Down Participatory Budgeting Experience”, *Journal of Public Deliberation*, Vol. 8, Issue 2, Article 4, 2012, s.2.

<http://www.publicdeliberation.net/cgi/viewcontent.cgi?article=1230&context=jpd> (Erişim Tarihi: 16.03.2017).

¹³⁸ Michaela Hordijk, “Participatory governance in Peru: exercising citizenship”, *Environment&Urbanization*, Vol:17, No: 1, April 2005, s.222.

<http://eau.sagepub.com/cgi/reprint/17/1/219> (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

Fujimori'nin ülke yönetiminden gitmesinden sonra çökmüş siyasi sistemi ayağa kaldıracak olan yasalarla güvence altına alınan katılımcı bütçeleme uygulaması Peru'da aşağıdaki gibidir¹³⁹.

Tablo 2.7: Peru'da Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

Aşamalar	Zaman Aralığı	Özelliği	İçerik
Birinci ve İkinci Aşama	Mart-Nisan	Hazırlık ve bildirme aşamasıdır.	Teknik ekip belirlenir, sürecin nasıl işleyeceği belirlenir, sürece yol gösteren düzenlemeler yapılır ve onaylanır, önceden tanımlananlar araştırılır ve bildirilir.
Üçüncü ve Dördüncü Aşama	Mart-Nisan	Katılımcı kuruluşların tanımlanması, kaydedilmesi ve kapasite geliştirme aşamalarıdır.	Daha geniş bir temsil için geleneksel örgütlenmiş sosyal gruplar biçimlendirilir, bölgesel ve tematik gruplar organize edilir, konu ile ilgili duyarlılığa ve kapasite geliştirmeye ilişkin çalışmalar ülke genelinde yapılır.
Beşinci Aşama	Mayıs-Haziran	Önceki yıla ve yeni yıla ait projelerin değerlendirilmesi aşamasıdır.	Bir önceki yıl önceliklendirilmiş projeler devam ettirilir, projelerdeki değişiklikler açıklanır, aktörler tarafından üstlenilen projeler teslim edilir, uygulama ve gelişme planlarının oybirliği yapılır, öncelikli problemler belirtilir ve tanımlanır, önceliklendirme için kriterler tanımlanır,
Altıncı Aşama	Mayıs-Haziran	Yatırım sisteminde bulunan projelerin ön çalışmalarının yapıldığı aşamadır.	Daha önceden önceliklendirilmiş olan projelerin, problemlerin çözümüne katkıda bulunup bulunmadığı teyit edilir, tahmini maliyetleri ayrıntılarıyla belirten proje kaydı hazırlanır, uygulanamaz öneriler için çözümler, alternatifler sunulur.

¹³⁹ Roger Salhuana Cavides, "Participatory Budgeting in Peru 2003-2008", *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, (Der. Banu Gürneş), Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, ss. 82-83.
http://www.ansa-africa.net/uploads/documents/publications/Participatory_Budgeting_Peru.pdf (Erişim Tarihi: 22.03.2017).

Yedinci Aşama	Temmuz	Yapılan anlaşmaların biçimlendirilmesi aşamasıdır.	Teknik ekip tarafından “Katılımcı Bütçe dökümanları” ve anlaşmaların kaydı ve katılımcı bütçe için yükümlülükler hazırlanır, bölgesel temsilciler ve belediye başkanı sonuç ve kararları sunar, son onay ve anlaşmaların uygulanması ve Denetim Komitesi’nin oluşumu vardır.
---------------	--------	--	--

Kaynak: Roger Salhuana Cavides, “Participatory Budgeting in Peru 2003-2008”, (der. Banu Güneş), *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, (içinde), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.82-83.’ten yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Sonuç olarak Peru’da, otoriter bir yönetimin yıkılmasından sonra demokratik yönetişimin gelişmesi amacıyla adeta uygulanması zorunlu hale gelen katılımcı bütçeleme uygulamasının Peru’ya çok önemli katkılarının olduğu söylenebilir. Ayrıca katılımcı bütçeleme uygulanması kanunlarla güvence altına alınarak sürecin iyi bir şekilde işlemesi sağlanmış ve sürecin başarılı sonuçları Peru’da meyvelerini vermeye başlamıştır diyebiliriz.

2.8.4. Orta ve Doğu Avrupa

2.8.4.1. Orta ve Doğu Avrupa’nın Siyasi ve Kültürel Yapısı

Orta ve Doğu Avrupa’nın siyasi ve kültürel yapısına bakıldığında bölgede büyük önem taşıyan Sovyetler Birliği ülkelerin siyasi, kültürel ve ekonomik dinamikleri üzerinde etkili olmuştur. Bölgedeki ülkelerin politik, kültürel ve ekonomik dinamikleri Sovyetler Birliği’nin dağılmasından öncesinde olduğu gibi sonrasında da birçok konuda farklılıklar göstermektedir. Bölge ülkelerin bu farklılıklarının yanı sıra pek çok yönden de benzerlikleri bulunmaktadır¹⁴⁰.

1990’lı yıllara kadar bölgedeki birçok ülkede güç dengesi yerel yönetimlerden ziyade merkezi yönetimde toplanmıştır. Yerel yönetimlere ise çok küçük resmi takdir yetkisi verilmiştir. 1990’lı yıllardan geriye doğru bakıldığında nesiller boyunca merkezi hükümetler kamusal yaşamın birçok yönünü sıkı denetimleri altına almışlardır. Vatandaşların ekonomik, sosyal, kültürel ve politik yaşamlarını merkezi hükümet, yerel

¹⁴⁰ Alta Fölscher, “Participatory Budgeting in Central and Eastern Europe”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Anwar Shah), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 128-129.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

makamlar aracılığıyla büyük oranda kontrol altına alarak yönetiliyordu. Devletin rolünün kontrollü ve kuralcı olması vatandaşların bilgiye erişimini sınırlamıştır. Merkezi hükümet vatandaşlara bir dizi mal ve hizmet sağlamıştır ancak vatandaşların hangi hizmetlerin sağlandığı, sunulan hizmetlerin hangi düzeyde ve nitelikte olduğu konusunda çok az bir denetimi bulunmaktadır. Vatandaşların merkezi hükümetin sunmuş oldukları hizmetlere yönelik denetimlerinin çok az olması ve araştırıp öğrenme gibi bilgiye erişimlerinin olmaması, onları devletin sunmuş olduğu hizmetlere karşı pasif alıcı durumuna getirmiştir. Durum bu şekilde olunca vatandaşların devlete ve yerel hükümetlere karşı tutumlarını, yerel hükümet ortamını ve organize olmuş sivil toplum örgütlerinin büyüklüğünü, niteliğini ve derinliğini etkilemiştir. Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle birlikte, merkezi-yerel hükümetler arası ilişkiler ve devlet-vatandaş arası ilişkiler değişmiştir. Yaşanan bu değişimlerle beraber yerel yönetimlere özerklik sağlayan anayasalar çıkarılmıştır. Anayasal değişikliğin ardından bağımsız bir yerel yönetim düzeyi ve vatandaş katılımı sağlamak için ulusal, yerel ve eyalet düzeyinde yasal çerçeveler oluşturulmuştur. Ayrıca bu bölgenin gelişimine ve kalkınmasına batı ülkeleri, uluslararası kurumlar ve STK'lar katkıda bulunarak demokratikleşme faaliyetlerini üstlenmişlerdir¹⁴¹.

2.8.4.2. Orta ve Doğu Avrupa'da Katılımcı Bütçelemenin Tarihçesi

Yukarıda da anlatıldığı gibi Orta ve Doğu Avrupa'da merkezi hükümetlerin Sovyetler Birliği'nin yıkılmasına kadar olan dönemde vatandaşlar üzerinde çok büyük bir kontrolü bulunmaktaydı. Sovyetler Birliğinin yıkılmasıyla ve yerel yönetimleri güçlendirme çalışmalarıyla beraber vatandaşlar karar alma mekanizmalarına daha fazla katılma fırsatı bulabilmişlerdir. Orta ve Doğu Avrupa bölgesinde katılımcı bütçelemenin tarihsel sürecine bakıldığında¹⁴²;

- Vatandaşlar, tarihsel olarak onları etkileyen kararlardan koparılmış, toplu eylemleri güvensiz görmüş ve merkezi hükümetin sunmuş olduğu hizmetlerde pasif konumda tutulmuştur.

¹⁴¹ Alta Fölscher, "Participatory Budgeting in Central and Eastern Europe", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Anwar Shah), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 128-129.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

¹⁴² Fölscher, Alta Fölscher, a.g.e., s.129.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

- Siyasal partiler ve sivil toplum örgütleri gibi toplumsal örgütlenme biçimleri yeni ve göreceli olarak, yerel yönetimler seviyesinde seçilmiş, bağımsız ve özerktir.
- Merkezi yönetimle yerel yönetimler arası mali ilişkiler sistemi halen geliştirilmektedir. Rol ve sorumluluklar yerel seviyeye zayıf ve belirsiz bir şekilde verilmektedir.
- Yerel yönetimlerin harcama sorumlulukları gelir kapasitelerine denk düşmemektedir ve merkezi hükümetten kendilerine yapılan transferler şeffaf ve güvenilir değildir.
- Yerel yönetimler karar verme konusunda yeterli yetkiye sahip değildirler ve yerel sorunları çözmek için ve kaynaklarını etkin bir şekilde kullanabilmek için halen çalışmalar yapmaktadırlar.
- Yerel yönetimlerin sunmuş olduğu hizmetlerden vatandaşlar memnun değildir. Vatandaşlar aldıkları hizmetlerin eksikliklerini yerel yönetim idarelerinin gideremeyeceğini düşündüklerinden sorunları belirtmeyi faydasız olarak görmektedirler.

2.8.4.3. Vatandaş Katılımına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Orta ve Doğu Avrupa'da merkezi hükümetin yerel yönetimler ve vatandaşlar üzerinde çok büyük bir denetiminin olması vatandaşların yönetim kararlarına katılımını sınırlandırmıştır. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra büyük bir gelişim gösteren yerel yönetimlere paralel olarak vatandaş katılımını arttırmaya çalışan sivil toplum örgütlerinin vatandaş katılımını arttırmaya yönelik yaptıkları çalışmalar¹⁴³;

- Titiz yöntemler kullanarak ve kaliteli bilgi üreterek çalışmaların meşruluğunu sağlamak
- Bütün sivil toplum örgütleri arasında iletişimi geliştirerek yerel koalisyonlar kurmak

¹⁴³ Alta Fölscher, "Participatory Budgeting in Central and Eastern Europe", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Anwar Shah), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 135-136.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

- Yerel medya kanallarını kullanarak halkın bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmak ve desteğini arttırmak
- Seminerlerle medyada ve şehirlerde anlayış oluşturularak katılımcı kapasiteyi inşa etmek
- Medyalar, özel etkinlikler ve diğer yollarla, sonuçların başarılı bir şekilde dağıtılmasını sağlamak şeklinde olmuştur.

2.8.4.4. Polonya'nın Zwolen Şehri

Zwolen doğu Polonya'da küçük bir şehirdir. Bu küçük şehir 22 meclis üyesi tarafından temsil edilmektedir. Hem yerel yönetimler hem de vatandaşlar yeni fikirlere ve yeni yönetim araçlarına açıktır. Başlangıçta, yerel yönetim yetkilileri, karar verme sürecinde vatandaşları dahil edip etmeme konusunu tartıştılar. Nihayetinde vatandaş katılımının sınırsız olması ve vatandaşların sürecin her aşamasında etkin katılımında bulunması gerektiğine karar veren belediye başkanı 1998 yılında vatandaşların da içerisinde yer aldığı çok yıllık bir sermaye yatırım planını geliştirdi. Vatandaşları bu süreçte dahil etmek için, her vatandaşın kendi kalkınma projesi önceliklerini ifade edebildiği sermaye yatırım kartları basıldı. Şehrin hemen hemen her yerine okullara, mağazalara, işyerlerine, postanelere vb. kamuya açık olan her yere sermaye yatırım kartları dağıtıldı. Ayrıca vatandaşlar kamuya açık olan bu yerlerden hem sermaye yatırım kartlarını alabiliyor, hem de halkı bilgilendirmek için oluşturulmuş olan Belediye Yatırım Servisi Departmanı bünyesindeki görevlilerden konuyla alakalı bilgi sahibi olabiliyorlardı¹⁴⁴.

Yerel yönetim yetkilileri, sermaye yatırım kartları sayesinde kent kalkınması açısından vatandaşların önceliklerinin ne olduğunu görebilme fırsatı buldular. Vatandaşlar görüşlerini dile getirdiler ve böylece gelecek için kalkınma hedefleri belirlemeye yardımcı oldukları gibi sürece de dahil oldular. Sermaye yatırım planının uygulanabilmesi için öncelikle, uygulama kurallarını önceden belirlenmiş bir uygulama takvimi oluşturuldu ve önerilen projeler öncelik sıralamasına göre hazırlandı. Planın uygulanmasında üç kritere vurgu yapıldı; kent ekonomisinin iyileştirilmesi, iş yaratılması ve şehir gelirlerinin artırılması. Ayrıca süreci denetlemek ve kararlara aracılık etmek için bir uygulama

¹⁴⁴ Aagnes Natkaniec, "People's Voice Project International Centre for Policy Studies", *Citizen Participation Handbook*, The World Bank, Kyiv, Ukraine, August 2002, s.76.
www.politicipublice.ro/uploads/participation_handbook.pdf (Erişim Tarihi: 17.04.2017).

komitesi tayin edildi. Uygulama komitesi, kaynaklara yönelik beklentilerin gerçekçi olmasını sağlamak için şehrin mali yöneticileriyle yakından çalıştı. Mevcut projeler de vurgulanmış ve değerlendirilmiştir. Bütçenin son taslağı uygulama komitesi, şehir kurulu ve belediye meclisi tarafından onaylandı¹⁴⁵.

Yukarıda anlatılan sermaye yatırım planının hazırlanmasındaki adımlar aşağıdaki gibidir¹⁴⁶.

1. Şehir konseyi sermaye yatırım planı ile ilgili her aşamasında vatandaşların da olduğu yeni bir kararı onayladı ve halk arasındaki tanıtımını üstlendi. Kent Konseyi tarafından onaylanan karar aşağıdakilerden oluşur:

- Ayrıntılı bir çizelgenin oluşturulması
- Talimatları içeren sermaye kartı yatırım formlarının oluşturulması
- Şehir geliştirme stratejisine dayalı olarak projelerin önceliklerine göre sıralanmasına ilişkin taslağın hazırlanması
- Süreci denetlemek ve kararlara aracılık etmek için bir uygulama komitesinin atanması. Komitenin sorumluluğu, sermaye yatırım planının programa göre yerine getirilip getirilmediğini denetleyerek hükümet yetkilileri, uzmanlar ve kamu arasında aracılık yapmaktır.

2. Sermaye yatırım kartları vatandaşlara, yerel işletmelere, okullara, topluluk kuruluşlarına ve STK'lara dağıtıldı.

3. Uygulama komitesi medyayı, kamuya açık toplantıları, broşürleri ve makaleleri kullanarak sermaye yatırım planı hakkında kamuoyunu bilgilendirdi.

4. Belediye meclisi ve uygulama komitesi, sermaye yatırımları kartlarından ve halk toplantılarından elde edilen bilgilere dayanarak projelere öncelik vermiştir. Bu işlem bir ay kadar sürdü. Komite, kent ekonomisini artıracak, işyeri yaratacak ve şehre yeni gelir getirecek projelere odaklandı. Hali hazırda yapım aşamasında olan veya dış yatırım imkânı olan projelere öncelik verilmiştir.

¹⁴⁵ Agnes Natkaniec, "People's Voice Project International Centre for Policy Studies", *Citizen Participation Handbook*, The World Bank, Kyiv, Ukraine, August 2002, s.76.

www.politicipublice.ro/uploads/participation_handbook.pdf (Erişim Tarihi: 17.04.2017).

¹⁴⁶ Agnes Natkaniec, a.g.e., s.77.

www.politicipublice.ro/uploads/participation_handbook.pdf (Erişim Tarihi: 17.04.2017).

5. Uygulama komitesi, talep edilen projelerin ilk tavsiyesini gerçekleştirdi ve sermaye yatırım planının ilk sürümünü oluşturdu.

6. Şehir konseyi ve uygulama komitesi, yatırım bütçesi ve şehir bütçesi taslaklarının dikkate alındığı şehir yönetim kurulu ile görüşmeler yapmaktadır.

7. Kentin mali işlerle uğraşan yöneticileri, kentin finansal potansiyelini ve krediler yoluyla kaynakları arttırmak için birkaç önerinin analizini sunar.

8. Sermaye yatırım planında karşılıklı görüşmeler yapılarak yapılan ilk taslakta gerekli değişiklikler yapılır. Görüşmeler yapılarak oluşturulan taslak ilk olarak komiteye ve ardından yönetim kuruluna sunulur. Daha sonra şehir kurulu ve şehir konseyine sunulur.

9. Son olarak, şehir kurulu, belediye meclisi ve uygulama komitesine sunulan sermaye yatırım planı taslağı kabul edilerek onaylanır.

2.8.4.5. Ukrayna

Yerel bir sivil toplum kuruluşu tarafından oluşturulan Halkın Sesi Projesi (The People's Voice Project), Ukrayna'nın iki şehri olan Ternopil ve Ivano-Frankivsk'te kadın sorunları, eğitim ve kamu bütçesi ile ekonomik konularda analiz ve politik savunuculuk yapmak üzere yerel meslektaşlarıyla yapılan koalisyonlarda başlatılmıştır. Yerel düzeyde kamu bilincini arttırmak, vatandaşlık hakları, tepki verme ihtiyacı ve katılımın faydaları yerel yönetimlerin eğitilmesiyle başlamıştır. Diğer şehirlerdeki yerel sivil toplum örgütleriyle ortaklık kurularak 2000 yılında vatandaşların birbirlerine karşı tutumlarını ve yapılan belirli hizmetlere karşı tutumlarını gösterecek bir vize raporu kartı programı oluşturuldu. Proje kapsamında oluşturulan bu rapor kartlarının sonuçlarını tartışmak için ulusal bir konferans düzenlenmiştir. Daha önceki çalışmalardan hareketle Halkın Sesi Projesi ve ortakları yerel stratejik planlar geliştirmektedir¹⁴⁷.

1999 yılında Ukrayna'nın Ternopil kenti, oluşturulan Halkın Sesi Projesi'nin uygulanabilmesi için pilot şehir olarak seçildi. Projenin şartlarından biri, yerel politika geliştirme sürecine halkın katılımını güçlendirmeye yönelik girişimleri desteklemektir.

¹⁴⁷ Alta Fölscher, "Participatory Budgeting in Central and Eastern Europe", *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Anwar Shah), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 137-138.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

Halk katılımını arttırmada en etkili araçlardan birisi kamu oturumlardır. Halkın Sesi Projesi, Ternopil Kentsel Kalkınma Ajansı ve STK'larla beraber vatandaşları yerel kamu politikalarının geliştirilmesine yönlendirmek için halka açık oturumlar düzenledi. Halka açık yapılan bu oturumlara; yerel hükümet temsilcileri, kitle iletişim araçları, yerel STK koalisyonu ve bölgedeki diğer STK'lar, bilim insanları, girişimciler ve uluslararası ve Ukraynalı uzmanlar katılmaktadır. 2000-2001 yılları arasında Ternopil'de yapılan halka açık oturumlarda aşağıdaki konulara değinilmiştir¹⁴⁸:

- 2000 yılı için kent bütçe oluşumu
- Ortak mülkün kiralanması
- Ternopil'de arazi mülkiyeti
- Ternopil'de eğitim reformu
- Ternopil'de sağlık bakımı sorunları
- Ternopil'de su temini geliştirmek için stratejik planlar
- Toplu konut mülk yönetimi iyileştirme

Yapılan bu halka açık oturumlar arasında eğitim reformunun sorunlarına yönelik olan oturum en başarılı olanıdır. 2001 yılının eylül ayından itibaren, eğitim alanında mevcut olan sorunların çeşitliliği, vatandaşların şikayetleri ve Halkın Sesi Projesi tarafından yürütülen araştırmalar temel alınarak tanımlanmıştır. Aktif bilgilendirme kampanyası, Ternopil'deki eğitim reformuyla ilgili kamuya açık oturumların başarılı bileşenlerinden biriydi. Bundan dolayı vatandaşlar, oturumları, yerel düzeyde karar verme sürecinde kullanabilecekleri kilit mekanizmalardan biri olarak görmeye başlamıştır¹⁴⁹.

Kemyanets-Podilski ise kamu bütçesi oturumlarını bütçe sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul eden Ukrayna'nın ilk kenti konumundaydı. Bu mekanizma, Ukrayna'daki yerel öz yönetimin yasal çerçevesinin bir parçasıdır. Mekanizma zorunlu olmasına rağmen uygunluk düşük seviyededir. Yapılan ilk oturumlar yerel yönetimle ortak olarak bir sivil toplum örgütü tarafından başlatılmıştır. Yerel yönetimler ve STK'lar arasındaki oturumların başlatılması ve yürütülmesinde açık kurallar geçerlidir. Kamuya açık

¹⁴⁸ Gina Gilbreath Holdar ve Olha Zakharchenko, "People's Voice Project International Centre for Policy Studies", *Citizen Participation Handbook*, The Worldbank, Kyiv, Ukraine, August 2002, ss. 105-106.

www.politicipublice.ro/uploads/participation_handbook.pdf (Erişim Tarihi: 02.05.2017).

¹⁴⁹ Gina Gilbreath Holdar ve Olha Zakharchenko, a.g.e., ss. 105-106.

www.politicipublice.ro/uploads/participation_handbook.pdf (Erişim Tarihi: 02.05.2017).

olarak yapılan oturumlar, belediye meclisi veya belediye başkanı tarafından ya da küçük sayılabilecek bir grup sakin (tüm nüfusun yüzde 1'i veya mahalle nüfusunun yüzde 5'i) tarafından başlatılabilmektedir. Bu durum yazılı bir şekilde medyada ilan edilir. Ayrıca bu girişimin beş gün içerisinde onaylanması gerekmektedir. Hükümet üyeleri, oturumu başlatan grubun üyeleri, belediye meclisi üyeleri ve STK temsilcileri ile birlikte oturum komitesi için çalışmalar yapmaktadırlar. Oturum, yerel medya aracılığıyla duyurulmaktadır. Bütçe oturumları, yerel akademisyenler tarafından yapılan araştırmalarla desteklenmektedir¹⁵⁰.

Bir ay içinde açılış toplantısı yapılır. Bütçe duruşması, yerel konsey bütçeye karar vermeden önce aralık ayında yapılır. Toplantıya belediye meclis temsilcileri, yürütmenin temsilcileri, alt düzey (köy veya mahalle) öz-yönetim kuruluşları ve STK'ların temsilcileri katılmaktadır. Bütçe oturumları, bir önceki yılın bütçesine ve gelecek yılın planının sunumuna ilişkin bir rapordan başlamaktadır. Yerel yetkililer sunumlardan sonra planların farklı yönlerini açıklarlar. Eğer anlaşmazlık meydana gelirse organizatörler ortak noktaya ulaşmaya çalışmaktadırlar. Tüm görüşler toplantı tutanağına kaydedilir. Üç gün içinde, tutanakların nüshaları belediye meclisi sekreteryasına ve başlatan gruba gönderilmekte ve belediye bilgi panosunda ilan edilmektedir. Konseyin sekreteri sonuçları özetler ve bunları bütçe planlaması için bir sonraki konsey toplantısında değerlendirmek üzere gönderir. Destekleyici anket ve anket sonuçları ayrıca konsey üyelerine de rapor edilir. Toplantı sonuçları resmi belediye gazetesinde yayınlanmaktadır¹⁵¹.

2.9. Türkiye’de Katılımcı Bütçe

Brezilya’nın Porto Alegre kentinde başlayan ve ardından kısa sürede dünyanın birçok yerine yayılan katılımcı bütçeleme uygulaması, ülkemizde de 1990’lı yıllardan itibaren tartışılmaya başlanmıştır. Dünyanın birçok yerinde ses getiren katılımcı bütçeleme uygulaması ülkemizde de büyük bir ilgi görmüştür. Bu bağlamda ülkemizde katılımcı

¹⁵⁰ Alta Fölscher, “Participatory Budgeting in Central and Eastern Europe”, *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, (Der. Anwar Shah), The World Bank, Washington, D.C., 2007, ss. 141-142.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

¹⁵¹ Alta Fölscher, a.g.e., ss. 141-142.

<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

bütçelemeye yönelik projeler yapılmıştır. Çalışmamın bu bölümünde ülkemizdeki katılımcı bütçeleme anlayışı değerlendirilecektir.

2.9.1. Türkiye'nin Siyasal Kültürü

Katılımcı bütçeleme anlayışının uygulanabilmesi, ülkelerin siyasi özelliklerine ve siyasal kültürüne göre farklılık göstermektedir. Ülkelerin siyasal kültürü içerisinde daha önce de anlatıldığı gibi bütçeleme sürecine vatandaşların katılımı, yerel yönetimlerin güçlü ve istekli olmasına bağlıdır. Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan itibaren yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, katılımcı bütçeleme anlayışının uygulanabilmesine ortam hazırlamıştır. Bu bağlamda ülkemizdeki siyasal kültürün gelişimi Osmanlı'dan itibaren açıklanmaya çalışılacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ülkenin tamamı tek bir mülk olarak görülmektedir. Ayrıca bu tek mülkün sahibi de padişah'tır. İmparatorluğun tamamının sahibi olan padişah, devletin siyaset anlayışını ve yönetim yapısını belirleyen kişidir. Durum bu şekilde olunca Osmanlı İmparatorluğu'nda kuvvetler ayrılığı ilkesinden bahsetmek olanaksızdır¹⁵². Bürokratik bir yapısı olan Osmanlı İmparatorluğu'nda merkez ile çevre arasında mesafe vardır. Çevreyle merkez arasında mesafenin olması, güçlü taraf olan merkezin kendine has yapılanma ve örgütlenme biçiminin oluşmasına neden olmuştur¹⁵³.

Osmanlı İmparatorluğu'nda merkez ve çevre arasındaki ayrıma kanıt olarak karşımıza "saray" ve "taşra" şeklinde iki farklı kültür çıkmaktadır. Bu farklı kültürler ayrıca iki farklı yaşam şeklinin olduğunu gösterirken, siyasal, ekonomik ve toplumsal yapının da bu farklılığa göre şekillendiğini anlatmaktadır¹⁵⁴.

16. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın başlarına kadar olan dönem Osmanlı İmparatorluğu'nda merkezi yönetimden yarı feodal yönetime doğru geçiş dönemi diye adlandırılmaktadır. 19.yy'dan itibaren sürekli geri planda kalmış olan "çevre"nin daha çok özerklik kazanarak geliştiği söylenebilir. Çevre ve merkezde kurulan konseyler, 19. yüzyılda meydana gelen gelişmelerin göstergeleridir¹⁵⁵. Tüm bu gelişmeler ne kadar modernleşme çabaları ve çevrenin geliştirilmesi gibi görülse de aslında merkez, bu

¹⁵² Metin Heper, *Türk Kamu Bürokrasisinde Gelenekçilik ve Modernleşme*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1977, s.59.

¹⁵³ Ömer Çaha, *Aşkın Devletten Sivil Topluma*, Gendaş Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 146-147.

¹⁵⁴ Zafer Durdu, *Türkiye'de Siyasal Kültürü Anlamak*, Kadim Yayınları, Ankara, 2013, s.59.

¹⁵⁵ Metin Heper, *Türkiye'nin Siyasal Hayatı*, Doğan Kitap Yayınları, İstanbul, 2011, s.15.

gelişmeleri kendisini daha da güçlendirmeye yönelik faaliyetler olarak görmektedir¹⁵⁶. Osmanlı siyasal kültüründe siyasal yapılanmanın merkezîyetçi ve bürokratik yapıda olması değerleri, pazar kökenli olarak görmek yerine statü eksenli olarak görmeye neden olmuştur¹⁵⁷.

Tüm bu değerlendirmelerle beraber Osmanlı siyasal kültürü son dönemleri itibariyle temel olarak beş madde halinde özetlenebilir¹⁵⁸:

- Demokrasiyi ortaya çıkaracak olan modernleşme, batıda sermaye birikimiyle beraber oluşurken, Osmanlı İmparatorluğu'nda sermaye birikimini oluşturacak şartlar meydana gelmemiştir.
- Osmanlı, modernleşme sayesinde batıda oluşmaya başlayan yeniliklere ayak uyduramamıştır. Liberalizm, milliyetçilik, ve ulus gibi batıda meydana gelen kavramların yerine, Osmanlı'da merkezin güçlü olduğu birtakım siyasal akımlar meydana gelmiştir.
- Yeniliği ve demokrasiyi gerçekleştiren şehirli nüfus batıda fazlayken, Osmanlı'da bu şehirli nüfus, nicelik ve nitelik açısından yeterli değildi.
- Türkiye'de siyasal kültürün oluşması Avrupa'dan çok sonraları olmuştur. Egemenlik tanrısal bir güç olarak görülmekte ve devlet, padişah ve tebaa olarak ayrılmaktaydı.
- Batı ile karşılaştırıldığında anayasal yenilikler, çok geç ve sınırlı bir çerçevede gerçekleşmiştir.

Merkezin her daim güçlü tutulmaya çalışıldığı Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra yeni kurulan devlet, her ne kadar kökenleri olan Osmanlı İmparatorluğu'ndan izler taşısa da dünyadaki değişimlere ayak uydurabilmek için önemli değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır. Bu değişimlerle birlikte cumhuriyet döneminin en önemli iki unsuru devlet ve ulus olmuştur. Dönemin yeniliklerinden olan devlet anlayışı, Alman geleneğine dayanmaktadır. Fransız ihtilalinin meydana getirdiği milli egemenlik ve halkın egemenliği,

¹⁵⁶ Metin Heper, *Türkiye'de Devlet Geleneği*, Doğu Batı Yayınları 2. Baskı, İstanbul, 2006, s.76.

¹⁵⁷ Ömer Çaha, *Aşkın Devletten Sivil Topluma*, Gendaş Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, s.153.

¹⁵⁸ Nasır Niray ve Didem Deniz, "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Demokrasi ve Siyasal Kültür Paradigmaları", *Siyasal Kültür Yazıları*, Derin Yayınları, İstanbul, 2009, ss. 65-68.

cumhuriyet döneminin diğer bir önemli yeniliği olan ulus anlayışının temelini oluşturmuştur¹⁵⁹.

Dünyadaki değişimlere paralel olarak değişmek zorunda olan cumhuriyette, devlet artık padişah gibi şahsa veya belli bir zümreye ait olmak yerine “halkın devleti” olmak zorundaydı. Bunu gerçekleştirebilmek için de egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olması düşüncesi hakim olarak ön plana çıktı¹⁶⁰. Halkın devleti düşüncesinin olduğu yeni devleti oluşturan kadro, çoğunlukla ittihatçı gelenekten gelen bürokratlardan oluştuğundan ve devlet yönetiminde kendilerine has düşüncelerin yer almasını istediklerinden “milletin egemenliği” düşüncesi ilk başlarda istenilen düzeyde oluşturulamamıştır¹⁶¹.

Yapılacak olan yeniliklerin yeni kurulan devlette etkili olabilmesi için öncelikle karar mekanizmalarının ve bürokratların olduğu üst kesimin değişmesi gerekmektedir. Diğer yandan da Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinden itibaren ordunun siyasette etkin olması, yapılması planlanan yenilikler önünde engel olabileceğinden Atatürk, ordunun artık siyasetin dışında kalmasını ifade etmiştir¹⁶².

1923 ile 1950 arası yıllar Türkiye’de cumhuriyetin kurulduğu, çok partili siyasal hayata geçiş denemelerinin olduğu ve sonunda çok partili siyasal hayata geçildiği “geçiş dönemi yılları” olarak adlandırılmaktadır. Bu geçiş döneminde, cumhuriyet kurulmuş, devrimler gerçekleştirilmiş ve resmi ideoloji şekillendirilmiştir. Bunun yanında, imparatorluktan modern bir ulus devlete geçiş için gerekli olan siyasal, toplumsal ve ekonomik girişimler hız kazanmış, modernleşme hareketlerini hayata geçirmek için de çalışmalar başlatılmıştır. Çok partili siyasal hayata geçilmesiyle birlikte toplumun her kesimi ön plana çıkmaya başlamış, “merkezin” yanında “çevre” de ağırlık kazanmıştır. 1950 yılındaki genel seçimi kazanan Demokrat Parti’nin iktidara gelişiyle çok partili siyasi ortamda mecliste farklı görüş ve düşüncelerin temsil edilme olanağı olmuştur. 1950’li yıllarda çok partili hayata geçmek için yapılan çalışmalar tam sonuç vermişken, 27 Mayıs 1960 yılında hükümete yönelik yapılan askeri darbeyle çok partili hayat durdurulmuştur¹⁶³.

¹⁵⁹ Ömer Çaha, *Aşkın Devletten Sivil Topluma*, Gendaş Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 192-193.

¹⁶⁰ Metin Heper, *Türkiye’de Devlet Geleneği*, Doğu Batı Yayınları 2. Baskı, İstanbul, 2006, s.95.

¹⁶¹ Serdar Vural Uygun, “Osmanlı’dan Günümüze Yöneten Yönetilen Etkileşimleri Üzerine”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:11, Sayı:26, 2014, s.304.

<http://dergipark.gov.tr/mkusbed/issue/19572/208186> (Erişim Tarihi: 11.05.2017).

¹⁶² Metin Heper, a.g.e., ss. 98-101.

¹⁶³ Zafer Durdu, *Türkiye’de Siyasal Kültürü Anlamak*, Kadim Yayınları, Ankara, 2013, ss. 81-121.

Hükümete yönelik yapılan 1960 darbesinin ardından 12 Mart 1971’de ikinci kez darbe yapılarak demokrasiden otoriter yönetime geçilmiştir¹⁶⁴. Demokrasiye yönelik gelişmelerin askeri müdahalelerle engellenmesinin yanında, Türk siyasal kültürünü etkileyen diğer önemli hadise de 1997 yılının 28 Şubat’ında meydana gelmiştir. “Postmodern darbe” diye nitelendirilen bu hadise, askeri müdahale olmadan laik sisteme karşı tehditlerin olduğunu ileri sürerek gerçekleştirilmiştir. Demokrasinin önündeki bir başka engel diye tabir edebileceğimiz 27 Nisan 2007 tarihinde yayınlanan “e-muhtıra” ise, askerin siyasi gündemi uyarma, gözetim altına alma ve gerektiğinde müdahale edebileceği şeklindeki duruşunu ifade etmektedir¹⁶⁵.

Tarihinde birçok askeri müdahalenin olduğu Türkiye Cumhuriyeti’nde yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere Türk siyasal kültürünün gelişimi hiç de kolay olmamıştır. Tüm bu zorluklara rağmen dünyadaki gelişmelere paralel olarak özellikle 2000’li yıllardan sonra yerel yönetimlere ilişkin yasal düzenlemeler artmaya başlamıştır. Küreselleşme, ekonomik koşullar, neo-liberalizmin yükselişi, AB, Dünya Bankası, IMF, OECD, dünyada yeni kamu yönetimi anlayışının doğuşu ve gelişimi ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası aktörler ve toplumsal dinamikler yerel yönetimleri yeniden yapılandırmaya iten dış nedenlerdir¹⁶⁶. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana giderek büyüyen ve hantallaşan merkezi yönetim ve taşra örgütünün kamu hizmetlerini götürmede yetersiz kalması, zamanında sorunlara müdahale edememesi ve çözümler getirememesi de yerel yönetim birimlerinin geliştirilmesindeki iç nedenlerdir¹⁶⁷. Tüm bu iç ve dış nedenler siyasal iktidarı yerel yönetim birimlerini yeniden yapılandırmaya itmiş ve bu çerçevede siyasal iktidar yeni düzenlemeler yapmıştır. 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, yerel yönetimler alanında yapılan ilk düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha sonra 2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5393 sayılı

¹⁶⁴ Abdulvahap Akıncı, “Türkiye’nin Darbe Geleneği: 1960 ve 1971 Müdahaleleri”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1, Nisan 2014, s.66.

http://iibfdergi.ogu.edu.tr/makaleler/10262928_9-1_N%C4%B0SAN%202014_Makale_0.pdf (Erişim Tarihi: 18.05.2017).

¹⁶⁵ Fatma Okur Çakıcı, “Osmanlı’dan Türkiye’ye Siyasal Miras: Türk Siyasal Kültürü Üzerine Bir İnceleme”, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, 2016, s.12.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/isrjournal/article/view/5000191469> (Erişim Tarihi: 22.05.2017).

¹⁶⁶ Veysel Eren, “Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:8, Sayı:16, 2011, s.91.

<http://sbed.mku.edu.tr/article/viewFile/1038000240/1038000226> (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

¹⁶⁷ Yeter Çiçek, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:11, Sayı:1, Nisan 2014, s.61.

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/107774> (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir ve bu tarihten sonra yerel yönetimleri geliştirmek için yapılan düzenlemeler artarak devam etmiştir¹⁶⁸.

2000’li yıllardan sonra Türk siyasal hayatında birçok yeniliğin olmaya başlamasının ardından Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde eski güçlerini kaybeden bir grup 15 Temmuz 2016 tarihinde ülke yönetimini ele geçirmek için harekât başlatmıştır. Türkiye’de tarih boyunca yapılan darbelerden farklı olarak 15 Temmuz darbe girişimi halk tarafından engellenmiştir¹⁶⁹. Bu durum tarih boyunca hep ikinci planda kalmış olan halkın siyasal hayatta artık ön plana çıkmaya başladığının ve sahip olmaya başladığı haklarından vazgeçmeyeceğinin bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcı bütçeleme anlayışının uygulanabilmesindeki en önemli etken olan halkın siyasal hayatta ön plana çıkarılması, Türkiye’de Osmanlı’nın son yıllarından itibaren sürekli güçlü bir grup kesim tarafından engellenmeye çalışılmıştır. Dünyadaki gelişmeler ışığında artık ülkelerin yönetiminde ve siyasal hayatında halkın etkin olmaya başlaması, Türkiye’de de kendini göstermiştir. Özellikle 2000’li yıllardan sonra yukarıda sayılan iç ve dış nedenlerden dolayı yerel yönetim birimleri geliştirilmeye çalışılarak halkın siyasal ortamdaki etkinliği arttırılmıştır. Vatandaşların siyasal süreçlere katılımının artmaya başladığı günümüz Türkiye’sinde yerel yönetimlerin ve demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan katılımcı bütçeleme anlayışının uygulanabilme ortamının hızla artmaya başladığı söylenebilir.

2.9.2. Türkiye’nin Ekonomik Yapısı

Katılımcı bütçeleme anlayışı, ülkenin ekonomik durumuna göre uygulama ortamını genişletmektedir. Siyasal ortam sağlandıktan sonra katılımcı bütçelemenin istenilen en iyi seviyede uygulanabilmesi ülkelerin ekonomik durumuna bağlıdır. Bu bağlamda Türkiye’de katılımcı bütçelemenin uygulanabilmesini etkileyen ekonomik durum cumhuriyetin kuruluşundan itibaren incelenecektir.

¹⁶⁸ Veysel Eren, “Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:8, Sayı:16, 2011, s.91.

<http://sbed.mku.edu.tr/article/viewFile/1038000240/1038000226> (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

¹⁶⁹ Sait Kaya, “15 Temmuz Darbe Girişiminin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, *İzmir Ticaret Odası, AR-GE Bülten*, 2016, s.3.

http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/6405_1478604622.pdf (Erişim Tarihi: 11.04.2018).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kökeni olan Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde ekonominin en büyük göstergesi olan sanayiler çok az sayıdaydı ve küçük imalathanelerden oluşmaktaydı. Ayrıca ülkedeki sanayi gereksinimlerin sadece %20'sini karşılayabiliyordu. Bu küçük imalathanelerin başlıca üretim faaliyetleri ise gıda, toprak, maden, deri, ağaç işleme, dokuma, kâğıt ve matbaacılık üzerine olmuştur. Ekonominin en önemli kaynağı olan sanayinin bu şekilde küçük çapta kalmasının yanı sıra, 10 Ağustos 1920 tarihinde imparatorluğun temsilcileri tarafından imzalanan Sevr Antlaşması'yla itilaf devletleri, Türkiye'yi ekonomik olarak kendilerine bağımlı hale getirmişlerdir. Birinci dünya savaşından sonra imzalanan Sevr Antlaşması'yla Osmanlı Devleti, Müttefik kuvvetlerin bütün işgal masraflarını ödemek zorunda kalmıştır. Bu durum Osmanlı'nın gümrüklerinde ve tüm gelir getiren ekonomik faaliyetlerinde kontrolün kaybedilmesine neden olmuştur¹⁷⁰.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan böyle bir ekonomi devralan Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomiyi kurtarmak ve ulusal ekonomiyi kurmak için attığı ilk adım şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresi olmuştur. Türkiye'nin 1923-1930 yılları arasında izleyeceği ekonomi politikasını içeren bu kongrede, üreticinin korunması, ihracat ticaretinin korunması, milli sanayinin ve işçinin korunması, demiryollarının geliştirilmesi konuları üzerinde durulmuştur. Ancak 1924 yılında imzalanan Lozan Anlaşması'yla, İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar büyük ölçüde uygulamaya konulamamıştır. 1923'ten 1927'ye kadar olan dönem "Liberal Ekonomi Deneyimi" olarak adlandırılmaktadır. 1927 yılında çıkarılan Teşviki Sanayi Kanunu, kurulacak olan sanayi işletmelerine destek vermek için vergi indirimlerini, devlete ait arazi ve binaların verilmesini, ulaşım için yardım yapılması gibi önlemleri içeren 15 yıllık bir süreyi kapsamaktaydı. Bu dönemde sanayinin geliştirilmesi düşünülse de kurumsal yapılar oluşturulamamış ve gerekli maddi destek sağlanamamıştır. Maddi desteğin sağlanamamasındaki en büyük neden Osmanlı'dan kalan borçlar olmuştur. Ayrıca bu dönemde gerekli sanayileşme ve modernleşmenin

¹⁷⁰ İstanbul Ticaret Odası, *Cumhuriyet'ten Bu Yana Türkiye Ekonomisinin Gelişimi Ve Geleceğe Bakış*, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 16-20.
www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

oluşturulamamasının bir nedeni de toprak ağaları ve bir grup kesimin elindeki güçlerini kaybedebileceğini düşünmeleridir¹⁷¹.

1930-1939 arası yıllar sanayileşmede devletin ön plana çıktığı “korumacı-devletçi sanayileşme” dönemi olarak adlandırılmaktadır. Özel teşebbüslerden beklenen beklenti ihtiyacı karşılayamayınca devlet sanayileşmeye müdahale etmiştir. Himayeli Gümrük Kanunu ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu gibi devlet tarafından ekonomiyi güçlendirmek için bir dizi kanunlar çıkarılmıştır. Çıkarılan bu kanunlara ilaveten ekonomiyi güçlendirmeye yönelik devletin yapmış olduğu en büyük etki 1934 yılında yürürlüğe giren Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı olmuştur. Ekonominin geliştirilmesine yönelik devlet tarafından çıkarılan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın amacı; doğal kaynaklara ve yerel üretime dayalı sanayi üretim birimlerinin kurulması, dışarıya satılabilecek temel tüketim mallarının üretimine öncelik verilmesi, sanayi kuruluşlarının hammaddeye ve işgücüne yakınlığı olarak söylenebilir. Ekonominin gelişimi için hazırlanan tüm bu projeler hayata geçirilemese de gelecekte Türkiye'nin sanayileşmesine büyük katkılar sağlamıştır¹⁷².

1940 ile 1950 arası savaş yılları ve sonrası yılları kapsamaktadır. Tarafsız politikalar sayesinde Türkiye, ikinci dünya savaşına girmekten kurtulsa da savaşın yıkıcı etkileri Türkiye'nin ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Savaş yıllarında devlet, özel teşebbüsler üzerinde yoğun bir baskı uyguladı. Bunun göstergesi olarak da 1940 yılında çıkarılan Milli Korunma Kanunu'na göre özel teşebbüse ait sanayi kuruluşları devlete satılmıştır ve devlet bazı özel fabrikalara el koymuştur. Bu durum ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Ayrıca her an savaşa girebilme nedeniyle ilan edilen genel seferberlik, birçok kişinin üretim dışında kalmasına neden olmuştur. Özellikle tarım kesiminde işgücü sıkıntısı yaratan bu durumun sonucunda birçok malda üretim yetersizliği yaşanmıştır. Üretimin azaldığı bu savaş yılları devletin harcamaları arttırmış ve devleti, Merkez Bankası kaynaklarını kullanmaya yöneltmiştir. Devletin Merkez Bankası kaynaklarına yönelmesi para arzının ortaya çıkmasına neden olmuş ve üretimin azlığı nedeniyle de kısa sürede Türkiye Cumhuriyeti ilk defa ağır bir enflasyonla karşı karşıya kalmıştır. Ekonomi adeta

¹⁷¹ İstanbul Ticaret Odası, *Cumhuriyet'ten Bu Yana Türkiye Ekonomisinin Gelişimi Ve Geleceğe Bakış*, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 16-20.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

¹⁷² İstanbul Ticaret Odası, a.g.e., ss. 16-20.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

durma noktasına gelmiş ve fiyatlar iki katından fazla artmıştır. Durum bu şekilde olunca daha önceden yapılması planlanan sanayileşme ve modernleşme hedefi, yerini karaborsaları engellemeye ve üretimi tekrar canlandırmaya bırakmıştır¹⁷³.

Savaş yıllarında durum bu şekildeyken savaş sonrasında da bir taraftan devletin özel teşebbüslere müdahalelerinden bıkan yeni iş adamları sınıfı diğer taraftan da yüksek enflasyondan ve kıtlıktan bıkmış olan halk, yoğun bir şekilde değişiklik olmasını istemektedirler. İşte tam bu noktada yeni kurulmuş olan Demokrat Parti isteklere cevap verebilmek için çalışmalarına başlamıştır. Demokratlar yaptığı çalışmalar ekseninde ekonomiyi geliştirmenin temelini özel teşebbüslerin oluşturduğunu düşünmektedirler ve bu özel teşebbüslere destek verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin yabancı yardımı ve dış borçlanmaya açılması bu dönemde gerçekleşmiştir ve Marshall yardımı adı altında Amerika Birleşik Devleti'nden 50 milyon dolar tutarında dış yardım alınmıştır¹⁷⁴.

1950-1960 dönemi Demokrat Parti dönemi olarak adlandırılır. Özellikle 1953'ten itibaren döviz ve altın rezervlerinin tükenmesi sonucu Türkiye, ithalat yasakları, kotalar ve yüksek gümrük tarifelerini uygulamaya koymak zorunda kalmış, korumacı dış ticaret ve ithal ikameci sanayileşme politikalarını izlemiştir. İthalatın kısıtlanması, iç ticareti hareketlendirerek yerli sermayenin sanayi lehine dönmesini sağlamıştır. Ayrıca nüfus artışı, kentleşmenin artması ve kırsal alanda üretilen malların pazara açılması sanayileşmeyi kârlı hale getirerek geliştirmiştir. Bu dönemde daha önceki yıllardaki gibi sanayiye geliştirmek için teşvik kanunları çıkarılmamıştır ancak özel sanayi kuruluşlarının yaygınlaştırılmasını sağlamak adına 1950 yılında Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası kurulmuştur. Özel sanayi kuruluşlarını yaygınlaştırma politikalarının olduğu bu dönemde özel kesim iç talebi karşılamada yetersiz kalmıştır. Bunun üzerine devlet, yerel ihtiyaçları karşılamak için sanayiye yatırım yapmak zorunda kalmıştır. Devletin sanayileşmede korumacı politika izlemesi, maliyetleri yükseltmemiş ve dış rekabet gücü oluşturmamıştır. Bu durum işletmelerin her daim yaşamasını sağlamıştır. Ancak dış rekabet baskısı bulunmayan, verimlilik ilkesine göre kurulmamış ve devletin korumacı politikası içerisinde

¹⁷³ İstanbul Ticaret Odası, *Cumhuriyet'ten Bu Yana Türkiye Ekonomisinin Gelişimi Ve Geleceğe Bakış*, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 16-20.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

¹⁷⁴ İstanbul Ticaret Odası, a.g.e., ss. 21-30.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

yer alan bu işletmeler, yüksek maliyetlerle ürettikleri malları yine yüksek fiyatlarla satma imkanı bulmuştur. Kalite ve verimlilikte hiç endişe duymayan işletmeler, sabit tutulan döviz kuru nedeniyle dış pazar yerine iç pazara yönelmişlerdir. Böylece ihracat artmak yerine azalarak ithalat artmıştır. Böyle bir ortamda gelişen verimsiz ve çarpık sanayileşme sonucunda dış ödemelerin dengesi bozulmuştur. Dış borçların ödemesini dahi yapamayacak duruma gelen devlet, OECD, IMF ve Amerika Birleşik Devletleri ile anlaşmalar imzalayarak 600 milyon dolarlık dış borcu ertelemiştir ve 350 milyon dolarlık yeni bir kredi almıştır. Bu noktadan sonra devlet borç bulabildikçe sanayi devam edebilir hale gelmiştir¹⁷⁵.

İçer dönük ama dışa bağımlı planlı kalkınma dönemi diye adlandırılan dönem 1960 ihtilali ve sonrası yılları kapsamaktadır. 1950'li ve 60'lı yıllar ekonomide deneme yanılma şeklinde olmuştur ve ekonomik hayata devletin mutlaka bilinçli ve planlı bir şekilde müdahale etmesinin gerektiğini öğretmiştir. İçer dönük stratejileri bilinçli ve planlı bir şekilde uygulamak isteyen devlet, ekonominin ve sanayileşmenin gelişimine yönelik beş yıllık kalkınma planları hazırlamıştır ve 15 yıllık hedefleri öngörmektedir. Bu hedefler çerçevesinde devlet, dışa dönük sanayileşmeyle yeterli büyümenin gerçekleşmeyeceğini düşünerek, gerek dışa bağımlılığı azaltmak gerekse yurt içi yatırımları arttırarak sanayi kesiminin büyümesini sağlamak amacıyla ithal ikameci (içer dönük) sanayileşme stratejisi benimsenmiştir. İçer dönük sanayi politikalarının benimsenmesi ve devletin aşırı korumacılığı, ilk başlarda başarılı olsa da daha sonraları verimliliğin düşmesi ve istihdam yaratmanın maliyetinin artması, yüksek maliyetli bir içer dönük politikanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. İçer dönük stratejilerin sonucu olarak ihracat gelirleri ithalat giderlerini karşılamamıştır. Dış borçlar azalması gereken yerde artmaya devam etmiştir. Ayrıca devletin dış borcunun artmasına 1973 petrol krizi de etki etmiştir. Durum bu şekilde olunca ihtiyaçlara cevap veremeyen devlet, daha fazla dış borçlanmaya gitmiştir¹⁷⁶.

1977-1980 yılları Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomisinin bunalım yıllarıdır. Bu dönemde daha önceden benimsenen içer dönük sanayi stratejileri iyice daralmış, ithalatın yapılamaması nedeniyle de üretim durma noktasına gelmiştir. Hızla artan enflasyon ve

¹⁷⁵ İstanbul Ticaret Odası, *Cumhuriyet'ten Bu Yana Türkiye Ekonomisinin Gelişimi Ve Geleceğe Bakış*, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 16-20.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

¹⁷⁶ İstanbul Ticaret Odası, a.g.e., ss. 16-20.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

ekonomideki tasarruf-yatırım dengelerinin altüst olması, içe dönük planları iflas ettirmiştir ve karaborsa ve stokçuluk ön plana çıkmıştır. Tüm bu olumsuz gelişmelerin yanında petrol krizi, Kıbrıs bunalımı ve ABD'nin silah ambargosunun ekonomik ambargoya dönüşmesi, ekonomiyi olumsuz etkileyerek devletin ciddi bir bunalıma girmesine neden olmuştur¹⁷⁷.

Ekonomik bunalıma giren devlet bu durumdan kurtulabilmek için 24 Ocak Kararı olarak bilinen 24 Ocak 1980'de ekonomiyi düzeltme girişiminde bulunmuştur. Bu kararda, yükselen enflasyonu denetim altına almak, içte arz-talep dengesini oluşturarak dışta da ödemeler dengesini sağlamak amaçlanmıştır. Tüm bu gelişmeler ışığında devletin uzun süredir devam ettirdiği içe dönük ekonomik stratejiler terk edilerek, daha geniş çapta pazar mekanizmasına yönelik çalışmalar benimsenmiştir. Yarısından fazlası devlet tarafından yapılmış olan yatırımlar gerçek anlamda liberalleşme sayılmasa da 24 Ocak Kararlarıyla ekonomide liberalleşme yönünde önemli bir adım atılmıştır¹⁷⁸.

1980'li yıllardan sonra ihracatın hızla artması ve özelleştirmelerin olmaya başlaması ülke ekonomisi için olumlu sonuçları ortaya çıkarsa da özelleştirme çalışmaları bu dönemde istenilen seviyede olmamıştır. Ayrıca içe dönük politikaların terkedildiği bu dönemde artan ihtiyaçlara cevap verebilmek için devlet, borçlanmaya başvurmuştur. Serbest piyasa ekonomisinin uygulanması ve dışa açık ihracata dönük büyüme stratejileri, yerel küçük firmaların zayıflamasına neden oldu ve devlet iflasın eşiğine gelen şirketleri kurtarma yoluna gitti. Bu durum para arzının artmasına neden oldu ve kontrol altına alınamayan para arzı, enflasyonun artmasına neden olmuştur. Ekonomide dışa açılımın hedeflendiği bu dönemde 1991 yılında Körfez Savaşı nedeniyle Türk ekonomisi yeni bir bunalıma girmiştir. 1988-1993 yıllarında ihracat hızla düşüşe geçmiş ve ithalat artarak cari açık büyümüştür. Türkiye bu dönemde yaşanan bunalımın benzerini, enflasyonun ve faiz oranlarının yüksek olması, döviz kurundaki yükselmeye rağmen ulusal paranın aşırı değerlenmesi, cari açığın artması, kamu kesiminin açıklar vermesi ve rant ekonomisi gibi nedenlerden dolayı 1995-1999 döneminde de yaşamıştır¹⁷⁹.

¹⁷⁷ İstanbul Ticaret Odası, *Cumhuriyet'ten Bu Yana Türkiye Ekonomisinin Gelişimi Ve Geleceğe Bakış*, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 29-39.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

¹⁷⁸ İstanbul Ticaret Odası, a.g.e., ss. 42-43.

www.ito.org.tr/itoyayin/0003210.pdf (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

¹⁷⁹ Hüseyin Şahin, *Türkiye Ekonomisi*, Güven Mücellit Matbaacılık, İstanbul, Ekim 2009, s.243.

2000’li yıllara gelindiğinde de durum pek farklı değildir. Kasım 2000 ve şubat 2001 krizleri Türkiye ekonomisini derinden etkilemiştir. Türk ekonomisinde yaşanan buhranlar, yeni karar ve önlemlerin alınmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Mali disiplini sağlamak, sabit kur uygulamasıyla döviz kurlarını belirlemek, özelleştirmeyi hızlandırmak gibi ekonomi için yeni kararların alındığı bu dönemde öncelikle, bankacılık alanına yönelik gelişmelerin artması, bankaların açık pozisyonları kapatma yolunda çok daha hızlı ve ani davranışlar yapmalarına neden olmuştur ve bankaların artan likidite talepleri faizleri arttırmıştır¹⁸⁰.

2000 krizinden sonra bankaların yeterli döviz fazlasına sahip olmamaları ve ekonomi sisteminde faiz-kur çıkmazının yol açtığı yapay sermaye girişleri ile ayakta tutulmaya çalışılması, piyasalarda güvensizliği arttırarak 2001 Şubat Krizi’nin alt yapısını oluşturmuştur. Döviz talebi fazlası nedeniyle kurlarda hareketliliğin olması, ekonomide finansal krizlerin yaşanması, faiz dışı fazlanın çok yüksek belirlenmesinin reel ekonomide daralma meydana getirmesi, dış borç stokunda ve ödemeler bilançosundaki artış ve siyasi ortamın belirsiz olması gibi nedenlerden dolayı 2001 krizi patlak vermiştir. 2002 yılından itibaren uygulanan yeni ekonomik programın tahminleri önceki programlardan farklı olmasa da kriz dönemimin bitmesi nedeniyle kısmen de olsa istikrarlı bir süreç yakalanmıştır. Bu istikrarlı süreçle birlikte 2002 yılından sonra uygulanan programlar ekonomi çevresinde olumlu etkiler yaratmıştır. 2002 ve 2003 yıllarından itibaren siyasi istikrarsızlıkların azalması ve ekonomik alanda da alınan yapısal tedbirlerin etkileri, nispeten olumlu sonuçlar doğurmuştur. Uygulanan istikrar programlarının öngördüğü sıkı mali ve parasal önlemler, kamu mali dengesindeki ve finans piyasalarındaki kırılganlığı azaltmıştır. Hükümetin daraltıcı mali önlemler içeren istikrar programlarını uygulaması ekonomiyi iyileştirme yoluna sokmuştur. 2005 yılından sonra da devam eden daraltıcı mali önlemler kamu maliyesinde yaşanan iyileşmenin devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır. 2005 yılı bütçesinde hedeflenen ve gerçekleşen vergi gelirleri ile harcama miktarlarının birbiriyle nispeten uyum içinde olması, daraltıcı mali önlemlerin ekonomiyi olumlu etkilediğini göstermektedir. 2005 yılı bütçesinde harcamaların artmasına rağmen gelirin harcamaları karşılama oranı da arttığı için bütçe dengesinde bir iyileşmenin olduğu

¹⁸⁰ Zübeyir Turan, “Dünyadaki ve Türkiye’deki Krizlerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Ekonomik Kalkınmaya Etkisi”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1, 2011, ss. 69-70.
<http://iibfdergi.nigde.edu.tr/article/view/5000066559> (Erişim Tarihi: 12.06.2017).

söylenbilir. Daraltıcı mali tedbirlerin 2006-2007 döneminde de bütçe dengesi üzerinde iyileştirici etkisi devam etmiştir. Bu dönemde kamu maliyesi alanında yaşanan iyileşme süreci ekonomiye yansımış ve dönemsel dalgalanmalar dışında gerek enflasyon oranında gerekse iç borçlanma oranlarında bir azalma meydana gelmiştir. Daraltıcı önlemler içeren ekonomik programlar uygulayan hükümet, 2007 genel seçimlerinde tekrar seçilerek uygulamış olduğu daraltıcı ekonomik programlara devam etmiştir¹⁸¹.

2004'ten itibaren daraltıcı ekonomik politikalar sayesinde ekonomide %9'ları aşan bir büyüme yakalanmışsa da 2009 yılında küresel krizin olması sonucunda ekonomideki büyüme oranı %4,8 küçülmüştür. Kriz sonrasında 2010-2011 yıllarında ekonomi toparlanmaya giderek tekrar %9'u aşan bir büyüme yakalansa da ekonomideki büyüme hızı yavaşlamıştır¹⁸².

2016 yılında ise yaşanan zorluklar, darbe girişimi ve terör olaylarının etkisiyle ekonomi %3,2 oranında büyüebildi. 2017'ye başlarken de ekonomide pek olumlu bir tablo yoktu. Büyüme tahminleri %2,5-3 civarındaydı ve TL dolar karşısında önemli değer kayıpları yaşıyordu. Oldukça sıkışık piyasa koşullarında önce piyasalardaki risk algısının gerilemesi, sonrasında ise hükümetin iç talebi artırmaya yönelik aldığı tedbirler büyüme üzerinde oldukça etkili oldu. İlk 9 ayda ekonomi %7,4 oranında büyüdü. Ancak bu büyüme finansal kırılganlıklarda artışı da beraberinde getirdi. Enflasyon, dış borç, kredi/mevduat oranları ve bütçe açığı da arttı¹⁸³.

Ülkelerin ekonomik seviyelerine göre uygulama alanlarını genişleten katılımcı bütçe uygulaması Türkiye'de de özellikle 2000'li yıllardan sonra gündeme gelmeye başlamıştır. Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere ekonomisi tarih boyunca çalkantılı olan Türkiye'nin ekonomik ortamı ne kadar güçlü olursa katılımcı bütçe uygulaması da o kadar çok uygulama alanı bulabilecektir.

¹⁸¹ Hayal Ayça Şimşek, "Türkiye'de 2000 Sonrasında Uygulanan İstikrar Programlarının Kamu Maliyesine Etkileri", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, Cilt:44, Sayı:512, 2007, ss. 57-65.

www.ekonomikyorumlar.com.tr/dergiler/makaleler/512/Sayi_512_Makale_04.pdf (Erişim Tarihi: 17.06.2017).

¹⁸² Onur Sungur, "2000 Sonrası Türkiye Ekonomisi: Büyüme, Enflasyon, İşsizlik, Borçlanma ve Dış Ticarete Gelişmeler", *Tematik Yazılar, Toplum ve Demokrasi*, Ocak-Aralık, 2015, ss. 248-256.

www.toplumvedemokrasi.org.tr/index.php/tdd/article/download/191/301 (Erişim Tarihi: 18.06.2017).

¹⁸³ TÜSİAD, "2018 Yılına Girerken Türkiye ve Dünya Ekonomisi", *Ekonomik Araştırmalar Bölümü*, Ocak 2018, s.7.

http://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/download/8844_5d48a0b6595e52230619f1d1099bb449 (Erişim Tarihi: 07.05.2018).

2.9.3. Türkiye’de Katılımcı Bütçelemenin Altyapısı

Yerel demokrasinin gelişimine katkı sağlayacak olan katılımcı bütçeleme anlayışı, vatandaşları bütçeleme süreçlerinin her aşamasına dahil ederek demokrasinin gelişimine katkı sağlamanın yanında, yerel yönetim mekanizmalarının üstlenmiş oldukları mali sorumlulukta hesap verebilirliği de kolaylaştırmıştır. Çok az bir ülkede belli bir mevzuata dayandırılan ama hukuki olarak genel anlamda tam olarak belli bir tabanı bulunmadığı için yerel düzeyde uygulanmaya konan katılımcı bütçeleme anlayışı yöneticiye göre şekillenebilmektedir. Yani birinin uygulamış olduğu katılımcı bütçe anlayışını onun yerine gelen diğer bir yönetimin uygulama zorunluluğu yoktur. Ancak buna rağmen gelişen dünya düzeninde Porto Alegre’de başlayan katılımcılık anlayışı kısa sürede Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarının ardından tüm dünyaya yayılmış, yerel demokrasinin geliştirilmesinde en önemli araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye’de de 2000’li yıllardan sonra gelişmeye başlayan katılımcı bütçeleme anlayışının temelini 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu oluşturmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun vatandaşların yerel mekanizmalara katılımını öngören 13. maddesine göre; Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, STK’ların ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır¹⁸⁴.

Türkiye’de katılımcı bütçelemenin altyapısını oluşturan 5393 sayılı kanundan da anlaşılacağı üzere, belediyeler hizmetleri sunma konusunda vatandaşlarla birlikte hareket edebilme fırsatı bulabilmiştir. Vatandaşlar açısından da belediyelerin yapmış oldukları hizmetleri denetleme fırsatını yakalamış ve yapılan toplantılar sayesinde gelecek yılki yatırım programlarının belirlenmesine katkı sağlamıştır. Çıkarılan belediye kanunuyla beraber vatandaşların katılımcı bütçelemeye katılabileceği, kente yönelik yapılacak

¹⁸⁴ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, Onuncu Baskı, Ankara, Şubat 2014, ss. 15-16. www.tbb.gov.tr/online/yayinlar/temel_belediye_mevzuati2014/files/publication.pdf (Erişim Tarihi: 21.06.2017).

planlarda vatandaşları da söz sahibi yapmıştır. Yaşadıkları şehir için kararları kendilerinin alabildikleri vatandaşlar, şehri daha çok sevmeye başlamışlardır.

2.9.4. Türkiye’de Katılımcı Bütçelemeye Yönelik Yapılan Yasal Düzenlemeler

Brezilya’nın Porto Alegre kentinde uygulanmasıyla başlayan ve kısa sürede dünyanın hemen hemen her yerine yayılan katılımcı bütçeleme anlayışı, daha önce anlatıldığı gibi dünyada çok az ülkede yasal mevzuat çerçevesinde uygulanmaktadır. 2000’li yıllardan sonra Türkiye’de de katılımcı bütçeleme anlayışı gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de katılımcılığın gelişimine paralel olarak çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu vatandaşların yerel düzeyde katılımlarını düzenleyen hükümler içermektedir.

Aşağıdaki Tablo 2.8’de katılımcı bütçelemeye yönelik yasal düzenlemeler yer almaktadır.

Tablo 2.8: Türkiye’de Belediyelerde Katılımcı Bütçeleme Anlayışına Yönelik Yasal Düzenlemeler

İlgili Kanun Maddesi	Katılımcı Bütçelemeye Yönelik Düzenlemeler
<p>5393 sayılı Belediye Kanunu madde76:</p>	<p>Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.</p> <p>Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.</p> <p>Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları İçişleri</p>

	Bakanlığı'na hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.
<p style="text-align: center;">5393 sayılı Belediye Kanunu madde 77:</p>	<p>Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.</p> <p>Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.</p>
<p style="text-align: center;">5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu madde 7/v:</p>	<p>Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.</p>

<p>5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu madde65:</p>	<p>İl özel idaresi sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.</p>
<p>4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu madde1:</p>	<p>Demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.</p>
<p>4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu madde2:</p>	<p>Bu Kanun; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanır.</p>
<p>4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu madde3:</p>	<p>Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu kanun hükümlerinden yararlanırlar.</p>

Kaynak: Ahmet Özen, Ayşe Atılğan Yaşa, Habip Demirhan, *Katılımcı Bütçeleme Anlayışı Çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 Stratejik Planının Değerlendirilmesi*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:59, 2016, s.1300-1301.'den uyarlanmıştır.

2.9.5. Türkiye’de Katılımcı Bütçe Uygulamasındaki Aktörler

Daha öncede bahsettiğimiz gibi katılımcı bütçeleme, dünyada çok az ülke tarafından yasal mevzuata bağlanarak uygulama alanı bulabilmiş, genel itibariyle de yasal bir temele dayanmayan uygulamaları içermektedir. Ayrıca genel itibariyle yasal bir temeli olmayan katılımcı bütçeleme, ülkelerin siyasi kültürleri, ekonomik durumları ve toplumsal kuruluşların yapısına göre uygulama alanını genişletebilmektedir. Türkiye’de de 2000’li yıllardan sonra gelişmeye başlayan katılımcı bütçeleme anlayışı, özellikle 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu’yla yasal dayanağa sahip olmuş ve bu çerçevede uygulama alanı bulmuştur. Türkiye’de yasal dayanağa dayandırılan katılımcı bütçelemenin aktörleri; belediye birimi, vatandaşlar, kent konseyi, STK’lar, mahalle muhtarları, okullar ve üniversitelerdir. Daha önce de bahsettiğimiz katılımcı bütçeleme anlayışının aktörleri,

yerel yönetim seviyelerinde vatandaşların karar mekanizmalarına katılımını sağlayarak demokrasinin yerel düzeyde gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bu bölümde Türkiye’de yerel seviyede demokrasinin gelişimine katkı sağlayan katılımcı bütçelemenin aktörleri daha önce de anlatıldığı için bu bölümde genel itibariyle tablo yardımıyla anlatılacaktır.

Tablo 2.9: Türkiye’de Katılımcı Bütçelemenin Aktörleri

Katılımcı bütçelemenin aktörleri	Katılımcı bütçeleme sürecine etkileri
Belediyeler	Katılımcı bütçe uygulaması belediye biriminin iradesine bağlıdır. Katılımcı bütçe sürecinin uygulanmasının ve öneminin açıklanmasında, uygulamanın vatandaşlara duyurulmasında ve vatandaşların uygulamanın kendilerine sağlayacağı faydalar konusunda bilgilendirilmesinde belediyelerin oldukça büyük bir önemi bulunmaktadır. Toplumun uygulama konusunda bilinçlenmesi ve uygulamanın siyasi çıkardan arındırılmış vatandaş temelli bir yapıda olduğunu kavrayabilmesi açısından gerekli olan geçiş sürecinde belediyeler, etkin olarak faaliyet göstermelidir.
Vatandaşlar	Uygulamanın temelini oluşturmaktadır. Vatandaşlar sayesinde süreç uygulanabilmektedir. Vatandaşlar katılımcı bütçeleme sayesinde belediyelerin karar mekanizmalarına katılabilmektedir. Vatandaşlar, belediye biriminin yapacağı hizmet ve yatırımlara ilişkin kararların alınmasında söz sahibi olmakta, belediye birimi de vatandaşların ihtiyaç ve taleplerini göz önünde bulundurarak mal ve hizmet üretimi gerçekleştirmektedir. Vatandaşların sürece dahil olması yerel seviyede demokrasinin gelişimine katkı sağladığı gibi belediyeler de vatandaşlara karşı olan sorumluluklarından kısmen de olsa katılımcı bütçeyle beraber kurtulabilmektedirler.

<p style="text-align: center;">Kent Konseyleri</p>	<p>5393 sayılı kanunun 76. maddesiyle yasal dayanağa bağlanan Kent Konseyleri, yerel demokrasinin sağlanmasında büyük önem taşımaktadır. Kent Konseyleri katılımcı bütçe uygulamasında süreç içerisinde hesap verme ve hesap sorma ilişkisinin kurulmasında, kentin stratejik yöneliminin belirlenmesinde, vatandaşlar ve STK'ların uygulama sürecine olan ilgisinin devam ettirilmesinde ve süreç içerisinde alınan yatırım ve hizmet kanallarının izlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kent Konseyleri ne kadar başarılı olursa katılımcı bütçeleme de o kadar başarılı olmaktadır.</p>
<p style="text-align: center;">Mahalle Muhtarları</p>	<p>Uygulamanın vatandaşlara açıklanması, konuyla ilgili bilgi verilmesi, vatandaşlara toplantıların saat ve yerinin duyurulması, mahalle önceliklerinin belediye birimine aktarılması, mahallede yaşayan kişilerin uygulamaya katılımı konusunda teşvik edilmesi konusunda mahalle muhtarlarının önemli bir yeri vardır. Ayrıca katılımcı bütçeleme toplantılarına mahalle muhtarlarının sürekli katılmaları vatandaşlara öncülük etmeleri açısından önem taşımaktadır.</p>
<p style="text-align: center;">Sivil Toplum Kuruluşları</p>	<p>Son yıllarda önemi sürekli artan STK'lar, katılımcı bütçeleme süreçlerinde vatandaşların haklarını savunmaları ve süreçle vatandaşlar arasında bir köprü görevi görerek halkın süreçten haberdar olmasını sağlamaları açısından büyük önem taşımaktadırlar.</p>
<p style="text-align: center;">Üniversiteler</p>	<p>Bulunduğu kentin bilimsel alanını oluşturan üniversiteler, sürecin kente uyumunda ve yasal temellere oturtulmasında önemli rol oynamaktadırlar. Ayrıca katılımcı bütçeleme süreci, kentte yaşayan üniversite öğrencilerinin kent için beklentilerini gerçekleştirebilmesini sağlamakta bir araç olarak kullanılmaktadır.</p>

Kaynak: Banu Gürneş, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.114-116.'dan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2.9.6. Türkiye’de Katılımcı Bütçeleme Anlayışına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Dünyada katılımcı bütçeleme anlayışının hızla gelişmesinin ardından sürece yönelik çalışmalar da yoğun bir şekilde artmıştır. Katılımcı bütçelemeye yönelik çalışmalar hızla dünyada artmaya devam ederken Türkiye’de de sürece yönelik ilk çalışmalar Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi kapsamında başlatılmıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)’ndan mali desteğin sağlandığı bu proje kapsamında “hizmet geliştirme planlarının hazırlanması”, “stratejik planlama araçlarının geliştirilmesi” ve “çok yıllık yatırım programlaması” üzerine katılımcı yaklaşımlar geliştirilmesi planlanmıştır¹⁸⁵. Katılımcılığın gelişmeye başladığı Türkiye’de AB uyum süreci çerçevesinde katılımcı bütçelemenin uygulanmasına temel oluşturacak başka bir dizi çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde Türkiye’de katılımcı bütçelemeye yönelik yapılan çalışmalara değinilecektir. Bu çalışmalar; Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi, Belediye Ortaklık Ağları Projesi (TUSENET), Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı (TUSELOG), Kent Konseyleri, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Yerel Düzeyde Katılımcı Stratejik Yönetişim Projesi, Avrupa Birliği Katılım Ortaklığı ve İlerleme Raporu şeklindedir.

Tablo 2.10: Türkiye’de Katılımcı Bütçelemeye Yönelik Yapılan Çalışmalar

Proje	Amacı
Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi	Yerel yönetimlerde demokratik karar alma mekanizmalarının geliştirilmesi, mali özerkliğin ve hesap verilebilirliğin sağlanması, yerel kamu hizmet niteliğinin ve vatandaşlara erişimin iyileştirilmesi amaçlanmıştır.
Belediye Ortaklık Ağları Projesi (TUSENET)	Türk yerel yönetim reformunun desteklenmesini sağlamak, Türkiye Belediyeler Birliği’nin kapasitesini geliştirmek, aktif yurttaşlığın teşvik edilmesi, sosyal adaletin sağlanması, yönetsel anlamda reformun gerçekleştirilmesi, AB belediyeleri ile Türk belediyeleri arasındaki iletişimi geliştirmekle beraber AB’ye giriş sürecine destek olmaları amaçlanmaktadır. Bunlara ilaveten belediye gelirlerinin artırılması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması, şeffaf ve katılımcılık konularında farkındalığın artmasını sağlamak da projenin amaçları arasındadır.

¹⁸⁵ Süreyya Sakıncı ve Sibel Aybarç Bursalıoğlu, “Bütçelemede Demokratik Bir Değişim: Katılımcı Bütçeleme”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Mayıs 2014, s.8. www.ejovoc.org/makaleler/may_2014/pdf/01.pdf (Erişim Tarihi: 26.06.2017).

<p>Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı (TUSELOG)</p>	<p>Türkiye’de yönetişimin gelişmesini sağlamak amacıyla 15 Türk ve 5 İsveçli belediyenin birlikte oluşturduğu bu ortaklıkta, vatandaş katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliği, kuramsal gelişme, hizmet sunumu ve planlama konuları ele alınmıştır. Bu kapsamda katılımcı yöntemler el kitabının hazırlanması, katılımcı yöntemler konusunda eğitim programlarının ve yönlendirmelerin uygulanması, katılımcı bütçeleme iletişim ağı oluşturulması, eğitim programları ve teknik desteğin değerlendirilmesi ve sonuçların paylaşılması projenin amaçları arasındadır.</p>
<p>Kent Konseyleri</p>	<p>5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesinde yer alan Kent Konseyleri’yle ilgili hükme göre, “Kent Konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.”</p>
<p>Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı</p>	<p>Yerel idarelerin güçlendirilmesi, özerkliklerin savunulması, yerinden yönetim ve demokrasi ilkelerine dayanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Türkiye’de 1999’da yürürlüğe girmiştir. Yerel yönetimlerin özerk bir kurum olarak düşünülmesini sağlayan en önemli projelerden birisidir ve yerel yönetimlerde özerkliğin sağlanmasını ve katılımcılık olgusunun geliştirilmesini amaçlamaktadır.</p>
<p>Yerel Düzeyde Katılımcı Stratejik Yönetişim Projesi</p>	<p>Seçilmiş ve atanmış yerel yöneticilerin, analitik araçların kullanımı konusunda eğitimi yoluyla yerel yönetimlerin stratejik planlama kapasitelerinin geliştirilmesi, STK’lardan temsilcilerin katılımını sağlayarak, Kent Konseyleri’nin yerel karar alma süreçlerindeki rolünün pekiştirilmesi, Türkiye’deki 26 yerel yönetimde şeffaflık ve hesap sorulabilirliğin sağlanması için yerel yönetimlere ilişkin mevzuatın uygulanmasının desteklenmesini amaçlamaktadır.</p>
<p>Avrupa Birliği Katılım Ortaklığı ve İlerleme Raporu</p>	<p>Merkezi yönetimi yeniden yapılandırılarak, yetkileri yerel yönetimlere aktarmak ve bunun yanında yerel yönetimlere yeterli düzeyde kaynak aktarımı yaparak yerel yönetimleri güçlendirmeyi, yerel yönetimlere daha fazla yetki, kaynak ve sorumluluk, verilmesi gerektiğini amaçlamıştır ve bunu yaparken de katılımcılığın geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yerelleşme önemsenmiş, yerel kararlara katılımın ve kapasite artırımının önemi vurgulanmıştır.</p>

Kaynak: Uğur Dikici, Dünyada Yeni Bir Bütçeleme Anlayışı Olarak Katılımcı Bütçeleme Yaklaşımı ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, başlıklı dokümandan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2.9.7. Katılımcı Bütçe Uygulamasının Türkiye’ye Katkıları

Ülkemizde 1990’lı yıllarda tartışılmaya başlanan ve 2000’li yıllardan sonra gelişimini hızlandıran katılımcı bütçeleme anlayışı, kente, vatandaşlara, yerel yönetim birimi olan belediyelere ve daha birçok alana katkı sağlayarak bu alanların gelişimlerini

hızlandırmıştır. Bu çerçevede bu bölümde katılımcı bütçeleme anlayışının ülkemize yönelik katkıları, vatandaş, belediyeler ve kent açısından değerlendirilecektir.

2.9.7.1. Vatandaşlara Yönelik Katkıları

Katılımcı bütçeleme anlayışının vatandaşa yönelik birçok katkısı olmaktadır. Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan sonra yerel yönetimler alanında yapılan hukuki düzenlemeler demokrasinin yerele indirgenmesinde önemli rol oynamıştır. Demokrasinin geliştirilmesine yönelik yapılan önemli çalışmalardan birisi de “katılımcı bütçe uygulaması”dır. Katılımcı bütçeleme anlayışının vatandaşlara, yerel düzeyde kendileriyle alakalı konularda söz hakkı tanınması ve seçtikleri temsilcileri denetleme fırsatı vermesi, demokrasinin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcı bütçelemenin bu özelliği, ülkemizde geçmişten itibaren hep ikinci planda kalan ve sadece oy verme işlevine katılan pasif vatandaş modelini yıkararak, sorgulayan, denetleyen ve hesap soran aktif yurttaş modelinin doğmasını sağlayabilir¹⁸⁶.

Aktif yurttaş profiline dönüşen vatandaşlar, katılımcı bütçelemeyle şehre yapılacak yatırımlar için yöneticilerle birlikte karar verme imkanı yakalamıştır. Milliyetçilik duygusu her daim en üst seviyelerde olan ülkemizde katılımcı bütçelemenin bu özelliği vatandaşlara, milliyetçilik duygusunun yanında kente sahip çıkma olgusunu da oluşturarak kent birlikteliğini geliştirmiştir. Türk halkı katılımcı bütçelemenin bu özelliğiyle yaşadığı şehri kendi malları gibi görmeye başlamışlardır. Ayrıca halkın kendileriyle alakalı konularda yöneticilerle birlikte karar verme mekanizmalarına katılması, ülkemizde geçmişten gelen yöneticilerle vatandaş arasındaki uçurumun ortadan kalkmasını sağlamıştır. Ülkemizdeki en büyük sorun olan yolsuzluk, adam kayırma, rüşvet vb. gibi sorunlar, vatandaşların sürece katılımıyla en aza indirilmiştir ve halkın bu sayede yöneticilere olan güvenleri artmaya başlamıştır¹⁸⁷.

2.9.7.2. Belediyelere Yönelik Katkıları

Ülkemizde ekonomik kaynak açısından belediyeler, geçmişte olduğu gibi günümüzde de en büyük kaynağı merkezi hükümetten sağlamaktadır. 2005 yılında 5393

¹⁸⁶ Banu Gürneş, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2010, s.57.

¹⁸⁷ Banu Gürneş, a.g.e., ss.57-58.

sayılı kanunla belediyelerin önemi arttırılmasına rağmen gelirlerinin büyük çoğunluğu halen merkezi yönetim tarafından karşılanmaktadır. Merkezi yönetimden alınan ödenek hariç gelirleri çok az olan belediyelerin elindeki kaynağı en etkili ve doğru biçimde kullanabilmesine olanak sağlayan uygulamaların başında katılımcı bütçeleme uygulaması gelmektedir. Katılımcı bütçe uygulamasıyla birlikte belediyelerin karar verme mekanizmalarına vatandaşları da dahil etmesi belediyelere, yapılacak olan hizmetler arasından en doğru olanını seçme imkânı verirken, vatandaşlara karşı olan sorumluluklarından da kısmen de olsa kurtulma olanağı sağlamaktadır. Bu durum ülkemizde yaygın olan “dedikodu” diye tabir edebileceğimiz halk arasında yönetimi ve yöneticileri eleştirme durumunu da ortadan kaldırmaktadır¹⁸⁸.

Katılımcı bütçeleme anlayışıyla beraber vatandaşların da karar verme sürecine dahil edilmesi, ülkemizdeki yönetici-vatandaş ilişkisini geliştirerek belediye yöneticilerinin vatandaşlara karşı olan duyarlılığını arttırmıştır. Türkiye’de geçmişten gelen bir yapı olan iktidara gelme şekli, belediye yönetiminden başlamaktadır. Belediye yönetiminde başarılı olan yöneticiler ilerleyen yıllarda iktidar olabilmektedirler. Böyle bir yapıya sahip olan Türkiye’de katılımcı bütçeleme anlayışı, belediye yöneticilerinin başarısını gösteren uygulamalar arasında yer aldığından ileride iktidar olabilmelerini kolaylaştıracak mükemmel bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca katılımcı bütçeleme, belediye yöneticilerinin başarılarını halka ve tüm ülkeye duyurabilmesini sağlamaktadır¹⁸⁹.

2.9.7.3. Kente Yönelik Katkılar

Katılımcı bütçeleme anlayışının vatandaşlara, belediyelere sağladığı katkılar kadar belki de daha fazla katkı sağladığı alan kente yönelik olan alandır. Katılımcı bütçelemeye birlikte vatandaşla yöneticilerin kente yönelik konularda beraber hareket etmeleri, şehirdeki tüm mahallelere aynı oranda hizmetin yapılmasını sağlamıştır. Katılımcı bütçelemenin bu özelliğiyle geçmişten gelen ve ülkemizdeki en büyük sorunlardan olan maddi seviyeleri düşük kesimin yaşadığı mahallelerin elit kesimin yaşadığı mahallelere göre yatırımların çok az olduğu ve alt yapı çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığı gibi sorunlar ortadan kaldırılabilir. Vatandaşla yöneticilerin birlikte hareket etmesi şehirdeki

¹⁸⁸ Banu Gürneş, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2010, ss.120-121.

¹⁸⁹ Banu Gürneş, a.g.e., s.121.

tüm mahallelerin aynı oranda kalkınmasını sağlayabilir. Şehrin her mahallesine eşit düzeyde yatırımların yapılması, mahallelerdeki vatandaşların yöneticilere karşı tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir ve şehirde birlikteliğin oluşmasını sağlamıştır. Ayrıca katılımcı bütçe uygulaması; yerel yönetimlerin vatandaşları uygulama hakkında bilinçlendirmesiyle günümüz Türkiye'sinde köyden kente olan göçlerle meydana gelen ve şehrin doğasını bozan çarpık kentleşme sorununu azaltmaya başlamıştır ve uygulamayla birlikte tüm şehirdeki modernleştirme çabaları hız kazandığı söylenebilir¹⁹⁰.

2.9.8. Türkiye'de Katılımcı Bütçeleme Örneği

Tarih boyunca insanlık sürekli yaşam koşullarını iyileştirmeyi, refah toplum seviyesine ulaşmayı ve birbirleriyle oluşturdukları sözleşmenin sonucu olan devleti en adil bir şekilde yönetebilmeği amaçlamıştır. Refah toplum seviyesine ulaşp devleti adil bir şekilde yönetmenin en önemli aracı olan demokrasiyi geliştirmek için tarih boyunca insanlık sürekli değişik çabalar içerisine girmiştir. Teknolojinin ve iletişimin hız kazandığı günümüz dünyasında demokrasiyi geliştirmenin en etkili yollarından birisi, insanı daha çok ön plana çıkaracak olan yerel yönetimleri aktifleştirmek fikri olmuştur. Tüm dünyada hızla yayılmaya başlayan yerelin güçlendirilmesi fikri, özellikle Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin almış oldukları kararlarla daha çok yayılma imkanı bulmuş ve dünyanın birçok ülkesinde merkezi yönetime karşı yerel yönetimler güçlendirilmeye çalışılmıştır. Yerel düzeyde insanı ön plana çıkararak demokrasinin gelişimini hızlandıran en önemli uygulamalardan birisi de katılımcı bütçeleme uygulamasıdır.

Ülkemizde de özellikle 2000'li yıllardan sonra siyasi istikrarın sağlanmasıyla demokratikleşmeye yönelik çabalar hız kazanmış ve insanın daha çok ön plana çıktığı yerel yönetimler güçlendirilmeye çalışılmıştır. Katılımcı bütçeleme anlayışının siyasi ve ekonomik açıdan 2000'li yıllardan sonra Türkiye'de uygulama alanı bulmuş olması, demokrasinin ülkemizde gelişmeye başladığının bir göstergesidir. Bu bağlamda bu bölümde demokrasinin hızla gelişmeye başladığı Türkiye'de, en iyi katılımcı bütçeleme örneği olan Çanakkale Belediyesi anlatılacaktır.

¹⁹⁰ Banu Gürneş, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2010, s.61.

2.9.8.1. Çanakkale Belediyesi'nde Katılımcı Bütçeleme

Çanakkale Belediyesi'nde 1960'lı yıllara dayanan aktif yurttaşlığın geliştirilmesiyle vatandaşların karar mekanizmalarına katılımını öngören katılımcı bütçeleme anlayışı, Yerel Yönetimler Reformuna Destek Projesi'yle birlikte gündeme gelmiştir. Belediyelerin kurumsal ve hizmet kapasitesini arttırmak için İçişleri Bakanlığı tarafından 2006 yılında başlatılan ve 2007 yılında son bulan projelerden birisi olan Çanakkale proje uygulaması, belediye tarafından daha sonraları da devam ettirilmiştir¹⁹¹.

Şehri “Birlikte Yöneteceğiz” sloganıyla işe başlayan Çanakkale Belediyesi'nde, vatandaşların katılım mekanizmalarına katılımının sınırlı olması, katılım süreçlerinin istenilen seviyede verimli olmaması, bir takım grupların katılım süreçleri üzerinde etkili olması ve sade yurttaşların katılım süreçlerine olan ilgisinin zamanla azalması gibi önemli olumsuzluklar tespit edilmiştir. Belirlenen bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için ilk önemli adımı Çanakkale Belediyesi, 2006-2010 yılları Stratejik Planı'nın hazırlanmasında belediye meclisi ve belediye bünyesindeki personelin tamamını sürece dahil ederek atmıştır. Karar süreçlerine vatandaşların da katılımı öngören katılımcı bütçeleme anlayışının hazırlık aşamasında şehirde var olan STK'lar, kurum ve kuruluşlar, özel sektörden yaklaşık 45 paydaşla 2000 civarında sade vatandaş sürece dahil edilmiştir ve ortak çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu ortak çalışmalar çıktılarının yanı sıra sonuçlar üzerinde de önemli rol oynamıştır. Kente ve kentlileşmeye yönelik belediyenin görev, ilke ve misyonu yine hep birlikte belirlenmiştir¹⁹².

Karar süreçlerine katılımın yalnızca stratejik planla sınırlanması, katılımının devamlılığı açısından gerçeği yansıtmadığını ve yeterli olmadığını göstermiştir. Bu düşünceyle hareket eden belediye, kentliden alınan yetkinin kullanıldığı ve kent kaynaklarının hangilerinin, nasıl, nerede ve ne için kullanılacağına karar verilen yeni bir sistemin oluşturulmasını uygun görmüştür. Oluşturulmaya çalışılan yeni sistemde vatandaşların “karar süreçlerine katılma” ve “bütçe yapma hakkı”nın olması temel ilke olarak kabul edilmiştir. Şüphesiz bütçe gibi karmaşık ve zor olan bir alanda vatandaşların

¹⁹¹ Ferhat Emil, “Çanakkale Pilot Proje Uygulaması”, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, (Der. Banu Gürneş), Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.125.

¹⁹² İbrahim Doğukan Demirkaya, *Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, ss. 122-123.

sürece katılımını sağlamak, ilk başta şehirde yaşayan vatandaşların konu ile ilgili bilgilendirilmesiyle mümkün olacağından “farkındalık” oluşturma faaliyetlerine girişilmiştir. Yaklaşık üç ay boyunca mahalle toplantıları, odak grup toplantıları, bilgilendirme broşürleri, görsel ve yazılı medya aracılığı ile kentli ile paylaşılmıştır. Kentlinin bütçe yapma hakkının, kurumsal bütçe hazırlama ve uygulama sürecine dâhil edilebilmesinin yöntemi olarak da katılımcı bütçe uygulaması tercih edilmiştir. Fakat bunun kurumsal kapasite oluşturması açısından uzunca bir zaman gerektirmesi ve sistem yerleşene kadar vatandaş katılımının daha ilginç ve çekici kılınması amacıyla proje yarışması şeklinde basit sayılabilecek bir katılım modeli hayata geçirilmiştir. Bunların hepsi Çanakkale Belediyesi’nde öngörülen model paydaşları açısından, üçayaklı olarak planlanmıştır¹⁹³. Modelin aktörleri ve görevleri aşağıda belirtilen tablodaki gibidir.

Tablo 2.11. Çanakkale Belediyesi Katılımcı Bütçelemenin Aktörleri ve Görevleri

Aktörler	Görevleri
Belediye	Kaliteli hizmet sunmak ve mevcut kaynaklarını en iyi şekilde kullanmak için çok yıllık yatırım planını, bütçe hazırlama sürecini ve bütçe politikalarını oluşturmak, mali yönetim ve hizmet sunum kalitesini iyileştirmek, belediyenin mali yönetim konusunda kazandığı katılımcılık kabiliyetinin sürdürülebilirliğini sağlamak, katılımcı bütçe çalışma sonuçlarını, yatırım planlama komitesi değerlendirme raporlarını meclise ve Kent Konseyi’ne sunmak ve değerlendirmek
Muhtarlar	Katılımcı bütçe toplantıları organizasyonuna katkı sağlamak, muhtarı olduğu mahallenin ihtiyaçlarını belediyeye iletmek, mahallelinin bilgilendirilmesini sağlamak, yatırım planlama komitesi çalışmalarına katılmak ve değerlendirme raporu hazırlamak, mahalle gönüllüleri ağını oluşturmak, mahalle önceliklerinin tespitinin kolaylaştırılmasını sağlamak, Mahalle toplantıları düzenlemek, süreç içerisinde yapılan hizmet kalitesi

¹⁹³ İbrahim Doğukan Demirkaya, *Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.123.

	ölçüm anketlerinin, önceliklendirme formlarının ve mahalle yatırım kartlarının mahalleliye ulaşmasını, mahalleli tarafından doldurulmasını sağlamak ve bunları mahalleliden toplamak
Mahalle Sakinleri	Bütçe ve uygulama süreçlerine katılmak, karar süreçlerine; bütçe yapma ve uygulama süreçlerine katılma hakkını kullanmak
Kent Konseyi	Çanakkale için katılımcı bütçe modeli oluşturmak, yatırım planlama komitesi çalışmalarına katılmak ve değerlendirme raporu hazırlamak, belediye çok yıllık yatırım programı ve bütçe performans programını izlemek, değerlendirmesini yapmak ve çalışma gruplarını oluşturmak

Kaynak: Banu Gürneş, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.127-129.'dan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2.9.8.2. Çanakkale Belediyesi Katılımcı Bütçeleme Uygulama Şekli ve Süreci

Brezilya'nın Porto Alegre kentinde başlayan ve tüm dünyaya yayılan katılımcı bütçeleme uygulaması, Yerel Yönetimler Reformuna Destek Projesi'yle birlikte İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan projelerle beraber 2006 yılından itibaren Türkiye'de uygulanmaya başlanmıştır. İçişleri Bakanlığı'nın projeleri arasında yer alan "Çanakkale Projesi"de 2007 yılında bitmesine rağmen belediye tarafından devam ettirilmiştir. Çanakkale Belediyesi katılımcı bütçeleme anlayışının temelinde, vatandaşların sadece oy kullanarak karar süreçlerine katılımın aksine yaşadıkları yerlerle alakalı kararların alınmasında söz sahibi olmalarını sağlamak, kenti yurttaşlarıyla birlikte yönetmek ve bütçe gibi önemli bir konuyu yöneticilerle vatandaşların birlikte yönlendirmeleri yer almaktadır.

Çanakkale Belediyesi katılımcı bütçeleme anlayışını uygulayabilmek ve tüm kentin sürece katılımını arttırabilmek için vatandaşların dikkatini çekecek önemli projeler yapmıştır¹⁹⁴.

Farkındalık Yaratma Süreci ve Projesi

"Bütçemi Biliyorum Hesabımı Soruyorum" kampanyası çerçevesinde; karar süreçlerine katılma ve bütçe yapma hakkı konusunda hazırlık mahiyetinde, yaklaşık 3 ay boyunca mahalle toplantıları, odak grup toplantıları,

¹⁹⁴ İbrahim Doğukan Demirkaya, *Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, ss. 125-127.

bilgilendirme broşürleri (10.000 adet broşür evlere ulaştırılmıştır) görsel ve yazılı medya aracılığı ile kentlilerle paylaşılmıştır. Farkındalık yaratma kampanyası sırasında yapılan bir vatandaş anketinde, Çanakkale’de vatandaşların muhtelif katılım seçenekleri arasında, “katılımcı bütçe sürecini” yeni ve daha önceden denenmemiş ve bilinmeyen bir yöntem olmasına rağmen, ikinci sırada tercih ettikleri görülmüştür.

Soyut Rakamlar Gerçek Hayatla Buluşuyor Projesi

Bütçe Sandıkları projesi ile birlikte, bütçe hazırlama alışkanlığı kazandırmak ve izleme değerlendirme süreçlerinin oluşmasına katkı sağlamak amacıyla, mahalle düzeyinde yapılan toplantılarla kentlilere ulaşılmıştır. Katılımcı bütçe süreçleri, geçmiş yılların hizmet ve harcanılan kaynak değerlendirmesi, gelecek hedefleri ve kaynak ihtiyaçları aktarılmış ve kentlilerden mahalle öncelikleri ve kent önceliklerini belirlemeleri istenmiştir (yatırım talep formları, sandık ve bütçe uygulamaları, hizmet değerlendirme formları, anketler). Elde edilen veriler, yatırım planlama komitesi ve belediye bürokratları tarafından 2008 yılı bütçe çalışmalarına dâhil edilmiş ve yatırımların planlaması bu veriler doğrultusunda yapılmıştır. Yasal bütçe sürecinin tamamlanması ile birlikte, toplantıların ikinci turu düzenlenerek mahalle sonuçlarının bütçeye olan etkisi kentli ile paylaşılmıştır.

Isındırma Süreci ve Benim de Söyleyecek Sözüm Var Projesi

Daha yeşil, daha temiz ve daha güvenli” olarak belirlenen üç temada mahallelilerin proje başvuruları kabul edilerek, değerlendirme sürecinden sonra projelerin hayata geçirilmesi üzerine kurgulanmıştır. Bu projeler, birlikte iş yapabilme kabiliyetini geliştirmek, mahalle ve kent benimsemesini geliştirmek amacıyla düzenlenen yarışmalardır. 2007 yılı içinde yeşil alanların geliştirilmesi ve temiz tutulması için 4, kent güvenliği için 1 başvuru yapılmış, katılımı ve ilgiyi arttırmak adına başvuruların tamamı kabul edilerek, bir kıyaslamaya (değerlendirmeye-puanlamaya) tabi tutulmadan hayata geçirilmiştir. Bugün 4 mahallede yaşayanlar, parkların bakım ve onarımını üstlenmişlerdir. Belediye mali kaynak ve teçhizat sağlanmaktadır. 1 mahallede de yaşayanlardan oluşan bir yangın söndürme ekibi, (ekip henüz eğitimini tamamlamaktadır) Çanakkale Belediyesi’nin acil durumlarda müdahale kapasitesini arttırmak amacı ile koyduğu yangın musluklarının bakım ve korumasını üstlenmiştir. Şu ana kadar edinilen tecrübeler, bu uygulamaların diğer mahallelerde de ilgi çektiği yolundadır. Kurgulanan ve gelişerek devam eden uygulamada, 2007 yılı içinde mahalle toplantılarına yaklaşık 500 kişi (mahalleli) katılım göstermiştir. Bu, kentte yaşayanların yaklaşık %0.6’sını kapsamaktadır ki, bu da katılımın düşük olduğu izlenimi verebilir. Bununla birlikte özellikle belediye başkanının halk ile birlikte yapmış olduğu çalışmalar, özellikle “hesap veriyor olmak” ilginin artmasını ve güven ortamının güçlenmesini sağlamıştır. Bu sonuç, toplantıya katılan mahalleliler tarafından dile getirilmiştir. Bu çalışmaların içselleştirilmesi ve pratiklerinin görülmesinden sonra daha da yaygınlaşacağını, dünyadaki diğer örneklerden de anlaşılabilir. Kurumsal yapı, bu süreçle birlikte daha disiplinli bir hale bürünmüş, hesap verebilir, saydam olmak karar süreçlerinde söz söyleme hakkını ve titiz

davranmayı beraberinde getirmiştir. Modelde kent konseyi adına belirlenmiş rol, bir ölçüde eksik kalmıştır. Belediyenin katılımcı bütçe yaklaşımı, temel hedef ve politikaları kent konseyinde görüşülmüş ve Çanakkale'ye ait bir modelin oluşturulması ile sürdürülebilirliğin sağlanması için bir çalışma grubu kurulmuştur. Fakat yıl içinde meydana gelen yasal düzenlemeler, uyum sürecindeki çalışmaları askıda bırakmış, çalışma grubu işlevini tamamlayamamıştır (Demirkaya, 2010: 125-127).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİLÜFER BELEDİYESİ KATILIMCI BÜTÇE ÖRNEĞİ

Bursa Nilüfer Belediyesi'nde katılımcı bütçe uygulaması 2009 yılından itibaren uygulanmaktadır. Aşağıda Bursa Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamasının gelişimi, aktörleri ve uygulama şekli açıklanacaktır. Öncelikle katılımcı bütçe uygulamasına geçilmeden Bursa Nilüfer Belediyesi'ne ilişkin bilgiler aktarılacaktır.

3.1. Nilüfer Belediyesi'ne İlişkin Bilgiler

Büyükşehir statüsüne 1987 yılında kavuşan Bursa'da, o tarihte Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım olmak üzere üç merkez ilçe kurulmuştur. Kentin batısında bulunan Nilüfer, o yıllarda Bursa'nın konut ihtiyacına karşılık vermeye hazırlanan bir toplu konut bölgesi olarak dikkat çekmektedir. Batıya doğru büyüme eğilimi gösteren Bursa'ya kucak açmış bir yerleşim yeri olan ve bu nedenle de “geleceğin Bursa'sı” olarak anılan Nilüfer ilçesi işte böyle doğmuştur¹⁹⁵.

Nilüfer ilçesi adını içinden geçen Nilüfer Çayı'ndan, Nilüfer Çayı da adını Orhan Gazi'nin eşi Nilüfer Hatun'dan almıştır. Yeni yapılan bir bölge olmanın da avantajıyla, kent planlamasından, çevresel şartlara kadar her konuda çağdaş standartlara sahip olan Nilüfer, bu yönüyle kısa sürede Bursa'nın cazibe merkezi olmuş bir ilçedir. Bu nedenle de Bursa'da nüfus artış hızı en fazla olan yerleşim yeridir. Kimi araştırmacılara göre Bursa bölgesindeki ilk yerleşime ev sahipliği yapan Nilüfer ilçesi, gerek Osmanlı ve Bizans, gerekse tarihin daha önceki dönemlerinin izlerini taşır. Nilüfer'de Alaaddinbey Mahallesi'nde bulunan Tepecik Höyüğü, Gölyazı, Tahtalı Köyü, Akçalar Beldesi'nin Aktopraklık Höyüğü ve Gölyazı adalar bölgesi, arkeolojik sit kapsamına alınmış bölgelerdir. Bu bölgelerde tarihin çeşitli dönemlerine ait kilise, cami, hamam, çeşme, manastır-kale kalıntıları gibi yapılar ile tescilli anıt ağaçlar ve hatta tarih öncesine ait buluntular yer almaktadır¹⁹⁶.

¹⁹⁵ T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı
<http://www.nilufer.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

¹⁹⁶ T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı
<http://www.nilufer.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

Bursa ilinin merkez ilçelerinden biri olan Nilüfer; 18.06.1987 gün ve 3391 sayılı kanunla kurulmuş ve 01.09.1988 tarihinde fiilen faaliyete geçmiştir. Bursa ilindeki diğer bölgelere nazaran Nilüfer ilçesinde iş olanaklarının daha fazla olması, kamu görevlilerinin ikamet yeri olarak Nilüfer ilçesini tercih etmeleri ilçeyi en çok iç göç alan bölgelerinden biri haline getirmiş, bu kapsamda nüfus artış oranı ile ülkemizde en hızlı büyüyen ilçelerinden biri olmuştur. Bu bağlamda Nilüfer ilçesinin 2016 yılı nüfusu 415,818 olarak tespit edilmiştir¹⁹⁷.

Şekil 3.1: Bursa Nilüfer Belediyesi Mahalleleri

Kaynak: Nilüfer Belediyesi

http://www.nilufer.bel.tr/haber-448-_niluferde_yeni_mahalleler_olustu#prettyPhoto (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

Bursa Nilüfer ilçesinin doğusunu Osmangazi ilçesi, batısını Karacabey ilçesi ve kısmen Mustafa Kemal Paşa ilçesi, kuzeyini Mudanya ilçesi, güneyini Orhaneli ilçesi çevirmiş olup, toplam yüzölçümü 507,54 km²'dir. İlçe sınırlarında Ahmetyesevi, Akçalar, Alaattinbey, Altınşehir, Ataevler, Atlas, Ayvaköy, Badırğa, Balat, Balkan, Barış, Başköy,

¹⁹⁷ T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı

<http://www.nilufer.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

Beşevler, Büyükbalkılı, Cumhuriyet, Çalı, Çamlıca, Çatalağıl, Çaylı, Dağyenice, Demirci, Doğanköy, Dumlupınar, Ertuğrul, Esentepe, Fadıllı, Fethiye, Gökçe, Gölyazı, Görükle, Gümüştepe, Güngören, Hasanağa, Işıktepe, İhsaniye, İnegazi, İrfaniye, Kadriye, Karacaoba, Karaman, Kayapa, Kızılcıklı, Konak, Konaklı, Korubaşı, Kurtuluş, Kuruçeşme, Kültür, Maksempınar, Minareliçavuş, Odunluk, Özlüce, Tahtalı, Unçukuru, Üçevler, Üçpınar, Ürünü, Yaylacık, Yolçatı, Yüzüncüyıl, 19 Mayıs, 23 Nisan ve 30 Ağustos Zafer olmak üzere toplam 64 mahalle mevcuttur¹⁹⁸.

Nilüfer ilçe merkezi hızlı bir kentsel gelişme gösterirken, yeşil dokunun korunup, zenginleştirilmesi için de özel çabalar sarf edilmektedir. Yemyeşil piknik alanlarıyla, hafta sonunu doğa ile baş başa geçirmek isteyenler için de cazip alternatifler sunmaktadır. Gümüştepe mahallesi “Misi” piknik alanı, Balat mahallesi piknik alanı ve Odunluk mahallesinde bulunan “Atatürk Kent Ormanı” alanı piknik yaparak yorgunluk atmak isteyenler için kentin en güzel seçeneklerini oluşturmaktadır. Ayrıca ilçeye bağlı Ayva Köyü sınırları içerisinde doğal güzellikleri ile beğeni toplayan “İni Mağarası” bulunmaktadır¹⁹⁹.

3.2. Nilüfer Belediyesi Katılımcı Bütçe Uygulama Örneği

Bursa Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe çalışmaları ilk olarak 2007 yılında yerel katılım mekanizmalarının güçlendirilmesini, belediye birimlerinin kurumsal ölçeğinin artırılmasını ve yerel yönetim birimlerinde hizmet ve mali yönetimi geliştirmeye yönelik faaliyetleri içeren Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi'yle birlikte başlamıştır. Proje kapsamında “hizmet geliştirme planlarının hazırlanması”, “stratejik planlama araçlarının geliştirilmesi”, “çok yıllık yatırım programlaması” başlıkları hakkında katılımcı yaklaşımlar oluşturulmuştur²⁰⁰. Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi'yle birlikte Nilüfer Belediyesi'nde başlayan katılımcı bütçeleme çalışmaları daha sonra da belediye tarafından devam ettirilmiştir.

¹⁹⁸ T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı

<http://www.nilufer.gov.tr/idari-durum> (Erişim Tarihi: 20.07.2017).

¹⁹⁹ T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı

<http://www.nilufer.gov.tr/idari-durum> (Erişim Tarihi: 20.07.2017).

²⁰⁰ Süreyya Sakınç ve Sibel Bursalıoğlu, “Bütçelemede Demokratik Bir Değişim: Katılımcı Bütçeleme”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2014, s.8.

http://www.ejovoc.org/makaleler/may_2014/pdf/01.pdf (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

Bursa Nilüfer Belediyesi, katılımcı bütçelemenin başlangıcı olarak kabul edilen Brezilya'nın Porto Alegre örneğini 2005 yılında yürürlüğe giren Belediye Kanunu'nun 9. ve 13. maddelerine dayanarak alt yapısını oluşturmuştur. 5393 sayılı Belediye Kanunu'na ilaveten Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda belirtilen "vatandaşlardan oluşan meclisler" önerisi de Nilüfer Belediyesi'nin uygulamak istediği Mahalle Komiteleri'nin alt yapısını oluşturmaktadır. Alt yapısı oluşturulan Mahalle Komiteleri seçilmiş yerel yönetim organlarının faaliyetlerine vatandaşların katılımını ve denetimini örgörmektedir. Dünyadaki örneklerini birleştirerek uygulamaya çalışan Nilüfer Belediyesi'nin teorik açıdan benimsediği uygulama içerisinde; halk toplantıları, bütçeleme süreci, bünyesindeki çalışanlar ve konseyi oluşturan üyeler yer almaktadır²⁰¹.

3.3. Nilüfer Belediyesi'nde Katılımcı Bütçe Uygulamasının Gelişimi ve Aktörleri

Katılımcı bütçelemenin temelini oluşturan aktif yurttaş bilinci tüm Türkiye'de olduğu gibi Bursa Nilüfer Belediyesi'nde de Yerel Gündem 21'le beraber hız kazanmıştır. Yereldeki sorunların çözümüne odaklanan, aktif yurttaşlığı teşvik eden, sorunların çözümüne yönelik uzun vadeli planlar yapan ve katılımcılığın gelişmesine yönelik bir süreç olan Yerel Gündem 21'le beraber Nilüfer Belediyesi sakinleri daha aktif ve katılımcı bir anlayışı benimsemişlerdir²⁰².

Yerel Gündem 21'in yanı sıra 2009 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesiyle yasal dayacağı oluşturulan Kent Konseyleri'yle birlikte tüm Türkiye'de olduğu gibi Bursa Nilüfer Belediyesi'nde de aktif yurttaşlık bilincinin oluşturulması devam etmiştir²⁰³. Tüm bunlara ilaveten Nilüfer Belediyesi'nde aktif yurttaşlık bilincinin geliştirilmesine yönelik önemli bir adım olan Mahalle Komiteleri Projesi, 2009 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır²⁰⁴. Ülkemizde katılım konusunda şehirde yaşayan

²⁰¹ Suna Acar ve Musa İpekten, "Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak", *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, s.150.

²⁰² Sadun Emrealp, *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*, UCLG-MEWA Yayını, İkinci Baskı, İstanbul, Şubat 2005, s.19.
<http://habitatdemegi.org/tr/dl/YG21ElKitabi.pdf> (Erişim Tarihi: 23.08.2017).

²⁰³ Sadun Emrealp, *Kent Konseyleri*, UCLG-MEWA Yayını, İkinci Baskı, İstanbul, Nisan 2010, s.12.
<http://kentkonseyi.umraniye.bel.tr/userfiles/files/kentkonseyi/kent-konseyleri-kilavuzu.pdf> (Erişim Tarihi: 25.08.2017).

²⁰⁴ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2014.

yurttaşların katılım süreçlerine istenilen düzeyde katılmadığı, katılım mekanizmalarının yetersizliği ve istenilen seviyede verimli olmadığı, katılım mekanizmalarının belirli grupların himayesinde olduğu ve ekonomik seviyeleri düşük olan vatandaşların katılım mekanizmalarına karşı olan ilgisinin düşük seviyelerde seyrettiği gibi sorunlar yer almaktadır. Bu sorunların üstesinden gelmek için Türkiye’de bir ilke imza atan Bursa Nilüfer Belediyesi, 2009 yılında gelir seviyeleri düşük grupları da içine alan her kesimden vatandaşların katılımıyla oluşturulan Mahalle Komiteleri Projesini uygulamaya başlamıştır. Ayrıca atılan bu somut adımın devamı olarak da Nilüfer Belediyesi, 5 yıllık stratejik planının 2012-2014 dönemi revizyon planına Mahalle Komiteleri’ni de dahil ederek görüşlerini almıştır²⁰⁵.

Katılımın ve aktif yurttaşlığın gelişmesini sağlayan stratejik planlama; belediye meclisi, Mahalle Komiteleri ve görevli çalışanlarla birlikte istişare neticesinde oluşturulmuştur. Beraber yapılan çalışmalar neticesinde kentin misyonunu oluşturacak ileriye dönük projeler birlikte ortaya konmuştur. Stratejik plandan başka aktif yurttaşlık ve vatandaş katılımının artırılması için daha fazla yerele inmenin gerektiğini düşünen Nilüfer Belediyesi, her kesimden vatandaşların katılabildiği, kaynakların nereye, ne şekilde ve nasıl kullanılacağına ilişkin kararlarda vatandaşların başrolde olduğu yeni bir uygulama oluşturmuştur. Oluşturulan bu uygulamayla vatandaşların yaşadıkları yerlerle alakalı karar süreçlerine katılmaları ve yapılacak olan yatırımların bütçelerinin oluşturulmasında vatandaşların da yer alması amaçlanmaktadır. Yapılacak olan yatırımların bütçelerinin şekillenmesinde vatandaşların etkin rol almasına yönelik olarak oluşturulan bu uygulamada ilk önce yurttaşların uygulamayla alakalı bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla mahalle toplantıları başta olmak üzere konferanslar, broşürler, bir takım etkinlikler ve medya aracılığıyla vatandaşlar uygulamayla alakalı bilgilendirilmeye çalışılmıştır²⁰⁶.

Aktif yurttaşlığın geliştirilerek katılımcı bütçelemenin temellerinin oluşturulduğu Bursa Nilüfer Belediyesinin bütçeleme aktörleri aşağıdaki gibidir.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> (Erişim Tarihi: 26.08.2017).

²⁰⁵ Suna Acar ve Musa İpekten, “Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl’da Mahalleli Olmak”, *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, s.154.

²⁰⁶ Suna Acar ve Musa İpekten, a.g.e., s.154.

3.3.1. Belediye

Bursa Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamasının birinci aktörüdür. Katılımcı bütçeleme anlayışını uygulamak yönetimlerin kendi iradelerinde olduğu için belediye birimleri sürecin uygulanabilmesinde büyük önem taşımaktadır.

Katılımcı bütçeleme anlayışının uygulanmasında önemli bir yeri olan Nilüfer Belediyesi, aktif yurttaşlığı geliştirmek, şehirde yaşayan yurttaşların yapılacak olan yatırımlarda söz sahibi olabilmesini sağlamak, yerel demokrasiyi geliştirmek, yatırımların bütçelerinin oluşturulmasında vatandaşların da aktif rol oynamasını sağlayabilmek ve karar süreçlerinin her aşamasına vatandaşların da dahil edilmesi gibi amaçları olan Mahalle Komiteleri Projesini 2009 yerel seçimlerinden sonra hayata geçirmiştir. 2009 yılında Nilüfer Belediyesi tarafından oluşturulan Mahalle Komiteleri; katılımcı demokrasi ve bütçelemede katılımcılık anlayışının geliştirilmesine yönelik olan mahalle düzeyinde yerel yönetimin bir parçasıdır²⁰⁷.

Nilüfer Belediyesi tarafından ileriye dönük projelerin yapıldığı stratejik planının hazırlanmasında vatandaşların da görüş ve önerilerinin alınmasını sağlayan Mahalle Komiteleri, Türkiye’de bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Katılımcılığın geliştirilmesine yönelik olarak oluşturulan bu süreçte belediyenin, vatandaşlar tarafından mahalle düzeyinde alınan kararların önceliklerine göre belirlenerek hayata geçirilebilmesi için komitelere kaynak sağlamak gibi önemli bir rolü bulunmaktadır²⁰⁸.

3.3.2. Kent Konseyi

Kent Konseyi, Bursa Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamasının ikinci aktörüdür. “Nilüfer Kent Konseyi, Yerel Gündem 21 sürecinin devamı neticesinde 24 Ekim 2009 tarihinde yapılan 1. genel kurul toplantısı ile kurulmuştur”²⁰⁹.

Nilüfer Kent Konseyi’nin katılımcı bütçeleme anlayışında; Nilüfer için demokratik katılımcı bir yapı oluşturmak, yerel demokrasinin gelişmesini sağlamak, katılımcı mahalli yönetim birimi olan Mahalle Komiteleri toplantılarını takip ederek rapor oluşturmak,

²⁰⁷ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2014.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> (Erişim Tarihi: 22.09.2017).

²⁰⁸ Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu Kararları, 28 Şubat 2011.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/27.pdf> (Erişim Tarihi: 24.09.2017).

²⁰⁹ Nilüfer Kent Konseyi

http://www.nilufer.bel.tr/niluferbelediyesi-245-nilufer_kent_konseyi (Erişim Tarihi: 06.10.2017).

komitenin gelişmesi ve katılımın artması için eğitim, proje gibi konularda Mahalle Komiteleri'ne destek sağlamak, belediyenin yapacağı stratejik ve faaliyet planlarının belirlenmesinde görüşlerini bildirmek gibi işlevleri yer almaktadır²¹⁰.

Katılımcılığı ve aktif yurttaşlığı geliştirmek için Nilüfer Belediyesi tarafından oluşturulan Mahalle Komiteleri projesinin yapısı ve işleyişi Nilüfer Kent Konseyi Genel Kurulu'nda oylanarak kabul edilmiştir. Ayrıca Mahalle Komiteleri Nilüfer Kent Konseyi'nde temsil edilmektedirler. Mahalle Komiteleri toplantılarında alınan kararlar Mahalle Komitesi Karar Defteri'ne yazılır, yürütme kurulu üyeleri tarafından imzalanarak fotokopisi alınır ve hazırun cetvelinin bir örneği ile birlikte Nilüfer Kent Konseyi'ne ulaştırılır. Nilüfer Kent Konseyi Mahalle Komiteleri Ofisi tarafından komitelerin kararları incelenir ve kararların gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara yazılır. Kurum ve kuruluşlardan gelen cevap ve talepler ise yine Kent Konseyi tarafından komiteye hitaben üst yazısı yazılarak mahalle komitesine gönderilir²¹¹.

3.3.3. Mahalleler ve Muhtarlar

Bursa Nilüfer Belediyesi'nin 2009 yılında oluşturmuş olduğu Mahalle Komiteleri projesiyle gelişerek devam eden katılımcılık, aktif yurttaşlık ve bütçeleme süreçlerine vatandaşların da dahil edilmesi anlayışının en önemli aktörlerinden bir diğeri de mahallede yaşayan vatandaşlar ve onları temsil eden mahalle muhtarlarıdır. Belediye tarafından oluşturulan katılımcı uygulama anlayışının benimsenip hayata geçirilmesi, mahallede yaşayan vatandaşların ve sürecin doğal üyesi konumunda olan muhtarların aktif rol almasına bağlıdır. Muhtarlar süreci otoritelerini tehdit eden bir uygulama olarak görmeyip ne kadar çok benimsenirse katılımcı uygulama süreci de o kadar çok uygulama alanı bulabilir. Yine aynı şekilde mahallede yaşayan vatandaşlar da katılımcılığa yönelik olan süreci karar mekanizmalarına katılım ve yaşadıkları mahalleyi düzenleyip geliştirici bir

²¹⁰ Nilüfer Kent Konseyi, Çalışma Raporu, 2014-2015.

http://www.niluferkentkonseyi.org/images/nkk_calisma_raporu.pdf (Erişim Tarihi: 08.10.2017).

²¹¹ Suna Acar ve Musa İpekten. "Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak", *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, ss. 153-154.

uygulama olarak görmeleri sürecin oluşturulması ve işleyişi açısından büyük önem taşımaktadır²¹².

Aktif yurttaşlığın ve katılımcı anlayışın oluşturulmasında ve geliştirilmesinde önemli bir yeri olan muhtarların yasaların belirttiği çerçevede yerel halkın ihtiyaçlarına karşı belirli sorumlulukları vardır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 9. maddesinde muhtarın görevleri; “Mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla işbirliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.” şeklinde belirtilmiştir²¹³.

Muhtarların görevlerinin belirtildiği 5393 sayılı Belediye Kanunu'na ilaveten demokrasiyi geliştirmek ve karar süreçlerine vatandaşların katılımını arttırmak için 2009 yılında Bursa Nilüfer Belediyesi tarafından oluşturulan Mahalle Komiteleri Projesi'nde muhtarların birtakım önemli rolleri yer almaktadır. Katılımcılık sürecinin oluşturulmasında ve işleyişinde muhtarların üstlenmiş oldukları roller büyük bir önem taşımaktadır. 2014 yılında Nilüfer Kent Konseyi 12. Olağan Genel Kurulu'nda oylanarak yürürlüğe giren Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesine göre muhtar, mahalle komitesinin doğal üyesi ve başkanıdır²¹⁴. Muhtarların başkanlığında Mahalle Komiteleri toplanır, kararlar verir ve seçimlerini yapar.

Bursa Nilüfer Belediyesi'nin oluşturduğu katılımcı uygulamada mahallede ikamet eden yurttaşların ise karar mekanizmalarının her bir aşamasına katılmak, belediyenin Mahalle Komiteleri'nin kullanması için ayırmış olduğu kaynağın kullanılacağı alanın belirlenmesine katılmak ve süreci takip etmek gibi rolleri yer almaktadır²¹⁵.

²¹² Suna Acar ve Musa İpekten. “Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak”, *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, s. 152.

²¹³ Türkiye Belediyeler Birliği, *Temel Belediye Mevzuatı*, Ankara, Şubat 2017, s.12.

²¹⁴ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2014.
<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> (Erişim Tarihi: 16.10.2017).

²¹⁵ Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu Kararları, 28 Şubat 2011.
<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/27.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2017).

3.3.4. Mahalle Komiteleri

Bursa Nilüfer Belediyesi'nde katılımcı bütçeleme sürecinin en önemli aktörlerinden birisi de Mahalle Komiteleri'dir. Aktif yurttaşlığın geliştirilmesini sağlamak ve karar mekanizmalarına vatandaşları da dahil etmek gibi demokrasinin yerel düzeyde gelişmesini sağlayacak olan Mahalle Komiteleri Projesi, 2009 yılında hayata geçirilmiştir²¹⁶.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Hemşeri Hukuku" başlıklı 13. maddesinde "hemşeri" tanımı yapılmış; belediye ve hemşerilerin birbirlerine karşı yükümlülükleri düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; "Herkes, ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur." Ayrıca yine 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Mahalle Yönetimi" başlıklı 9. maddesi; "Herkes, ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkanları ölçüsünde gerekli yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır." şeklindeki maddeleri Mahalle Komiteleri'nin yasal dayanağını oluşturarak Nilüfer Belediyesi'nde vatandaşlarının karar süreçlerine katılımını sağlamaktadır. Nilüfer Belediyesi tarafından oluşturulan Mahalle Komiteleri; yasal dayanağı olan yerel yönetimin bir parçası olarak Türkiye'de ilk olma özelliği taşımaktadır²¹⁷.

Türkiye'de birçok belediyenin örnek aldığı Mahalle Komiteleri'nin; mahallenin ortak ihtiyaçlarını belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla işbirliği yapmak ve mahallelinin kamu yönetimlerinin karar süreçlerine katılımını sağlamak gibi görevleri vardır. Mahalle Komiteleri, görevlerinin

²¹⁶ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2014.
<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> (Erişim Tarihi: 18.11.2017).

²¹⁷ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2014.
<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> (Erişim Tarihi: 18.11.2017).

belirlendiği alanlarda çalışmalar yürütür, mahallesiyle birlikte ilgili yatırım önceliklerine karar verir ve projeler üretirler. Ayrıca toplantı, eğitim, proje ve benzeri konularda Nilüfer Kent Konseyi'nden destek alırlar. Mahalle Komiteleri'nden beklenen, mahallenin yaşam kalitesini arttıracak projeleri oluşturmak ve unutulmaya yüz tutmuş mahallelik kültürünü ve demokrasi bilincini geliştirecek çalışmalar ortaya koymaktır. Mahallenin özeline yönelik sorunlara mahalle bazında çözümler üretmek, çocukların, kadınların, engellilerin kent yaşamına aktif katılımını sağlayacak atölyeler düzenlemek, eğitimler vermek, bir arada sohbet etmenin ve daha iyi bir mahalle yaşamı için dayanışmanın tohumlarının da ekileceği toplantılar, şenlikler yapmak da Mahalle Komiteleri'nin yapabileceği çalışmalar içerisinde yer alır²¹⁸.

Mahalle Komiteleri'nin yapısı ve işleyişi Nilüfer Kent Konseyi Genel Kurulu'nda oylanarak kabul edilen Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi uyarınca yürütülür. 11 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirilen Nilüfer Kent Konseyi 16. Olağan Genel Kurulu'nda oylanarak yürürlüğe giren son Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesine göre²¹⁹;

1. Mahalle Komiteleri doğal üyeler ve seçilmiş üyelerden oluşur.

- Doğal üyeler; muhtar, muhtarlık asıl azaları, okul aile birliği temsilcisi, okul öğrenci temsilcisi, aile sağlığı merkezi temsilcisi ve mahallede bulunan STK'ların (dernek, birlik, kulüp, kooperatif vb.) temsilcileridir.
- Seçilmiş üyeler; yerel seçim süresi (5 yıl) ve Nilüfer Kent Konseyi Yürütme Kurulu seçimleri (2+3 yıl) baz alınarak gerçekleştirilen Mahalle Komiteleri seçimlerinde sandık bölgesi seçmen sayısına göre her sandıktan bir kişi seçilmesi suretiyle belirlenir.

2. Her yurttaşın ikamet ettiği mahallede, oy kullandığı sandıktan aday olma hakkı vardır.

3. Seçimlerde gizli oy açık sayım ilkesi uygulanır. Seçimle ilgili bu yönergede hüküm bulunmayan haller için Seçim Kanunu usullerine göre uygulama yapılır.

²¹⁸ Suna Acar ve Musa İpekten, "Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak", *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, ss. 151-152.

²¹⁹ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2017.

4. Doğal üye sayısı kadar seçim sandığı bulunmayan mahallelerde doğal üye sayısı kadar komite üyesi seçilir.

5. Seçimlerde mahalle genelinde 1/3 kadın, 1/3 genç, 1/5 engelli ve 1/5 LGBTİ kotası uygulanır.

6. Toplantılara mazeret bildirmeden 3 kez arka arkaya katılmayan komite üyesinin üyeliği Mahalle Komitesi kararıyla düşer. Yerine yedek üye alınır.

7. Mahalle Komitesi doğal başkanı muhtardır. Mahalle Komitesi ilk toplantısında iki başkan yardımcısı, bir yazman ve bir Kent Konseyi temsilcisinden oluşan Yürütme Kurulu'nu seçer.

8. Mahalle Komiteleri'nin İşleyişi;

- Mahalle Komiteleri en az ayda bir kez toplanır.
- Toplantıya katılan üyeler toplantı hazırun cetvelini imzaladıktan sonra toplantıya geçilir.
- Komite başkanı tarafından toplantının gündemleri üyelerin de önerileriyle oluşturulur.
- Önceki toplantılarda alınan kararların ilgili kurum/kuruluşlara aktarılması sonucunda gelen cevaplar varsa, öncelikli olarak bu yazılı cevaplar komite üyeleriyle paylaşılır.
- Mahalle Komitesi'nde kararlar uzlaşarak alınır. Oy birliği oluşmayan durumlarda yine komite kararıyla halk toplantısı yapılır.
- Toplantıda alınan kararlar Mahalle Komitesi Karar Defteri'ne yazılır, yürütme kurulu üyeleri tarafından imzalanarak fotokopisi alınır ve hazırun cetvelinin bir örneği ile birlikte Kent Konseyi Mahalle Komiteleri Ofisi'ne ulaştırılır.
- Mahallenin bir bölümünü veya genelini önemli derecede etkileyecek olan uygulamalar da (imar planı değişiklikleri, kentsel yenileme, vizyon projeler vb.) mahallenin ilgili bölümü veya genelinde mahalle sakinlerine çağrı yapılarak halk toplantısı düzenlenir ve toplantıdan çıkan karar mahalle komitesi kararı olarak kabul edilir.
- Halk toplantısında bir karara varılamaz ise yine toplantıda alınacak karar ile mahalle geneli veya bir bölümünde konu ile ilgili referanduma gidilebilir.

- Mahalle Komiteleri proje/konu bazlı komisyonlar (Çevre Komisyonu, Eğitim Komisyonu, Kadın Komisyonu, Gençlik Komisyonu, Site Yöneticileri Komisyonu vb.) oluşturabilir.
- Mahalle Komiteleri gerek duyulan hallerde diğer Mahalle Komiteleri'yle birlikte ortak çalışmalar yürütebilir ve bölgesel kararlar alabilir.
- Mahalle Komiteleri'nin Kent Konseyi Genel Kurulu'nda temsil hakkı vardır. Temsilciler her mahalle komitesi için ayrı ayrı hesaplanmak üzere komite üye sayısının 1/5'i oranında kişinin yine komite tarafından seçilmesiyle belirlenir. Mahalle Komitesi tarafından belirlenecek olan 15–29 yaş aralığındaki gençlik temsilcisi, Nilüfer Kent Konseyi Gençlik Meclisi delegesidir.
- Mahalle Komiteleri'nin sekreteryaya hizmetleri Kent Konseyi Mahalle Komiteleri Ofisi tarafından yürütülür. Mahalle Komiteleri toplantı, eğitim, etkinlik ve benzeri konularda Kent Konseyi'nden destek alır. Komitelerin kampanya, etkinlik, proje, imza kampanyaları vb. faaliyetler gerçekleştirme talebinde bulunması durumunda, yapılacak çalışma için gerekli materyaller (afiş, broşür, sosyal medya duyurusu, ses sistemi vb.) Kent Konseyi tarafından temin edilir ve gerekli hallerde danışma ihtiyacının karşılanması için uzmanlarla iletişim sağlanır. Ayrıca komite ve halk toplantılarının ağırlama ikram giderleri (çay, kahve, meşrubat, kuru pasta vb.) de Kent Konseyi tarafından karşılanır.
- Mahalle Komitesi'nde mahallenin yaşam kalitesini yükseltme amaçlı çalışmalar yürütülür ve projeler üretilir.
- Bu Yönerge Nilüfer Kent Konseyi Yürütme Kurulu tarafından yürütülür ve genel kurul tarafından değiştirilir.

Nilüfer Belediyesi müdürlükleri; mahalleler ile ilgili yapılacak program ve çalışmalarda (stratejik plan oluşturma, asfalt tretuvar programı, park bahçe imalatı, imar planlaması, imar planı değişiklikleri, uygulanacak projelere ve projenin fonksiyonlarına karar verme/değiştirme, sosyal, kültürel ve sportif alanların konumlandırılması ve işlevlendirilmesi, kentsel yenileme vb.) mahalle komitesinin görüş, öneri ve onayını alır. Görüş veya onay alınacak çalışmanın niteliğine bağlı olarak mahallenin bir bölümünü veya genelini önemli derecede etkileyecek uygulamalarda mahallenin ilgili bölümü veya genelinde mahalle sakinlerine çağrı yapılarak halk toplantısı düzenlenir ve toplantıdan

çıkan karar mahalle komitesi kararı olarak kabul edilir. Halk toplantısında bir karara varılamaz ise yine toplantıda alınacak karar ile mahalle geneli veya bir bölümünde konu ile ilgili referanduma gidilir²²⁰.

Nilüfer Belediyesi 5 yıllık stratejik planının 2012-2014 dönemi revizyon planı için Mahalle Komiteleri'nden öneriler alınması, 2015-2019 stratejik planı da Mahalle Komiteleri'nin görüş ve önerileri alınarak hazırlanması, 2014 yılından bu yana Nilüfer Belediyesi Ulaşım Hizmetleri ve Park Bahçeler Müdürlükleri'nin yıllık programlarını Mahalle Komiteleri'nden gelen talepler üzere oluşturması ve Fen İşleri Müdürlüğü'nün genel hizmet kalemi içerisindeki hizmetlerini Mahalle Komiteleri'nin talep önceliklendirmesine bağlı olarak programlaması gibi gelişmeler ile Nilüfer Belediyesi yöneticileri tarafından projenin kurumsallaşması için gerekli iç düzenlemelerin yapılmış olması, yerel yönetimin bir parçası olarak oluşturulan Nilüfer Mahalle Komiteleri Projesi'nin aktif işleminin en önemli nedenidir²²¹.

2009 yılında 42 mahallede uygulanmaya başlanan Mahalle Komiteleri Projesi günümüzde mahalle sayısının artmasıyla 64 mahalleye ulaşmıştır. 26 Ekim 2014 tarihinde yapılan Mahalle Komiteleri seçimleri sonucunda; doğal üyelerle beraber Nilüfer'de 1328 kişi Mahalle Komitesi üyesi olmuştur. Sandık bazlı yapılan seçimde 64 mahallede aynı anda sandık kurulmuş, 840 ayrı pusula hazırlanmıştır. 1230 adaydan 807 aday Mahalle Komiteleri'ne seçilmiştir. 379 kadın aday, 743 erkek aday, 95 genç aday ve 13 engelli adayın oylandığı seçimlerde mahalle geneline kota uygulanmış ve 66 kişi kotalar sayesinde Mahalle Komitesi üyesi olmuştur. 1328 kişinin 878'i erkek, 331'i kadın, 106'sı genç ve 13'ü engelli üyelere oluşmaktadır. Seçimlerde oy kullanmak için sandık başına giden Nilüferli sayısı ise 7509'dur. Üyeleri seçilen Mahalle Komiteleri'nde, 1 Kasım 2014-1 Nisan 2017 tarihleri arasında yapılan 958 komite toplantısında 2060 adet karar alınmış, bu kararların 1730'u Nilüfer Belediyesi, 330'u ise diğer kurumlara yönlendirilmiştir²²².

²²⁰ Suna Acar ve Musa İpekten, "Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak", *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, ss. 154-155.

²²¹ Suna Acar ve Musa İpekten, a.g.e., ss. 154-155.

²²² Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi, 2014.
<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> (Erişim Tarihi: 19.11.2017).

3.4. Bir Katılımcılık Modeli Olarak Mahalle Komiteleri Deneyimi Örnekleri

Bu bölümde 2015-2016 yılları arasında hayata geçirilen ve Mahalle Komiteleri yapısını ve etkinlik alanlarının çeşitliliğini ortaya koyan uygulama örnekleri incelenmektedir. İşleyişin nasıl ilerlediğini ortaya koymak adına süreç ve ilişkili kurumların bu sürece katkıları da bu kapsamda detaylı olarak aktarılmaktadır²²³.

Yolçatı İmar Planı'nın Değerlendirilmesi: Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü 30 Mart 2014 yerel seçimleri akabinde köy statüsünden mahalleye dönüşen kırsal mahallelere yönelik imar planı çalışmalarını başlatmış, bu çalışmalar kapsamında Yolçatı Mahallesi için hazırlanan İmar Planı, Yolçatı Mahalle Komitesi kararı üzerine, mahalle kahvehanesinde düzenlenen halk toplantısında mahalleliye sunulmuştur. Halk toplantısına katılan Plan ve Proje Müdürlüğü uzmanları tarafından; İmar Planı ile ilgili yasal mevzuat, imar planının yürürlüğe girmesi akabinde yaşanacak süreç ve yurttaşların imar planında aleyhlerine olduğunu düşündükleri konularda itiraz yolları hakkında bilgi aktarıldıktan sonra mahalle sakinlerinin soruları cevaplandırılmış, akabinde hazırlanmış olan Yolçatı İmar Planı halk tarafından uygun bulunarak oybirliği ile onanmıştır.

Üçevler Mahallesi Park Alanının Dini Tesis Alanına Dönüştürülmesi: Mahallede bulunan cami derneği tarafından, Ünlüler Sokak ve Güngördü Sokak arasında bulunan park alanına cami yapılması ile ilgili Nilüfer Belediyesi'ne talepte bulunulması üzerine, Nilüfer Belediyesi konunun değerlendirilmesi için talebi Üçevler Mahalle Komitesi'ne yönlendirmiştir. Üçevler Mahalle Komitesi her ay rutin olarak gerçekleştirdiği toplantısında bu talebi gündemine alarak, konu ile ilgili söz konusu bölgede yaşayan halkın da katılacağı bir halk toplantısının yapılmasının daha uygun olacağı yönünde karar almıştır. Alınan karar gereği Nilüfer Kent Konseyi, halk toplantısı duyurusunun yapılması için gerek duyulan afiş ve broşürleri hazırlatarak komiteye göndermiştir. Gerçekleştirilen halk toplantısına katılan Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü uzmanları, talep edilen imar planı değişikliğinin ilgili mevzuat uyarınca teknik olarak uygun olduğu ancak bu değişikliğin bir park alanından da feragat etmek anlamına geldiği hususunda halk toplantısına katılan mahalle sakinlerine bilgi aktarmış, konu ile ilgili yürütülen tartışma akabinde, toplantı katılımcıları tarafından, Ünlüler Sokak ve Güngördü Sokak arasında yer alan park alanının dini tesis alanına dönüştürülmesi ile ilgili imar planı değişikliği yapılmasına karar verilmiştir.

Çalı Palangalar Mevkii İmar Planı Değişikliği: Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü tarafından hazırlanan Çalı Mahallesi Palangalar Mevkii İmar Planı değişikliği Çalı Mahalle Komitesi'ne öneri olarak sunulmuş, mahalle komitesi, konunun değişiklik yapılması planlanan alanda yaşayan

²²³ Suna Acar ve Musa İpekten, "Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak", *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, ss. 155-160.

mahalle sakinlerinin de katılımı ile Çalı Düğün Salonu'nda yapılacak halk toplantısında değerlendirilmesi kararı almıştır. Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü'nden toplantıya katılan uzmanlar tarafından ilgili bölgede yoğun ağaç dokusunun korunması amacı ile hazırlanmış olan imar planı değişikliği önerisi mahalle sakinlerine aktarılmış, ancak önerilen imar planı değişikliği yapılan değerlendirme sonucunda halk toplantısı katılımcıları tarafından uygun bulunmayarak reddedilmiş ve bu nedenle Nilüfer Belediyesi meclis gündemine alınmamıştır.

Esentepe Mahallesi'nde Kentsel Yenilemede Arayışlar Halk Bilgilendirme Toplantısı: Nilüfer Belediyesi'nin Kentsel Yenilemede Arayışlar başlığıyla yola çıktığı süreçte, ilk olarak Esentepe Mahallesi'nde kentsel yenileme yapılması öngörülen bölge ile ilgili öneri Esentepe Mahalle Komitesine sunulmuş ve Esentepe Mahalle Komitesi 25 Kasım 2014 tarihinde kentsel yenileme yapılması önerilen bölgede ikamet eden mahalle sakinlerinin katılımı ile Fethiye Kültür Merkezi'nde halk toplantısı yapılması kararı almıştır. Hazırlanan afiş ve el broşürleri ile halk toplantısının çağrısı yapılmış, ayrıca toplantının gerçekleştirileceği mekanın Fethiye Mahallesi'nde olması nedeniyle, ücretsiz olarak hizmet vermek üzere servise konulan üç otobüs ile bölge halkının toplantıya katılımı kolaylaştırılmıştır. Halk toplantısında Nilüfer Belediye Başkanı Mustafa Bozbey yaptığı sunum ile mahalle sakinlerine konu hakkındaki görüşlerini anlatmış, akabinde toplantıya katılan mahalle sakinlerinin kentsel yenileme hakkında görüş, öneri ve talepleri dinlenerek, somut bir kentsel yenileme projesi hazırlandığı takdirde, hazırlanan projenin muhakkak mahalle sakinlerinin görüş ve onayına açılarak kesinliğe kavuşturulacağı hususunda uzlaşılarak toplantı sona erdirilmiştir.

Ataevler Mahallesi'nde Kentsel Yenileme Projesi Halk Bilgilendirme Toplantısı: Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü'nün Ataevler Mahallesi için hazırlanmış olduğu Kentsel Yenileme Projesi, Nilüfer Belediyesi Meclis Üyeleri, ilgili müdürlüklerden uzmanlar ve belediye başkanı danışmanlarının katıldığı Mahalle Komitesi toplantısında proje hakkında komite üyelerine bilgi aktarılmış, toplantıda yapılan değerlendirme sonucunda, projenin tüm Ataevler Mahallesi sakinlerinin katılacağı bir halk toplantısında mahallelilere sunulması kararı alınmıştır. Mahalledeki tüm sitelere asılan afişler ve kapı kapı dağıtılan broşürlerle mahalle sakinleri 10 Haziran 2015 günü Ataevler Pazar Alanı'na davet edilmiş ve yaklaşık 1500 kişinin katıldığı halk toplantısında Nilüfer Kent Yöneticisi Mustafa Bozbey, hazırlanan Kentsel Yenileme Projesini mahalle sakinlerine sunmuştur. Sunumun ardından mahalle sakinlerinin konu ile ilgili soru, görüş, öneri ve talepleri alınmış ve söz konusu görüş, öneri ve talepler ışığında projenin gözden geçirileceği ve proje uygulamasına geçilmeden önce muhakkak mahalle sakinlerinin görüşüne sunulacağı beyan edilerek toplantı sona erdirilmiştir.

Çamlıca Doğa Parkı: Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü tarafından, Çamlıca Mahallesi'nde bulunan koru için hazırlanan proje Çamlıca Mahalle Komitesi'ne sunulmuştur. Söz konusu koruluğa sınır olan site sakinlerinin de davet edildiği komite toplantısında, site sakinleri Çamlıca Doğa Parkı Projesi ile gerçekleştirilecek olan düzenlemeye karşı

çıkılmış, ancak mahalle komitesi üyeleri; koruluğa yapılacak Doğa Parkı'nın mahalleye özel bir değer katacağını, halihazırda korunun sadece site sakinleri tarafından kullanıldığını ve projenin uygulanmasıyla birlikte daha geniş bir halk kesiminin korudan yararlanabileceğini savunarak projenin uygulanması yönünde karar vermiştir.

Odunluk Engelli Parkı: Havva Aslanoba Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Yöneticileri tarafından, Odunluk Mahallesi 714. Sokak'ta bulunan park alanına Engelli Parkı yapma önerisinin Nilüfer Belediyesi'ne bildirilmesi akabinde, Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü uzmanları Havva Aslanoba Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nin hazırlamış olduğu proje görsellerini Nilüfer Kent Konseyi aracılığı ile Odunluk Mahalle Komitesi'ne iletmış, Odunluk Mahalle Komitesi'nin belirlemiş olduğu tarihte Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü'nden uzmanın katılımı ile Engelli Parkı Projesi mahalle komitesi üyelerine sunulmuştur. Mahalle komitesinin proje ile ilgili değişiklik önerileri de dikkate alınarak yeni bir proje hazırlanmış ve yine komite onayıyla park uygulamasına başlanmış olup, 2016 yılı başında park hizmete açılmıştır.

Misi Dere Kenarı Çevre Düzenleme Projesi Halk Bilgilendirme Toplantısı: Gümüştepe Mahallesi içerisinde bulunan Misi Deresi için hazırlanmış olan Misi Dere Kenarı Çevre Düzenleme Projesi; Nilüfer Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, Emlak ve İstimlak Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü ve Zabıta Müdürlüğü'nden uzmanların katılımı ile mahalle komitesi üyeleri ve mahalle sakinlerine sunulmuş, akabinde mahalle sakinlerinin konu ile ilgili soru, görüş ve önerileri alınmıştır.

Yolçatı Uyuşturucu Madde Zararları Hakkında Bilgilendirme Toplantısı: Yolçatı Mahalle Komitesi'nce gerçekleştirilen toplantıda, uyuşturucu madde zararları konusunda halkın bilgilendirilmesi ile ilgili karar alınması üzerine, Mahalle Komiteleri Ofisi tarafından AMATEM'den bilgilendirme yapmak üzere davet edilen bir psikiyatri uzmanı tarafından Yolçatı Şehit Coşkun Çalı İlköğretim Okulu Konferans Salonu'nda "Uyuşturucu Madde Zararları" başlıklı, erişkinlere yönelik bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda değindiğimiz örneklerin önemli bir bölümü Nilüfer Belediyesi'nce kent yönetimine vatandaş katılımının sağlanması konusunda idari olarak gösterilen sorumluluğu yansıtmaktadır.

Nilüfer İlçesi'nde 42 si kent merkezi, 22 si kırsal alan olmak üzere toplam 64 mahallede çalışması devam eden Mahalle Komiteleri'nde, olağan aylık toplantılar ve halk toplantılarının yanı sıra Mahalle Komiteleri'nce mahalle ve mahallelinin ihtiyaçları doğrultusunda hak temelli çalışmalar da yürütülmektedir. Hak temelli komite çalışmalarını birkaç örnek ile açıklamak yerinde olacaktır.

Yüzüncü Yıl, 29 Ekim, Ertuğrul, Altınşehir, Özlüce ve 19 Mayıs Mahalle Komiteleri: Ayvalı Deresi'nin çeşitli bitki, kuş ve balık türlerinin korunarak, doğal yaşamı etkilemeyecek şekilde ıslah edilmesi için ortak basın açıklaması düzenlemiştir. Talebin gereği olarak BUSKİ tarafından

derenin bir bölümünde ıslah gerçekleştirilmiş olup, diğer bölümlerin ıslahı için beklenmektedir.

İrfaniye Mahalle Komitesi: Daha kaliteli bir yaşam için mahalleye doğalgaz hattı çekilmesi talebi ile mahalledeki tüm hanelerden toplanan dilekçeler BURSAGAZ Genel Müdürlüğüne iletilmiş, sonuç olarak talebin BURSAGAZ 2016 Yılı Yatırım Programı'na alınması sağlanmıştır.

Ahmet Yesevi ve Balat Mahalle Komiteleri: UKOME Kurulu kararı ile dönüşlere kapatılan Geçit Kavşağı'nın trafiğe açılması için mahalle komitesinin çağrısı ve mahalle sakinlerinin katılımı ile basın açıklaması gerçekleştirilmiştir. Basın açıklamasının ardından 2016 yılı başında yapılan toplantı ile Geçit Kavşağının açılması için dilekçelerin toplanması ve dilekçelerin Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Valiliği'ne komite üyeleri ile birlikte teslim edilmesine karar verilmiştir. Toplanan dilekçeler ilgili kurumlara teslim edilmiş, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe tarafından, kavşağın kapatılmasının yarattığı trafik sorununun çözülmesi amacıyla köprülü kavşak yapılacağı yönünde basına beyanda bulunulmuştur.

Kayapa Mahalle Komitesi: Kayapa Mahalle Komitesi mahallede faaliyete devam eden madencilik şirketinin, kalker ocağı kırma eleme tesislerinde kapasite ve alan artırımı yönündeki girişimlerine karşı temiz bir doğa talebiyle mücadele yürütmüş ve konu ile ilgili basın açıklamaları gerçekleştirmiştir. Yasal mevzuat gereği mahalle halkının katılımı ile yapılması gereken ÇED raporu değerlendirme toplantısı, tek bir mahalle sakininin bile toplantıya katılmaması nedeniyle yapılamamıştır. Konu ile ilgili yasal süreç takip edilmekte ve itirazlar gerçekleştirilmektedir.

Ertuğrul Mahalle Komitesi: Mahalleye ilkokul yapılması talebi ile ilgili kurumlar nezdinde gerçekleştirilen çok sayıda görüşmenin ardından bir basın açıklaması yapılmıştır. Bundan sonra ilgili makamlar talebin hayata geçirilmesi için gerekli resmi işlemleri başlatmışlardır.

Aktarmaya çalıştığımız Mahalle Komiteleri deneyimleri göstermektedir ki yurttaşın, kolektif mahalli örgütlenme modelleri aracılığıyla, yerel yönetimler tarafından alınan kararlarda söz sahibi olması ve kendi yaşam alanı ile ilgili inisiyatif kullanması, bir iktidar aracı olarak kullanılan bilginin “uzmanlar” eliyle oluşturulan soyut “doğrular”ından da özgürleşme imkanı sunar. Artık “doğru” yalnızca farklı biçimlerde akılcı çözümler arasından seçilen şey değil, farklı kesimlerce müzakere edilen ve üzerinde uzlaşılan bilgi halini almıştır (Acar; İpekten, 2016: 155-160).

5. Nilüfer Belediyesi Katılımcı Bütçe Uygulama Şekli ve Süreci

Brezilya'nın Porto Alegre kentinde başlayıp 1989'dan sonra dünyanın birçok yerine yayılarak uygulanmaya başlanan ve vatandaşlar ve yerel yönetim birimleri açısından çok

önemli olan katılımcı bütçeleme uygulaması, 2009 yılından itibaren de Türkiye’de yasal dayanağı içerisinde Bursa Nilüfer Belediyesi’nde uygulanmaya başlanmıştır²²⁴.

Nilüfer Belediyesi, bütçeleme sürecine vatandaşların da katılımı anlayışının temelinde yer alan şehirde ikamet eden yurttaşlarının yalnızca oy vererek sürece dahil olmalarının yerine demokrasiyi ve aktif yurttaşlığı geliştirerek şehir ile alakalı kararların verilmesinde, halkın şehre yönelik yapılacak hizmetlerin oluşturulmasında söz hakkının verilmesini sağlamak, şehirlerini halkıyla birlikte yönetmek maksadıyla katılımıcılığı ve bütçelemeye vatandaşları da dahil etmeyi ilke edinmiştir²²⁵.

3.5.1. 2009 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

Daha öncede anlatıldığı üzere katılımıcılık ve bütçeleme sürecine vatandaşların dahil edilmesi anlayışı Nilüfer Belediyesi’nde 2009 yılında Mahalle Komiteleri Projesi’nin faaliyete geçirilmesiyle başlamıştır. O dönemde var olan 42 mahallede Mahalle Komiteleri kurulmuş ve vatandaşlar arasında sürecin anlaşılması için eğitim süreçleri, toplantılar ve seminerler düzenlenmeye başlamıştır²²⁶.

2009 yılında 42 mahallede uygulanmaya başlanan Mahalle Komiteleri Projesi, yerel yönetimlerin karar mekanizmalarına katılmayı ve bütçeleme süreçlerini vatandaşlarla birlikte yürütmeyi öngörmektedir. Bir yerel yönetim mekanizması diyebileceğimiz bu proje, 2009 yılında daha çok vatandaşları bilgilendirme, eğitme ve sürece dahil edebilmek için bir takım faaliyetleri içermektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 9’uncu ve 13’üncü maddeleriyle yasal dayanağı oluşturulan Mahalle Komiteleri 7-28 Kasım 2009 tarihleri arasında ilk seçimlerini gerçekleştirmiştir. Bir yerel yönetim birimi olabilecek şekilde kurulan Mahalle Komiteleri, 2009 yılında hazırlık aşaması durumundadır. Yeni kurulan uygulama olduğundan öncelikle toplantılar, seminerler ve broşürler vasıtasıyla vatandaşlara uygulama anlatılmaya çalışılmıştır. Ardından da sürecin başlatılması için ilk seçimler yapılmıştır. 2009 yılının son aylarında yapılan bu ilk seçimler farklı günlerde

²²⁴ Suna Acar ve Musa İpekten, “Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl’da Mahalleli Olmak”, *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), Mayıs 2016, Bursa, s. 150.

²²⁵ Suna Acar ve Musa İpekten, a.g.e., s. 154.

²²⁶ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Yeni Sunum.

yapılmıştır ve temsilciler, mahallede yaşayan her 1.200 kişiye bir temsilci düşecek şekilde belirlenmiştir²²⁷.

3.5.2. 2010 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2010 yılında katılımcılık ve bütçeleme sürecine vatandaşların dahil edilmesi anlayışının benimsendiği Bursa Nilüfer Belediyesi'nde Mahalle Komiteleri'nin vatandaşlara anlatılması devam etmiş, sürecin doğru bir şekilde işleyebilmesi için gerekli toplantı ve etkinliklerle vatandaşlar bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. 42 mahallede farklı günlerde yapılan ilk seçimin ardından 257.248 nüfusa sahip mahallelerde 2010 yılı içerisinde 125 Mahalle Komitesi toplantısı yapılmıştır. Ayrıca 2010 yılında Mahalle Komiteleri seçilmiş üye sayısı 221 kişilik iken 423 kişi aday olmuştur. Bu dönemde Mahalle Komitesi üyesi sayısı toplam da 513 kişidir ve bu yıl içerisinde toplanan Mahalle Komiteleri'nde 289 karar alınmıştır. Çok yeni olan Mahalle Komiteleri toplantılarına vatandaş katılım oranı 2010 yılı için %50 civarındadır ve hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri sayısı ise 11'dir²²⁸.

Çok yeni olmasına rağmen aktif olarak hemen faaliyete geçen Mahalle Komiteleri, kuruluşundan sonra 2010 yılında Nilüfer Belediyesi'nin asfalt programını tartışmıştır. 2010 yılında Nilüfer Belediyesi tarafından Nilüfer Kent Konseyi aracılığı ile 2010 yılı Asfalt Programı Mahalle Komiteleri'ne gönderilmiştir. Mahalle Komiteleri Nilüfer Belediyesi 2010 Yılı Asfalt Programını tek tek incelemiş ve gerekli değişiklik ve düzeltmeleri yaparak programa son halini vermiştir. Mahalle Komiteleri'nin görüşmeye ve tartışmaya aldığı Nilüfer Belediyesi'nin asfalt ve tretuvar planını, yaptıkları toplantıların sonucunda değiştirerek kendi öncelikli sokaklarını belirlemişlerdir. Nilüfer Belediyesi Komitelerce yapılan düzenlemeleri esas kabul etmiş ve asfalt yapım işlerini Mahalle Komiteleri'nin taleplerini inceleyerek gerçekleştirmiştir²²⁹.

²²⁷ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Yeni Sunum.

²²⁸ Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017.

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 11.12.2017).

²²⁹ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 10 Soruda Mahalle Komiteleri.

Tablo 3.1: 2010 Yılı Mahalle Komiteleri Değerlendirmesi

Mahalle Komitesi	Üye Sayısı	Toplantı Sayısı	Toplantı Katılım Oranı (%)	Alınan Karar Sayısı	Gerçekleşen Karar Sayısı	Mahallenin Başat Sorunları
Ahmet Yesevi	9	-	-	-	-	
Alaattinbey	6	-	-	-	-	
Altınşehir	14	6	84	35	10	Sosyal tesis alanları, su baskınları, asfalt, arıtma kokusu, ulaşım
Ataevler	22	6	42	15	4	Araç park yeri talebi, asfalt, ulaşım
Balat	11	-	-	-	-	
Barış	17	6	58	9	5	Asfalt, ulaşım, sağlık ocağı, barış okulu
Beşevler	25	-	-	-	-	
Cumhuriyet	23	4	46	17	9	Ulaşım
Çamlıca	16	7	30	12	6	Ulaşım, elektrik arızaları, spor alanları eksikliği
Demirci	9	1	100	1	1	
Ertuğrul	9	7	83	36	17	Ulaşım, asfalt, spor alanları eksikliği
Esentepe	15	4	53	26	5	Asfalt, çocuk parkı ve gençlik alanı
Fethiye	10	4	95	22	5	Asfalt, aydınlatma, pazar yeri
Gümüştepe	9	-	-	-	-	
Işıktepe	9	1	100	4	1	Ulaşım, yağmursuyu
İhsaniye	23	9	55	25	10	Asfalt, ulaşım, basit onarımlar
Karaman	12	-	-	-	-	
Konak	24	8	46	32	10	Asfalt, park-bahçe düzenlemeleri, basit onarımlar
Kültür	14	5	99	11	7	Asfalt, park-bahçe düzenlemeleri, kent mobilyası düzenlemeleri
M.Çavuş	13	3	46	5	2	Asfalt, pazar yeri, kent mobilyası düzenlemeleri, yanmayan sokak

						lambaları
Odunluk	10	3	60	1	1	
Özlüce	9	3	48	7	3	Asfalt
Üçevler	12	3	84	10	5	Asfalt
Ürünlü	9	1	100	1	1	
Yüzüncüyıl	17	3	88	21	8	Asfalt, kültürel ve sosyal alan
Çalı	17	4	52	20	6	Ulaşım, güvenlik, kültürel etkinlik
Akçalar-Zafer	8	-	-	-	-	
Akçalar-Kurtuluş	10	-	-	-	-	
Gölyazı	13	-	-	-	-	
Görükle-Kurtuluş	14	4	79	14	3	Asfalt, ulaşım, çöp toplama
Görükle-Dumlupınar	10	5	50	4	1	Asfalt, kültürel ve sosyal etkinlik, çöp toplama
Görükle-Sakarya	15	6	67	28	6	Asfalt, kültürel ve sosyal etkinlik, ulaşım
Görükle-Zafer	14	6	89	24	6	Asfalt, çöp toplama, sahipsiz hayvanlar
Görükle-İrfaniye	7	5	89	21	3	Spor tesisi, asfalt
Görükle-Sakarya	15	6	89	24	6	Asfalt, çöp toplama, sahipsiz hayvanlar
Görükle-Büyükbalıklı	8	1	100	1	1	
Hasanağa	10	-	-	-	-	
Hasanağa-Kızılıklı	14	3	97	9	4	Sosyal ve kültürel etkinlik, küçük onarımlar
Kayapa-Çamlık	12	6	60	15	4	Asfalt, dere ıslahı, ulaşım, küçük onarımlar
Kayapa-İstiklal	8	-	-	-	-	
Kayapa-Zafer	11	1	100	1	1	

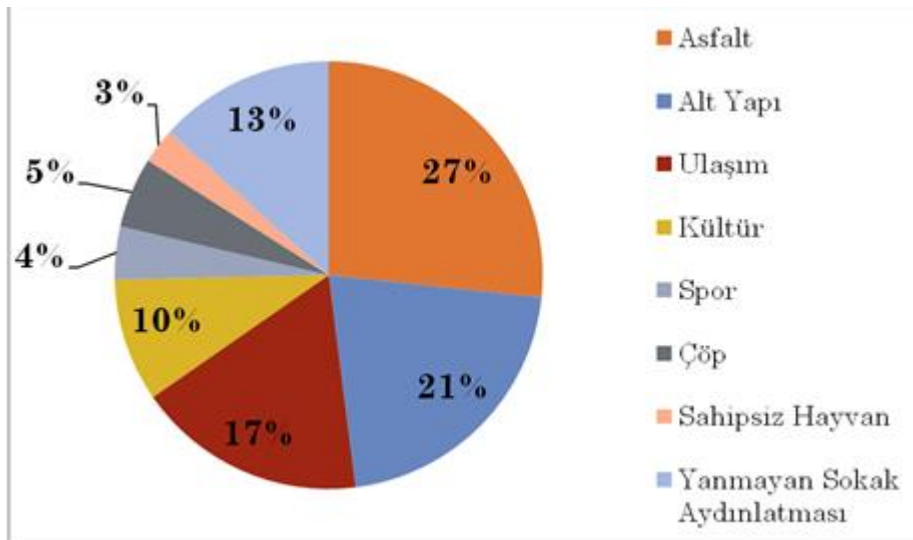
Kaynak: Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2010 Yılı Mahalle Komiteleri Verilerinden Yararlanılarak Tarafımızca Hazırlanmıştır.

Yukarıdaki tabloda 2010 yılına ait Mahalle Komiteleri'nin toplantı sayıları, toplantılara katılım oranları, toplantılarda alınan karar sayıları, alınan kararlardan ne kadarının gerçekleştirildiği ve en önemlisi de mahallenin ihtiyaçlarının neler olduğu yer

almaktadır. Her mahalledeki Mahalle Komiteleri belirli tarihlerde toplantılar yapmış ve mahalleleri için gerekli ihtiyaçların neler olduğunu belirlemişlerdir. Mahalledeki her kesimden vatandaşın katılımıyla oluşturulan Mahalle Komiteleri, yapmış olduğu bu toplantılar sayesinde demokratik bir ortam oluşturarak mahallenin öncelikli ihtiyaçlarını belirlemişlerdir. Nüfusa göre farklı sayıda üyeye sahip olan Mahalle Komiteleri'nin 2010 yılı için hangi mahallede ne kadar üyesinin olduğu yine yukarıdaki şekilde detaylı biçimde gösterilmiştir. Kurulduğu 2009 yılından itibaren vatandaşlara Mahalle Komiteleri'ni anlatmak için etkinlikler ve sosyal faaliyetler düzenlenmesi, sürecin vatandaşlar tarafından anlaşılmasını sağlamış ve bu etkinlikler vatandaşların sürece yönelik ilgisini arttırmış olabilir. Sürecin vatandaşlar üzerinde anlaşılmasını sağlayan bu etkinliklerin 2010 yılında da artarak devam etmesi Mahalle Komiteleri'nin toplantılarına daha fazla vatandaşın katılımını sağlamıştır. Yukarıdaki tabloya bakıldığında Mahalle Komiteleri'nin toplantılarına katılım oranları, vatandaşlar arasında sürecin ne kadar anlaşılmaya başlandığını göstermektedir. Tüm bunların yanı sıra hiç toplantı yapmayan mahallelerinde olduğu yine tablodan anlaşılmaktadır. Sürecin tam olarak anlaşılması için yapılan bu etkinliklerin hiç toplantı yapmayan mahallelerde arttırılması gerekmektedir.

2010 yılı için Nilüfer bünyesindeki mahallelerin genelinin neye ihtiyacı olduğu aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 3.2: Mahalle Komiteleri Toplantı Kararları Dağılım Frekansı

Kaynak: Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Nilüfer Mahalle Komiteleri

Nilüfer Mahalle Komiteleri'nin toplantı kararları frekansı incelendiğinde, Nilüfer Belediyesi'nden taleplerin müdürlüklere göre dağılımında Fen İşleri Müdürlüğü, Temizlik

İşleri Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ve Veteriner Müdürlüğü'nden isteklerin olduğu saptanmıştır. Nilüfer'de yaşayan mahalleli %27'lik oranla en çok asfalt çalışmalarıyla yollarının iyileştirilmesini istemektedirler. Mahallelinin bu ihtiyacını alt yapı çalışmaları ve ulaşım takip etmektedir. Mahalle Komiteleri tarafından alınan kararların gerçekleşme oranlarına baktığımızda yıllık ortalama da 3,5 karar gerçekleşmiş ve %31'lik bir gerçekleşme oranı ortaya çıkmıştır. Bursa Valiliği'ne bağlı kurumlar, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Nilüfer Belediyesi, UEDAŞ, Bursagaz gibi kurumlardan istenen hizmet talebine bağlı gerçekleşme oranı ise %18 düzeyinde olmuştur²³⁰.

3.5.3. 2011 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2011 yılı katılımcı bütçeleme uygulamasında öncelikle Mahalle Komiteleri'nin ikinci seçim yılı olmasından dolayı etkinlikler ve toplantıları yapılarak vatandaşlara yönelik gerekli bilgilendirilmeler yapılmış, Mahalle Komiteleri seçimlerine yönelik broşürler hazırlanarak vatandaşların ilgisi çekilmiştir. Seçimlerin 25 Aralık 2010 ile 15 Ocak 2011 tarihleri arasında yapılacağı Nilüfer Kent Konseyi tarafından kararlaştırılmıştır. Ayrıca seçimlerin adaletli bir şekilde gerçekleşmesi için Nilüfer Kent Konseyi Yürütme Kurulu üyelerinin tamamının gözlemci olarak görevlendirilmesi planlanmıştır²³¹.

2011 yılında demokratik bir ortamda gerçekleşen Mahalle Komiteleri ikinci seçiminde, 303.000 mahalleli arasından 753 kişi Mahalle Komiteleri'ne seçilmek üzere başvurmuş ve 505 kişi seçilmiştir. Mahalle Komiteleri toplam üye sayısı 784'e ulaşmıştır ve bu dönemde Mahalle Komiteleri 205 kadın, 579 erkek üyeden oluşmuştur. Ayrıca ekim 2009 yılında yapılan ilk Mahalle Komiteleri seçiminde 1200 kişiye 1 temsilci düşerken 2011 yılında yapılan değişiklikle ikinci seçimde 600 kişiye 1 temsilci düşmektedir²³².

2011 yılı karar süreçlerine katılım uygulamalarına bakıldığında, 2009 ve 2010 yıllarında olduğu gibi öncelikle Mahalle Komiteleri'nin ne olduğu, işleyişi ve faydalarından bahsedilmiş, Mahalle Komiteleri sistemin istenilen seviyede uygulanabilmesi için gerekenler vatandaşlara anlatılmış, vatandaşların sisteme daha çok

²³⁰ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Nilüfer Mahalle Komiteleri.

²³¹ Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu 24 Nolu Toplantı Tutanağı, 21 Aralık 2010.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/25.pdf> (Erişim Tarihi: 10.12.2017).

²³² Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017.

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 11.12.2017).

katılımlarını sağlayacak bilgilendirilmeler yapılmış ve yapılan bir takım etkinliklerle vatandaşın sürece yönelik ilgilerinin artırılması hedeflenmiştir. Vatandaşların karar süreçlerine katılmasını öngören Mahalle Komiteleri'ne yönelik bilgi birikiminin artmasının ardından 2011 yılında Nilüfer Belediyesi katılımcılığı daha ileri bir safhaya taşıyarak bütçe gibi önemli bir alanda vatandaşlarında söz sahibi olmasını istemiş ve bu yönde Nilüfer Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü bütçesinden Mahalle Komiteleri'nin faaliyetlerine yönelik 2.000.000 TL'lik bir bütçe ayrılmıştır²³³.

Nilüfer Belediyesi ayırmış olduğu 2.000.000 TL'yi mahallelerin gelişmişlik seviyelerine, nüfusuna ve ihtiyaçlarına göre paylaşmıştır.

Tablo 3.2: 2011 Yılı Mahalle Komitelerine Ayrılan Ödenek ve Faaliyetleri

Mahalle Komitesi	Ayrılan Pay (TL)	Mahalle Komitelerinin Yatırım Kararları	Gerçekleşme Durumu
Yüzüncü Yıl	1056.109	Muhtarlık ve Mahalle Komitesi ile Nilüfer Yüzüncü Yıl Spor Kulübü binasının yapımına harcanmasına ve 2011 yılı sonuna tamamlanması kararlaştırılmıştır. Eğer binamız belediyemizce ihale edilerek sonuna kadar tamamlanması planlanmışsa, söz konusu paranın binanın iç donanımı vb. için harcanmasına karar verilmiştir.	Yüzüncü yıl spor kulübü binası yapımı tamamlandı.
Oduluk	26.070	İkinci bir parkın yapımına oyun grupları ve kondisyon aletlerinin konulmasına komitemizce karar verilmiştir.	Cami altındaki alanda çalışmalar yapıldı.
Minareli Çavuş	36.647	Mahallemize 4899'nolu parselde bulunan park alanına yüzme havuzu yapımı için kullanılmasını istiyoruz.	Pazaryeri ve Park yapıldı.
Kayapa Çamlık	36.200	Mahallemizde artan hırsızlık olayları nedeniyle güvenliğin sağlanması için kayıtlı kamera sistemi yapılmasına ve yeni yapılan dinlenme parkının aydınlatılması için kullanılmasını istiyoruz.	Bütçe yetersizliği nedeniyle 2014 programına ertelenmiştir.
Görükle Dumlupınar	52.882	Yapılması öngörülen Dumlupınar Mahallesi Muhtarlık hizmet binasının yapımı için kullanılarak en kısa zamanda tamamlanarak hizmete girmesini istiyoruz.	Muhtarlık binası için yer kararı alındı ve projesi hazırlanıyor.
Ertuğrul	64.589	Mahallemizde kütüphane ve bilgisayar odası (en	

²³³ Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu 26 Nolu Toplantı Tutanağı, 28 Şubat 2011.
<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/27.pdf> (Erişim Tarihi: 13.12.2017).

		az 5 bilgisayar) yapımı için kullanılmasına karar verilmiştir.	
İşıktepe	22.912	Muhtarlık binasının genişletilerek üzerine bir kat yapılarak taziye evi olarak düzenlenmesine okulumuzun yanında bulunan halı sahanın yanındaki boş alanın park olarak düzenlenmesi için kullanılmasına karar verilmiştir.	Proje aşamasında bu yılki iş programında değerlendirilecektir.
İrfaniye	47.968	Planda park yeri olarak görünen 1600'nolu parselin park alanı olarak düzenlenerek oyun grubu konulması için kullanılmasına karar verilmiştir.	1600'nolu parselde 1.069 metrekare çocuk parkı imalatı devam etmektedir.
Cumhuriyet	74.387	Milli Piyango Lisesinin Nilüfer Hatun caddesine bakan yönde zemin oturması nedeniyle yaklaşık 100mt uzunluğunda 2mt yüksekliğinde bahçe istinat duvarına ve okul ön bahçesinde Atatürk Büstü kaide yenilenmesine ve konuşma platformu yapımına, Nilüfer Anaokulunun bahçesinde bulunan taş döşemelerde çökmelerin yeniden gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi, Mahallemizde bulunan parklara 1-3 yaş çocuklar için oyun grupları konmasına karar verilmiştir.	Ahmet Erdem Anadolu lisesi ve Nilüfer Anasınıfı bahçe düzenleme işleri tamamlandı. 1-3 yaş çocuklar için oyun grupları konuldu.
Kültür	48.109	Kozakent ve Arturkent sitesi alt kısmında bulunan Elvan sokaktaki belediyemize ait yeşil alanın projelendirilip çocuk parkı ve yeşil alan olarak düzenlenmesi için kullanılmasına karar verilmiştir.	Elvan sokak çocuk bahçesi alanında çocuk parkı ve spor alanı yapımı 2013 yılında Kültür merkezi ile birlikte değerlendirilmekte üzere ertelendi.
Esentepe	57.665	Esentepe Tıp Merkezinden itibaren 15m'lik İlim Sokak'ın açılmasına, İstiklal Caddesinin İmar planına uygun açılmasını için kullanılmasına karar verilmiştir.	
Görükle Kurtuluş-Zafer	81.632	Camiye 2 adet büyük boy klima, Balkan Spor oyuncularına ayakkabı, forma, top alınmasına, Muhtarlıklara 2 bilgisayar,2 yazıcı,2 faks makinesi, Ek hizmet binasına faks makinesi, Haznederoğlu İlköğretim okuluna anasınıfı yapılması, Ali Durmazlar Okulu'na konferans salonu yapılması ve spor salonunun bakım	Haznederoğlu İlköğretim Okulu'nun, Ali Durmazlar Okulu'nun talepleri dikkate alındı.

		onarımının yapılmasına karar verilmiştir.	Bilgi İşlem Müdürlüğü donanım taleplerini işleme koydu. Sosyal İşler Müdürlüğü gerçekleştirdi.
Ahmet Yesevi	23.497	Eşref Ergin İlköğretim Okulu dış cephesinin boyanması için kullanılmasına karar verilmiştir.	Eşref Ergin İlköğretim Okuluna iç-dış boya bahçe düzenlemesi anasınıfı oyun grubu talepleri yapıldı.
Balat	38.595	Muhtarlık binasına bir adet yazıcı ve faks alınması, Lokal, muhtarlık ve eğitim salonunun bakım ve onarımı ile çevre düzenlenmesinin yapılması, Caminin lavabolarının yenilenmesi için kullanılmasına karar verilmiştir.	Kısmen tamamlandı yeni eksiklerin çalışmaları devam ediyor.
Hasanağa Kızılcıklı	34.227	Okul bahçesindeki Bocce sahasının üstünün kapatılması ve dernek binasının çatısının onarılması için kullanılmasına karar verilmiştir.	Bocce sahasının üstü kapatılmıştır.
Karaman	45.530	Mahalle sakinlerine Çanakkale ve Ankara Anıtkabire 29 Ekim'e kadar gezi düzenlenmesi için karar verilmiştir.	
Çamlıca	63.117	Çamlıca Spor Kulübünün güçlendirilmesi ve mahallemize 1 adet çocuk parkı yapılması için kullanılmasına karar verilmiştir.	2012 yılında 3 adet çocuk oyun parkı yapılmıştır.
Altınşehir	52.102	310. Sokak ile 311 sokak arasında kalan 2888 sayılı adanın park olarak düzenlenmesi yapılmasına ve ayrılan ödeneğin bu iş için kullanılmasına karar verilmiştir.	315. sokak ile 316 sokak arası 1148/1 parselde 2.297 metrekare çocuk oyun parkı imalatına devam edilmektedir.
Görükle Büyükbalklı	38.782	Cami çatısının onarımı için kullanılmasına karar verilmiştir.	Caminin çatısı onarıldı.
Akçalar Kurtuluş Zafer	90.546	Mahallemizde bulunan okula ana sınıfı yapılmasına karar verilmiştir.	Anasınıfı talepleri yapıldı.
Üçevler	54.361	Denizciler cad. güneyindeki park alanlarının	Özlem sokak

		girişine çocuk oyun grubu ve kondisyon aletleri bulunan bir park yapılması için karar verilmiştir.	3133/1 parselde 1.452 metrekare dinlenme parkı imalatı tamamlanmaktadır.
Özlüce	15.569	Mahallemizde artan hırsızlık olayları nedeniyle güvenliğin sağlanması için kayıtlı kamera sistemi yapılmasına harcanmasına karar verilmiştir.	
Kayapa İstiklal Zafer	71.933	Mahallemizde artan hırsızlık olayları nedeniyle güvenliğin sağlanması için kayıtlı kamera sistemi yapılmasına harcanmasına karar verilmiştir.	
Gümüştepe	21.394	Misi Kadınlarının Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin üstünün kapatılması için kullanılmasına karar verilmiştir.	Kadın derneğinin üstünün kapatılması tamamlanmıştır.
Fethiye	63.632	Feride Sokak No:42 önünde ve Feride Sokak sonu Fazıl Sokak içinde şuurlandırmada park olarak ayrılan yerlerin çocuk oyun alanı ve insanlarımızın oturabileceği park yerlerinin yapılması ve Pazar Sokak sonu mezarlık yanındaki caminin aydınlatılarak oturma gruplarının kurulması ile Pazar yerinin yanındaki parkın aydınlatılması (Fatih sokak), top sahası cadde sonunda bulunan Akasya Parkının oturma gruplarının incelenerek tamirinde kullanılmasına karar verilmiştir.	İnceler sok.fazıl sok. arası 1860 ada yanı 432 metrekare çocuk parkı yapımı 2013 yılı programında. Sakin sok.Pazar sok. kesişimi çamlık alan 1833 1834 adalara 2.658 metrekare dinlenme parkı yapımı ertelendi akasya parkı oturma grupları yenilendi.
Görükle Sakarya	54.193	Koza caddesindeki çocuk parkı, Bahriye Üçok çocuk parkı, sağlık ocağı ve Akşemsettin arasındaki çocuk parkının onarımı, 1965 yılından günümüze Görükle'de spor faaliyetleri olan İpek Spor Kulübüne gerekli spor faaliyetleri alımı için	Koza Cad. 302 ada 1 parselde (5277-5274 adalar arası)Ceyhan –

		harcanmasına karar verilmiştir.	Reyhan sok arası 1.737 metrekare çocuk parkı imalatı tamamlandı. Bahriye Üçok Cad. (yıldız sitesi 414 park ve 415 park 2 adet) 192 metrekare park ve koşu yolu yapımı tamamlandı.
Demirci	28.933	2011 yılı içerisinde planlanan çocuk parkı için kullanılmasına karar verilmiştir.	3393 ada kuzeyindeki park parselinde 1.790 metrekare park ve koşu yolu yapımı programda
Hasanağa	29.342	Mahallemizdeki okulun ihtiyaçları için kullanılmasına karar verilmiştir.	Hasanağa mahallesi okulunun talepleri tamamlandı.
Barış	60.336	Selimiye Camii için güvenlik kamera sistemi yapılması camii girişine otomatik kapı sistemi yapılması ve piriçten sarı yazı yazılması, musalla taşına açılır kapanır tente yapılmasında, Barış Gençlik ve Spor Kulübü için dizüstü bilgisayar, faks makinesi fotokopi makinesi, 16 adet eşofman forma futbol ayakkabısı tozluk çorap ve antrenman ayakkabısı alınmasında 5 adet futbol topu 2 adet malzeme ve evrak için çelik dolap alınmasında kullanılmasına karar verilmiştir.	Bütçe yetersizliğinde 2014 programına ertelenmiştir.
Ataevler	73.284	Mahallemizde bulunan sağlık ocağına kalp elektrokardiyogramı ve otomatik ekstern debilizator alımında ve sağlık harcamalarından kalan ile yazlık/kışlık çay bahçesi yapımında kullanılmasına karar verilmiştir.	Çay bahçesi yap-işlet- devret modeliyle verilmiş ve hizmete açılmıştır.
Konak	96.245	Zekai Gümüşi İlköğretim Okulu'nun spor salonu ihtiyacını karşılamak için kullanılmasına	Mehmet Aras İlköğretim

		karar verilmiştir.	Okulu Anasınıfı yapıldı.
İhsaniye	116.218	Tarım bahçesi projesi için 250 metrekare sera olarak kapalı alan ve buna uygun ekipman gerekmektedir. Aynı zamanda buranın bakımı için bir personel istihdamı gerekli olacaktır. Bu projeye 20.000 TL ayrılması uygun görülmüştür. Güzel bir sokak projesi için mahalle komitesi belediye seçilen sokak sakinleri hatta mimarlar odası ile yürütülmesi gereken bir projedir Zamana ve yıllara yayılması gereken bir projedir. Öngörümüz iki yıldır ve bütün bu gerekçeler nedeni ile henüz oluşturulmamış bu projenin hazırlık aşaması için tahminen 10 000 TL ayrılması mümkündür. Kent meydanı zaman parkı projesi ilçedeki ilköğretim ve meslek okulları öğrencileri tarafından tasarlanacak güneş saati ve çevre düzenin yarışma ile elde edilmesi planlanmıştır. Dolayısıyla bu proje hazırlık ve yarışma şartlarını hazırlayabilmek için 30 000 TL civarında bütçe ayrılması uygundur. Bahsi geçen tüm konularda araştırma ve geliştirme çalışmaları için yapılacak gezi faaliyetleri için 10.000 TL bütçe ayrılmasına, Vahide Aktuğ ve Cavit Çağlar İlköğretim Okullarının güvenlik ve temizlik donanımlarını arttırmak için 20.000 TL ayrılmasına, Söz konusu okullara giden bazı sokaklarda aydınlatma ihtiyacının karşılanması için asgari 20.000 TL ayrılmasına, Mahalle hikayeleri projesi için mahalle komitesi demirbaşı olmak kaydıyla ses kayıt cihazı fotoğraf makinesi ve yukarıdaki konularda sunum ve çalışmalarda kullanılmak üzere projeksiyon makinası temininde kullanılmasında karar verilmiştir.	
Beşevler	73.166	2010 yılında en az 2 toplantı yapmadığından paylarına düşen miktarlar belediyemizin o mahallede uygun gördüğü ihtiyaçlarda kullanılacaktır.	
Gölyazı Merkez	36.299	2010 yılında en az 2 toplantı yapmadığından paylarına düşen miktarlar belediyemizin o mahallede uygun gördüğü ihtiyaçlarda kullanılacaktır.	
Gölyazı Bayır	38.437	2010 yılında en az 2 toplantı yapmadığından paylarına düşen miktarlar belediyemizin o mahallede uygun gördüğü ihtiyaçlarda kullanılacaktır.	
Çalı	49.825	2010 yılında en az 2 toplantı yapmadığından	

		paylarına düşen miktarlar belediyemizin o mahallede uygun gördüğü ihtiyaçlarda kullanılacaktır.	
Alaattinbey	19.328	2010 yılında en az 2 toplantı yapmadığından paylarına düşen miktarlar belediyemizin o mahallede uygun gördüğü ihtiyaçlarda kullanılacaktır.	

Kaynak: Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2011 Yılı Mahalle Komiteleri Verilerinden Yararlanılarak Tarafımızca Hazırlanmıştır.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Nilüfer Belediyesi'nin Mahalle Komiteleri'nin faaliyetlerini gerçekleştirmelerine yönelik ayırmış olduğu bütçe sayesinde vatandaşların, mahallelerindeki yatırım önceliklerini oluşturduğu, hangi yatırıma ne kadar bütçe harcanacağını belirleme fırsatını bulduğu ve en önemlisi kendi mahallelerinde hangi yatırımların yapılacağını ve yapılacak olan yatırımların bütçelerini yönlendirme fırsatını yakaladığı söylenebilir.

2011 yılında ayrıca Nilüfer Belediyesi'nin asfalt programı Mahalle Komiteleri'nin talepleri dikkate alınarak katılımcı bir şekilde hazırlanmıştır. Nilüfer Belediyesi, asfalt programını değerlendirip görüşlerini sunmak üzere Mahalle Komiteleri'ne kırk günlük bir süre tanımıştır. Bu süre içerisinde yapılan değerlendirmeler ışığında Mahalle Komiteleri, Nilüfer Belediyesi'nin asfalt programını değiştirip kendi öncelikli sokakların asfaltlanmasını sağladılar. Nilüfer Belediyesi de Mahalle Komitelerinin görüşleri ışığında asfalt planını revize etmiştir²³⁴.

Nilüfer Belediyesi'nin bütçe gibi önemli bir alanda Mahalle Komiteleri'ne kaynak sağlayarak yapılacak olan yatırımların belirlenmesinde ve bütçelerinin kontrolünde vatandaşlara da söz hakkı tanınması, şehirde yaşayan ahalinin Mahalle Komiteleri'ne yönelik ilgisini daha çok arttırmış ve bunun göstergesi olarak da 2011 yılında vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne katılım oranı %60 seviyelerine ulaşmıştır. Vatandaşların oldukça ilgisini çekmeyi başaran Mahalle Komiteleri, 2011 yılında 133 toplantı yapmış ve bu toplantılarda 634 adet karar alınmıştır. Hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri'nde ise düşüş yaşanmış ve sayı 9'a inmiştir²³⁵.

²³⁴ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Yeni Sunum.

²³⁵ Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017.

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).

3.5.4. 2012 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2012 yılı Nilüfer Belediyesi katılımcılık ve vatandaşların bütçeleme süreçlerine dahil edilmesi anlayışına bakıldığında önceki yıllarda olduğu gibi öncelikle vatandaşların sürece yönelik ilgilerini arttırmak için etkinlikler düzenlenmiştir. Vatandaşların karar süreçlerine dahil olmasını sağlayan Mahalle Komiteleri üyeleri her yıl seçilirken 2012 yılından itibaren iki yılda bir seçileceği kararlaştırılmıştır²³⁶.

2011 yılında yapılan Mahalle Komiteleri seçiminin ardından 57 adet Mahalle Komitesi toplantısı yapılmış ve bu toplantılarda 230 adet karar alınmıştır. 2012 yılı içerisinde Mahalle Komiteleri'ne katılım oranı %30 seviyelerindedir. Hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri sayısı ise 11'dir²³⁷.

2012 yılı Mahalle Komiteleri toplantı sayıları, katılım oranı ve hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri sayılarına bakıldığında, 2011 yılına oranla olumsuz bir tabloyla karşılaşılmıştır. 2011 yılına göre 2012 yılında toplantı ve katılım oranının düştüğü, hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri sayısının arttığı görülmektedir. Nilüfer Belediyesi'nin 2011 yılında Mahalle Komiteleri'nin faaliyetlerine yönelik olarak ayırmış olduğu bütçeyi 2012 yılında ayırmaması, 2012 yılındaki Mahalle Komiteleri'nin toplantı ve karar sayısındaki düşüşün ve hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri sayısındaki artışın nedeni olduğu düşünülebilir. Vatandaşların Mahalle Komiteleri'nin faaliyetlerine yönelik olarak ayrılan bütçeyi farklı algılayarak sanki kendilerine verilmiş bir bütçe olarak görmüş olabileme ihtimali ve süreci tam olarak vatandaşların yorumlamaması nedeniyle Nilüfer Belediyesi yönetimi 2012 yılında Mahalle Komiteleri'ne bütçe ayırmamış olabilir.

2012 yılında Mahalle Komiteleri aracılığıyla vatandaşların karar süreçlerine katılımına bakıldığında, 2011 yılından bu yana Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nün her yıl gerçekleştirdiği asfalt ve tretuvar yatırım programıyla yapılacak olan cadde ve sokakların oluşturulmasında 2012 yılında da Mahalle Komiteleri'nden görüş ve öneriler alınmış ve bu doğrultuda yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Yine vatandaşların karar süreçlerine katıldığı Nilüfer Belediyesi 5 yıllık stratejik planının 2012-2014 dönemi revizyon planının

²³⁶ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 10 soruda Mahalle Komiteleri.

²³⁷ Musa İpekten, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017.

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).

oluşturulmasında Mahalle Komiteleri dahil edilerek görüş ve önerileri ışığında gerçekleştirilmiştir²³⁸.

3.5.5. 2013 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2013 yılı Nilüfer Belediyesi bütçeleme ve karar mekanizmalarına vatandaşın katılımına bakıldığında, çeşitli toplantı ve etkinliklerle Mahalle Komiteleri'ne yönelik algıyı geliştirecek faaliyetlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Her ay yapılan Mahalle Komiteleri toplantılarıyla bir yandan vatandaşın sürece yönelik ilgisi arttırılmaya çalışılmış diğer yandan da vatandaşlar karar süreçlerine yönelik görüş ve önerilerini iletme fırsatı bulmuşlardır.

2013 yılı Mahalle Komiteleri toplantı sayısı 71 adet iken yapılan bu toplantılarda 126 adet karar alınmıştır. Ayrıca Mahalle Komiteleri toplantılarındaki katılım oranı 2013 yılında %30 seviyelerindedir. Hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri sayısı ise 11'dir²³⁹. Mahalle Komiteleri'nin yapısını, işleyişini ve görevlerini vatandaşa daha iyi anlatabilmek ve sürece vatandaşları daha fazla dahil edebilmek için 2013 yılında Mahalle Komiteleri'ne yönelik eğitimler ve motivasyon etkinlikleri başlatılmıştır. Bu çerçevede Mahalle Komiteleri'nin daha iyi anlatılmasına yönelik 2013 yılının Ocak-Mayıs ayları arasında iki adet eğitim düzenlenmiştir. Bu eğitimlere katılım oranı %60 seviyelerindedir. Eğitimler sayesinde vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne yönelik ilgileri arttırılmıştır. Eğitimlere paralel olarak vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne yönelik ilgilerini arttırabilmek için Nilüfer Belediyesi 2013 yılında altı adet motivasyon etkinlikleri, 14 adet fonksiyonel etkinlikler düzenlemiştir²⁴⁰.

Nilüfer Belediyesi'nde Mahalle Komiteleri aracılığıyla vatandaşların karar süreçlerine katılımına bakıldığında, Mahalle Komiteleri'nin 2011 yılından beri Nilüfer Belediyesi'nin asfalt programına görüş ve öneriler belirtmesi, 2013 yılında da devam etmiştir. Mahallelere yapılacak olan park, cadde ve sosyal tesislerin yapılıp yapılmayacağı, yapılacaksa nasıl olması gerektiği Mahalle Komiteleri sayesinde mahallelilerinde

²³⁸ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komitelerinin Gerçekleştirmiş Olduğu Çalışmalar.

²³⁹ Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017. <https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).

²⁴⁰ Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017. <https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).

katılımıyla planlanmıştır. Cumhuriyet Mahallesi'ndeki Gazi caddesinin tasarımının mahallelilerin katılımıyla yeniden oluşturulması, Görükle Mahallesi'nde nerede ve nasıl bir parkın olması gerektiği oradaki vatandaşların katılımıyla planlanması ve İhsaniye Mahallesi'ndeki Ortanca Parkının tasarımının orda yaşayan vatandaşların katılımıyla kararlaştırılması 2013 yılında Nilüfer Belediyesi'nde yaşayan vatandaşların karar mekanizmalarına dahil olduğunun sadece birkaç örneğidir. Vatandaşların Mahalle Komiteleri sayesinde karar mekanizmalarına dahil olmasını arttırabilmek ve vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne yönelik ilgilerini en üst seviyelere çıkarabilmek için çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler yapılmıştır. Konak Mahalle Komitesi Şenliği gibi içerisinde çeşitli yarışmaların ve konserlerin olduğu sosyal ve kültürel faaliyetler, 2013 yılında vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne olan ilgisini arttırabilmek için yapılmış olan organizasyonlardır²⁴¹.

3.5.6. 2014 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2014 yılı Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçe uygulamalarına bakıldığında, öncelikle bir önceki yıl içerisinde Mahalle Komiteleri'ne yönelik ilgiyi arttırmak için yapılan çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler bu yıl da artarak devam etmiştir. Ancak 2014 yılı Mahalle Komiteleri seçim yılı olması bakımından farklı bir önem taşımaktadır.

2014 yılı için 375.474 mahalle nüfusuna sahip Nilüfer Belediyesi'nde, Mahalle Komiteleri'ne seçilmek üzere 1230 kişi başvurmuştur. 26 Ekim 2014-31 Aralık 2015 tarihlerinde yapılan seçimlerde 840 sandık kurulmuştur. 2014 yılındaki seçimlerin ardından Mahalle Komiteleri üye sayısı 1328'e ulaşmıştır. 2014 yılında Mahalle Komiteleri 521 adet toplantı yapmış ve bu toplantılarda 1093 adet karar almışlardır. Mahalle Komiteleri'nin yapmış olduğu toplantılara katılım oranı %80 civarındadır. Hiç toplanmayan Mahalle Komitesi de bulunmamaktadır²⁴².

²⁴¹ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri yeni sunum.

²⁴² Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017.

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).

Tablo 3.3: Yıllara Göre Mahalle Komiteleri Değerlendirmesi

YIL	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	KATILIM ORANI (%)
2010	125	289	50
2011	133	634	60
2012	57	230	30
2013	71	126	30
2014-2015 (14 AY)	521	1093	80

Kaynak: Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Musa İpekten, Nilüfer Mahalle Komiteleri

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 14.01.2018).

Yukarıdaki tabloya bakıldığında yıllara göre Mahalle Komiteleri'nin toplantı sayıları, karar sayıları ve toplantılara katılım oranları görülmektedir. Vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne yönelik bakış açıları dönem dönem iniş çıkışlı olsa da geçmiş yıllardan edinilen tecrübeyle birlikte bu algı tersine dönmeye başlamıştır. 2014 yılındaki toplantı sayısının önceki bütün yıllardaki toplantı sayılarının toplamından fazla olması, karar sayısının yine önceki yıllardan fazla olması, katılım oranının önceki dört yıldan fazla olması ve hiç toplanmayan Mahalle Komiteleri'nin olmaması bu havanın tersine döndüğünün göstergesidir. 2014 yılında vatandaşlar arasında Mahalle Komiteleri'ne yönelik algıyı daha olumlu hale getirebilmek için ayrıca "Eğitmen Eğitimi" başlığı adı altında 15-16 Mart 2014 tarihlerinde iki günlük eğitim verilmiştir. İki günlük programın ilk gününde Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Gelişimi, İletişim Eğitimi, Katılım ve Katılımı Arttırma Teknikleri konularında eğitimler verilmiştir. İkinci günde ise Mahalle Komiteleri yapısı ve interaktif Mahalle Komiteleri için hazırlanmış atölye çalışmaları uygulanmıştır. İnteraktif atölye çalışmaları ile katılımcılara beyin fırtınası yaptırılarak Mahalle Komiteleri sürecine katılımları sağlanmıştır²⁴³.

Nilüfer'de yaşayan vatandaşların Mahalle Komiteleri'ne olan ilgilerini arttırmak için eğitimler verilmesinin yanında, 2014 yılında vatandaşların karar mekanizmalarına dahil olmasını sağlayan faaliyetler arttırılmaya çalışılmıştır. Vatandaşların karar mekanizmalarının odağında yer alması çerçevesinde 2014 yılında Nilüfer Belediyesi'nin park yatırım planı tamamen Mahalle Komiteleri tarafından düzenlenmiştir. Mahalle Komiteleri Nilüfer Belediyesi'nin 2014 yılı park yatırım planını "Siz Karar Verin" başlığı

²⁴³ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Eğitmen Eğitimi Sonuç Raporu.

adı altında vatandaşlarla yapmış olduğu toplantılar neticesinde düzenleyerek belirlemiştir²⁴⁴. Bu şekilde Nilüfer Belediyesi'nin park yatırımları arttırılmış, belediye bütçesi ve planlaması Mahalle Komiteleri'nin talepleri doğrultusunda yönlendirilmiştir.

2014 yılında vatandaşların Mahalle Komiteleri sayesinde karar mekanizmalarına katıldığı faaliyetlere bakıldığında karşımıza birçok örnek çıkmaktadır. Esentepe Mahalle Komitesi 1941 ada 2 parselde yer alan pazar alanı için yapılması planlanan park projesini görüşüp değerlendirmiş ve belirlenen alanın hem pazar alanı hem de park alanı için yeterli olduğu kanısına varılması üzerine Plan ve Proje Müdürlüğü, Esentepe Mahalle Komitesi'nin istediği şekilde bir proje hazırlayacaklarını belirtmiştir. Fethiye Mahalle Komitesi Ferdi sokakta bulunan alan için yapılması planlanan park alanı projesini görüşüp değerlendirmiş ve mahallelini onayıyla park projesinin hayat geçirilmesi kararlaştırılmıştır. “Görükle de yeni bir camiye ihtiyaç var mı? Siz karar verin” başlığı adı altında yapılan görüşmelerde, Görükle ve Dumlupınar Mahalle Komitesi'nin yapmış olduğu toplantılarda cami ihtiyacının olduğuna karar verildi ve Nilüfer Belediyesi'nden cami alanı talep edildi. Vatandaşlarla birlikte Nilüfer Belediyesi Park Bahçeler Müdürlüğü ve Ulaşım Müdürlüğü yetkililerinin katıldığı Beşevler Mahalle Komitesi toplantısında, mevcut park alanında bulunan yürüyüş yolunun düzenlemesi kararı alınmıştır. Kültür Mahalle Komitesi, Veteriner İşleri Müdürlüğü, Plan ve Proje Müdürlüğü ve Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün katılımlarıyla gerçekleştirildiği toplantıda mahalleye köpek parkı ihtiyacı olmadığı kararı almıştır. Odunluk Mahalle Komitesi yapmış olduğu toplantıda, Plan ve Proje Müdürlüğü'yle birlikte yapılması planlanan engelli parkının yapılıp yapılmayacağını görüşüp tartışılar ve toplantı sonucunda engelli parkının yapılmasına karar verilmiştir²⁴⁵.

3.5.7. 2015 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2015 yılı Nilüfer Belediyesi katılımcılık ve vatandaşların bütçeleme süreçlerine dahil edilmesi anlayışına bakıldığında öncelikle Mahalle Komiteleri'ne yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir. 30-31 Ocak 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilen eğitimlere Nilüfer Belediyesi'nin 64 mahallesinden yaklaşık 400 kişi katılmıştır. “Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi” adı altında gerçekleştirilen bu eğitimlerde katılımcılara Demokrasi ve

²⁴⁴ Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri, 2017. <https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).

²⁴⁵ Nilüfer Kent Konseyi, 2014-2015 Çalışma Raporu <http://www.niluferkentkonseyi.org/hakkimizda.php> (Erişim Tarihi: 19.12.2017).

İnsan Hakları hakkında bilgiler verilerek Mahalle Komiteleri'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır²⁴⁶.

2015 yılı içerisinde vatandaşların karar mekanizmalarına katılımına bakıldığında; 2014 yılında başlayan Nilüfer Belediyesi'nin park yatırım planının tamamen Mahalle Komiteleri tarafından belirlenmesi, 2015 yılında da devam etmiştir ve bu çerçevede Nilüfer Belediyesi bünyesinde yer alan 64 mahalle istedikleri park yatırım planlarını oluşturmuşlardır. Nilüfer Belediyesi'nin park yatırım planının vatandaşlar tarafından belirlenmesinin yanında, asfalt ve tretuvar yatırım programıyla yapılacak olan cadde ve sokakların oluşturulmasında Mahalle Komiteleri'nden görüş ve öneriler alınmış ve bu doğrultuda yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Nilüfer Belediyesi'nin 2015-2019 stratejik planının hazırlanmasında Mahalle Komiteleri de görüş ve önerilerini belirterek, stratejik plan birlikte oluşturulmuştur²⁴⁷.

2015 yılı içerisinde Mahalle Komiteleri faaliyetlerinin artarak devam ettiği görülmektedir. Aşağıdaki tabloda 2015 yılı içerisinde Mahalle Komiteleri'nin yapmış oldukları faaliyetler örnekleri ve kurumlarla yaptığı yazışma örnekleri yer almaktadır²⁴⁸.

Tablo 3.4: 2015 Yılı Mahalle Komiteleri Faaliyetleri Hakkında Yazışma Örnekleri

Mahalle Komiteleri	İstenilen Talep	Talebin İletildiği Kurum	Talebe Verilen Cevap
19 Mayıs	Fulyalı Sokak'ta bulunan Yeşil Alan, Anadolu Caddesi'nde Kimyacılar Sitesi ile Doğa Koleji karşısındaki Park Alanı, Beyaz Zambak Sokak ile Anadolu Caddesi'nin kesişiminde bulunan Yeşil Alan ve Gülsüm Sokak Elif Anne Anaokulu'nun karşısındaki Yeşil Alan'ın düzenlemelerinin yapılması, ayrıca Örnekler Sokak'ta bulunan Yeşil Alan'ın Spor Alanı olarak düzenlenmesi	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	1-Fulyalı Sokak'taki yeşil alan Uygulama İmar Planında Spor Alanı olarak belirlenmiştir. 2-Park yapımı talep ettiğiniz Anadolu Caddesi Doğa Koleji ve Kimyacılar Sitesi karşısındaki park parseliyle ilgili uygulama 2015 Stratejik Planında yer almamaktadır. Talebiniz 2016 Stratejik Planı

²⁴⁶ Nilüfer Kent Konseyi, 2014-2015 Çalışma Raporu <http://www.niluferkentkonseyi.org/hakkimizda.php> (Erişim Tarihi: 19.12.2017).

²⁴⁷ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Yeni Sunum.

²⁴⁸ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2015 yılı Mahalle Komiteleri Verileri.

			oluşturulurken değerlendirilecektir.
23 Nisan	Mahallede bulunan otobüs duraklarına kapalı durak kabinleri konulması	BBB Ulaşım Dairesi Başkanlığı	Kapalı durak montajının yapılabilmesi için talep edilen durak yerlerindeki tretuvar genişlikleri incelenecek ve yeterli ölçüde geniş olan yerlere durak montajları yapılacaktır. Durak yerlerinin incelenmesi iş planına alınmış olup, talep bu kapsamda değerlendirilecektir.
29 Ekim	Mahallede yapılması önerilen Bowling Salonu Projesi Mahalle Komitesi tarafından değerlendirilmiş ve ilgili proje ile eş zamanlı olarak mahalleye halı saha yapılması önerilerek projenin gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.	NB Spor İşleri Müdürlüğü	Bowling Salonu Projesi'nin, stratejik planımıza göre 2016 yılında gerçekleşmesi düşünülmektedir. Bu süreçte Mahalle Komiteleri ile tekrar iletişime geçilerek gerekli görülen halı saha yapımı değerlendirilecektir.
30 Ağustos Zafer	Kayapa Mahallesi ile Görükle Köprüsü arasındaki yolun çukurlarla dolu olduğu tespit edilerek, hayati tehlikeye sebebiyet verecek bir kaza gerçekleşmeden onarımının yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu bölgede Büyükşehir Belediyesi tarafından gerekli asfalt yama çalışmaları yapılmıştır.
Ahmet Yesevi	Mahalleye çok amaçlı bir toplantı salonu yapılması ve kurulacak olan kadın derneği için destek verilmesi	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	Talebinizle ilgili olarak, kurulacak olan kadın derneği için dernekler yerleşkesine bilgi verilmiş olup, gerekli destek ve yönlendirme için Mahalle Komitesi ile en kısa sürede iletişime geçilecektir. Ahmet Yesevi Mahallesi için istenilen çok amaçlı toplantı salonu talebi 2015-2019

			Stratejik Planı kapsamında yapılması planlanan yeni Mahalle İletişim Merkezi bünyesinde dikkate alınacaktır.
Akçalar	2016 yılı asfalt ve tretuvar yatırım planına öncelikli olarak dahil edilmesi istenen sokak ve caddeler belirlenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Alaaddinbey	Mahallede yaşayan gençlerin sportif faaliyetler gerçekleştirebilmeleri için bir spor kompleksi yapılması	NB Spor İşleri Müdürlüğü	Yapılması talep edilen spor kompleksi için, Mahalle Komiteleri'nin yer önerileri de değerlendirilerek uygun yer tespiti yapılması durumunda proje çalışmalarına başlanacaktır.
Altınşehir	Eski muhtarlık binasının, kültürel ve sosyal amaçlı eğitimler için kullanılabilir şekilde düzenlenmesi	NB Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	Altınşehir Mahallesi eski muhtarlık binasının, Kültürel ve Sosyal amaçlı eğitimler için kullanılabilir şekilde düzenlenmesi talebiniz uygun görülmüştür.
Ataevler	Barış Spor Salonu ve Gençlik Merkezi önünde yer alan heykelin kaidesinin sağlamaştırılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Barış Spor Salonu ve Gençlik Merkezi önünde yer alan heykel kaidesinin sağlamaştırılması talebi, programımız dahilinde yapılacaktır.
Atlas	Atlas Kadın Derneği'nin ekonomik etkinlikler kapsamında hamur işleri yapabilmesi için, dernek tarafından kullanılan binanın bahçesinde üstü kapalı bir alan yapılması	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	NB Fen İşleri Müdürlüğü tarafından cevap verilmiştir. Atlas Mahallesi Kadınlar Derneği'nin talepleri 2015 yılı iş programımız dahilinde yapılacaktır.
Ayvaköy	Mahalle içerisinde geçmekte olan derenin üzerine, Unçukuru Mahallesi ile bağlantıyı sağlayacak şekilde bir köprü yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	İstenen köprü Plan Proje Müdürlüğü tarafından incelenip, uygun görülmesi halinde

			projelendirilecek olup, Müdürlüğümüz tarafından yapılacaktır.
Badırga	2016 yılı asfalt ve tretuvar yatırım planına öncelikli olarak dahil edilmesi istenen sokak ve caddeler belirlenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Balat	Park Panorama Evleri önünde yeni gerçekleştirilen kaldırım ve bisiklet yolu imalatı nedeniyle; yağışlı havalarda su birikintilerinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan imalatın kontrol edilerek teknik açıdan değerlendirilmesi ve hataların giderilmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Dilekçe incelenmiş olup, bahse konu olan Balat Mahallesi Bağ Sokak Park Panorama Evleri otopark girişi önünde su toplanması ile ilgili sorun BUSKİ Genel Müdürlüğü'ne bildirilmiştir.
Balkan	Yaşar Özkan Caddesi ve Atatürk Bulvarı Kanuni Sokak ayırımına hız kesici setlerin yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu cadde üzerinde bulunan okullara yakın bölümünde 15.04.2015 tarihine kadar Trafik Ekibimizce hız kesici fiziksel engel montajı yapılacaktır.
Barış	Beşevler Metro İstasyonu'na çıkan merdivenlerin yanındaki boş alana; engelliler, yaşlılar ve hamile kadınlar için yürüyen merdiven veya asansör yapılması	BBB Ulaşım Dairesi Başkanlığı	Söz konusu alanda talep edilen yürüyen merdivenle ilgili olarak birimizce proje çalışmaları devam etmektedir.
Başköy	Muhtarlık Binası'nda bulunan yaklaşık 60 yıllık, 2x2 ebadındaki yağlıboya Atatürk Portresinin restore edilmesi	Kültür Varlıkları ve Müzeler Bursa İl Müdürlüğü	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Bursa Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvar Müdürlüğü'ne iletilmesi gerektiği bildirilmiştir.
Beşevler	Oldukça yıpranmış durumda bulunan Kara Fatma Heykeli'nin bakımının yapılması	BBB Fen İşleri Dairesi Başkanlığı	İş programımız dahilinde söz konusu heykelin çevre ve bakımı yapılmıştır.
Büyükbalıklı	Cevizli Sokak'ta sokak ortasında bulunan çeşme nedeniyle bölgede		

	oturanların evlerinin avlularına araçla giriş çıkışlarının engellendiği tespit edilmiş olup çeşmenin yerinin değiştirilerek, meydanın düzenlenmesi	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Talebiniz programımız dahilinde yapılacaktır.
Cumhuriyet	Podyum Park özel işletmesine ait çöp konteynırlarının görüntü ve koku kirliliği yaratması sebebiyle en kısa zamanda yer altına alınması için müdürlüğünüzce gereken işlem ve uyarıların yapılması	NB Temizlik İşleri Müdürlüğü	İlgi yazınız incelenmiş olup; konu ile ilgili Podyum Park Yönetimine tebligat yapılmış ve 30.06.2015 tarihine kadar süre verilmiştir.
Çalı	2016 yılı asfalt ve tretuvar yatırım planına öncelikli olarak dahil edilmesi istenen sokak ve caddeler belirlenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Çamlıca	Babacan Caddesi ile Lefkoşa Caddesi arasında kalan sokaklarda asfalt ve tretuvar çalışmalarının yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Bahse konu alanda gerekli incelemeler yapılarak, talebiniz uygun görülmüştür. 2016 yılı iş programında talebiniz gerçekleştirilecektir.
Çatalağıl	2016 yılı asfalt ve tretuvar yatırım planına öncelikli olarak dahil edilmesi istenen sokak ve caddeler belirlenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Çaylı	Nilüfer Belediyesi Sivil Savunma Uzmanlığı tarafından, Mahalle Komiteleri'ne Temel Afet Bilinci Eğitimi verilecektir. Temel Afet Bilinci Eğitimi talep ettiğiniz tarihi tarafımıza bildirmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz	NB Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nden Çaylı Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Dağyenice	Mahallede bulunan hamamın onarılarak kullanıma kazandırılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	
Demirci	Değirmenönü Sokak'ta bulunan toprak futbol sahası ve halı sahanın düzenlenmesi	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Yapılan tespitlerde talebinizin gerçekleştiği görülmüştür.

Doğanköy	Merkez Camii çevre düzenlemesinin yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Söz konusu talebiniz ile ilgili Etüt Proje Müdürlüğümüz den çevre düzenlemesi için proje talebinde bulunuldu. İş programımız dahilinde talebiniz gerçekleştirilecektir.
Dumlupınar	Yeni yapılan aydınlatma direklerinin alçak olması nedeniyle kazalara sebebiyet verdiği görüldüğünden, yüksekliklerinin arttırılması	UEDAŞ Nilüfer İşletme Mühendisliği	Talebiniz, gerekli incelemeler yapılmak üzere aydınlatma şebekesini tesis eden birime iletilmiştir.
Ertuğrul	Mahallede uygun bulunan bir alana Nilüfer Belediyesi etkinlik ve çalışmalarının duyurulabilmesi için led ekran konulması	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	Ertuğrul mahallesinde yapılan inceleme sonucu 2015 yılı içerisinde uygun görülen noktaya led ekran konulması işlemi yapılacaktır.
Esentepe	Sanayi Caddesi Esentepe Tıp Merkezi önünden mahalleye girişi sağlamak üzere, 1. İlim Sokak'ın 15 metrelik açılmamış olan bölümünün ivedilikle açılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu yol açma çalışması: 15.01.2016 tarihine kadar şantiye ekiplerimiz tarafından yapılacaktır.
Fadıllı	Müdürlüğünüzce mahallede yapılması önerilen Nilüfer Fadıllı Havacılık Parkı Projesi değerlendirilmiş ve projenin gerçekleştirilmesi uygun bulunmuştur. Konu ile ilgili gelişmeler hakkında tarafımıza bilgi verilmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Spor İşleri Müdürlüğü	Nilüfer Fadıllı Havacılık Parkı yapım aşamasında olup, Fadıllı Mahalle Komitesi'ne bilgisinin iletilmesi hususunda; Gereğini bilgilerinize rica ederim.
Fethiye	Mahallenin uygun bir yerine köpek parkı yapılması	NB Veteriner İşleri Müdürlüğü	Fethiye Mahalle Komitesi'nin yapmış olduğu toplantı sonucu talep edilen köpek parkı yapımı için uygun yer bulunması için çalışmalar yapılmaktadır. Uygun yer bulunduğu tarafınıza bildirilecektir.
Gökçe	Halı Saha çevresinin parke taşıyla kaplanması veya	NB Ulaşım	Nilüfer ilçesi Gökçe mahallesi Halı Saha

	stabilize dolgu malzemesiyle düzenlenmesi	Hizmetleri Müdürlüğü	etrafının beton parke taşı ile kaplanması stratejik planımızda yer almamaktadır.
Gölyazı	Spor Kulübü Lokali'nin ivedilikle faaliyete geçirilmesi	NB Genlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	Spor Kulübü Lokali'nin faaliyete geçirilmesi ile alakalı olarak kulüp başkanı ile görüşülüp tarafınıza bilgi verilecektir.
Görükle	Atatürk Caddesi üzerinde bulunan kavşağa MOBESE kamerası takılması	Nilüfer İlçe Emniyet Müdürlüğü	Konu ile ilgili olarak evrak gereği yapılmak üzere Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğüne gönderilmiştir.
Gümüştepe	Dere kenarında bulunan ve düzenlemeleri devam etmekte olan Nilüfer Belediyesi'ne ait iktisadi işletmelerin, kiralanması hususunda önceliğin mahalle sakinlerine verilmesi	NB Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	Kiralamalar ihale yöntemi ile yapılmakta olup, söz konusu talebin ihale kanununa göre uygulaması mümkün değildir.
Güngören	Mahalleye halı saha ve düğün salonu yapılması	NB Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	
Hasanağa	Cumhuriyet ve Mustafa Kemal Paşa Caddelerini birbirine bağlayan merdivenlerin korkuluksuz olmasından kaynaklı çocukların can güvenliği açısından tehlike arz ettiği tespit edilerek, korkuluk yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Hasanağa Mahallesi Cumhuriyet ve Mustafa Kemal Paşa Caddelerini birbirine bağlayan merdivenlere korkuluk 30/06/2015 tarihine kadar yapılacaktır.
İşıktepe	İşıktepe Mahalle Komitesi'nin yapmış olduğu toplantıda; 2016 Yılı Asfalt ve Tretuvar Yatırım Programı'na Müjde Sokak, Figen Sokak, Fırat Sokak ve Ferah Sokak'ın asfaltlanması talep edilmiştir.	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu sokaklarla ilgili gerekli çalışmalar 2016 yılı yatırım programımız kapsamında değerlendirilecektir.
İhsaniye	Cami Sokak yaya kaldırımlarına, yaya ve engelli geçişini zorlaştıracak şekilde konulmuş olan çöp konteynirlerinin daha uygun alanlara nakledilmesi	NB Temizlik İşleri Müdürlüğü	İhsaniye Mahallesi Cami Sokak için konteyner yer düzenlemesi çalışmaları yapılmıştır. Her binanın konteyneri kendi alanı

			sınırları içerisinde sokağa cephe olarak bulundurulmalıdır.
İnegazi	İnşaatı devam eden İnegazi Cami üst kubbelerinin yağmur ve kar suyunu sızdırdığı tespit edilmiş olup kubbelerin sızdırmayı engelleyecek uygun malzemeyle kaplanması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	İnegazi Cami üst kubbelerinin yalıtımı tarafımızca yapımı devam etmektedir.
İrfaniye	Mahalleye düğün, cenaze ve benzeri ihtiyaçlar için kullanılabilir salonları olan bir bina yapılması	NB Plan ve Proje Müdürlüğü	Konu ile ilgili proje çalışmalarına başlanacak olup, hazırlanan projeler tarafınıza ve İrfaniye Mahalle Komitesi'ne sunulacaktır.
Kadriye	2016 yılı asfalt ve tretuvar yatırım planına öncelikli olarak dahil edilmesi istenen sokak ve caddeler belirlenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Karacaoba	Sıklıkla hayvan hırsızlıkları yaşanmasından dolayı mahalleye MOBESE kamerası takılması	Bursa İl Emniyet Müdürlüğü	
Karaman	Karaman Halı Sahası'na Yüzüncü Yıl Mahallesi'nde olduğu üzere; soyunma odaları, duş, ailelerin oturabileceği kafe ve çay bahçesi yapılması	NB Spor İşleri Müdürlüğü	Karaman Mahallesi'ne yapılması talep edilen spor kompleksi için projelendirmeler başlamış olup, tamamlandıktan sonra tarafınıza bilgisi verilecektir.
Kayapa	Tahtalı Kayapa arasında bulunan karayolu üzerindeki her iki köprünün de bariyerleri bulunmadığından, kazalara sebebiyet verdiği tespit edilerek, bariyerlerin acilen yapılması	Karayolları Genel Müdürlüğü 14. Bölge Müdürlüğü	2015 yılı çalışma sezonunda değerlendirilecektir.
Kızılıklı	Osmangazi Caddesi üzerinde ağaçlandırılan alana "Özgecan Aslan" adının verilmesi	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Talebe gerekçesiz olarak olumsuz verildiği için uygun görülmemesi gerekçesi hakkında bilgi istenmiştir.
Konak	Pazaryeri girişlerine, Pazar kurulan günlerin yazılı	NB Zabıta	Konu hakkında gerekli çalışmanın yapılması

	olduğu bilgilendirme panoları yerleřtirilmesi	Müdürlüğü	için, Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğüne yazı yazılmıştır.
Konaklı	23. Sokak'ın devamının ve diğer tretuvar düzenlemeleri eksik kalan muhtelif sokakların 2015 yılı içerisinde tamamlanması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Konaklı mahallesi 23. sokak 2015 yılı program ve yatırım planı dahilinde kısa sürede bordür ve tretuvar çalışması yapılacaktır.
Korubaşı	2016 yılı asfalt ve tretuvar yatırım planına öncelikli olarak dahil edilmesi istenen sokak ve caddeler belirlenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Kurtuluş	Hazine mülkü olan 5764 Ada 1 ve 2 Parsellerin, mahalledeki çocukların toprakla tanışmaları ve küçük çapta sebze ve çiçek yetiştirebilmeleri amacıyla, Hobi Bahçeleri olarak kullanılmak üzere kiralanması	NB Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	Söz konusu talebiniz ile ilgili gerekli inceleme ve değerlendirme süreci devam etmektedir.
Kuruçeşme	Mahallede altyapı çalışmalarının tamamlanması nedeniyle asfalt ve tretuvar çalışmalarının ivedilikle yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu sokaklarda gerekli çalışmalar 2015 yılı iş programımız kapsamında değerlendirilecektir.
Kültür	Onurlu Sokak ile Burç Sokak arasında kalan Yeşil Alan'ın, temizlenip yeşillendirilerek halka açık dinlenme alanı yapılması	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Mahalle Komitesi'ne talebi ile ilgili cevap iletilmiştir.
Maksempınar	Okul Sokak'a parke taş döřenmesi	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Maksempınar mahallesi Okul Sokağının beton parke taşı ile kaplanması stratejik planımızda yer almamaktadır.
Minareliçavuş	Mete Caddesi boyunca uzunluğu bir metreyi geçmiş bulunan otların biçilmesi	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Yazınız incelenmiş olup, bahse konu alanda talep edilen ot temizliği çalışması Belediyemiz ekiplerince yapılmıştır.
Odunluk	Mahallenin spor derneği için; lokal ve toplantı salonu olarak kullanılabilecek, aynı	NB Spor İşleri Müdürlüğü	Odunluk Mahallesi'ne yapılması talep edilen spor kompleksi için

	zamanda içerisinde soyunma ve duş kabinleri de yapılabilecek uygun bir yer tahsis edilmesi		projelendirmeler başlamış olup, tamamlandıktan sonra tarafınıza bilgisi verilecektir.
Özlüce	Mahalleye kapalı pazaryeri yapılması	NB Zabıta Müdürlüğü	Konu tetkik edilmiş olup, Belediyemiz 2015-2019 Stratejik Planında Özlüce Mah. Ne Kapalı Pazaryeri yapımı işi bulunmamaktadır.
Tahtalı	Tahtalı İlkokulu bahçesine basketbol ve voleybol sporlarının yapılabilmesi için uygun ekipmanlar yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Söz konusu talebiniz programımız dahilinde değerlendirmeye alınacaktır.
Unçukuru	Unçukuru Mahalle Komitesi'nin yapmış olduğu toplantıda; Müdürlüğünüzce mahallede yapılmak istenen ekmek fırını için yer olarak, park içerisinde spor aletlerinin bulunduğu bölüm uygun görülmüştür. Spor aletleri mahalleli tarafından kullanılmadığından ekmek fırını yapılacak alanda spor aletlerinin bir kısmı sökülerek imalat gerçekleştirilebilir.	NB Fen İşleri Müdürlüğü	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından cevap verilmiştir. Unçukuru Mahalle Komitesinin talepleri incelenmiş olup, talep edilen çalışmalar Park ve Bahçeler Müdürlüğünce 06.11.2015 tarihine kadar yapılacaktır.
Üçevler	Öğretmen Caddesi, Dinç Caddesi ve Koşuyolu Caddesi kesişimine dönük kavşak yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Bahse konu alanda gerekli incelemeler yapılarak, talebiniz uygun görülmüştür. 2016 yılı iş programında talebiniz gerçekleştirilecektir.
Üçpınar	Mahallede bulunan derenin ıslah edilmesi, Mahalle Meydanı'nda kullanılmaz durumda bulunan çeşmenin yıkılarak yeniden yapılması, Mahalle içerisinde uygun bir alana gasilhane yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Mahallede bulunan dere ıslahı için Büyükşehir Belediyesine talepte bulunuldu, Mahalle içerisinde gasilhane yapılması için Etüt Proje Müdürlüğü'ne proje talebinde bulunuldu, Mahalle meydanında kullanılmaz durumda bulunan çeşmenin de

			2015 yılı stratejik programımızda yapılacaktır.
Ürnlü	Mahalleye düğün salonu yapılması	NB Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	Ürnlü Mahallesi 2738 ada 1 parsel Nilüfer Belediyesi mülkiyetinde olup, imar planında park alanında bulunmaktadır. Ürnlü Mahallesi imar planında yapılacak olan şuyulandırma işlemi ile, 2738 ada 1 parseldeki mülkiyetimiz, imar planında Sosyal-Kültürel Tesis Alanı olarak ayrılmış olan alana taşınacaktır. Bu işlem tamamlandıktan sonra talep doğrultusunda gerekli çalışmalara başlanacaktır.
Yaylacık	Mezarlık önünde yer alan çeşmenin yıkılarak yeniden yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Söz konusu talep değerlendirilmeye alınmış olup Stratejik Plan ve bütçe kapsamında gerçekleştirilmek üzere programa alınacaktır.
Yolçatı	Çınar Sokak, Çelebi Sokak, Selvi Sokak, Meşeli Sokak, Leylak Sokak ve Okul Caddesi'nin kanalizasyonlarının ivedilikle yapılması	BBB BUSKİ Genel Müdürlüğü	Genel Müdürlüğümüz, "2014/1 Nilüfer İlçesi Acil Kanal Yapımı İş'i" kapsamında adı geçen sokaklardan Leylak ve Çelebi sokaklardaki kanalizasyon hatları yenilenmiştir. Bahse konu diğer sokaklara da Genel Müdürlüğümüz ekiplerince program dahilinde müdahale edilecektir.
Yüzüncüyl	Yüzüncü Yıl pazar yerinde aynı zamanda akşamları yazlık sinema olarak kullanılmasını sağlayacak bir düzenlemenin yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Yazlık sinema ile ilgili talebiniz yaz etkinlikleri kapsamında değerlendirilecektir.

Kaynak: Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2015 Yılı Mahalle Komiteleri Verilerinden Yararlanılarak Tarafımızca Hazırlanmıştır.

3.5.8. 2016 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2016 yılı Nilüfer Belediyesi katılımcı bütçeleme anlayışına bakıldığında seçim yılı olması bakımından bu yıl önem taşımaktadır. 2012 yılında alınan kararlar birlikte artık her iki yılda bir yapılan Mahalle Komiteleri seçimlerinin kuruluşundan itibaren dördüncüsünün yapılması planlanmaktadır. 2016 yılında Mahalle Komiteleri seçimlerinin olması beklenirken ülkemizde 15 Temmuz 2016 tarihinde meydana gelen hain darbe girişimi nedeniyle seçimler bir sonraki yıla ertelenmiştir.

2016 yılı içerisinde vatandaşların karar mekanizmalarına katılımına bakıldığında; 2014 yılında başlayan “Siz Karar Verin” başlığı adı altında vatandaşlarla birlikte oluşturulan Nilüfer Belediyesi’nin park yatırım planları 2016 yılında da devam ettirilmiştir. 2015-2019 yılları stratejik planının 2016 yılındaki revizyon planı çalışmaları Mahalle Komiteleri sayesinde vatandaşlarla birlikte yapılmıştır. 2011 yılından bu yana Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü’nün her yıl gerçekleştirdiği asfalt ve tretuvar yatırım programıyla yapılacak olan cadde ve sokakların oluşturulmasında 2016 yılında da Mahalle Komiteleri’nden görüş ve öneriler alınmış ve bu doğrultuda yatırımlar gerçekleştirilmiştir²⁴⁹.

Mahalle Komiteleri faaliyetleri her geçen gün artarak devam etmektedir. Aşağıdaki tabloda 2016 yılı içerisinde Mahalle Komiteleri’nin yapmış oldukları faaliyetler örnekleri ve kurumlarla yaptığı yazışma örnekleri yer almaktadır²⁵⁰.

Tablo 3.5: 2016 Yılı Mahalle Komiteleri Faaliyetleri Hakkında Yazışma Örnekleri

Mahalle Komiteleri	İstenilen Talep	Talebin İletildiği Kurum	Talebe Verilen Cevap
19 Mayıs	Egemenlik Caddesi, Karanfil Sokak ve 4425 ada arasında kalan isimsiz sokağa; Kurtuluş Sokak veya Konak Sokak isimlerinden birinin verilmesi önerilmiştir.	NB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	19 Mayıs Mahalle Komitesi'nin ilgili talebi hakkında karar alınabilmesi evrağın meclise havalesi yapılmıştır.

²⁴⁹ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komitelerinin Gerçekleştirmiş Oldukları Çalışmalar.

²⁵⁰ Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2016 Yılı Mahalle Komiteleri Verileri.

	Mahalle Komitesi'nin talebi hakkında tarafımıza bilgi verilmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.		
23 Nisan	Mahalleye bir spor kompleksi yapılması	NB Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	23 Nisan Mahallesi Spor kompleksi talebi, sorumlu Müdürlük olması nedeniyle Plan ve Proje Müdürlüğü'ne iletilmiş olup, 5131 ada parseli üzerinde halı saha projelendirilmesine uygun olduğu bilgisi tarafımıza iletilmiştir.
29 Ekim	Yapımı devam etmekte olan RUMELİSİAD Binası'nın bulunduğu alanda, Alp Sitesi'ne yakın olan bölgeye halı saha yapılması	NB Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	İlgili sayılı yazınız gereği 29 Ekim Mahallesi halı saha talebi, sorumlu Müdürlük olması nedeni ile Plan ve Proje Müdürlüğü'ne iletilmiş olup, kamulaştırma işlemlerinin devam etmekte olduğu bilgisi tarafımıza iletilmiştir.
30 Ağustos Zafer	Atlıçayır Bulvarı üzerinde okula yakın bölgelere hız kesici kasis yapılması talep edilmiştir.	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu Atlıçayır Bulvarı Büyükşehir Belediyesi bünyesinde olduğundan ve bölgedeki şikayetlerin yoğunluğu nedeniyle talebiniz tarafımızca Büyükşehir Belediyesi'ne iletilecektir.
Ahmet Yesevi	Nilüfer Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi ile ilgili yazısı ekte yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi talep ettiğiniz tarihi tarafımıza bildirmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğünden Ahmet Yesevi Mahalle Komitesine iletilmiştir.	
	03 Eylül 2016 tarihinde yapılması planlanan Akçalar		Akçalar Mahalle Komitesi talebiniz ilgili

Akçalar	Rahvan At Yarışları ve İncir Festivali programı çerçevesinde Rahvan At Yarışları'nın yapılması, İncir Festivali'nin yapılmaması	NB Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	olarak 03 Eylül 2016 Cumartesi günü İncir Festivali yapılmayacak olup, Akçalar Rahvan At Yarışları gerçekleştirilecektir.
Alaaddinbey	Nilüfer Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün; 01 Ağustos – 26 Ağustos 2016 tarihleri arasında Balat'ta gerçekleştireceği "Balat Doğa ve Bilim Kampı" ile ilgili yazısı ekte yer almaktadır. Yapılacak olan atölye çalışması ile ilgili kayıt alma hususunda destek olmanızı bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Kültür ve Sosyal İlişkiler Müdürlüğü'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	
Altınşehir	Kurutma Deresi'nin Ayvalıdere'ye bağlantı bölümünde ıslah edilmemiş olan yaklaşık 120 metrelik alanın da ıslah edilmesi	BBB BUSKİ Genel Müdürlüğü	Söz konusu derenin ıslahı, Genel Müdürlüğümüz 2017 yılı yatırım programında bulunmamaktadır.
Ataevler	Nene Hatun Caddesi'nin Ahmet Uyar İlköğretim Okulu İle Ali Karasu Lisesi arasında bulunan bölümünün tretuvar onarımının yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu sokaklarda gerekli onarım çalışması 2016 yılı iş programımız kapsamında yapılacaktır.
Atlas	Nilüfer Kent Konseyi aracılığıyla özellikle Ramazan Ayı'nda ihtiyaç sahiplerine ulaşarak onlara destek olmak için talepte bulunan hayırseverler bulunmaktadır. Kurumumuza ulaşan hayırseverlere gerçekten ihtiyacı olan mahalle sakinlerini bildirmek amacıyla siz değerli komite üyelerimizden mahallenizde yaşayan ihtiyaç sahipleri varsa ekte bulunan listeyi doldurarak tarafımıza bildirmenizi rica ederiz.	Nilüfer Kent Konseyi'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir	Mahalle Komitesi'nden ihtiyaç sahipleri listesi gelmiştir.
	Nilüfer Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri	NB Sosyal	

Ayvaköy	Müdürlüğü'nün; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi ile ilgili yazısı ekte yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimini talep ettiğiniz tarihi tarafımıza bildirmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	Destek Hizmetleri Müdürlüğünden Ayvaköy Mahalle Komitesine iletilmiştir.	
Badırğa	27 Mart 2016 Pazar günü mahallede düzenlenecek olan yemekli Nevruz Etkinliği'nde kullanılmak üzere 30 adet masa, 600 adet sandalye ve yağmur yağması ihtimaline karşı yeter miktarda şemsiye temin edilmesi	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	Talebiniz ilgili olarak, Sivil Toplum İlişkileri ve Organizasyon Bürosuna bilgi verilmiş olup, Nevruz etkinliği kapsamında masa, sandalye ve şemsiye talepleri karşılanacaktır.
Balat	Mahalleye kapalı pazaryeri yapılması hususunda bilgi verilmesi	NB Zabıta Müdürlüğü	Belediyemiz Stratejik Planlamasında, Balat Mahallesi Pazar Yeri yapılması için 2018 yılına planlama yapılarak bütçesi ayrılmıştır.
Balkan	Her yıl geleneksel olarak yapılan Balkan Panayırı'nın 01-02 Ekim 2016 tarihlerinde yapılması	NB Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	Balkan Mahalle Komitesi ve Kurtuluş Mahalle Komitesi talebinizle ilgili olarak 01-02 Ekim 2016 tarihlerinde Balkan Panayırı gerçekleştirilecektir.
Barış	Menekşe Parkı içerisinde uygun bir alana kedi evi konulması talep edilmiştir.	NB Veteriner İşleri Müdürlüğü	Barış Mah. Dalyan Parkında kedi evimiz bulunmaktadır. Yeni kedi evlerimiz 2016 yılı içerisinde planlanan bölgelere yerleştirilmiş olup, söz konusu talep 2017 programında değerlendirilecektir.
Başköy	Nilüfer Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'ne Mahalle Komitesi, Muhtar, Bölge Sorumlusu ve vatandaş tarafından iletilen taleplerin komite tarafından öncelik sıralamasının yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğünden Başköy Mahalle Komitesi	

	hakkındaki yazı		
Beşevler	Güneş Caddesi Mersan Sitesi önünden kaldırılan otobüs durağının yerine konulması	BBB Ulaşım Dairesi Başkanlığı Toplu Taşıma Şube Müdürlüğü	Bahse konu Güneş Caddesi üzerinde bulunan otobüs durak yerleri, TSE standardı çerçevesinde toplu taşıma hizmetlerinin hızlı ve etkin sağlanması adına yeniden belirlenmiştir. Duraklar arası mesafe yürüme mesafesinde olup bu kapsamda talebiniz uygun görülmemiştir.
Büyükbalıklı	Nilüfer Kent Konseyi aracılığıyla özellikle Ramazan Ayı'nda ihtiyaç sahiplerine ulaşarak onlara destek olmak için talepte bulunan hayırseverler bulunmaktadır. Kurumumuza ulaşan hayırseverlere gerçekten ihtiyacı olan mahalle sakinlerini bildirmek amacıyla siz değerli komite üyelerimizden mahallenizde yaşayan ihtiyaç sahipleri varsa ekte bulunan listeyi doldurarak tarafımıza bildirmenizi rica ederiz.	Nilüfer Kent Konseyi'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir	
Cumhuriyet	Duru Park sınırları içerisinde uygun bir alana kedi evi konulması ayrıca ek 1'de bulunan dilekçede talep edildiği üzere Sardunya Parkı'nın Köpek Parkı olarak düzenlenmesi talep edilmiştir.	NB Veteriner İşleri Müdürlüğü	Konu ile ilgili Durusoy Parkı'na kedi evi konulmuştur. Sardunya Parkı'nın köpek Parkı olarak düzenlenmesi Stratejik Plan dahilinde olmayıp ileriki dönemlerde tekrar değerlendirilecektir.
Çalı	Yaklaşık 650 yıllık bir tarihi olan Çalı Hamamı'nın restore edilerek yeniden halkın hizmetine sunulması talep edilmiştir.	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Talebiniz ilgisi gereği Plan ve Proje Müdürlüğü ile Strateji Geliştirme Müdürlüğü'ne aktarılmış, tarafınıza bilgi verilmesi istenmiştir.
	Kavakdere Caddesi'nin		Talep İşletme

Çamlıca	revize edilebilmesi için elektrik nakil hatlarının ivedilikle yeraltına alınması	UEDAŞ Genel Müdürlüğü	Müdürlüğümüzce değerlendirilmiş olup, söz konusu şebekenin yeraltına alınma işlemi, 3. yatırım döneminde yaptırılmak üzere Yatırım Direktörlüğümüze iletilmiştir.
Çatalağıl	Mahalle meydanında bulunan çocuk parkı içerisindeki oyun grubunun yenilenmesi	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Talep edilen çalışmalar Pak ve Bahçeler Müdürlüğünce 2016 yılı içerisinde yapılacaktır.
Çaylı	10 Nisan 2016 Pazar günü mahallede düzenlenecek olan yemekli Kutlu Doğum Etkinliği'nde kullanılmak üzere 30 adet masa, 600 adet sandalye ve yağmur yağması ihtimaline karşı yeter miktarda şemsiye temin edilmesi	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	Talebinizle ilgili olarak, Sivil Toplum İlişkileri ve Organizasyon Bürosuna bilgi verilmiş olup, Kutlu Doğum etkinliği kapsamında masa, sandalye ve şemsiye talepleri karşılanacaktır.
Dağyenice	Eksik olan sokak tabelalarının tamamlanması ve mahallenin ana yolu olan 1. Sokak'ın genişletilerek asfaltlanması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu talepler ile ilgili olarak 2016 yılı programı kapsamında çalışmalar yapılacaktır.
Demirci	3515 Ada 1 Parselin Pazar alanı olarak düzenlenmesi	NB Zabıta Müdürlüğü	2015-2019 Stratejik Planımızda söz konusu alana Pazar alanı yapılması işi mevcuttur. Projelendirme-keşif ve ihale süreci 2016 yılında, inşaatına başlanması da 2017 yılına planlanmıştır.
Doğanköy	Nilüfer Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi ile ilgili yazısı ekte yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi talep ettiğiniz tarihi tarafımıza bildirmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğünden Doğanköy Mahalle Komitesine iletilmiştir.	
	Daha temiz ve yaşanabilir bir çevre için cadde ve	NB Temizlik	2017 yılı Ocak ayı itibari ile Mahalle

Dumlupınar	sokakların temizliğini sağlamak üzere mahalleye süpürge aracı temin edilmesi	İşleri Müdürlüğü	Komitenizin talebi gerçekleştirilecektir.
Ertuğrul	Nilüfer Belediyesi uhdesinde bulunan tüm alt ve üstgeçitlerin Halk Evi Binası yanındaki Sevgi Yolu'nda olduğu üzere rengarenk boyanması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Talebiniz, değerlendirilmeye alınmış olup yapıp yapılamayacağı tarafınıza bilgilendirilecektir.
Esentepe	29 Ekim 2016 tarihinde Ankara Anıtkabir Gezisi düzenlenmesi	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	Esentepe Mahalle Komitesi'nin talebi incelenmiş olup, ilgili yazınızda talep edilen Ankara Anıtkabir gezisi Müdürlüğümüz iş programında bulunmadığından yardımcı olamayacağımızı bilgilerinize rica ederim.
Fadıllı	2016 Yılı asfalt ve tretuvar yatırım programı ile ilgili olarak, komite tarafından yanlış bir değerlendirme sonucu önerilmiş olan çalışmalar yerine; 2. Sokak, 3. Sokak, 4. Sokak, 5. Sokak, 6. Sokak, 7. Sokak, 8. Sokak, 9. Sokak, 10. Sokak ve 11. Sokak parke taşlarının sökülerek bu sokakların sıcak asfalt ile kaplanması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu asfalt kaplama çalışması; 2016 yılı iş programımız kapsamında değerlendirilecektir.
Fethiye	Pazar alanının üzerinin kapatılması	NB Zabıta Müdürlüğü	Söz konusu Pazar alanının mülkiyeti Belediyemize ait olmayıp, Milli Emlak Müdürlüğüne projeleri gönderilmiş olup, onay verilmesi durumunda üst kapama çalışmaları yapılacaktır.
Gökçe	Nilüfer Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'ne Mahalle Komitesi, Muhtar, Bölge Sorumlusu ve vatandaş tarafından iletilen taleplerin komite tarafından öncelik sıralamasının yapılması	NB Fen İşleri Müdürlüğünden Gökçe Mahalle Komitesi	Mahalle Komiteleri NB Fen İşleri tarafından önceliklendirilmesi istenen talepleri önceliklendirilmiştir. 1.Cami bahçesine şadırvan yapılması.

	hakkındaki yazı		2.Çok amaçlı hizmet binasının düzenlenmesi. 3.Halı Saha yanına sundurma yapılması.
Gölyazı	Mahalle meydanına Ortak ATM makinesi kurulması için ilgili kurumlara gerekli başvurularda bulunulması	NB Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	Söz konusu dilekçenizde belirtilen mahalle meydanına ATM ünitesi kurulması için proje hazırlanması hususunda Belediyemiz Plan ve Proje Müdürlüğüne iletilmiştir.
Görükle	Taşkent Sokak'ta bulunan Barış Parkı'na kedilerin köpek saldırısından korunmasını sağlayacak şekilde, ek 1'deki fotoğraflarda da görüleceği üzere kafesli kedi evi konulması	NB Veteriner İşleri Müdürlüğü	Müdürlüğümüz tarafından en kısa sürede söz konusu bölgeye korunaklı kedi evi konulacaktır.
Gümüştepe	Mahalleye ivedilikle bir otopark yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Bahse konu alanda gerekli incelemeler yapılarak talebiniz uygun görülmüştür. 2016 yılı iş programında talebiniz gerçekleştirilecektir.
Güngören	Nilüfer Belediyesi Emlak ve İstimlak Müdürlüğü'nün; motor sporları tutkunlarını ve bu dalda yarışan yeni eski sporcuları bir araya toplamayı hedefleyen bir spor kompleksi yapılması önerisinin Mahalle Komitesi'nce görüşülerek komite kararının tarafımıza bildirilmesi hususundaki yazısı ekte yer almaktadır.	NB Emlak ve İstimlak Müdürlüğünden Güngören Mahalle Komitesine iletilmiştir.	Motor sporları tutkunlarını ve bu dalda yarışan sporcuları bir araya toplamayı hedefleyen bir spor kompleksi yapılması yönündeki müdürlüğünüz önerisi görüşülmüş ve projenin uygulanmasında bir sakınca bulunmadığı hususunda oy birliğiyle karara varılmıştır. Konu ile ilgili gelişmeler hakkında tarafımıza bilgi verilmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.
Hasanağa	2015 Yılında Revizesi Planlanan Park Ve Koşu Yolları listesinde bulunan	NB Park ve	Hasanağa Gençlik Parkı Revizesi 2016 Yılı içinde Mart sonu Nisan

	Gençlik Parkı'nda çalışmalara hangi tarihte başlanacağı hususunda bilgi verilmesi	Bahçeler Müdürlüğü	başı gibi Fen İşleri Müdürlüğüne bağlı Park Yapım Bürosu tarafından başlanacaktır.
İşiktepe	Mahallede uygun bulunan bir alana Nilüfer Belediyesi duyurularının vatandaşlara ulaşmasını sağlamak üzere led ekran konulması	NB Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	İşiktepe Mahalle Komitesi'nin talebi incelenmiş olup, kurumumuzda led ekran bulunmadığından Etkinlik Planlama ve Koordinasyon Bürosu tarafından gereken keşif ve planlama işlemleri tamamlandıktan sonra bilgilendirme tabelaları konulması planlanmıştır.
İhsaniye	Mahallenin kurucusu olarak bilinen Karaman Dede'nin İhsaniye Mezarlığı'nda bulunan mezarının restore edilmesi	NB Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	NB Plan Proje Müdürlüğü talebe cevap vermiştir. Konu ile ilgili proje çalışmalarına başlanmış olup, tarafınıza ve İhsaniye Mahalle Komitesi ile gelişmeler doğrultusunda iletişime geçilecektir.
İnegazi	Mezarlık deresi üzerine köprü yapılması	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Söz konusu talep yerinde incelenmiş olup, 2016 yatırım programı kapsamında yapılacaktır.
İrfaniye	165 Ada ile 166 Ada arasında bulunan park alanının ağaçlandırılması ve alana çocuk oyun grubu konulması, 185 Ada ile 187 Ada arasında bulunan park alanına çocuk oyun grubu konulması, Halı saha çevresinin ağaçlandırılması	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	İrfaniye Mahalle Komitesinin talebi incelenmiştir. İrfaniye Mahallesi halı saha çevresinin ağaçlandırılması yapılmış olup, talep edilen park alanlarına çocuk oyun grubu montajının yapılması 2017 yılı programına alınmıştır.
	Nilüfer Kent Konseyi aracılığıyla özellikle Ramazan Ayı'nda ihtiyaç sahiplerine ulaşarak onlara destek olmak için talepte		Mahalle Komitesi'nden ihtiyaç sahipleri listesi gelmiştir.

Kadriye	bulunan hayırseverler bulunmaktadır. Kurumumuza ulaşan hayırseverlere gerçekten ihtiyacı olan mahalle sakinlerini bildirmek amacıyla siz değerli komite üyelerimizden mahallenizde yaşayan ihtiyaç sahipleri varsa ekte bulunan listeyi doldurarak tarafımıza bildirmenizi rica ederiz.	Nilüfer Kent Konseyi'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir	
Karacaoba	Yetersiz olan 285. İsimsiz Sokak aydınlatmalarının arttırılması	UEDAŞ Genel Müdürlüğü	Talep İşletme Müdürlüğümüzce değerlendirilmiş olup, söz konusu sokağa aydınlatma şebekesi tesis edilmek üzere 2016 yatırım programımıza dahil edilmiştir.
Karaman	Revize edilmekte olan Palmiye Seyir Terası'na Mahalle Komitesi tarafından isim önerisinde bulunulması talebiniz görüşülerek, park için; Yaşam Parkı, Özgürlük Parkı, Güneş Parkı, Gençlik Parkı, Ata Park, 19 Mayıs Gençlik Parkı, Bülent Ecevit Parkı, Mehmet Akif Ersoy Parkı, Karaman Teras Parkı, İnsan Hakları Parkı, Yıldız Parkı, Aşıklar Parkı, Bebek Parkı, Karaman Gülümseyen Parkı ve Karaman Yiğitler Parkı isimleri önerilmiştir. Konu ile ilgili gelişmeler hakkında tarafımıza bilgi verilmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Revizesi devam eden Palmiye Seyir Terası için göndermiş olduğunuz isim önerileri ve diğer öneriler değerlendirilerek Başkanımızın bilgisine sunulmuştur.
Kayapa	Bahçekent Sitesi çevresinde uygun bir alana beslenme odağı konulması talep edilmişti	NB Veteriner İşleri Müdürlüğü	Konu ile ilgili 2017 yılı içerisinde yapımı tamamlanacak olan beslenme odaklarımızın Nilüfer Belediyesi Veteriner İşleri Müdürlüğü'ne teslimi tamamlandığında ilgili

			bölgeye konulması planlanmaktadır.
Kızılıklı	Kadınların kültürel ve sanatsal çalışmalar yürütebilmesi için mahalleye kültür evi yapılması	NB Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	Kızılıklı Mahalle Komitesi talebiniz stratejik planımızda yer almamasına rağmen Müdürlüğümüz tarafından değerlendirilecektir.
Konak	Arızalı olmaları nedeniyle Kırçiçeği Parkı'ndan alınan ısı göstergesi ve saatin yerine takılması	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü Tarafından cevap verilmiştir. İlgili yazınızda belirtilmiş olan Konak Mahallesi Kırçiçeği Parkına dijital saat montajı 26.03.2016 tarihine kadar yapılacaktır.
Konaklı	Nilüfer Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi ile ilgili yazısı ekte yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi talep ettiğiniz tarihi tarafımıza bildirmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğünden Konaklı Mahalle Komitesine iletilmiştir.	
Korubaşı	Nilüfer Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'ne Mahalle Komitesi, Muhtar, Bölge Sorumlusu ve vatandaş tarafından iletilen taleplerin komite tarafından öncelik sıralamasının yapılması hakkındaki yazı	NB Fen İşleri Müdürlüğünden Korubaşı Mahalle Komitesi	Mahalle Komiteleri NB Fen İşleri tarafından önceliklendirilmesi istenen talepleri önceliklendirilmiştir. 1.Yeni yapılan tuvaletin eksiklerinin tamamlanması. 2.Hizmet binası doğrama,zemin kaplama işlerinin yapılması. 3.Belediye Hizmet binasının tuvaletlerinin yapılması.
Kurtuluş	Şevket Yılmaz Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi karşısındaki yapımı devam etmekte olan parka, Profesörler Sitesi önündeki parkta olduğu üzere pergola	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Söz konusu park alanlarında 2017 yılı park programımız kapsamında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

	yapılması, ayrıca Mako Sitesi ve Çevre Sitesi yanındaki park alanlarının düzenlenmesi		
Kuruçeşme	Nilüfer Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'ne Mahalle Komitesi, Muhtar, Bölge Sorumlusu ve vatandaş tarafından iletilen taleplerin komite tarafından öncelik sıralamasının yapılması hakkındaki yazı	NB Fen İşleri Müdürlüğünden Kuruçeşme Mahalle Komitesi	Mahalle Komiteleri NB Fen İşleri tarafından önceliklendirilmesi istenen talepleri önceliklendirilmiştir. 1.Cami içine kadın tuvaleti yapılması ve onarımı. 2.Osmangazi Cad. No:1/1 lojmana dış kaplama yapılması. 3.Muhtarlık Hizmet binası zeminin kaplanması.
Kültür	Görme engelli yurttaşların halk otobüsleri ve Bursaray gibi toplu taşıma araçlarında daha nitelikli ve eşit hizmet alabilmeleri için bu araçlarda yaklaşılacak durağın sesli olarak anons edilmesi	BBB Ulaşım Dairesi Başkanlığı	Buruluş A.Ş. Tarafından toplu taşıma araçlarına araç içi bilgi ekranı konularak bir sonraki durağın gösterilmesi hakkında pilot uygulamaya geçilmiş olup test çalışmaları devam etmektedir. Çalışmaların tamamlanmasından sonra sesli anons sistemi entegre edilmesi planlanmaktadır.
Maksempınar	Mahalle de bulunan isimsiz sokak için Mahalle Komitesi'nin isim önerilerinde bulunması ve tarafımıza bildirilmesi hususundaki yazısı ekte yer almaktadır. Bilginize sunar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nden gelen evrak Maksempınar Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir.	Mahallede bulunan isimsiz sokak için Mahalle Komitesi'nin isim önerisinde bulunması talebiniz görüşülmüş ve isimsiz sokağa Eren Sokak adı verilmesi önerilmiştir. Konu ile ilgili gelişmeler hakkında tarafımıza bilgi verilmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.
Minareliçavuş	Asfaltı çok deforme olmuş vaziyette bulunan Mete Sokak'ın yeniden	NB Ulaşım Hizmetleri	Mete Sokağın asfaltının yenilenmesi talebi: 2017 yılı asfalt yatırım iş

	asfaltlanması	Müdürlüğü	programımız kapsamında değerlendirilecektir.
Odunluk	Hacı Ömer Camii bahçesine güneş enerjisiyle çalışan aydınlatma sistemi kurulması	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Talebiniz ile belirtmiş olduğunuz konu dikkate alınarak gerekli çalışmalar program bünyesine alınmıştır.
Özlüce	Okul Caddesi asfaltının tamamlanması, ayrıca mahallede asfaltlanmamış ve tretuvarları yapılmamış olan cadde ve sokakların 2017 yılı programına alınması talep edilmiştir.	NB Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü	Okul Caddesinin asfaltının tamamlanması, ayrıca mahallede asfaltlanmamış ve tretuvar yapılmamış olan cadde ve sokakların 2017 yılı iş programına alınması talebi; 2017 yılı iş programımız kapsamında değerlendirilecektir.
Tahtalı	Tahtalı Meydan Projesi ile ilgili gelişmeler hakkında bilgi verilmesi	NB Plan ve Proje Müdürlüğü	Peyzaj, elektrik ve mekanik projeleri tamamlandığında, ilgili mahalle komitesinde görüşülmek üzere tarafınıza bilgi verileceği hususunu arz ederiz.
Unçukuru	Nilüfer Kent Konseyi aracılığıyla özellikle Ramazan Ayı'nda ihtiyaç sahiplerine ulaşarak onlara destek olmak için talepte bulunan hayırseverler bulunmaktadır. Kurumumuza ulaşan hayırseverlere gerçekten ihtiyacı olan mahalle sakinlerini bildirmek amacıyla siz değerli komite üyelerimizden mahallenizde yaşayan ihtiyaç sahipleri varsa ekte bulunan listeyi doldurarak tarafımıza bildirmenizi rica ederiz.	Nilüfer Kent Konseyi'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir	Mahalle Komitesi'nden ihtiyaç sahipleri listesi gelmiştir.
Üçevler	Kültürel ve sanatsal atölye çalışmaları yapılabilmesi amacıyla 3209 Ada'daki park alanına uygun bir yapı	NB Kültür ve	Üçevler Mahalle Komitesi'nin talebiyle ilgili olarak Sosyal Destek Hizmetleri

	kurulması	Sosyal İşler Müdürlüğü	Müdürlüğü ve Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğüyle ortak Kültürel ve Sanatsal etkinlik alanları için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.
Üçpınar	Nilüfer Kent Konseyi aracılığıyla özellikle Ramazan Ayı'nda ihtiyaç sahiplerine ulaşarak onlara destek olmak için talepte bulunan hayırseverler bulunmaktadır. Kurumumuza ulaşan hayırseverlere gerçekten ihtiyacı olan mahalle sakinlerini bildirmek amacıyla siz değerli komite üyelerimizden mahallenizde yaşayan ihtiyaç sahipleri varsa ekte bulunan listeyi doldurarak tarafımıza bildirmenizi rica ederiz.	Nilüfer Kent Konseyi'nden Mahalle Komitesi'ne iletilmiştir	Mahalle Komitesi'nden ihtiyaç sahipleri listesi gelmiştir.
Ürnlü	Nilüfer Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi ile ilgili yazısı ekte yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi talep ettiğiniz tarihi tarafımıza bildirmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.	NB Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğünden Ürnlü Mahalle Komitesine iletilmiştir.	
Yaylacık	Mahalleye çocuk parkı yapılması ve ayrıca uygun bir alana spor aletleri konulması talep edilmiştir	NB Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Söz konusu mahalledeki park yapımları 2016 - 2017 yılı Belediyemiz stratejik planında ve onaylı park programımızda bulunmayıp; talebiniz ileriki senelerde değerlendirilecektir.
Yolçatı	Eski Merkez Camii tadilatına hangi tarihte başlanacağı hususunda bilgi verilmesi	NB Fen İşleri Müdürlüğü	Bahse konu olan talep ile ilgili çalışmalar 2016 yılı sonuna kadar tamamlanacaktır.
	Emir-Koop İlkokulu		Bahse konu durak yeri

Yüzüncüyıl	karşısındaki otobüs durağının üst ve yanlarının kapatılması	BBB Ulaşım Dairesi Başkanlığı	hakkında yapılan teknik inceleme neticesinde kapalı durak montajı çalışma programına alınmıştır.
------------	---	-------------------------------	--

Kaynak: Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2016 Yılı Mahalle Komiteleri Verilerinden Yararlanılarak Tarafımızca Hazırlanmıştır.

3.5.9. 2017 Yılı Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

2017 yılı Nilüfer Belediyesi bütçeleme ve karar mekanizmalarına vatandaşın katılımına bakıldığında, çeşitli toplantılar, etkinlikler ve kültürel gezilerle Mahalle Komiteleri'ne yönelik algıyı pozitif yönde geliştirecek faaliyetlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Her ay yapılan Mahalle Komiteleri toplantılarıyla bir yandan vatandaşın sürece yönelik ilgisi arttırılmaya çalışılmış diğer yandan da vatandaşlar karar süreçlerine yönelik görüş ve önerilerini iletme fırsatı bulmuşlardır.

2016 yılında yapılması planlanan Mahalle Komiteleri seçimleri ülkemizde meydana gelen 15 Temmuz hain darbe girişimi nedeniyle 2017 yılına bırakılmıştır. Bu nedenle 2017 yılı Mahalle Komiteleri'nin seçim yılı olması bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Seçimlere vatandaşların ilgisini arttırabilmek için öncelikle broşürler dağıtılarak aday olmaları ve oy kullanmaları talep edilmiştir. Alt yapısı oluşturulduktan sonra Mahalle Komiteleri seçimleri, 18-19 Kasım 2017 ve 25-26 Kasım 2017 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. 2017 yılının son aylarında gerçekleştirilen dördüncü Mahalle Komiteleri seçimleri; 29 Ekim Mahallesi, Altınşehir Mahallesi, Balat Mahallesi, Ertuğrul Mahallesi ve İhsaniye Mahallelerinde gerçekleştirilmiştir. Seçilecek gönüllü aday sayısı yalnızca 5 mahallede fazla olmasından dolayı seçimler sadece bu 5 mahallede yapılmıştır. Geriye kalan 59 mahallede seçilecek kişi sayısı kadar gönüllü aday çıktığı için seçim yapılmamış, başvuru yapan herkes sürece dahil edilmiştir. 2017 yılında gerçekleştirilen Mahalle Komiteleri seçimlerinin adaylık süresince toplamda 954 gönüllü aday yer almaktadır. Bu adayların 590'ı erkek, 363'ü kadın ve 1'i LGBTİ+'dir. Ayrıca bu 954 gönüllü aday arasından 75'i genç, 16'sı engelli vatandaşlardır²⁵¹.

2017 yılında yapılan dördüncü Mahalle Komiteleri seçiminin sonucunda doğal üyelerle birlikte Nilüfer Belediyesi'nde toplamda 1540 kişi Mahalle Komitesi üyesi

²⁵¹ Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2018. <https://prezi.com/pnfnvkimvbjq/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

olmuştur. 1540 Mahalle Komitesi üyesinin 1026'sı erkek, 513'ü kadın ve 1'i LGBT+'dır. Ayrıca Mahalle Komiteleri'nin üçüncü seçimi olan 26 Ekim 2014'ten son seçimi olan 26 Kasım 2017'ye kadarki sürede 814 adet Mahalle Komitesi toplantısı yapılmıştır. Yapılan bu toplantılarda alınan kararlar çerçevesinde ilgili makamlara 2421 adet yazı yazılmış ve bu yazıların 1993'ü Nilüfer Belediyesi'ne, 428'i ise diğer kurumlara iletilmiştir. 2017 yılında Mahalle Komiteleri aracılığıyla vatandaşların karar süreçlerine katılımına bakıldığında, 2011 yılından bu yana Nilüfer Belediyesi Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'nün her yıl gerçekleştirdiği Asfalt ve Tretuvar Yatırım Programına dahil edilecek olan cadde ve sokakların Mahalle Komiteleri'nden gelen görüş ve öneriler neticesinde belirlenmesi 2017 yılında da devam etmiştir. 2014 yılında başlayan mahallede nereye ve nasıl bir park olması gerektiğinin konuşulduğu "Siz Karar Verin" başlıklı toplantılar 2017 yılında da sürdürülmüştür. Nilüfer Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü ile daha önceki yıllarda olduğu gibi yine 2017-2019 Stratejik Plan Revizyonu, Mahalle Komiteleri'nin katılımı ile önerileriyle gerçekleştirilen toplantılarda yapılmıştır²⁵².

Karar mekanizmalarına vatandaşların katılımıyla birlikte demokrasinin yerele daha fazla indirgenmesini sağlayan Mahalle Komiteleri sayesinde Nilüfer Belediyesi, Türkiye'de birçok yerel yönetim birimine örnek olmuştur. Bu örneklerden sadece birisi olan Eyüp Belediyesi, Nilüfer Belediyesi'nin uygulamış olduğu Mahalle Komiteleri modelini yapmak istediği "Afet Gönüllüleri Projesi"yle birleştirmeyi planlamaktadır²⁵³. Ayrıca Mahalle Komiteleri uygulamasıyla Türkiye'de örnek projelere imza atan Nilüfer Belediyesi, 2017 yılında Avrupa Birliği Sürdürülebilir Şehirler Platformu tarafından ilk kez verilen "Dönüştürücü Eylem Ödülü"nü alan ilk kurum olmuştur²⁵⁴.

²⁵² Musa İpekten, Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2018. <https://prezi.com/pfnvkvimvbjq/nilufer-mahalle-komiteleri/> (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

²⁵³ Nilüfer Belediyesi

http://www.nilufer.bel.tr/haber-4935-eyup-belediyesi-mahalle-komitelerini-ornek-aliyor_ (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

²⁵⁴ Nilüfer Belediyesi

<http://www.nilufer.bel.tr/haber-5093-avrupa-birliginden-nilufere-donusturucu-eylem-odulu> (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Belediye, sınırları belli olan bölgelerdeki vatandaşların ihtiyaçlarına cevap veren, mal ve hizmet üreten, halka en yakın yerel yönetim birimidir. Yerelde bölgedeki vatandaşların yöneticisi konumunda olan belediye yönetimleri seçimle iş başına geldiği için siyasi olarak büyük bir öneme sahiptirler. Ekonomik olarak da belediyeler, sınırlarının içerisinde yaşayan vatandaşların ihtiyaçlarının ve taleplerinin ne olduğunun belirlenmesinden var olan kaynakların bu çerçevede kullanılmasına kadarki süreçte büyük bir önem taşımaktadırlar. Fakat gelişen dünya düzenine paralel olarak ihtiyaçlarının da çeşitlenmesiyle insanlar belediyelerden daha fazla hizmet bekler hale gelmişlerdir. Ayrıca vatandaşlar yaşadıkları kent ile ilgili kararlarda seçimle iş başına getirdikleri belediyeler kadar kendilerinin de söz sahibi olmalarının gerektiğini düşünmektedirler. Bir başka deyişle geleneksel belediyecilik anlayışının yerine vatandaşlara karşı sorumlu bir belediyecilik anlayışının olması gerektiğini istemektedirler.

Vatandaşlar kendilerine karşı sorumlu olacak yeni bir belediyecilik anlayışı isterlerken belediyeler de vatandaşların artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yoğun bir uğraş içerisinde girerek mevcut kaynaklarını onların talep ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanmaya çalışmaktadır. İşte tüm bu unsurlar belediyelerin mal ve hizmet sunumunda vatandaş odaklı yönetim anlayışını ve karar mekanizmalarında vatandaşların da aktif rol almalarını sağlayacak olan “katılımcı bütçe” anlayışını doğurmuştur.

Bu çalışmada vatandaşın odakta olduğu katılımcı bütçe uygulaması, uygulama biçimi, süreci ve aktörleri aktarılmaya çalışılarak dünya ve ülkemizdeki örnekleri incelenmiştir. Katılımcı bütçe anlayışı, belediye sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların yaşadıkları kent ile alakalı konularda karar süreçlerinin her aşamasında yer almasını sağlayan, yapılacak olan hizmetlerde vatandaşların talep ve istek önceliklerini önemseyen demokrasinin geliştirilmesini ve tabana inmesini sağlayan bir uygulamadır. Katılımcı bütçe sürecinde vatandaşlar kendi aralarında yaptığı toplantılarda yapılacak olan hizmetleri belirleyerek önceliklerine göre sıralama imkânı bulabilmektedirler. Belediye ise vatandaşlardan gelen talepleri dikkate alarak kıt olan kamu kaynaklarını daha etkin, verimli ve kullanabilir duruma getirmektedir.

Katılımcı bütçe uygulamasının ortak bir uygulama alanı olmadığı için her ülke kendi hukuki düzleminin elverdiği ölçüde uygulama alanı bulabilmektedir. Katılımcı bütçe uygulaması bu sebeple tüm ülkelerde farklı biçimlerde uygulanabilmekte ve sonuçları farklılık gösterebilmektedir. Dünyada katılımcı bütçe örnekleri incelenirken ortak bir uygulamaya rastlamanın oldukça zor olmasının yanında, uygulamanın hukuki bir zorunluluğun dışında, yerel yönetim biriminin iradesine bağlı olması da katılımcı bütçe uygulamasının devamlılığı açısından negatif bir etki oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle katılımcı bütçe uygulamasını uygulayan idarenin değişmesi durumunda, uygulamanın sonlandırılması gibi bir durumla karşılaşmak mümkün olabilmektedir.

Katılımcı bütçe uygulamasının tüm dünyada genel bir uygulama şeklinin, kurallarının ve alanının olmaması nedeniyle uygulamanın sağlam bir alt yapısının oluşturulması uzun bir zaman alacaktır. Katılımcı bütçe anlayışını uygulamaya çalışan yerel yönetim idarelerinde öncelikle hazırlık aşamasında sürecin ne olduğu ve sürecin amacı vatandaşlara çok iyi anlatılmalıdır. Hazırlık aşamasında katılımcı bütçe uygulamasının halka iyi bir şekilde anlatılması, vatandaşlar tarafından uygulamanın istenilen seviyelerde benimsenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca idarenin vatandaşları katılımcı bütçe uygulaması hakkında iyi bir şekilde bilgilendirmesi, vatandaşların uygulamayı “tüm sorunları çözebilecek yeni bir sistem” şeklinde algılamalarının önüne geçecektir.

Katılımcı bütçe uygulaması çerçevesinde yapılan toplantılarda vatandaşların belirlediği ihtiyaç önceliklerini, belediyenin yatırım ve hizmetlerini faaliyete geçirmede tek kıstas olarak görmemeleri gerekmektedir. Bu nedenle daha önce de ifade ettiğimiz gibi belediyenin yatırım ve hizmetlerinin belirlenmesinde, mahallelerin gelişmişlik seviyeleri, nüfusu ve ihtiyaçları belirleyici kriterler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcı bütçe uygulaması belediye yöneticilerinin sadece seçim dönemlerinde vatandaşlarla iç içe olduğu geleneksel belediyecilik anlayışının yerine vatandaş karar mekanizmalarının her evresine dahil eden, kent için alınacak kararlarda vatandaşa da söz hakkı veren, gelir seviyeleri düşük mahallelere daha fazla kaynak tahsis eden vatandaşa karşı sorumlu bir belediyecilik anlayışını öngörmektedir. Seçimle iş başına gelen belediye yönetimlerinin katılımcı bütçe uygulamasıyla birlikte vatandaşları karar mekanizmalarına dahil ederek yerel demokrasinin geliştirilmesine katkı sağladığı gibi şeffaflığını arttırarak vatandaşlara karşı olan sorumluluklarından kısmen kurtulma imkanı verebilmektedir.

Devletlerin idari yapısına, politik durumuna ve anayasal sistemine bağılı olarak farklılıklar gösteren katılımcı bütçe uygulaması, Türkiye’de 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde kısmen uygulama alanı bulmuş ve temelleri tam anlamıyla oluşturulmasa bile demokrasinin yerele indirgenmesinde önemli rol oynamıştır. Ayrıca katılımcı bütçe uygulamasının, uygulanmasında ve sürecin işleyişinde Kent Konseyleri de büyük bir öneme sahiptir.

Dünyada net bir hukuki dayanağının olmadığı katılımcı bütçe uygulamasının ne yazık ki ülkemizde de net bir hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Katılımcı bütçe uygulaması; Türkiye’de demokrasinin yerele indirgenmesi, kentlilik bilincinin ve insan ilişkilerinin geliştirilmesi ve belediyelerin vatandaşlara karşı olan sorumluluklarından kısmen de olsa kurtulabilmesi açısından önemli bir araç olabileceğinden merkezi yönetim tarafından net bir yasal dayanağının olacağı hukuki düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bunun yanında ülkemizde çok az uygulanabilen katılımcı bütçe uygulamasının ne olduğunun, vatandaşlar için ne kadar önem taşıdığına ve faydalarının neler olduğunun anlatılarak uygulama yerel düzeyde yaygınlaştırılmalıdır.

Bu çalışmada yıllara göre katılımcı bütçe uygulamaları incelenen Bursa Nilüfer Belediyesi’nin uygulamalarından çıkarılanlar şöyledir:

Nilüfer Belediyesi, 2009 yerel seçimlerin ardından vatandaşların karar mekanizmalarına katılımını sağlayabilmek ve katılımcı bütçe uygulamasını faaliyete geçirebilmek adına Mahalle Komiteleri’ni kurmuştur. Her kesimden vatandaşı içerisine alan Mahalle Komiteleri’nin toplanmasında, kararlarının alınmasında ve işleyişinde Kent Konseyleri’nin rolü büyüktür. Belediyenin Mahalle Komiteleri aracılığıyla karar mekanizmalarına vatandaşları da dahil etmesi katılımcı bütçe anlayışının uygulanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bütçe gibi önemli bir alanda Nilüfer Belediyesi Mahalle Komiteleri aracılığıyla vatandaşlara da söz hakkı tanımıştır. Ancak vatandaşların uygulama hakkında bilgi birikimlerinin düşük olması ve uygulamanın ne olduğunun, amacının ve faydalarının tam anlamıyla geniş kitlelere anlatılamaması, katılımcı bütçe uygulamasının istenilen düzeyde uygulanabilmesini olumsuz etkilemiştir. Uygulama hakkında yeterince bilgi birikimine sahip olmayan vatandaşlar, belediye tarafından mahallelere ayrılan bütçeyi adeta kendilerine ayrılmış gibi düşündüğünden katılımcı bütçe uygulaması istenilen seviyede başarılı olamamıştır. Türkiye’de tam olarak alt yapısının oluşturulmaması da katılımcı bütçe anlayışının uygulanabilmesini zorlaştırmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında demokrasinin geliştirilmesinde ve yerele indirgenmesinde önemli rol oynayan katılımcı bütçe uygulamasına yönelik ülkemizde sağlam bir alt yapının oluşturulacağı hukuki düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Nilüfer Belediyesi'ne bakıldığında ilk başta uygulamaya çalıştığı katılımcı bütçe anlayışını tüm yönleriyle geniş kitlelere anlatarak vatandaşların sürece doğru bir şekilde katılmasını sağlayabilir. Belediye görsel ve yazılı basın kaynaklarının yanında konserler, festivaller, toplantılar, seminerler ve turnuvalar gibi sosyal ve entelektüel aktiviteleri kullanarak vatandaşların katılımcı bütçe uygulaması alanında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayabilir. İnsan algısını etkilemede reklamın çok önemli olduğu düşünülürse, vatandaşların her an göz önünde olan toplu taşıma araçlarında yayınlar yapılarak katılımcı bütçe uygulaması vatandaşlara duyurulup bir ön algı oluşturulabilir.

Nilüfer Kent Konseyi'nden edinilen bilgiler ışında bazı Mahalle Komiteleri'nin hiç toplanmadığı görülmektedir. Muhtarların Mahalle Komiteleri'nin doğal üyesi olduğu dikkate alınarak belediye meclisinde ve Kent Konseyi'nde yapılacak olan toplantılarda nüfusla orantılı olacak şekilde hangi muhtarın mahallesinden daha fazla kişiyi Mahalle Komiteleri hakkında bilgilendirerek katılımını sağladığının belirtilmesi şeklinde bir uygulama yapılabilir. Bir sonraki seçim döneminde tekrar seçilmek isteyecek olan muhtarlar isimlerinin duyurulması için böyle bir uygulamayı mutlak olarak olumlu karşılayacaklardır. Böyle bir uygulama sayesinde Mahalle Komiteleri hakkında daha fazla vatandaş bilgilendirilerek sürece dahil edilecektir. Mahalle Komiteleri'nin üye sayısı ve toplanma sıklığı ne kadar artarsa katılımcı bütçe anlayışının uygulanabilmesi için de o kadar imkân ve ortam sağlanmış olacaktır.

Nilüfer Belediyesi'nin Mahalle Komiteleri projesi aracılığıyla özellikle 2011 yılında mahallelere, nüfuslarına, gelişmişlik düzeylerine ve ihtiyaçlarına göre belli bir bütçe ayırarak katılımcı bütçe anlayışını uygulamış olması, demokrasinin gelişmesi ve yerele indirgenmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de katılımcı bütçe uygulamasının merkezi yönetim tarafından alt yapısının sağlam bir şekilde oluşturulması, vatandaşların uygulama hakkında iyi bir şekilde bilgilendirilmesi ve katılımlarının artırılması, uygulamadaki diğer aktörlerin daha aktif rol almaları ve planlanan projelerin hayata geçirilmesiyle katılımcı bütçe uygulaması başarılı bir şekilde uygulanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, Suna; Musa İpekten (2016). Kent ve Katılım: Bir Katılım Aracı Olarak Mahalle Komiteleri ve 21. Yüzyıl'da Mahalleli Olmak. (Der. Gül Atanur, Mürvet Yaman), *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu*, 151-160.
- Akıncı, Abdulvahap (2014). Türkiye'nin Darbe Geleneği: 1960 ve 1971 Müdahaleleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 66.
- Atar, Gülay (2010). Düzenleyici Etki Analizi ve Türkiye'de Belediye Gelirleri Üzerine Bir Uygulama Konaklama Vergisi Örneği. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul, 116-117.
- Baytun, Uğur (2011). Türkiye'de Belediyelerin Mali Sorunları: Ege Belediyeler Birliğine Bağlı Belediyelerde Bir Alan Çalışması. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Manisa, 38-39.
- Bilge, Semih (2010). Bütçelemeye Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Bütçeleme. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 47(542), 54.
- Bozlağan, Recep; Yüksel Demirkaya (2008). *Türkiye'de yerel yönetimler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Cabannes, Yves (2004). Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy. *Environment & Urbanization*, 16(1), 14-34.
- Cavides, Roger Salhuana (2010). Participatory Budgeting in Peru 2003-2008. (Der. Banu Gürneş), *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, 82-83.
- Cleuren, Herwig (2008). Administating Participatory Budgeting in Porto Alegre. Street-Level Officials and Organisational Preconditions, *Revista Chilena de Administracion Publica*, 23.
- Çaha, Ömer (2000). *Aşkın Devletten Sivil Topluma*. İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.
- Çakıcı, F. Okur (2016). Osmanlı'dan Türkiye'ye Siyasal Miras: Türk Siyasal Kültürü Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 12.
- Çiçek, Yeter (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çobanoğulları, Gökhan; Ahmet Burçin Yereli (2017). Katılımcı Demokrasi ve Bütçeleme. *Sosyoekonomi Dergisi*, 25(31), 117.

- Demirkaya, Harun (2002). Toplam Kalite Yönetimi Felsefesinin Siyasette Uygulanabilirliği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 173.
- Demirkaya, İbrahim Doğukan (2010). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, 125-127.
- Duman, Fethullah (2006). Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 68-85.
- Durdu, Zafer (2013). *Türkiye’de Siyasal Kültürü Anlamak*. Ankara: Kadim Yayınları.
- Ebdon, Carol; Aimee L. Franklin (2006). Citizen Participation in Budgeting Theory. *Public Administrative Review*, 438-441.
- Ebdon, Carol; Aimee L. Franklin (2004). Searching for a Role for Citizens in the Budget Process. *Public Budgeting and Finance*, 33-49.
- Emil, Ferhat (2010). Çanakkale Pilot Proje Uygulaması. (Der. Banu Gürneş), *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği*, 125.
- Emil, Ferhat (2007). Katılımcı Bütçe ve Katılım Mekanizmaları. *Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi*, 9.
- Emrealp, Sadun (2010). *Kent Konseyleri*. İstanbul: UCLG-MEWA Yayını.
- Emrealp, Sadun (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*, İstanbul: UCLG-MEWA Yayını.
- Eren, Veysel (2003). Kamu Yönetiminde Yeni Meşruluk Temeli Olarak Müşteri Odaklı Yönetim Yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 58(1), 68.
- Eren, Veysel (2011). Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 91.
- Ergen, Zuhale (2012). Yönetimden Yönetişime: Katılımcı Bütçeleme Modeli. *Maliye Dergisi*, 163, 326-327.
- Fölscher, Alta (2007). Participatory Budgeting in Central and Eastern Europe. (Der. Anwar Shah), *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, 128-142.
- Genro, Tarso; Ubiratan de Souza (1999). *Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi*. (Çev. Bülent Tanatar), İstanbul: Numune Matbaası.

- Goldfrank, Benjamin (2006). Lessons from Latin American Experience in Participatory Budgeting. San Juan, Puerto Rico, *University of New Mexico*, 4-26.
- Göktürk, İsmail; Mehmet Yılmaz (1999). İnsan Felsefesi Açısından Toplam Kalite Yönetimi ve Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği Araştırması. Kamu Yönetiminde Kalite 2. Ulusal Kongresi, *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını*, 297.
- Görmez, Kemal (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Güler, Birgül; M. Kemal Öktem (1989). Belediyelerimizde Personel Sistemi. *Amme İdaresi Dergisi*, 22(2), 25.
- Gündüzöz, İlker (2012). *Belediye Ekonomisi: Belediyelerin Ekonomideki Yeri ve Önem*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.
- Gürneş, Banu (2010). Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Belediyesi Örneği. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 57-129.
- Heper, Metin (2006). *Türkiye'de Devlet Geleneği*. İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
- Heper, Metin (2011). *Türkiye'nin Siyasal Hayatı*. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.
- Heper, Metin (1977). *Türk Kamu Bürokrasisinde Gelenekçilik ve Modernleşme*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Holdar, Gina Gilbreath; Olha Zakharchenko (2002). People's Voice Project International Centre for Policy Studies. *Citizen Participation Handbook*, 105-106.
- Hordijk, Michaela (2005). Participatory governance in Peru: exercising citizenship. *Environment & Urbanization*, 17(1), 222.
- İstanbul Ticaret Odası (1989). *Cumhuriyet'ten Bu Yana Türkiye Ekonomisinin Gelişimi ve Geleceğe Bakış*. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.
- Karataş, A (2011). Müşteri Odaklı Yönetim Anlayışı. (Der. Rukiye Ülkü Yalçın), *Türk Kamu Yönetimi Reform Sürecinde Kamu Hizmet Sunumu: Değişim ve Etkinlik Bağlamında Kamu Hizmet Standartları ve Uygulamaları*, 44-45.
- Kaya, Sait (2016). 15 Temmuz Darbe Girişiminin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri. İzmir Ticaret Odası, AR-GE Bülten, 3.
- Krenjova, Jelizaveta; Ringa Raudla (2013). Participatory Budgeting at the Local Level: Challenges and Opportunities for New Democracies. *Halduskultuur – Administrative Culture*, 14(1), 29.
- Marquetti, Adalmir. Characteristic of Brazilian Cities Experiencing The Participatory Budgeting. 2-25.

- McNulty, Stephanie (2012). An Unlikely Success: Peru's Top-Down Participatory Budgeting Experience. *Journal of Public Deliberation*, 8(2), 2.
- McNulty, Stephanie (2011). Voice and Vote: Decentralization and Participation in Post Fujimori Peru. *Stanford University Press*.
- Meriç, Metin (2013). Bütçe Sistemlerinde Dönüşüm ve Değişim. (Der. Figen Altuğ, Ahmet Kesik, Murat Şeker), *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, Seçkin Yayıncılık.
- Meriç, Metin; Mustafa Sakal (2005). *Mahalli İdareler ve Finansmanı*, İzmir: 2. Baskı.
- Moynihan, Donald (2007). Citizen Participation in Budgeting: Prospect for Developing Countries. (Der. Anwar Shah), *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, The World Bank, Washington, D.C., 61-62.
- Muhsin, Halis (2008). Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarında İç Müşteri Tatminini Etkileyen Faktörler ve Bir Uygulama. (Der. Özcan Sezer), *Kamu Hizmetlerinde Müşteri(vatandaş) Odaklılık: Türkiye'de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(8), 151.
- Nadaroğlu, Halil (2001). *Mahalli İdareler*, İstanbul: Beta Basım Dağıtım.
- Natkaniec, Agnes (2002). People's Voice Project International Centre for Policy Studies. *Citizen Participation Handbook*, The World Bank, 76-77.
- Niray, Nasır; Didem Deniz (2009). *Geçmişten Günümüze Türkiye'de Demokrasi ve Siyasal Kültür Paradigmaları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Öner, Şerif (2006). *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özen, Ahmet; Ayşe Atılğan Yaşa, Habip Demirhan (2016). Katılımcı Bütçeleme Anlayışı Çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 Stratejik Planının Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1299-1301.
- Özen, Ahmet; İbrahim Güray Yontar (2009). Katılımcı Demokrasi Anlayışında Bütçeleme: Katılımcı Bütçeleme. *Maliye Dergisi*, 156, 284-287.
- Sakınç, Süreyya; Sibel Aybarç Bursalıoğlu (2014). Bütçelemede Demokratik Bir Değişim: Katılımcı Bütçeleme. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2-8.
- Santos, Boaventura Sousa (1998). Participatory budgeting in Porto Alegre: Towards a Redistributive Democracy. *Politics & Society December*, 26(4), 464.
- Saran, Ulvi (2004). *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma; Kalite Odaklı Bir Yaklaşım*. Ankara: Atlas Yayıncılık.
- Saygılıoğlu, Nevzat; Selçuk Arı (2003). *Etkin Devlet: Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayını.

- Sezer, Özcan (2008). Kamu Hizmetlerinde Müşteri(vatandaş) Odaklılık: Türkiye’de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 151.
- Sintomer, Yves; Herzberg Carsten, Röcke Anja, Allegretti Giovanni (2012). Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting *Journal of Public Deliberation*, 8(2), 2-8.
- Sintomer, Yves; Marion Gret (2004). *Porto Alegre*, İstanbul: İthaki Yayınları.
- Sungur, Onur (2015). 2000 Sonrası Türkiye Ekonomisi: Büyüme, Enflasyon, İşsizlik, Borçlanma ve Dış Ticarete Gelişmeler. *Toplum ve Demokrasi*, 248-256.
- Şahin, Deniz (2013). Bütçeleme Sürecinde Çoğulculuk. (Der. Figen Altuğ, Ahmet Kesik, Murat Şeker), *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, Seçkin Yayıncılık, 191-194.
- Şahin, Hüseyin (2009). *Türkiye Ekonomisi*. İstanbul: Güven Mücellit Matbaacılık.
- Şanlı, Taylan (2005). Avrupa Birliği Yolunda Geçmişten Günümüze Belediye Personel Sistemi. *Türk İdare Dergisi*, 162.
- Şimşek, H. Ayça (2007). Türkiye’de 2000 Sonrasında Uygulanan İstikrar Programlarının Kamu Maliyesine Etkileri. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(512), 57-65.
- Tikici, Mehmet; Mevlüt Türk (2003). İnsan Odaklı Yönetim ve Müşteri Memnuniyeti: Malatya İlinde Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(3), 30.
- Torlak, Ömer; Umut Koç (2003). Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Müşteri Vatandaş Odaklı Hizmet Sunuma Etkileri Üzerine Bir Araştırma. *Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, 37.
- Tortop, Nuri; Burhan Aykaç, Hüseyin Yayman (2006). *Mahalli İdareler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Turan, Zübeyir (2011). Dünyadaki ve Türkiye’deki Krizlerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Ekonomik Kalkınmaya Etkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 69-70.
- Tüğen, Kamil (2014). *Devlet Bütçesi*. İzmir: Başsaray Matbaası.
- Türkiye Belediyeler Birliği (2014). *Temel Belediye Mevzuatı*, Ankara.
- Türkiye Belediyeler Birliği (2017). *Temel Belediye Mevzuatı*, Ankara: Yorum Matbaacılık.
- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (2007). İyi Yönetişim için Örnek bir Model: Katılımcı Bütçeleme. 2-3.

- TÜSİAD (2018). 2018 Yılına Girerken Türkiye ve Dünya Ekonomisi. *Ekonomik Araştırmalar Bölümü*, 7.
- Ulusoy, Ahmet; Akdemir Tekin (2007). *Mahalli İdareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uygun, S. Vural (2014). Osmanlı'dan Günümüze Yöneten Yönetilen Etkileşimleri Üzerine. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 304.
- Vera-Zavala, America (2006). *Katılımcı Demokrasi: Dünyadaki Katılımcı Demokrasi Deneyimleri*. (Çev. Naile Aras), Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yalçın, A. Zafer (2015). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 22(2), 314.
- Yavuzdoğan, Seçkin (2006). 5393 Sayılı Belediye Kanunu Üzerine Birkaç Not. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1-2), 205-213.
- Yörükoğlu, Fuat (2008). 5393 Sayılı Belediye Kanunu Bağlamında Türkiye'de Belediye Reformu. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 132.
- Yüksel, Fatih (2004). Kamu Yönetiminde Yeni Eğilimler Perspektifinde Türk Kamu Yönetiminde Reform İhtiyacı ve Kamu Yönetimi Reform Yasa Tasarısı. (Der. Mustafa Ökmen, Abdullah Yılmaz), *Kamu Yönetimi*, Gazi Kitabevi, 3.
- Wampler, Brian (2007). A Guide to Participatory Budgeting. (Der. Anwar Shah), *Public Sector Governance and Accountability Series Participatory Budgeting*, The World Bank, Washington D.C., 3-29.
- Wampler, Brian (2007). The Difusion of Brazil's Participatoy Budgeting: Should 'Best Practices' be Promoted?. 24.
- Wampler, Brian (2009). Participatory Budgeting in Brazil, Pennsylvania: Penn State Universty. 8.
- Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Eğitimci Eğitimi Sonuç Raporu.
- Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komitelerinin Gerçekleştirmiş Olduğu Çalışmalar.
- Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Mahalle Komiteleri Yeni Sunum.
- Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, Nilüfer Mahalle Komiteleri.

Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 10 Soruda Mahalle Komiteleri.

Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2015 yılı Mahalle Komiteleri Verileri.

Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu, 2016 Yılı Mahalle Komiteleri Verileri.

İNTERNET KAYNAKLARI

İpekten, Musa. Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri Bilgilendirme Sunumu.

<https://prezi.com/pnfnvkimvbjq/nilufer-mahalle-komiteleri/>, (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

İpekten, Musa. Nilüfer Kent Konseyi, Nilüfer Mahalle Komiteleri.

<https://prezi.com/xairmimude9o/nilufer-mahalle-komiteleri/>, (Erişim Tarihi: 11.12.2017).

Josh, Lerner. PBNYC expands to 8 Districts and \$10 million.

<http://www.participatorybudgeting.org/>, (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

Nilüfer Kent Konseyi, Çalışma Raporu.

http://www.niluferkentkonseyi.org/images/nkk_calisma_raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 08.10.2017).

Nilüfer Kent Konseyi, Mahalle Komiteleri İşleyiş Yönergesi.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php>, (Erişim Tarihi: 26.08.2017).

Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu Kararları.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/27.pdf>,
(Erişim Tarihi: 24.09.2017).

Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu 24 Nolu Toplantı Tutanağı.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/25.pdf>,
(Erişim Tarihi: 10.12.2017).

Nilüfer Kent Konseyi, Yürütme Kurulu 26 Nolu Toplantı Tutanağı.

<http://www.niluferkentkonseyi.org/images/yurutmekurulkararlar/27.pdf>,
(Erişim Tarihi: 13.12.2017).

Nilüfer Kent Konseyi, 2014-2015 Çalışma Raporu

<http://www.niluferkentkonseyi.org/hakkimizda.php>, (Erişim Tarihi: 19.12.2017).

T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı

<http://www.nilufer.gov.tr/tarihce>, (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

T.C Bursa Nilüfer Kaymakamlığı

<http://www.nilufer.gov.tr/idari-durum>, (Erişim Tarihi: 20.07.2017).

Türk Dil Kurumu

<http://www.tdk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 05.10.2016).

Nilüfer Belediyesi

http://www.nilufer.bel.tr/haber-4935-eyup-belediyesi-mahalle-komitelerini-ornek-aliyor_, (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

Nilüfer Belediyesi

<http://www.nilufer.bel.tr/haber-5093-avrupa-birliginden-nilufere-donusturucu-eylem-odulu>, (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : ULUGÖL Sedat
Uyruğu : T.C
Doğum Tarihi ve Yeri : 06/08/1989 – Gököy/ORDU
Telefon : 0543 790 62 97
Faks :
E-mail : sedatulugol__8952@hotmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek Lisans	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı	
Lisans	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Örgün Öğrenim	03/06/2013
Lise	Ünye Lisesi	19/06/2006

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
2015	Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü	Polis Memuru

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ